



**SURİYELİLERİN GÖÇ SÜRECİNDE AİDİYET TANIMLAMALARININ İNŞASI:
KÜTAHYA ÖRNEĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Merve ÖĞÜTCÜ

Kütahya – 2018

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**SURİYELİLERİN GÖÇ SÜRECİNDE AİDİYET
TANIMLAMALARININ İNŞASI: KÜTAHYA ÖRNEĞİ**

Danışman
Prof. Dr. Talip KARAKAYA

Hazırlayan
Merve ÖĞÜTCÜ

Kütahya – 2018

Kabul ve Onay

Merve ÖĞÜTCÜ'nin hazırladığı “Suriyelilerin Göç Sürecinde Aidiyet Tanımlamalarının İnşası: Kütahya Örneği” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Talip KARAKAYA (Danışman)		
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin TUĞCU		
Dr. Öğr. Üyesi Esra IŞIK		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Suriyelilerin Göç Sürecinde Aidiyet Tanımlamalarının İnşası: Kütahya Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

... /... /2018

Merve ÖĞÜTCÜ



Özgeçmiş

Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Kütahya'da tamamladı. 2010 yılında Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden, 2013 yılında da Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. 2010-2016 yılları arasında çeşitli eğitim kurumlarında rehber öğretmen ve felsefe grubu öğretmeni olarak çalıştı. 2016 yılından bu yana Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında Aile Sosyal Destek Programı personeli olarak çalışmaktadır.

Söz konusu çalışma, her bilimsel araştırmada olduğu gibi büyük bir emeğin ürünüdür. Bu emeğin ortaya çıkmasında başta Sayın danışmanım Prof. Dr. Talip KARAKAYA'ya, çalışmayı yapabilmek için izinlerimin alınması konusunda benden yardımlarını esirgemeyen, aynı dönemde Kütahya'da Vali Yardımcılığı yapan Sayın Sedat OKTAR Bey'e ve Kütahya İl Göç İdaresi Müdürü Sayın Doç. Dr. İsmail Fatih TÜZEN'e, sahada örneklem grubuma ulaşmam da bana destek olan Tavşanlı Ziraat Odası Başkanı Sayın İsmail AKPINAR ve Hisarcık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürü Sayın Nurcan TÜRKDOĞAN'a, Babamın Arkadaşlarına, anket sorularımda yardımcı olan Sayın Dr. Öğretim Üyesi Metin BAŞ'a, tezimin sonuç aşamasında engin bilgileriyle bana yol gösteren Sayın hocalarım Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin TUĞCU ve Dr. Öğretim Üyesi Esra IŞIK'a, çalışmanın her aşamasında bana destek olan yüreklendiren, yolumu aydınlatan ve çalışma olanağı bulduğum için kendimi şanslı hissettiğim değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Zeynep DEMİRCİ'ye, çalışmama konu olan ve sahada en büyük desteği aldığım tüm Suriyelilere ve son olarak da başta abim Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ÖĞÜTCÜ olmak üzere her daim yanımda olan sevgisini, desteğini asla esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SURİYELİLERİN GÖÇ SÜRECİNDE AİDİYET TANIMLAMALARININ İNŞASI: KÜTAHYA ÖRNEĞİ

ÖĞÜTCÜ, Merve

Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Talip KARAKAYA

Temmuz, 2018, 184 sayfa

Bir yer değiştirmenin ötesinde göç, toplumların yapısını etkileyen çok yönlü, karmaşık ve önemli bir olgudur. Asırlardan beri göç toplumların yapısını sosyal ekonomik, siyasal, kültürel, dini ve psikolojik olarak etkilemektedir. Günümüz dünyasında da savaş, çatışma, doğal afet gibi etkenler göçe sebep olmaktadır.

Tarihsel süreçte gerek iç gerekse dış göç olmak üzere Türkiye pek çok göçe tanıklık etmesi dolayısıyla göç olgusundan payını büyük oranda alan ülkeler arasındadır. Suriye’de artan çatışmalarla birlikte, çevre ülkelere sığınarak ülkelerini terk etmek zorunda kalan yüz binlerce Suriyeliyi koruma altına alan ülkeler arasında Türkiye en başta rol almaktadır. Bu çalışmada 2011 sonrasında Suriye’den Türkiye’ye göç eden göçmenlerden Kütahya’ya gelen Suriyeliler ele alınmıştır. Yapılan alan araştırmasında topluma uyum aşamasında Suriyelilerin yaşadıkları göçe yönelik algıları ve aidiyetleri tespit edilmeye çalışılarak, toplumsal bütünleşme ve yaşadıkları deneyimlerin açıklanması hedeflenmiştir. Araştırmanın verileri Kütahya’daki Suriyeliler ile yapılan anket tekniği ile elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, Türkiye, Kütahya, Göç, Aidiyet, Uyum, Bütünleşme.

ABSTRACT**BUILD DEFINITIONS OF BELONGING OF SYRIANS IN IMMIGRATION PERIODS: KÜTAHYA EXPERIMENT****ÖĞÜTCÜ, Merve****Master's Thesis, Department of Sociology****Advisor: Prof. Dr. Talip KARAKAYA****July, 2018, 184 pages**

Migration is a multifaceted, complex and important phenomenon that affects the structure of societies. Migration affects the structure of societies economically, socially, politically, culturally and psychologically during centuries. In today's world, wars, conflicts, natural disasters and other factors are causing the migration.

Turkey has witnessed to many internal and external migration throughout history. Because of the war in Syria, hundreds of thousands of refugees forced to leave their territory and they take refuge in Turkey. The aim of the present study was to investigate the Syrians come from Syria to Kütahya from immigrants who migrated to Turkey after 2011. In survey, it was aimed that the perceptions and belongings of the Syrians to the migration where the Syrians lived were tried to be determined and the social integration and the experiences they experienced. The data of the study were obtained from through semi-structured interviews with the Syrians lived in Kütahya.

Keywords: Syrians, Turkey, Kütahya, Migration, Adaptation, Belonging, Integration.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE TEORİK AÇIKLAMALAR

1.1. GÖÇ VE GÖÇ OLGUSUNA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR.....	22
1.1.1. Kavramsal Olarak Göç	22
1.1.2. Göç Çeşitleri.....	24
1.1.2.1. İç ve Dış Göç	24
1.1.2.2. Gönüllü ve Zorunlu Göç	25
1.1.2.3. Düzenli ve Düzensiz Göç	26
1.1.3. Göçe İlişkin Yaklaşımlar.....	37
1.1.3.1. Ravenstein'in Göç Kanunları (1885).....	37
1.1.3.2. Müdahil Fırsatlar ve İtme Çekme Kuramı	38
1.1.3.3. Petersen'in Göç Tipleri.....	40
1.1.3.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı	42
1.1.3.5. Dünya Sistemi (Merkez Çevre) Göç Kuramı	43
1.1.3.6. Göç Sistemleri Kuramı	44
1.1.3.7. İlişkiler Ağı Network Kuramı	46
1.2. TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME BAĞLAMINDA GÖÇ OLGUSU	48
1.2.1. Toplumsal Bütünleşme Nedir?	48
1.2.2. Toplumsal Bütünleşme ve Aidiyet	51
1.2.2.1. Kimliksel Aidiyet.....	53
1.2.2.2. Ekonomik Aidiyet.....	55
1.2.2.3. Sosyo-Kültürel Aidiyet	58
1.2.2.4. Siyasal Aidiyet	66
1.2.3. Aidiyet(ler) ve Göç İlişkisi.....	69

İKİNCİ BÖLÜM KÜTAHYA'DAKİ SURİYELİLERİN GENEL GÖRÜNÜMÜ, ALAN ARAŞTIRMASI, BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	74
2.1.1. Yaş Dağılımı	74

2.1.2. Cinsiyet Dağılımı	75
2.1.3. Doğum Yeri	79
2.1.4. Medeni Durum	80
2.1.6. Eğitim Durumu	82
2.1.7. Mesleki Durum	85
2.1.8. Aylık Gelir	86
2.1.9. Geldiği Bölge	87
2.1.10. Ana Dil	89
2.2. SURİYELİLERİN GELMEDEN ÖNCEKİ YAŞAMLARI	91
2.2.1. Suriye'deki Mesleki Durum	91
2.2.2. Savaşın Önceki Ekonomik Durum	93
2.2.3. Sosyal hayat	94
2.2.4. Göç Nedeni	95
2.3. SURİYELİLERİN TÜRKİYE'YE İLK GELDİKLERİNDEKİ YAŞAMLARI	98
2.3.1. Göçün Eskiliği	98
2.3.2. Türkiye'yi Seçme Nedeni	100
2.3.3. Türkiye'ye Nasıl Giriş Yaptığı	103
2.3.4. Kütahya'yı Seçme Nedeni	104
2.4. SURİYELİLERİN GÜNCEL AİDİYETLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ	106
2.4.1. Ekonomik Entegrasyon	107
2.4.1.1. Şu Anki Ekonomik Durum	107
2.4.1.2. Türkiye'de İş Arama Durumu	109
2.4.1.3. Türkiye'de Yatırım Yapma Düşüncesi	110
2.4.1.4. Suriye'ye Para Gönderme	113
2.4.1.5. Türkiye'de Yatırım	114
2.4.2. Sosyo-Kültürel Durum	115
2.4.2.1. Evlendiği Ülke	115
2.4.2.2. Dil Algıları	116
2.4.2.3. Kütahya Halkına Yönelik Algı	117
2.4.2.3.1. Fark Görme Nedeni	119
2.4.2.4. Kütahya Halkının Tutumu	120
2.4.2.5. Bölge Halkıyla Evliliklere Bakış	121
2.4.2.6. Yakın Çevre	124
2.4.2.7. Göçten Sonra Türkiye'de Alışamadıkları ve Suriye'de Özlenenler	125
2.4.2.8. Suriye'de Özlenenler	126
2.4.2.9. Kütahya'daki Memnuniyet Durumları	127
2.4.2.9.1. Memnun Olma Nedenleri	128
2.4.3. Siyasi Durum	130
2.4.3.1. Vatan Algısı	130

2.4.3.2. Yakın Hissedilen Ülke	132
2.4.3.3. Tek Bir Vatandaşlığı Seçme İmkânı	134
2.4.3.4. Çifte Vatandaş Olma Durumu	138
2.4.3.5. Suriyeliler İle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu	140
2.4.3.6. Vatandaşlık Algısı	142
2.5. TÜRKİYE İLE KURULAN BAĞ	143
2.5.1. Türkiye'ye Aitlik Durumu	144
2.5.2. Türkiye'de Yabancılik Algısı	145
2.5.2.1. Yabancı Hissetme Sebebi	146
2.5.3. Vatandaşlığa Başvuru İmkânı	148
2.5.4. Güvenlik Algısı	148
2.5.5. Türkiye Dışında Yaşam	150
2.5.6. Derneğe Üye Olma Durumu	151
2.6. ANAVATAN İLE KURULAN BAĞ VE GELECEK BEKLENTİLERİ ...	153
2.6.1. Suriye'yi Ziyaret Etme Durumu	153
2.6.2. Suriye Medyasını Takip Etme Durumu	155
2.6.3. Suriyeli Yakınları ile Haberleşme Durumu	156
2.6.4. Suriye'ye Geri Dönme Durumu	157
2.6.5. Suriye'de Yatırım	161
2.6.6. Suriye'ye Para Gönderme Durumu	162
SONUÇ	163
EKLER	168
KAYNAKÇA	173
DİZİN	183

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: Cinsiyete Göre Suriye’deki Ekonomik Durum.....	76
Tablo 2.2: Cinsiyet İle Eğitim Durumu.....	77
Tablo 2.3: Cinsiyete Göre Yakın Hissedilen Ülke.....	78
Tablo 2.4: Eğitim Durumuna Göre Yakın Hissedilen Ülke.....	84
Tablo 2.5: Anadil Kullanımı ile Göçün Eskiliği	91
Tablo 2.6: Türkiye’ye İlk Ne Zaman Geldikleri Ve Ekonomik Adaptasyon.....	100
Tablo 2.7: Şu An ki Ekonomik Durum İle Aidiyet Algısı	108
Tablo 2.8: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesine ile Eğitim Durumu İlişkisi	112
Tablo 2.9: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi İle Şu Anki Ekonomik Durum.....	112
Tablo 2.10: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi ile Yaş Değişkeni	113
Tablo 2.11: Bölge Halkıyla Evlilik Algısı ve Cinsiyet Değişkeni	123
Tablo 2.12: Kütahya’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet ve Gelir Durumu	129
Tablo 2.13: Tek Bir Vatandaşlığa Geçme Durumu İle Yakın Hissedilen Ülke.....	135
Tablo 2.14: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu İle Ana Dil Kullanımı.....	135
Tablo 2.15: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu ile Bölge Halkıyla Evlilik Algısı ..	136
Tablo 2.16: Tek Bir Vatandaşlık Seçme Durumu ile Şu Anki Ekonomik Durum.....	138
Tablo 2.17: Suriyeliler İle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu ve Türkiye’ye Aidiyet Algısı.....	141
Tablo 2.18: Türkiye’ye Aitlik Hissi İle Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu	144
Tablo 2.19: Cinsiyete Göre Geri Dönüş Yapma Düşüncesi.....	158
Tablo 2.20: Geri Dönme Düşüncesine Göre Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu....	159
Tablo 2.21: Geri Dönme Düşüncesine Göre Türkiye’de Yatırımı Olma Durumu	160

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1: Yıllara Göre Türkiye'ye Yabancı Girişi.....	27
Şekil 1.2: 2016 Yılında Hudut Kapılarından Yapılan Girişler (İlk 10 Ülke)	27
Şekil 1.3: Türkiye'de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler	29
Şekil 1.4: 2016 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler (10 Uyruk)	30
Şekil 1.5: Yıllara Göre Göçmen Kaçakçıları	32
Şekil 1.6: Yıllara Göre Türkiye'de İnsan Ticareti Mağduru Sayısı.....	33
Şekil 1.7: İnsan Taciri Mağduru Olarak Tespit Edilenler	33
Şekil 1.8: Ülkelerin Yasadışı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasasını Uygulama Standartları.....	35
Şekil 1.9: Suriyeli Kadınların Türkçe Öğrenme İstekleri, Kamp İçi ve Kamp Dışı.....	63
Şekil 1.10: Suriyeliler, Türkçe Öğrenmek İstiyorlar mı? Cinsiyete Göre Dağılım, Kamp İçi ve Kamp Dışı.....	64
Şekil 2.1: Yaşa Göre Dağılım	75
Şekil 2.2: Cinsiyete Göre Dağılım	76
Şekil 2.3: Doğum Yerine Göre Dağılım	80
Şekil 2.4: Medeni Duruma Göre Dağılım	81
Şekil 2.5: Çocuk Sahibi Olma Durumu	82
Şekil 2.6: Eğitim Durumuna Göre Dağılım	83
Şekil 2.7: Mesleklere Göre Dağılım	85
Şekil 2.8: Aylık Gelire Göre Dağılım.....	87
Şekil 2.9: Geldikleri Bölgeye Göre Dağılım	88
Şekil 2.10: Anadile Göre Dağılım	89
Şekil 2.11: Suriye'deki Meslek Dağılımı	92
Şekil 2.12: Savaştan Önceki Ekonomik Durumu	93
Şekil 2.13: Suriye'de Sosyal Hayat Algısı	94
Şekil 2.14: Türkiye'ye Göç Etme Nedeni.....	96
Şekil 2.15: Türkiye'ye İlk Ne Zaman Geldikleri.....	99
Şekil 2.16: Türkiye'yi Seçme Amacı.....	101
Şekil 2.17: Giriş Şekillerine Göre Dağılım	103
Şekil 2.18: Kütahya'yı Seçme Nedeni.....	105

Şekil 2.19: Şu Anki Ekonomik Durumlarına Göre Dağılım.....	107
Şekil 2.20: İş Arama Durumlarına Göre Dağılım.....	109
Şekil 2.21: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi.....	111
Şekil 2.22: Suriye’ye Para Gönderme Durumu	114
Şekil 2.23: Türkiye’de Yatırımı Var Mı?	114
Şekil 2.24: Evlendiği Ülke.....	115
Şekil 2.25: Türkçe Biliyor mu?	116
Şekil 2.26: Kütahya Halkı İle Fark Görme Durumu	117
Şekil 2.27: Hangi Durumlarda Fark Görme Nedeni	119
Şekil 2.28: Kütahya Halkına Yönelik Algı.....	120
Şekil 2.29: Bölge Halkıyla Evlilik Algısı	121
Şekil 2.30: Yakın Çevresinin Durumu	124
Şekil 2.31: Türkiye’de Alışamadığı, Özlem Duydukları.....	125
Şekil 2.32: Suriye’de En Çok Özledikleri Şeyler	126
Şekil 2.33: Memnuniyet Düzeyleri.....	127
Şekil 2.34: Kütahya’dan Memnun Olma Sebepleri.....	128
Şekil 2.35: Vatan Kavramına Yönelik Çağrışım	131
Şekil 2.36: Yakın Hissedilen Ülke.....	132
Şekil 2.37: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme İmkânı	134
Şekil 2.38: Çifte Vatandaşlık Algısı	138
Şekil 2.39: Suriyeliler ile İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu.....	140
Şekil 2.40: Vatandaşlık Ne İfade Ediyor?	142
Şekil 2.41: Türkiye’ye Ait Hissetme Durumu.....	144
Şekil 2.42: Türkiye’de Yabancılık Algısı.....	145
Şekil 2.43: Yabancı Hissetme Sebebi.....	146
Şekil 2.44: Vatandaşlığa Başvuru Hakkı	148
Şekil 2.45: Türkiye’de Güvende Hissediyor mu?.....	149
Şekil 2.46: Türkiye Dışında Yaşam İster mi?.....	150
Şekil 2.47: Herhangi Bir Dernek Üyeliğiniz Var mı?	152
Şekil 2.48: Suriye’yi Ziyaret Ediyor mu?.....	153
Şekil 2.49: Suriye Televizyon Gazete ve Haberlerini Takip Etme Durumu	155
Şekil 2.50: Suriyeli Yakınlarıyla Haberleşebiliyor mu?	156

Şekil 2.51: Suriye’ye Geri Dönmeyi Düşünüyor mu?.....	158
Şekil 2.52: Suriye’de Yatırımınız Var mı?	161
Şekil 2.53: Suriye’ye Para Gönderiyor mu?	162



KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
akt.	Aktaran
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
Der.	Derleyen
DPÜ	Dumlupınar Üniversitesi
Düzelte.	Düzeltilme
Ed.	Editör
EDU	Education
ESCWA	Economic & Social Commission for Western Asia/ Batı Asya Ekonomik & Sosyal Komisyonu
HUGO	Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi
HUDER	Hayme Ana Uluslararası Öğrenci Derneği
İHH	İnsani Yardım Vakfı
IOM	International Organization for Migration / Uluslararası Göç Örgütü
M.	Madde
ORSAM	Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
S.	Sayı
ss.	Sayfa sayısı

SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliği
S.T.K.	Sivil Toplum Kuruluğu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TİSK	Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu
UDEF	Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNODC	Uyuşturucu ve Suçla Mücadele Dairesi
Y.	Yıl
YÖS	Yabancı Öğrenci Sınavı
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu



TEZ METNİ

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar dinamik yapısı itibariyle toplumları ve devletleri ekonomik, politik ve kültürel olarak etkileyen, tüm dünyayı ilgilendiren fiziksel bir hareketliliklerdir. Süreğen bir olgu olması dolayısıyla siyasi, kültürel, dini, ekonomik, eğitim, sosyoloji, antropoloji, uluslararası ilişkiler ve coğrafya gibi pek çok alanda göçle ilgili araştırma yapılmaktadır.

Türkiye’ye yakın bölgelerde meydana gelen ve hızla değişen ekonomik, siyasi ve kültürel bağlar Türkiye’yi uluslararası göç hareketliliğinde önemi her geçen gün artan bir konuma getirmektedir. Dış göç olgusunu sosyolojik olarak ele alan çalışmaların eksikliği çarpıcıdır. Bu çalışmanın etrafında yapıldığı temel sorun göçü, aidiyet kavramıyla yakından ilişkilendirerek onları sosyolojik olarak incelemeyi hedeflemiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın yöntemi ele alınarak, araştırmanın alanı ve kapsamı, amacı, önemi, problemi, metot ve teknikleri evren ve örnekleme üzerinde durulmuştur. Suriye’den Türkiye’ye yapılan göçler tarihsel planda incelenerek göç ve aidiyet kavramlarına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Son olarak da yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla elde edilen verilerle Suriyelilerin durumlarının karşılaştırmalı analizi, Türkiye’ye göç etmeden önce, göç sürecinde ve göç ettikten sonrası yaşadıkları deneyimler, Türk toplumuna uyum ve bütünleşme süreçleri, göç ve aidiyet ekseninde açıklanmaya çalışılacaktır.

Tarihsel süreçte Türkiye, göç veren, göç alan ve göçe geçiş sağlayan hedef ülke konumundadır. Türkiye’nin vize uygulamaları, politik ve kültürel konumu, Osmanlı’dan devraldığı çok kültürlü yapısı, komşularının yaşadığı iç savaş gibi etkenler Türkiye’ye yönelik yoğun göçlere sebep olmaktadır.

“Göç olgusu, tarihi boyunca hem bir göçmen kabul ülkesi, hem dışa göç veren bir ülke, hem de transit geçiş ülkesi olan Türkiye Cumhuriyeti için önemli bir konudur” (Kesgin, 2015: 45). Türkiye tarihinde nüfusunun önemli bir kısmında iç ve dış göçlerin gerçekleşmesi, Türkiye için göçü dinamik ve canlılığını her zaman koruyan bir olgu haline getirmektedir.

Aktaş, Türkiye'nin, kültürel ve politik konumu, siyasi ve ekonomik istikrarı nedeniyle ciddi bir göç akımına maruz kaldığını, sık sık çatışma ve savaşların yaşandığı Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'nın buluşma noktasında yer alması sebebiyle de göçmenler için cazip bir çekim merkezi haline geldiğini belirtmektedir (Aktaş, 2015: 29). "Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır" (www.goc.gov.tr, 2017).

Türkiye'ye yönelik göç hareketleri Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana tarihsel olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilir (www.goc.gov.tr. 2017):

- 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişi,
- 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişi,
- 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişi,
- 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişi,
- 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişi,
- 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişi,
- 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi,
- 1999 yılında Kosova'dan 17.746 kişi,
- 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi,

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ulus-devlet politikası temelli göç hareketleri gerçekleşirken, 1960'larda kalkınma amaçlı göç hareketleri gerçekleşmiştir. Bu dönemde Almanya başta olmak üzere Avrupa'ya işçi göçü ve ekonomik temelli iç göç olgusu yaşanmıştır. 1980 sonrasında meydana gelen göçler daha yoğun ve çok aktörlü olmaktadır. "Bu dönemde Bulgaristan, Irak gibi komşu coğrafyalardan Türkiye'ye kitlesel göçler gerçekleşmiş, Türkiye'den de dışarıya siyasal, bilimsel sebepli göç hareketlilikleri vuku bulmuştur"(Kesgin, 2015: 45).

Çalışmamıza konu olan ve Nisan 2011 yılı itibarıyla Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle sayıları üç milyon kişiyi aşan Suriyelinin, Türkiye'ye gelişyle ülkemize yönelik kitlesel göç hareketi yaşanmış ve yaşanmaktadır. Castles ve Miller'in (2008), göç çağı olarak nitelendirdiği çağımızda, Suriyeli göçmenlere ek olarak Pakistan, Irak, Afganistan gibi diğer Ortadoğu ülkelerinden de 2014 yılında Türkiye'ye gelen göçmenlerin sayısında artış görülmektedir. "Birleşmiş Milletler Mülteciler

Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre Eylül 2014 itibariyle 81 bin Iraklı mülteci Türkiye'ye sığınmıştır”(Aktaş, 2015: 29).

Orta Doğuda ve Türkiye'ye komşu olan ülkelerdeki süregelen istikrarsızlıklar ve çatışmalar, stratejik durumu ve coğrafi konumu itibariyle Türkiye'yi geçiş ülkesi ve hedef ülke haline getirerek düzenli ve düzensiz göç hareketlerine maruz bırakmaktadır. 2016 Türkiye Göç Raporuna göre, 2016 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2015 yılına göre %19'luk bir artış göstererek 174.466 olmuştur (<http://www.goc.gov.tr>. 2017).

2005 yılından 2016 yılı sonuna kadar 817.863 düzensiz göçmen yakalanmıştır. 2016 yılında yakalanan 174.466 göçmenden 69.755 kişiyle Suriye vatandaşları ilk sırada yer almaktadır. 31.360 kişiyle Afganistan vatandaşları ikinci sırada ve 30.947 kişiyle de Irak vatandaşları üçüncü sırada yer almaktadır (<http://www.goc.gov.tr>. 2017).

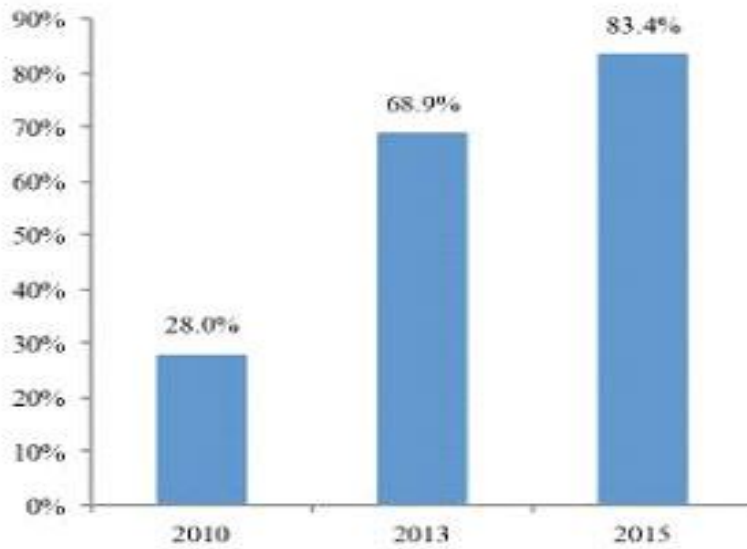
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Zorla Yerinden Edilmeye İlişkin Küresel Eğilimler raporunu yayınlamıştır. Rapora göre (www.gocvakfi.org. 2017); dünya genelinde baskı, zulüm, şiddet olayları nedeniyle zorla yerinden edilmiş kişi sayısının 2014 yılında 59,5 milyonken, 2015 yılında 65,3 milyona çıktığını, bunlardan 21,3 milyonunun mülteci, 40,8 milyonunun ise kendi ülkelerinde yerinden edilenler olduğu açıklanmıştır.

21,3 milyon mültecinin 16,1 milyonu BMMYK'nin görev alanına girerken 5,2 milyon Filistinli, BM Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu'nun çalışma alanında yer aldığı ve 3,2 milyon kişinin ise sığınmacı konumunda bulunduğu belirtilmektedir. 2015 yılı boyunca her dakika başında 24 kişinin şiddet, baskı veya zulüm nedeniyle yaşam alanını terk etmeye mecbur kaldığı açıklanmaktadır. Türkiye ise 133 bin kayıtlı bireysel sığınma başvurusu almış ve Türkiye'ye en çok sığınmacı başvurusu Suriye, Afganistan ve Irak'tan yapıldığı ve 672 bin sığınmacının mülteci statüsü aldığı, 491 bin başvurunun ise reddedildiği ifade edilmektedir (www.gocvakfi.org. 2017).

Tunus'ta Aralık 2010'da Arap Baharı olarak nitelendirilen, Arap coğrafyasında başlayan süreç, 2011 yılında Beşşar Esed yönetimindeki Suriye'ye yansımış ve Suriye'de iç savaşa dönüşen olaylar yaşanmaya başlamıştır. Suriye'de yaşanan iç savaş şimdiye kadar binlerce insanın ölmesine, milyonlarca insanın da göç etmesine sebep olmuştur.

Savaş dolayısıyla Suriye ekonomisi çökme noktasına gelmiştir. ESCWA ‘Batı Asya için Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Komisyonu’ ve ‘St Andrews’ Üniversitesi’nin ortak hazırladığı ‘Savaşın Beşinci Yılında Suriye’ raporunda Suriye’nin ekonomisinin geldiği son nokta incelenmiştir. Rapora göre Suriyelilerin 2015’te %80’ni yoksulluk sınırının altında yaşarken, 2010’da bu oranın %28 olduğu, beklenen yaşam süresinin beş yıllık savaş sonucunda %70’ten %55,4’e düştüğü ayrıca Suriye’de 13,5 milyon kişinin yardıma muhtaç olduğu açıklanmıştır.

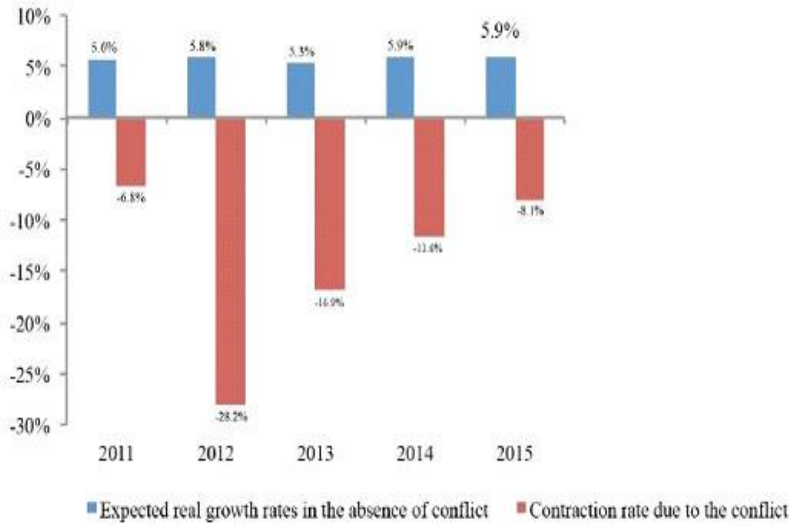
Şekil 1: Suriye’nin Sosyo-Ekonomik Durumu-1



Kaynak: <https://www.suriyegundemi.com/2016/05/04/rakamlarla-Suriyenin-sosyo-ekonomik-durumu, 2017>.

Suriye’de GSYİH 60.2 milyar dolardan 27,2 milyara düşerek, Suriye ekonomisinde %55 daralmaya sebep olduğu ve Esed rejiminin Suriye lirasının değerini korumakta zorlandığına dikkat çekilmektedir.

Şekil 2: Suriye'nin Sosyo-Ekonomik Durumu-2



Source: Data from NAFS.

Mavi: çatışma olmadan beklenen GSYİH büyümesi Kırmızı: çatışmadan dolayı daralma oranı

Kaynak:<https://www.suriyegundemi.com/2016/05/04/rakamlarla-Suriyenin-sosyo-ekonomik-durumu/>, 2017

Suriye’de tarım içi gayri safi yurt içi hasılanın %60 oranında daralarak gıda fiyatlarını yükselttiği, Mart 2011’den itibaren günümüze kadar pirinç ve un fiyatlarının %723 arttığı ve 2015 yılında unun ton fiyatının Şam’da 444 dolara yükseldiği raporun açıkladığı rakamlardır. Raporda savaşın 5 yıllık dönemde sağlık hizmetlerine olan etkisi de yer almaktadır. 2010 yılında Suriye’de 493 büyük hastane olduğu ancak 2015 yılında bu rakamın 69 hastaneye (%14) düştüğü ve cüzi olarak çalıştıkları ayrıca 2015 yılında 1442 Suriyeli için bir doktor bulunurken, bu rakamın 2010 yılında 661 hastaya bir doktorun bakabileceği hale geldiği belirtilmektedir. Söz konusu rakamların Suriyelilerin aldıkları dış yardımlara rağmen ekonomik anlamda da zorluk çektikleri ve sürdürülebilirlik problemiyle karşı karşıya olduklarını ortaya koymaktadır (<http://www.suriye.gundemi.com>. 2017).

Suriye’deki iç savaş, Suriye’yi Suriyeliler için yaşanmaz hale getirirken, Suriye yönetimiyle komşu ülkeler arasındaki ilişkileri de değiştirip dönüştürmektedir.

Suriye'nin komşuları arasında, Suriye'deki insani krizin etkilerine en çok maruz kalan ülke Türkiye olmuştur. Şam yönetimi ve ona muhalif olanlar arasında uzlaşma sağlanamamasıyla iç savaş giderek daha kanlı hale gelmiş ve Nisan 2011'de, Suriye'den Türkiye'ye ilk göç hareketi başlamıştır.

UNHCR, Suriye'deki çatışmadan komşu ülkelere kaçan mülteci sayısının 4 milyonu geçtiğini belirtmektedir. Bu durum, neredeyse çeyrek yüzyıldır UNHCR'nin yetki alanında yer alan, dünyadaki en büyük mülteci krizi olduğunun ispatıdır. Türkiye'ye yeni gelen mülteciler ve Türk yetkililerin halihazırda ülkede bulunan mültecilere ilişkin sağladığı, güncellenen verilerin, komşu ülkelerdeki toplam Suriyeli sayısını, 4.013.000'den fazlaya çıkardığını, söz konusu 4 milyon mültecinin sayısının dağılımlarının, Türkiye'de 1.805.255, Irak'ta 249.726, Ürdün'de 629.128, Mısır'da 132.375 Lübnan'da 1.172.753 ve Kuzey Afrika'daki diğer yerlerde 24.055 Suriyeliyi kapsadığını ve bu rakamlara, Avrupa'daki 270.000'den fazla sığınma başvurusunda bulunan Suriyeli olduğu ve bölgeden üçüncü ülkelere yerleştirilmiş olan binlerce Suriyelinin de dahil olmadığını belirtmektedir (www.unhcr.org, 2017).

Suriye'de yaşanan devlet şiddetine karşın, ülkesini terk etmek zorunda kalan milyonlarca insana Türkiye kapısını açmıştır. Türkiye ilk günden bu yana savaşın neden olduğu insani dramın hafifletilebilmesi için Suriyelilere elini uzatmış durumdadır (Çağlar-Özkır,2015: 540). Süreçle birlikte Türkiye “açık kapı” politikası uygulamıştır. Bu politika neticesinde Türkiye'de bulunan göçmenler arasında sayıları 2 milyona yaklaşan Suriyeliler, en büyük paya sahip bulunmaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ülkemizin 79.814.871 olan toplam nüfusu içinde Geçici Koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin kayıt edilen nüfusunun 3.181.537 olduğunu açıklamıştır (<http://www.goc.gov.tr>, 2017). 2011'den günümüze kadar olan süreçte Suriye'deki iç savaşın da etkisiyle yaklaşık 3 milyondan fazla göçmenin Türkiye'ye sığındığı, en fazla Suriyelinin Türkiye'de olduğu ve hatta Türkiye'nin dünyada en fazla mülteci kabul eden ülke olduğu bilinmektedir.

UNHCR'nin Temmuz 2015 tarihli yazısında, Haziran 2015'te gerçekleşen mülteci akınlarında, 24.000'den fazla insanın Tel Abyad ve Kuzey Suriye'nin diğer yerlerinden Türkiye geldiği ve şimdiki durumda dünyadaki en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkenin Türkiye olduğu belirtilmektedir. Şu anda bölgedeki Suriyeli

mültecilerin tamamının, yaklaşık yüzde 45'ine de Türkiye'nin ev sahipliği yaptığına dikkat çekilmektedir (www.unhcr.org, 2017).

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan günümüze, daha çok Müslüman ve Türk kökenlilerin göç ettiği bir ülke olarak bilinmesine karşın son dönemde kitlesel göçlere ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Bu sebeple Türkiye'de göç hareketinden söz edildiğinde, bir yerden bir yere göç eden Türkler akla gelmekteyken, yakın zamanda Suriyelilerin kitlesel olarak Türkiye'ye göç etmeleriyle birlikte bu algı da değişmektedir.

Bugün Türkiye'nin yaklaşık olarak 2 milyon Suriyeliyi ağırlar hale gelmesiyle birlikte, Türkiye ciddi oranda göç alan bir ülke konumuna gelmiştir (Aktaş, 2015: 35). Türkiye şu anda, yaklaşık altı yıldan bu yana 10 şehirde kurulan 26 geçici barınma merkezinde 256.971 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmakta ve bunların haricinde geçici barınma merkezleri dışındaki 2.521.907 Suriyeli yabancıya sağlık, eğitim ve gıda yardımı sağladığı belirtilmektedir.

Türkiye'deki Suriyelilerin çoğu Suriye-Türkiye sınırına yakın olan ve yoğun çatışmaların yaşandığı bölgelerden Türkiye'ye gelmektedir (www.goc.gov.tr, 2017). Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında resmi kayıtlara göre; Nisan 2015 itibariyle 1.757.262 Suriyeli, Türkiye topraklarında yaşamını sürdürmektedir. Bu rakamın barınma merkezleri dışında yaşamını sürdüren Suriyelilerin sayısı 1.502.582'dir (Kesgin, 2015: 60).

Söz konusu istatistiklerin sürekli güncelleniyor olmasına karşın, son tahlilde Türkiye'deki Suriyeli nüfusu, Türkiye nüfusunun %2.2'lik kısmını oluşturmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların %10'u Türkiye'deki 10 kentte bulunan 26 geçici barınma merkezine yerleştirilmiştir. Bu 10 kent, Suriye ve Türkiye sınırına yakınında, ülkemizin güney ve güneydoğusunda bulunmaktadır. Söz konusu sığınmacıların yüzde 90'ı geçici barınma merkezlerinin bulunduğu 10 kent de dâhil olmak üzere çeşitli kentlerde geçici barınma merkezleri dışına yerleşmiş durumdadır (www.goc.gov.tr, 2017).

2011'den günümüze aralıksız devam etmekte olan, Suriye'deki iç savaşın ne zaman son bulacağı ve sürekli barışın ne zaman geleceği belirsizliğini korumaktadır. Birinci Dünya Savaşından sonra kitlesel yer değiştirme hareketleri yaşanmıştır. Bu

durumda, yer değiştirme hareketi iltica olgusunun yeniden tanımlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda ilk kapsamlı ve uluslararası belge sayılan, Mültecilerin Uluslararası Statülerine Dair Konvansiyon 1933 yılında yayınlanmıştır. Konvansiyonun 3. Maddesi, sözleşmeye taraf olan devletlerden her birinin, ulusal güvenliğini veya kamu düzeni gibi sebepleri saklı kalmak koşuluyla mültecilerin sınırdan girişini polis gücü kullanarak engellenmeyeceğini veya zorla sınır dışı edilmeyeceklerini garanti etmektedir (Kaya-Eren, 2015: 12).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında yayımlanan 1948 tarihli “*İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*”nin 14. Maddesinin 1. Fıkrasında mültecilerin iltica hakkı “Herkes zulüm karşısında başka ölkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir” şeklinde yer almaktadır. Söz konusu beyannamenin de öncölük etmesiyle, Türkiye’nin de mültecilere yönelik geliştirdiği politikaların zeminini oluşturan sözleşmelerin başında 1951 Cenevre Sözleşmesi gelmektedir.

Türkiye’nin mülteciler konusundaki uluslararası yükümlölükleri Cenevre Sözleşmesi ve sonrasında imzalanan 1967 tarihli “*Mültecilerin Hukuki Statüsü*”ne İlişkin Protokol kapsamında belirlenmiştir. Cenevre sözleşmesine göre, Türkiye sadece Avrupa’dan gelen insanları mülteci olarak kabul etmekte, Avrupa dışından gelenleri ise sığınmacı olarak değerlendirmektedir. Türkiye, coğrafi kısıtlamayla Cenevre Sözleşmesini imzaladığı ve 1994 tarihli kendi İltica Yönetmeliği’ne göre göç ve ilticayı düzenlediği için Suriyelilere mülteci statüsü verilememektedir. Bu durumda sadece Avrupa’dan gelenler mülteci olarak kabul edilmektedir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), 11Nisan 2013 tarih ve 28615 sayılı resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun iltica hukuku yeniden düzenlenmiştir. Kanunun amacı yabancıların Türkiye’ye girişleri, Türkiye’de kalışları ve Türkiye’den ayrılışları ile Türkiye’den koruma talep edenlerin durumlarını düzenlemektir. Ayrıca kanunla birlikte İçişleri Bakanlığına bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kurulması ve bu kuruluşun görev ve yetkilerinin düzenlenmesi de amaçlanmaktadır (YUKK, M.1.).

Türkiye’nin içinde bulunduğu durum çerçevesinde, AB müktesebat süreçleri göz önüne alınarak, 2014 yılında Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne

İlişkin Protokolde yer alan mülteci tanımı değerlendirilmiş ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile de tanım düzenlenmiştir. Kanunda mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma ve geçici koruma tanımları yer almıştır (Yılmaz, 2016:199).

Mülteci, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini ve tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için ülkesi dışında bulunan, ülkesine dönemeyen veya korku sebebiyle dönmek istemeyen vatansız kişiye verilen statü olarak tanımlanmıştır (YUKK, M.61/1).

Şartlı mülteci, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için ülkesi dışında bulunan, ülkesine dönemeyen veya korku sebebiyle dönmek istemeyen vatansız kişiye verilen statü olarak tanımlanmıştır. Şartlı mültecilerin üçüncü bir ülkeye yerleşinceye kadar, Türkiye’de kalmasına izin verileceği belirtilmektedir (YUKK,M.62.).

İkincil Koruma da, mülteci yahut şartlı mülteci kapsamında değerlendirilemeyecek ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde ölüm cezasına mahkum olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında fark gözetmeyen şiddet hareketleri sebebiyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle, menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen yabancı veya vatansız kişiye verilen statü olarak düzenlenmiştir (YUKK, M.63.).

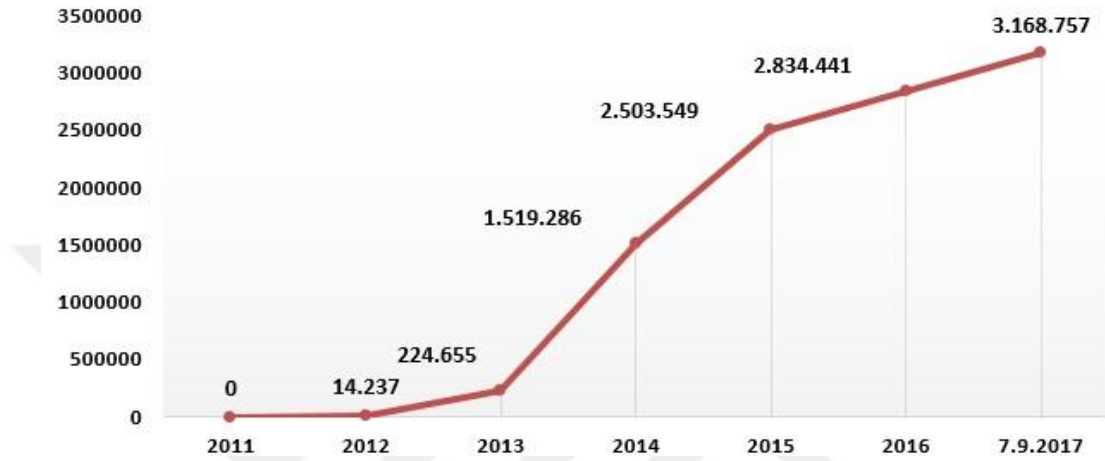
Geçici Koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanabilecek koruma olarak tanımlanmaktadır. Bu kişilerle ilgili düzenlemelerin belirlenmesinde de Bakanlar Kurulu yetkilidir (YUKK,M.91.).

Uluslararası koruma kapsamına giren “*Geçici Koruma Yönetmeliği Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*”nın bir parçası olarak 22 Ekim 2014 tarih ve 29153 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, geçici koruma

kararının hangi durumlarda, nasıl alınıp uygulanması gerektiğini ve nasıl sona erdirileceğini belirtmektedir (Sağiroğlu, 2016: 63).

Şekil 3: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, 2017.

Türkiye’de geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı son yedi yılda sürekli artarak 3 milyonu geçmiştir. Bu durum, 2015 yılı itibariyle dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye’ye sığınmacı akımının artarak devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 4: Biyometrik Verileri Alınarak Kayıt Altına Alınan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (14.09.2017).

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.704.806	1.476.731	3.181.537
0-4	213.997	199.289	413.286
5-9	230.300	216.924	447.224
10-14	175.076	160.926	336.002
15-18	148.563	123.763	272.326
19-24	267.560	202.416	469.976
25-29	173.589	134.107	307.696
30-34	144.304	112.848	257.152
35-39	101.606	83.944	185.550
40-44	71.259	66.584	137.843
45-49	55.049	50.658	105.707
50-54	43.926	42.232	86.158
55-59	29.568	29.441	59.009
60-64	20.482	20.965	41.447
65-69	13.576	13.964	27.540
70-74	7.247	8.044	15.291
75-79	4.477	5.338	9.815
80-84	2.359	2.982	5.341
85-89	1.276	1.562	2.838
90+	592	744	1.336

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713,2017.

Şekilden hareketle, Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamında kayıt altına alınan Suriyeliler arasında çocuklar ve gençlerin nüfusu oldukça fazladır. Eylül 2017 itibarıyla, Türkiye’de bulunan 1.468.838 Suriyeli çocuğun 413.286’sı, 5 yaşın altındaki çocuklardan oluşmaktadır. Ülkemizde 15-64 yaş olarak kabul edilen çalışma çağında bulunan toplam Suriyeli sayısı 1.922.864’tür. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) verilerine göre, 3.181.537 Suriyelinin, 231.252’si barınma merkezi içinde kalmaktadır. Geçici Barınma Merkezleri içinde en fazla Suriyelinin kaldığı ilk üç il sıralamasında, Şanlıurfa’da 77 bin 803, Kilis’te 28 bin 978 ve Adana’da ise 26 bin 300 Suriyeli bulunmaktadır.

Şekil 5: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN DAĞILIMI 07.09.2017									ALFABETİK
İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.168.757	79.814.871	3,97%		TOPLAM	3.168.757	79.814.871	3,97%
1	ADANA	166.216	2.201.670	7,55%	42	KAHRAMANMARAŞ	95.018	1.112.634	8,54%
2	ADİYAMAN	27.197	610.484	4,45%	43	KARABÜK	525	242.347	0,22%
3	AFYON	5.250	714.523	0,73%	44	KARAMAN	606	245.610	0,25%
4	AĞRI	1.078	542.255	0,20%	45	KARS	194	289.786	0,07%
5	AKSARAY	1.903	396.673	0,48%	46	KASTAMONU	1.111	376.945	0,29%
6	AMASYA	483	326.351	0,15%	47	KAYSERİ	63.842	1.358.980	4,70%
7	ANKARA	84.139	5.346.518	1,57%	48	KIRIKKALE	914	277.984	0,33%
8	ANTALYA	506	2.328.555	0,02%	49	KIRKLARELİ	2.197	351.684	0,62%
9	ARDAHAN	130	98.335	0,13%	50	KİRŞEHİR	992	229.975	0,43%
10	ARTVİN	47	168.068	0,03%	51	KİLİS	127.826	130.825	97,71%
11	AYDIN	9.191	1.068.260	0,86%	52	KOCAELİ	37.047	1.830.772	2,02%
12	BALIKESİR	2.835	1.196.176	0,24%	53	KONYA	83.390	2.161.303	3,86%
13	BARTIN	46	192.389	0,02%	54	KÜTAHYA	450	573.642	0,08%
14	BATMAN	20.398	576.899	3,54%	55	MALATYA	22.994	781.305	2,94%
15	BAYBURT	43	90.154	0,05%	56	MANİSA	7.334	1.396.945	0,53%
16	BİLECİK	665	218.297	0,30%	57	MARDİN	95.566	796.237	12,00%
17	BİNGÖL	783	269.560	0,29%	58	MERSİN	160.837	1.773.852	9,07%
18	BİTLİS	830	341.225	0,24%	59	MUĞLA	10.964	923.773	1,19%
19	BOLU	1.532	299.896	0,51%	60	MUŞ	935	406.501	0,23%
20	BURDUR	8.378	261.401	3,21%	61	NEVŞEHİR	7.078	290.895	2,43%
21	BURSA	119.805	2.901.396	4,13%	62	NİĞDE	4.241	351.468	1,21%
22	ÇANAKKALE	4.138	519.793	0,80%	63	ORDU	739	750.588	0,10%
23	ÇANKIRI	425	183.880	0,23%	64	OSMANİYE	46.754	522.175	8,95%
24	ÇORUM	2.129	527.863	0,40%	65	RİZE	757	331.048	0,23%
25	DENİZLİ	9.355	1.005.687	0,93%	66	SAKARYA	9.104	976.948	0,93%
26	DİYARBAKIR	30.812	1.673.119	1,84%	67	SAMSUN	4.650	1.295.927	0,36%
27	DÜZCE	810	370.371	0,22%	68	SİİRT	3.447	322.664	1,07%
28	EDİRNE	6.458	401.701	1,61%	69	SİNOP	86	205.478	0,04%
29	ELAZIĞ	6.587	578.789	1,14%	70	SİVAS	3.369	621.224	0,54%
30	ERZİNCAN	168	226.032	0,07%	71	ŞANLIURFA	442.124	1.940.627	22,78%
31	ERZURUM	789	762.021	0,10%	72	ŞİRNAK	14.999	483.788	3,10%
32	ESKİŞEHİR	3.052	844.842	0,36%	73	TEKİRDAĞ	7.441	972.875	0,76%
33	GAZİANTEP	340.514	1.974.244	17,25%	74	TOKAT	906	602.662	0,15%
34	GİRESUN	143	444.467	0,03%	75	TRABZON	2.489	779.379	0,32%
35	GÜMÜŞHANE	89	172.034	0,05%	76	TUNCELİ	104	82.193	0,13%
36	HAKKARİ	2.344	267.813	0,88%	77	UŞAK	1.829	358.736	0,51%
37	HATAY	408.095	1.555.165	26,24%	78	VAN	2.595	1.100.190	0,24%
38	İĞDIR	89	192.785	0,05%	79	YALOVA	3.167	241.665	1,31%
39	ISPARTA	6.731	427.324	1,58%	80	YOZGAT	3.540	421.041	0,84%
40	İSTANBUL	505.631	14.804.116	3,42%	81	ZONGULDAK	359	597.524	0,06%
41	İZMİR	116.423	4.223.545	2,76%					

Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecicikoruma_363_378_4713, 2017.

Eylül 2017 tarihi itibarıyla, Geçici Koruma Kapsamında bulunan Suriyelilerin illere göre dağılımında 507.374 kişi ile ilk sırada İstanbul, 443.245 kişi ile ikinci sırada Şanlıurfa ve onu 410.729 kişiyle de Hatay takip etmektedir. Sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, başta olmak üzere Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, İzmir, Mardin Türkiye’de toplam 2.491.636 kişiyle en fazla Suriyeli barındıran ilk on

ilimizdir. Toplam 3 milyonu aşkın Suriyelinin yaklaşık 2.5 milyonu bu illerimizde yaşamaktadır.

Geçici koruma, kitlesel akınlarda acil çözümler bulmak amacıyla geliştirilmiştir. Kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, devletlerin geri göndermeme mecburiyetleri çerçevesinde, bireysel statü belirleme işlemleri ile acil olarak uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir koruma biçimidir (<http://www.goc.gov.tr>, 2017).

Geçici koruma statüsüyle Türkiye'deki Suriyelilerin, geri gönderilmeme ve geri gönderilme durumunda korunma, sağlık, seyahat, ticari iş yeri açma, oturma izni konut edinme konularında imkanlar sağlanmıştır. Ancak çalışma izni, vatandaşlık hakları ve sosyal güvenlik geçici koruma statüsünde yer almamaktadır (Yılmaz, 2016: 200).

Türk hukukunda mülteci ve şartlı mülteci tanımları YUKK'da açıkça düzenlenmiştir. Ancak geçici korumanın başlamasından günümüze kadar Suriyelilerin bireysel iltica talepleri Türkiye'de değerlendirilmemektedir. Bu sebepten, kitlesel göçlerle ülkemize sığınan ve geçici korumadan yararlanan Suriyeliler arasında kimin şartlı mülteci olduğunun tespiti yapılamamaktadır (Ciğer, 2016: 74).

Geçici koruma statüsü Suriyelilere sınırlar içinde haklar tanımaktadır. Söz konusu statünün geçici bir durumu ifade ediyor olması, Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı olmaları ön görüşüyle tartışılmaktadır. Statünün Suriyelilerin Türkiye'deki haklarını geçicilik üzerinden konumlandığı ve bu durumun da çoğunlukla şehirlerde yaşayan Suriyelilerin haklarını korumak için yetersiz kaldığı belirtilmektedir.

ARAŞTIRMANIN ALANI, KAPSAMI, METOD ve TEKNİKLERİ

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışma, 2011 yılından sonra Suriye'den Türkiye'ye gelen Suriyelilerin göç ve aidiyet oluşumları üzerine biçimlenmiştir. Bu çalışmada Suriyelilerin göç süreci, göç öncesi ve sonrası yaşanan deneyimlerinin yarattığı sosyo-kültürel değişimlerin ortaya konması amaçlanmaktadır. Suriyelilerin Türkiye'ye beraberinde getirdikleri, yeniden ürettikleri kimlik algısı, aidiyet oluşumları ve bunlara ilişkin söylem biçimlerinin, göç ve aidiyet bağlamında araştırılması çalışmanın temel amaçları arasındadır.

Çalışmada göç olgusu, uyum, bütünleşme ve aidiyet gibi konularla ilişkilendirilmiştir. Göçün sebep ve sonuçlarından ziyade araştırmanın asıl amacı olan göç süreci, sosyolojik olarak incelenmeye çalışılmıştır. Kısaca bu araştırmanın amacı, göçmenlerin kendilerini nasıl tanımladıklarını, aidiyet biçimleri yani kendilerini nereye ait hissettiklerini, toplumsal uyum ve topluma katılma sürecinde neler yaşadıklarını ve yaşam deneyimlerini incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Söz konusu araştırma, hedef kitle olarak seçilen farklı kültür ve yaşam düzeyindeki Suriyelilerin toplumsal uyum ve bütünleşme etrafında yapılandırılan bir örnekleme, aidiyetlerinin algılanmasına yönelik bir çalışmanın eksikliğinin giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Suriyelilerin göçe zorunlu olarak mı, yoksa gönüllü olarak mı baktıkları, kendilerini nasıl bir kültürel aidiyet biçimine göre şekillendirdikleri, topluma katılım ve toplumsal bütünleşme düzeylerinin ne oranda olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Her iki tarafın birbirine yönelik algısının bilinmesi, ortaya çıkabilecek bütünleşme problemlerine çözüm olması ve toplumsal katılımın gerçekleşebilmesi açısından önemlidir.

Türkiye’de sınırın diğer tarafında meydana gelen iç savaşla birlikte yeni bir süreç ortaya çıkmaktadır. Yeni sürecin aktörleri olan Suriyelilerle ilgili alan araştırma ve çalışmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir. Özellikle Suriyeliler ’in uyum aşamasında yaşadıkları kültür, kimlik ve aidiyet sorunlarının ele alındığı araştırmaların sayısı yetersiz kalmaktadır. Bu noktada, bu araştırma önem arz etmektedir.

Bu araştırma ile Kütahya’da yaşayan, 2011 yılından beri Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş olan Suriyeliler özelinden hareketle, Türkiye’deki göç olgusunu kültür, kimlik ve aidiyet boyutu ile ele alması bakımından önem arz etmekte ve mevcut literatür için yeni bir bilgi kaynağı olmaya hedeflemektedir.

Araştırmanın Problemi

Hızla gelişip değişmekte olan kültürel dünyalar, çağımız toplumlarının başat unsurlarındandır. Toplumun değişim ve dönüşümüne katkı sağlayan unsurlardan biri de

göç olgusudur. Göç sürekli bir olgu olmasına karşın, dinamik ve etkileşimsel yapısına bağlı olarak her zaman aynı nitelikte kalmamıştır.

Göçlerin niteliğinde meydana gelen değişimler yeni bir süreç başlatmaktadır. Söz konusu yeni süreç gündelik hayatı yeniden değiştirip dönüştürmekte ve süreçle birlikte aidiyet problemleri meydana gelebilmektedir. Yenilikler ve yeni bir süreçte kaçınılmaz olarak bütünleşme sorununu ortaya çıkarmaktadır. Çalışmanın asıl sorunu, yaşadıkları coğrafyadan farklı bir yere göç eden insanların, geldikleri coğrafyanın izleriyle birlikte yeni yaşam alanındaki normları içselleştirebilme süreçleri çerçevesinde ortaya koydukları yeni aidiyetleri tespit edebilmektir.

Göç ve aidiyet kavramları temel alınarak gerçekleştirilen bir alan araştırmasına dayanan bu çalışmanın konusunu, bir Orta Doğu ülkesi olan Suriye'den, 2011 yılı ve bu yıldan sonra çeşitli dönemlerde göç eden Suriyeliler oluşturmaktadır. Daha net bir ifadeyle bu çalışmada, Suriyelilerin göçle birlikte şekillenen, sosyo-kültürel yapıları, aidiyet oluşumları ve tüm bunlara bağlı olarak Türkiye'deki sosyal yapı ile bütünleşme süreci üzerine odaklanılmıştır.

Araştırmanın Soruları ve Kısıtlılıkları

Bu çalışma 2011 yılından beri Suriye'den Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin, göç sonrasında Türkiye'de topluma uyum sürecinde karşılaştıkları göç ve aidiyet sorunlarını Kütahya özelinde derinlemesine incelemek ve değerlendirmek amacıyla şu sorulara cevap vermeyi istemektedir:

1. Göçmenlerin algısı, yaşadıkları göçü zorunlu mu yoksa gönüllü bir göç olarak mı görmeye yöneliktir?
2. Suriye'de iken göçmenler, iç savaşla birlikte aidiyet/lerini nasıl tanımlamaktadırlar?
3. Suriye'de iken Suriyeliler, aidiyet duygusundan yoksunluk, kendini Suriye'ye ait hissedememe duygusu yaşamışlar mıdır?
4. Suriyeliler, göç sonrası Suriye ile olan bağları ve ilişkilerini nasıl tanımlamaktadır?

5. Suriyeliler Türkiye’de topluma ne oranda uyum sağlayabildiklerini ve toplumla bütünleşebildiklerini düşünmektedirler. Farklı dönemlerde göç edenlerle topluma katılma, bütünleşme düzeylerinde bir farklılık var mıdır?

6. Türkiye’de yaşayan göçmenler toplumsal işlevlerini yerine getirebildiklerini düşünmekte midirler?

7. Türkiye’de Suriyelilerin, gelenek, görenek, örf, adet gibi konularda kültür ve etnik kimliklerini koruyup koruyamadıklarına yönelik ne düşünmektedirler?

8. Türkiye’de Suriyeliler aidiyet sorunu yaşadıklarını, kendilerini bu topluma ne oranda ait hissettiklerini ve kimliklerinin şekillendirirken birden fazla kültürel aidiyet biçimi geliştirdiklerini düşünmekte midirler?

9. Suriyeliler, uzun vadede ülkelerine dönme konusunda ne düşünmektedirler?

10. Suriyeliler Türkiye’de kendilerini nasıl tanımlamakta ve tanımlama sorunu yaşamakta mıdır?

11. Suriyeliler için, Türkiye’de göçmen olmakla olmamak arasında bir fark var mıdır, bu anlamda yeni bir aidiyet/aidiyetler tanımlaması oluşturmuşlar mıdır?

12. Suriyeliler ekonomik ve politik aidiyetlerinde bir değişiklik olduğunu düşünmekte midirler?

Bu çalışmada göçmenlerin kültür-kimlik ve aidiyet düzeyleri ele alınarak, onları kendilerini nasıl tanımladıkları üzerinde durulmaktadır. Göç süreci, öncesi ve sonrasında göçmenlerin deneyimleri, bu deneyimlerin kimliklerine nasıl ve ne yönde olduğu ele alınmaktadır. Araştırma göçün sebep ve sonuçları dışında ele alınarak göç sürecinin sosyolojik analizi yapılmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın Metot ve Teknikleri

Anket Tekniği

Bu araştırmanın hedefleri gereği, niceliksel veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmıştır. Nicel veriler sayısal veriler olması dolayısıyla Punch, nicel verileri dünya bilgisi olarak tanımlamaktadır (Punch, 2005:57).

Anket tekniği elde edilen değişkenler arasındaki ilişkiyi anlama imkanı sunması açısından önemlidir. Nicel araştırma geniş çaplı tarama araştırmasıdır. Anket

veya görüşme gibi yöntemler kullanarak istatistik meydana getirmektedir. Bu sayede çok daha fazla kişiye hızlı bir şekilde ulaşılmaktadır (Dawson, 2015:19).

Çalışmada evrene mümkün olduğu kadar ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak evrenin büyük bir çoğunluğu on sekiz yaşından küçük çocuklardan oluşmaktadır. Örneklemin tamamında ise, on sekiz yaşından büyük katılımcıların yer almasına dikkat edilmiştir.

Anket uygulaması katılımcıya pek çok avantaj sağlamaktadır. Anket araştırmacıya daha geniş bir kitleye ulaşma imkanı tanımaktadır. Bu sayede daha büyük bir örneklem seçmek mümkündür. Ankette örneklemin evreni temsil etme gücü daha yüksek ve maliyeti düşüktür. Ankette katılımcı herhangi bir etki altında değildir. Katılımcı dilerse cevaplarını yeniden kontrol etme imkanına sahiptir. Bu durumda anketin güvenilirliğini arttırmaktadır (Arseven, 2001: 123).

Survey görüşmesi, araştırmanın önceden hazırladığı soru formunu uyguladığı ve katılımcının cevaplar verdiği amaçlı bir söyleşidir. Cevaplayıcılar, evrenin birer temsilcisi olmaktadır. Surveyin hedefi güvenilen gözlemler elde etmek amacıyla istatistiksel analiz ile saptanabilecek nicel okunabilir veri üretmektir. Bu veriye standart soru formu kullanarak en iyi biçimde ulaşılabilir (Kuş, 2003:50).

Anketin madde güvenilirliği ve geçerliliğini saptama imkanı vardır. Anketin okuma yazma bilmeyen kişilere uygulanamayacağı, çoğu kişinin gönderilen anketleri cevaplamayacağı, bu yüzden örneklemin küçüleceği ve evreni temsilinin azalacağı, anket sorularını açıklayacak kimsenin yokluğu da anketin dezavantajları arasında yer almaktadır (Arseven, 2001: 123).

Araştırmada anket tekniği seçilmeden önce derinlemesine düşünülerek test edilmiş, anket tekniğinden kaynaklı ortaya çıkabilecek dezavantajlar en aza indirgenerek çalışmaya başlanmış ve araştırmacı tarafından anketin her aşaması birebir takip edilmiştir.

Anket tekniğinde araştırmacı, bir soru dizisi yoluyla katılımcılar ile dolaylı bir ilişki ve diyalog kurmaya çalışmaktadır. Başka bir ifadeyle araştırmacı soru dizisi aracılığıyla bilgi elde etme yoluna gitmektedir (Güven, 2001:151).

Araştırmanın hedefleri doğrultusunda anket soruları hazırlanmıştır. Anket formu ana ve alt sorular olmak üzere, araştırmanın doğası gereği, toplam 54 sorudan oluşturulmuştur. Sorular içerisinde bir açık uçlu soruya yer verilmiştir. Anketin diğer soruları ise tamamen kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Anket hazırlanırken sorular belirli konulara göre gruplandırılmıştır. Cevabınız “evet” ise ile başlayan filtre sorulara da ankette yer verilmiş, bu sayede katılımcıların soruları cevaplarırken sıkılmamaları hedeflenmiştir.

Ankete başlamadan önce 8 katılımcıyla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Anketin deneme aşamasında cevaplar dikkatlice not alınmış ve mevcut belirsizlikler giderilmeye çalışılmıştır. Anketin yapısı ve ifadeleri yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmiştir. Bu sayede soru formunda katılımcıların soruları cevaplayabildikleri görülmüştür.

Anket formu hazırlanırken tüm katılımcıların anlayabileceği şekilde olmasına özen gösterilmiştir. Bu anlamda soruların kısa ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Sorular, katılımcıları incitmeyecek şekilde etik kuralları ihlal etmeden hazırlanmıştır.

Katılımcıları yönlendirici sorulardan özellikle kaçınılmıştır. Bu sayede anketin uygulanmasında objektif bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu anlamda Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığının 21.12.2017 tarih ve 2017/12 sayılı yazısıyla anketin uygulanabilir olduğu izni alınmıştır.

Araştırma Verilerini Elde Etme ve Değerlendirme

Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında olan Suriyeliler ile ilgili bir çalışma yapabilmek için ilgili makamlardan gerekli izinlerin alınması gerekmektedir. Bu sebeple, Kütahya ili özelinde yaşayan Suriyeliler ile ilgili saha çalışması yapma talebi Kütahya Valiliği ve Kütahya İl Göç İdaresi Müdürlüğü’ne iletilmiştir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce, söz konusu kitlenin 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa tabi olduğu belirtilmiş, ilgili kanunun, 94’üncü maddesinde belirtilen ilkelere gerekli hassasiyetin gösterilmesi şartıyla söz konusu izinler alınmıştır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden gerekli izinlerin alınmasından sonra saha araştırmasına başlayabilmek için, alınması zorunlu olan diğer bir izin için Dumlupınar

Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. Etik kurul tarafından istenilen gerekli düzeltmelerin yapılmasının ardından da saha çalışması için gerekli olan diğer bir izin de bu sayede alınmıştır.

Saha araştırması 15 Ocak- 25 Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma esnasında katılımcılar hanelerinde ve iş yerlerinde ziyaret edilerek anket uygulanmıştır. Aynı zamanda Kütahya Göç İdaresi'nde de anket uygulaması yapılarak katılımcılara ulaşılmıştır. Söz konusu süreçte en çok yardım, bizzat katılımcıların kendilerinden alınmıştır.

Kütahya'da araştırmaya konu olan Suriyeli sayısının az olması ve çoğunluğunun çocuklardan oluşması dolayısıyla Kütahya merkez, merkez ilçe, diğer ilçeler ve köylerine gidilerek daha çok sayıda katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sayede katılımcıların çoğunluğu ile yaşam alanlarında anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Anket esnasında katılımcıların, sorulara çoktan seçmeli şıklar dışında cevaplar verdikleri, hatta tecrübelerini paylaştıkları görülmüştür. Katılımcıların verdiği bu cevaplar, doğrudan alıntılanarak ankete not edilmiş ve sistematik bir biçimde değiştirilmeden istatistiklerin yorumlanmasında katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

Anket uygulanmasından elde edilen bulgular SPSS 17 paket programına aktarılmıştır. Basit frekans ve yüzde dağılımları elde edilmiş ve bazı değişkenler arasındaki anlamlılık düzeyine işaret eden çapraz tablolar oluşturularak yorumlanmıştır.

Saha çalışması esnasında Türkçe bilmeyen katılımcılar ile tercüman aracılığıyla görüşülmüştür. Dilden kaynaklı oluşabilecek anlam karışıklıklarını önlemek amacıyla katılımcılara sorular hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Çalışma esnasında örnekleme dahil olan katılımcıların beyanları esas alınarak çalışma gerçekleştirilmiş olup, katılımcıların samimiyeti aranmamış ve ölçülmeye çalışılmamıştır. Araştırmanın objektifliği için gerekli tüm hassasiyetler gözetilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden elde edilen 2018 Mart ayı verilerine göre Türkiye'de toplam Suriyeli nüfusu 1 milyon 931 bini erkek, 1 milyon 629 bin 990'ı kadın olmak üzere, 3 milyon 561 bin 707'dir.

Daha önce de araştırmamızda belirtildiği üzere, Suriyelilerin en yoğun yaşadığı şehirlerin başında İstanbul, Şanlıurfa ve Hatay gelmektedir. Kütahya'da yaşayan 2017 yılı verilerine göre ise Suriyeli nüfusu 450 kişidir. Bu sayıya çocuklar da dahil olmaktadır. Anket uygulamasında araştırma evrenini Kütahya merkez, merkez ilçe, diğer ilçeler ve köyleri oluşturmaktadır. Araştırma evreninin tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için, örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde 3 farklı örnekleme tekniği kullanılmaktadır. Bunlar: rastlantısal, tabakalı ve kota örneklemedir (Güven, 2001:143). Bu araştırmanın anket aşamasında, basit tesadüfi örnekleme göre çalışma yapılmıştır.

Anket formu, örneklem grubuna dahil olan 86 katılımcı tarafından doldurulmuştur. Elde edilen veriler incelenmiş ve anket formlarının kayda değer olduğu tespit edilmiştir. Netice itibarıyla anket uygulaması 86 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Anket tekniğinin uygulanması aşamasında, katılımcıların 18 yaş ve üzeri olmasına dikkat edilmiştir. Kütahya sınırları dahilinde yaşayan Suriyeliler ile görüşülmüştür. Söz konusu katılımcı grubundan bazılarının sürekli bir ikamet adresinin olmaması ve sık sık yer değiştirmeleri araştırma süresini uzatan ve örneklem grubuna ulaşılmasını zorlaştıran etkenler arasındadır.



BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE TEORİK AÇIKLAMALAR

1.1. GÖÇ VE GÖÇ OLGUSUNA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1.1.1. Kavramsal Olarak Göç

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç, en genel tanımıyla bir yer değiştirme hareketidir. Göç hareketinin çok boyutlu ve dinamik bir yapıda olması, göçün herkes tarafından kabul edilen bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Başka bir deyişle göçün çok yönlü ve çok etmenli olması, çeşitli göç tanımlarının yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Tüm göç hareketlerinin belirli bir coğrafyada gerçekleşen nüfus hareketi olması, göçlerin ortak noktasını oluşturmaktadır. Sirkeci ve Cohen (2016:392), insan hareketliliğinin dinamik doğasını vurgulamak için, “hareketlilik”, “hareket” ve “hareket eden” kavramlarını önermektedir. Göç, insanların bir yerden başka bir yere sürekli veya belirli bir süreli olarak gitmelerine karşılık gelen yer değiştirme hareketidir. Göçün özgül yapısı genel geçer, tek bir göç tanımının yapılmasını zorlaştırmakla birlikte, göçün “fiziksel bir yer değiştirme” hareketi olduğu, tüm göç tanımlarının uzlaşım noktası olmaktadır.

Her göç hareketinin kendine özgü bir süreç olması, onun kendi özelinde değerlendirilmesini ve yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir. Bu sebeple tek bir göç tanımından ziyade, farklı farklı göç tanımlarına değinilecektir. Göç, Giddens’in (2005: 277) da belirttiği gibi “insanların bir bölge ya da toplumdan diğerine yerleşmek amacıyla hareket etmesi” olarak tanımlanabilmektedir. Göç kavramı; süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun, insanların yer değiştirmeleri sonucunu doğuran nüfus hareketlerini ifade etmektedir (Adıgüzel, 2016: 18).

Meydan Larousse Ansiklopedisi göçü; iktisadi, sosyal veya siyasi sebeplerin etkisiyle bireylerin yer değiştirmesi (1992: 55) olarak tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle göç, siyasi ekonomik, sosyo-kültürel, doğal gibi pek çok dinamiğe dayanan nedenlerle bireysel ya da toplu olarak gerçekleşen yer değiştirme hareketidir.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009: 22)’un göç terimleri sözlüğünde göç, uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun, insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Bu nüfus hareketleri mülteciler, ekonomik göçmenler, yerinden edilmiş ve yerinden çıkarılmış

kişileri de kapsamaktadır. “Göç, bireyleri ve toplumları temel insan haklarından, yaşama hakkı ve can güvenliğinden yoksun bırakma gibi kapsamlı ve insani niteliği olan bir olgudur” (Akıncı vd., 2015: 61-62).

Marshall’a göre (1999: 685) sosyolojik olarak göç, az veya çok bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketi içermektedir. Göker (2015: 34), Marshall’ın bu açıklamasının, göçün bireysel ve kitlesel olabileceği, göçte aşılması gereken çeşitli sınırlar olmasının gerekliliği, göçün belli bir fiziki, toplumsal çevreye doğru ve kalıcılıkla neticelenen bir hareket olması gibi dört unsuru barındırdığını belirtmektedir.

“Göç toplumsal değişimin neden olduğu kolektif bir eylemdir ve hem göç alan hem de göç veren ülkedeki bütün bir toplumu etkiler” (Castles-Miller, 2008: 29). Göç ve sonucunda meydana gelen yerleşme, göçmenin bundan sonraki hayatını nasıl şekillendireceğini belirleyen uzun soluklu bir süreçtir. Göç, yeni gelenler ile yerleşik olan kişiler arasında yeni bir yaşam deneyimi gerektirmektedir. Göç, hem göç alan hem de göç veren ülkelerdeki toplumları etkilemektedir. Bu bağlamda da uluslararası etkilerinin gereği olarak tüm insanlığı ilgilendirmektedir.

“Göç olgusu sadece göç veren veya alan ülkeleri değil tüm insanlığı yakından ilgilendiren, ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasi ve hatta askeri politikalarını etkileyen sosyal bir vakıadır” (Aydın, 2004:350). Beslenme, barınma ve güvenlik ihtiyacıyla doğası gereği her canlı göç edebilmektedir. Ancak sosyolojiye konu olan toplumsal bir varlık olan insan barınma, beslenme ve güvenlik ihtiyacının yanında daha iyi yaşam koşulları, eğitim, siyasi ve sosyal baskılar gibi etkenlerle de göç etmektedir.

Göç süreci kaynak ülke ve göç edilen yerin koşullarına, imkanlarına, göç edenlerin kararlarına, ihtiyaç ve isteklerine hatta zamana göre yeniden şekillenmektedir. Aydın (2004: 350) göç olgusunun temelinde, bireyin arayışları, ihtiyaçları, geleneklerini koruma ve yaşatma içgüdüğü, psikolojik değişim arzuları ve hatta ürettiklerini pazarlama gibi toplumsal yapıyı oluşturan davranış biçimlerinin yer aldığını belirtmektedir.

1.1.2. Göç Çeşitleri

Karmaşık, kapsamlı ve insani niteliği olan göç gerçekleşme nedenlerine ve şekillerine göre farklılık göstermektedir. Göç çeşitleri oluşum nedenlerine göre gönüllü veya zorunlu, sürelerine göre geçici veya sürekli, mesafesine göre de iç veya dış göçler olarak ayrılmaktadır.

1.1.2.1. İç ve Dış Göç

Ülke sınırları içinde gerçekleşen sürekli veya geçici göçler iç göç, ülke sınırları dışında gerçekleşen sürekli veya geçici olabilen göçler de dış göç olarak tanımlanmaktadır. “Günümüzde içgöç, belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların, kendi iradeleriyle yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanının dışına taşıyanların miktarı olarak tanımlanmaktadır” (Tekeli, 1998: 9). Marshall (1999: 685), ülkeler arası göçü dış göç, bölgeler arası göçü de, iç göç olarak ayırmaktadır. İç göç kırdan kente, kırdan kıra, kentten kıra ve kentten kente gerçekleşen geniş çaplı nüfus hareketliliğini içermektedir.

“İç göçte ülkenin nüfusu değişmezken, bölgelerin ya da kentlerin nüfus yoğunluğu değişmektedir” (Sayın-Usanmaz-Aslangiri, 2016: 2). İç göçler neticesinde şehirlerde, mekanlar da ve kent kültüründe değişimler yaşanmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)’un (2009: 27) göç tanımında iç göç, yeni bir ikamete sahip olmak amacıyla veya yeni bir ikametle sonuçlanacak şekilde insanların ülkenin bir bölgesinden başka bir bölgesine göç etmeleri olarak tanımlanmakla birlikte bu göçlerin geçici veya daimi olabileceği belirtilmektedir.

Bahar, ülkemizdeki iç göçlerin sosyo-kültürel şartları iyileştirmek amacıyla gerçekleşebildiğini ancak temel sebebin ekonomik olduğunu belirtmektedir. Türkiye’deki iç göçlerin ana yönü, köyden kente, doğudan batıya, sanayileşmiş yerler ile güney sahillerine doğru olmaktadır. Terör, kan davası, namus cinayetleri gibi sebeplerde ülkemizde kırsal bölgelerden kentlere doğru göçü arttıran nedenler arasında yer almaktadır (Bahar, 2008: 262).

Dış göçler neticesinde de milyonlarca insan dünyanın farklı bölgelerinde yaşamaktadır. Faist’e (2003: 30) göre uluslararası göç, bir ulus devletten diğerine gerçekleşen daimi bir hareketi ifade etmektedir. Castles ve Miller ise uluslararası göçü,

dünyanın dört bir yanında siyaseti ve toplumları yeniden şekillendiren ulus aşırı bir devrimin parçası olarak tanımlamaktadır (2008:11).

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketlerinin başında, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan ve eski Yugoslavya'dan yapılan göçler yer almaktadır. Ekonomik, sosyal ve siyasal yönden daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak bu göçlerin temel nedenidir ve bir kısmı nüfus mübadelesi neticesinde yapılmıştır (Bahar, 2008:263).

1950'li yıllarda başlayan yoğun iç göç hareketi devam ederken, 1960'lı yıllardan itibaren dış göçe yönelen Türk işgücü de ülkemizin göç hareketliliğine eklenmiştir. Batı Avrupa ülkeleri, Kuzey Afrika, Ortadoğu, eski SSCB ülkeleri ve Türkiye Cumhuriyetleri, Türk iş gücünün yöneldiği başlıca ülkeler arasında yer almaktadır (Mutluer, 2003:1).

1.1.2.2. Gönüllü ve Zorunlu Göç

Bireylerin yaşadıkları bölgeleri isteyerek terk etmeleri gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır. Kültürel veya etnik yakınlığı olan insanlarla bir arada olma, eğitim, sağlık, yaşam ve inanç gibi konularda daha iyi şartlarda yaşama isteği gönüllü göçlere sebep olarak gösterilmektedir.

Adıgüzel (2016: 19-20) gönüllü göçlerin, insanların yeni yerler görme, daha iyi hayat şartlarına ulaşma, içinde bulunulan çevreyi beğenmeme, ailesinin geleceğini iyileştirme, ekonomik durumları düzeltme, iş ve mali durumlarda daha iyi koşullara kavuşma gibi şahsi sebeplerden kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Bu göçlere en açık örneğin de ekonomik göçler ve beyin göçü olduğunu ifade etmektedir.

İnsanların bulundukları bölgeyi terk etmek zorunda kalmaları zorunlu göç olarak tanımlanmakta, savaşlar, felaketler, işsizlik, etnik, siyasi, dini baskılar, güvenlik problemi, yaşam alanlarının kısıtlanması gibi etkenler zorunlu göçe sebep gösterilebilmektedir. Ölüm tehlikesi, işkenceye maruz kalma, ceza alma korkusu, bir takım özgürlüklerin kısıtlanması ve resmi otoritelerin baskıları neticesinde de insanlar yaşadıkları toprakları zorunlu olarak terk etmek zorunda kalabilmektedir (Adıgüzel, 2016:19).

Castles-Miller(2008), Kuzey ve Güney arasındaki artan eşitsizliklerin, dünyadaki siyasal, ekolojik, demografik sıkıntıların, çeşitli bölgelerde artan etnik ve siyasal çatışmaların, hükümetlerin yeni ticaret bölgeleri yaratmasının, kitlesel hareketlere neden olacağını belirtmektedir. İster göç alan ister göç veren veya her ikisini birden yaşayan ülkeler olarak tüm dünya devletlerinin uluslararası göçten artan oranda etkileneceğini, bu sebeple de göç çağının kalıcı olacağı sonucuna ulaşmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) (2009: 69) göç tanımında zorla göç, doğal ya da insan yapımı nedenlerden dolayı içerisinde yaşama ve refaha yönelik tehditleri de içeren bir zorlama unsuru bulunan göç hareketini tanımlamak için kullanılan genel terim olarak tanımlanmaktadır. Zorla göçe, mültecilerin, ülkesinde yerinden edilmiş kişilerin hareketleri ve doğal, çevresel, kimyasal, nükleer felaketler, açlık ya da kalkınma projeleri nedeniyle gerçekleşen hareketler örnek verilmektedir.

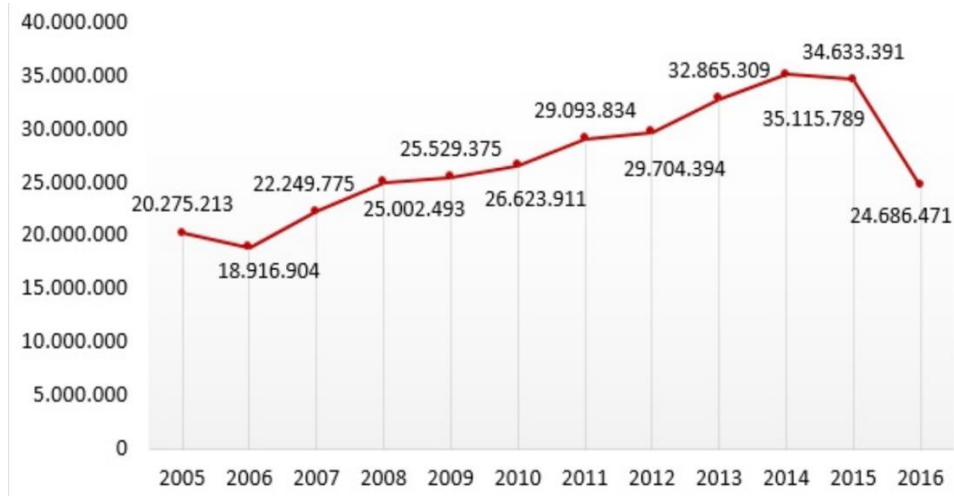
İnsanların tarım, turizm, hayvancılık gibi işlerde çalışma isteğiyle yer değiştirmelerine geçici göç, siyasi, ekonomik, doğal ve sosyo-kültürel sebeplerle gönüllü veya zorunlu olarak yaşam alanlarını terk etmelerine kalıcı göçler denilmektedir. Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) (2009: 5-14-15) göç tanımında bireysel göç, kişilerin bireysel olarak veya aileleriyle birlikte göç ettiği durumlar olarak tanımlanmaktadır.

1.1.2.3. Düzenli ve Düzensiz Göç

Düzenli göç, yasal ve kayıtlı kanallar kullanılarak gerçekleşen göçtür. Düzenli göç genellikle eğitim ve çalışma amacıyla gerçekleşmektedir. Düzenli göç, “Menşei ülkeden çıkışı ve ev sahibi ülkeye seyahati, transit geçişi ve girişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleri” (<http://www.goc.gov.tr>, 2017) olarak tanımlanmaktadır.

Düzenli göç, evlilik yoluyla, eğitim üzerinden veya iş amacıyla kısa süreli izinlerle ülkeye gelenleri kapsadığı gibi, uzun süreli yaşamak amacıyla ülkeye gelen göçmenleri veya başta kısa süreli gelse de sonradan kalmaya karar verenleri de kapsamaktadır. Başka bir ülkeye öğrenci olarak gelen ve sonrasında göç ettiği ülkede çalışma hayatına başlayan, evlilik aracıyla göç eden, boşansa bile ülkesine dönmek istemeyen göçmenler de düzenli göçe örnek oluşturmaktadır (Kalaylıoğlu, 2014:35).

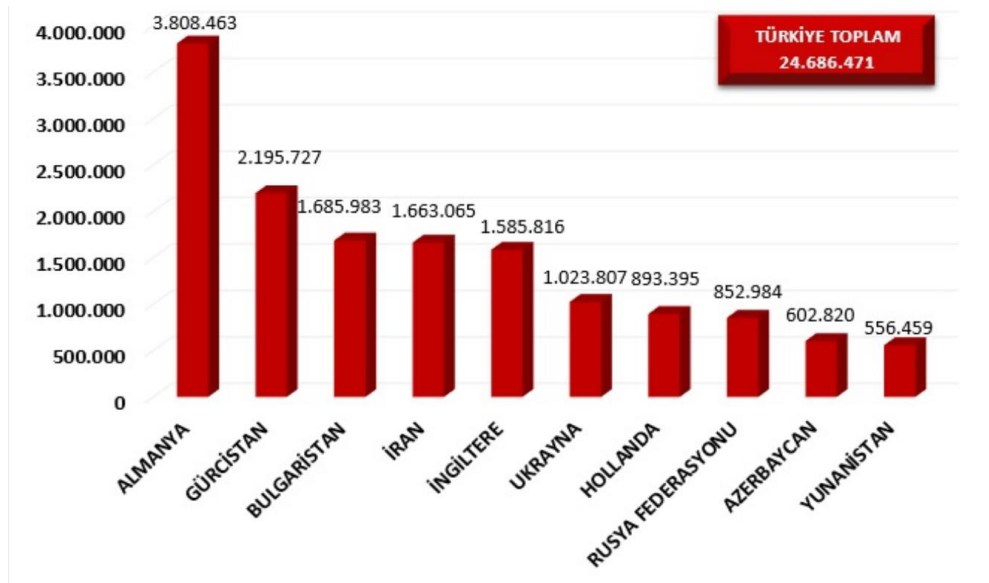
Şekil 1.1: Yıllara Göre Türkiye’ye Yabancı Girişi



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik,2017

Şekil 1.1’e göre 2005 yılında Türkiye’ye giriş çıkış yapan yabancı sayısı 20 milyonun üzerindeyken, 2016 yılında bu rakam yaklaşık 25 milyon olmuştur. Farklı hudut kapılarından giriş-çıkış yapan yabancıların sayısı son on iki yılda %21,75 artmıştır.

Şekil 1.2: 2016 Yılında Hudut Kapılarından Yapılan Girişler (İlk 10 Ülke)



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik,2017.

2016 yılında hudut kapılarından yapılan girişlerde ilk sırayı Almanya almaktadır. İşçi göçleri sebebiyle Almanya'dan gelen kişilerin büyük bir kısmının Türk kökenli olduğu, Rusya Federasyonundan gelenlerin önemli bir kısmının da Rusya'da evlenen Türkler olması mümkündür.

Gürcistan'dan gelen yabancıların büyük bir kısmının Karadeniz'de çay toplamak için mevsimlik iş amacıyla veya günübirlik gezi için, diğer sınır komşularımız olan Bulgaristan, Yunanistan ve İran gibi ülkelerden gelen yabancıların da çoğunun günübirlik gezi, ticaret veya turistik amaçlı geldikleri bilinmektedir. Eski doğu bloku ülkelerden gelen yabancıların önemli bir kısmı da turistik amaçlı veya hizmet sektöründe çalışmak için Türkiye'yi tercih etmektedir. Diğer yabancıların turistik, ticaret, eğitim amaçlı, emeklilik sonrası yaşamak için, kısa veya uzun süreli olarak geldikleri bilinmektedir. Mevsimlik işçi veya evde bakım hizmetleri, yaşlı veya çocuk bakımı gibi sektörel amaçlı da Türkiye'ye gelen yabancılar bulunmaktadır.

Düzensiz göç kavramı ise, yasa dışı veya kayıt dışı olarak yapılan göç hareketlerine karşılık gelmektedir. Düzensiz göç, hakkında açık veya genel kabul gören bir tanımlama olmamakla birlikte göç araştırmalarında genellikle, gönderen, transit ve alıcı ülkelerin düzenleme normlarının dışında gerçekleşen hareketler olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak orada çalışmak veya yasadışı olarak orada barınmayı içermektedir.

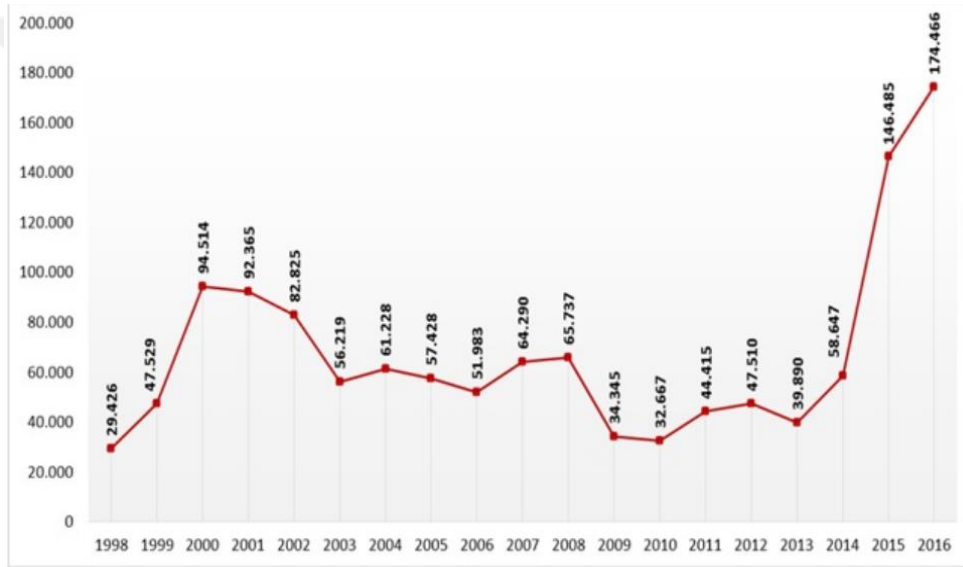
Düzensiz göç başka bir ifadeyle göçmenin, gitmek istediği ülkeye giriş, ikamet veya çalışma için gerekli olan izin veya belgelere sahip olmamasıdır. Gönderen ülke için de, göçmenin geçerli seyahat belgeleri olmadan uluslararası bir sınırı geçmesi veya ülkeden ayrılabilmek için yerine getirmesi zorunlu olan idari koşulları sağlayamamasıdır (<http://www.goc.gov.tr>, 2017).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün 2015 Türkiye Göç Raporuna göre, düzensiz göç kavramı, hedef ülkeler için ülkelere yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsadığını, kaynak ülke içinde ülkesini terk ederken gerekli usullere uymayarak ülke sınırlarını geçen kişileri içermekte olduğunu belirtmektedir. Düzensiz göçün transit ülkeler içinse; kaynak ülkelerden hedef ülkeye ulaşmak için yasal ya da yasal olmayan yollarla ülkeye girip bu ülkeyi bir geçiş

ülkesi olarak kullanıp ülkeyi terk eden kişileri ifade ettiği belirtilmektedir (www.goc.gov.tr., 2017).

Düzensiz göç bir ülkenin topraklarına girerken o ülke tarafından konulan kuralları ihlal etmeyi, yasadışı yollarla giriş-çıkış yapmayı veya sahte belge kullanmayı içermektedir. Yasalara uygun bir şekilde bir ülkeye giriş çıkış yapılmış olsa bile göçmenlerin izin süresinin bitmesine rağmen ülkede izinsiz kalmaya devam etmeleri düzensiz göçmenlik olarak ele alınmaktadır.

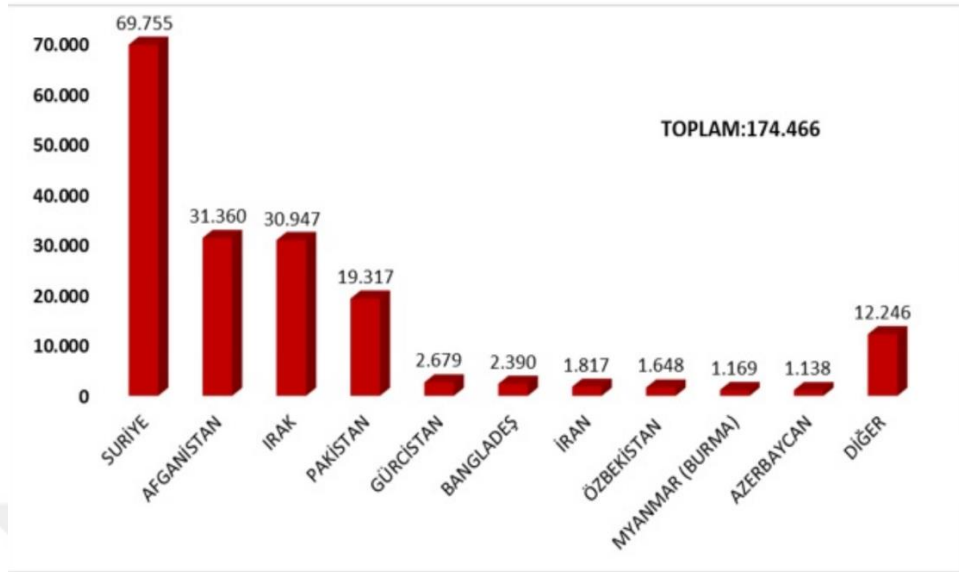
Şekil 1.3: Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik,2017.

Yıllara göre çeşitlilik göstermesine karşın, Türkiye’de yakalan düzensiz göçmen sayısı son üç yılda sürekli artarak 130 binin üzerine çıkmıştır. Türkiye’de son on dokuz yılda yakalanan düzensiz göçmen sayısı, 1998 yılında yaklaşık 30 binkenden 2016 yılında bu rakam %492,89 artmış yani yaklaşık %500’lük bir artışla 175 bine yaklaşmıştır.

Şekil 1.4: 2016 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler (10 Uyruk)



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik

2016 yılında yakalanan düzensiz göçmenlerden ilk on yabancı uyruklu göçmenler arasında birinci sırada yaklaşık 70 bin kişiyle Suriyeliler ve onu takiben 30 binin üzerinde kişi sayısı ile Afganistan ve Irak gelmektedir. Tablodan hareketle Suriyeliler yakalanan göçmen sayısının %39,98’ini oluşturmaktadır.

Ülkelerindeki siyasi, ekonomik belirsizlikler ve iç savaş nedeniyle yaşadıkları terk ederek Avrupa’ya göç etmeye çalışan Suriyeliler düzensiz göçe neden olmaktadır. Düzensiz göçü önleme Ege ve Akdeniz’deki ölümleri sona erdirmeye ve insan kaçakçılığıyla mücadele etme amacıyla AB ile 18 Mart 2016’da Brüksel’de “Geri Kabul Anlaşması” imzalanmıştır.

Bölgesindeki en büyük insanlık dramının çözümü için Suriyelilere kucak açan Türkiye, denizlerdeki insanlık dramını sona erdirmek içinde mücadelesine devam etmektedir. Bu bağlamda söz konusu anlaşmanın imzalanmasından sonraki bir yıllık süreçte düzensiz göçün yüzde 85, denizlerdeki ölümlerin ise yüzde 95 oranında düştüğü saptanmıştır (<http://www.trthaber.com>, 2017).

Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı 2000 yılında imzalanan BM

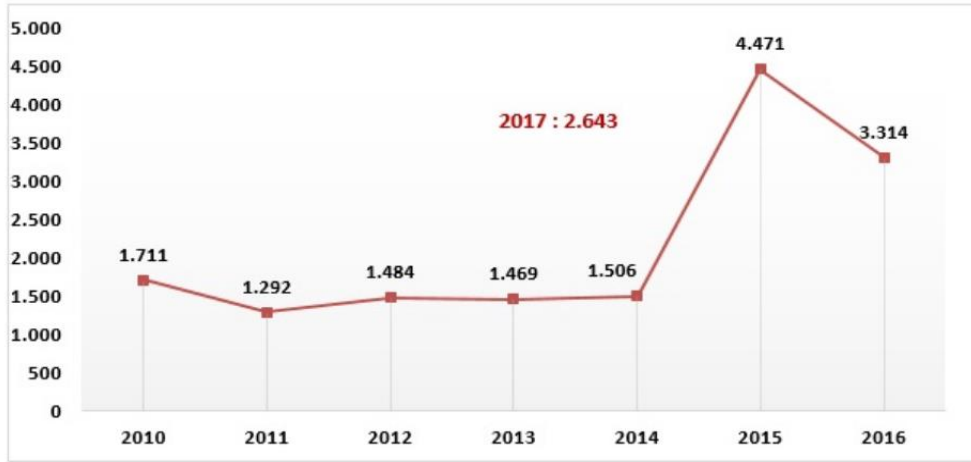
Protokolünde göçmen kaçakçılığı tanımlanmıştır. Tanımda göçmen kaçakçılığı, doğrudan veya dolaylı olarak maddi kazanç sağlamak amacıyla, bir kişinin vatandaşı olmadığı ya da sürekli ikamet etmediği bir devlete yasadışı yollardan giriş sağlaması olarak ifade edilmektedir.

Savaş, salgın hastalık, doğal afet ve iç çatışmalar gibi nedenlerle Avrupa ülkelerine göç etmeye çalışan, yaşadıkları yerde kendini güvende hissetmeyen kişiler daha güvende olacaklarını düşündükleri yerlere göç etmektedir. Yasadışı yollardan Avrupa'ya geçmek isteyen pek çok mülteci göçmen, Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmaktadır. Tehlikeli bir kaçışın kendilerini beklediği göçmenler, çareyi göçmen kaçakçıları veya suç örgütlerinde bulmaktadır.

Dünya Göç Raporu 2018'de, çocukların ailelerinden ayrıldığında veya tek başına göç etmek durumunda kaldığında, sömürü, insan ticareti ve istismara açık hale geldiğini belirtmektedir. Bu durumun da endişe yarattığına dikkat çekilmektedir. Çocuklar veya ailelerinin kaçakçılara güvenmeleriyle birlikte sömürünün daha netleştiği sonucuna ulaşılmaktadır. Raporda: Uyuşturucu ve Suçla Mücadele Dairesi (UNODC)'nin açıklamalarına göre, 2014 yılında insan ticareti mağdurlarının %28'inin çocuklardan oluştuğuna değinilmektedir. IOM'un kayıp göçmen projesine göre de, 2000 yılından bu yana en az 46.000 göçmenin öldüğü ve ölenlerin çoğunun çocuklardan oluştuğu belirtilmektedir. 2015 yılında IOM'un tahminine göre, Ege Deniz'inde ölen her üç, göçmenden biri çocuklardan oluşmaktadır. Raporda, 2016 yılında Avrupa'da 10.000 refakatçisi olmayan çocuğun olduğu, uluslararası medya başlıklarından tahmin edildiği bilgisi yer almaktadır. Raporda çocuk göçmenlerin korunmasına yönelik acil önlemlerin alınması gerektiğine değinilmektedir (Mcauliffe-Kitimbo-Goossens-Ullah, 2017:24).

Yasal olmayan yollarla başka ülkelere gitmeye çalışan göçmenler hedeflerine ulaşmak için göçmen kaçakçılarına başvurabilmektedir. Belirsizliğe doğru göç eden mültecilerin başvurduğu illegal yöntemler dünyada milyarlarca dolarlık sektör hacmi oluşturmaktadır. Her ne kadar göçmen kaçakçılığı küresel bir boyuta yayılmış olsa da Türkiye Cumhuriyeti göçmen kaçakçılığına karşı önlemlerini her geçen yıl arttırarak, göçmenlerin korunması ve mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik istikrarını sürdürmektedir.

Şekil 1.5: Yıllara Göre Göçmen Kaçakçıları

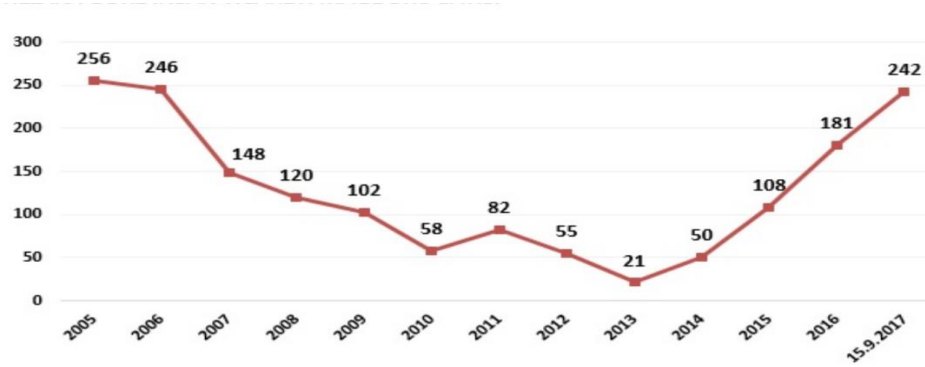


Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/duzensiz-goc_363_378_4710 2017.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde uluslararası göçe ilişkin dördüncü ulusal göç raporu olan, 2016 Türkiye Göç Raporu'na göre 2016 yılında hayatını kaybeden düzensiz göçmenlerin sayısı 2015 yılına göre %29 azalışla 192 olmuştur (<http://www.goc.gov.tr>. 2017). “Suriye örneği, Türkiye’nin, geçici kitlesel göç hareketlerinde insani bir tavır benimsendiğinin en açık göstergesidir” (Tekelioğlu-Doğan-Çelebi, 2015: 4).

Göçmen kaçakçılığı benzer özelliklerinin de bulunması dolayısıyla insan kaçakçılığı ile karıştırılmaktadır. İnsan ticareti zor kullanarak ya da zor kullanma tehdidiyle, alı koyma, hile aldatma, nüfusu kötüye kullanma, kişinin çaresiz durumundan faydalanma, kişilerin istismar amaçlı başka kişilere çıkar sağlama amacıyla elde edilmesi, bir yerden başka bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması olarak tanımlanmaktadır (Göç İdaresi, 2015). İnsan ticareti kişilerin, iradeleri dışında zor kullanarak kaçırılması, aldatılması veya içinde bulundukları durumdan faydalanarak başka bir ülkeye götürülmesi anlamına gelmektedir.

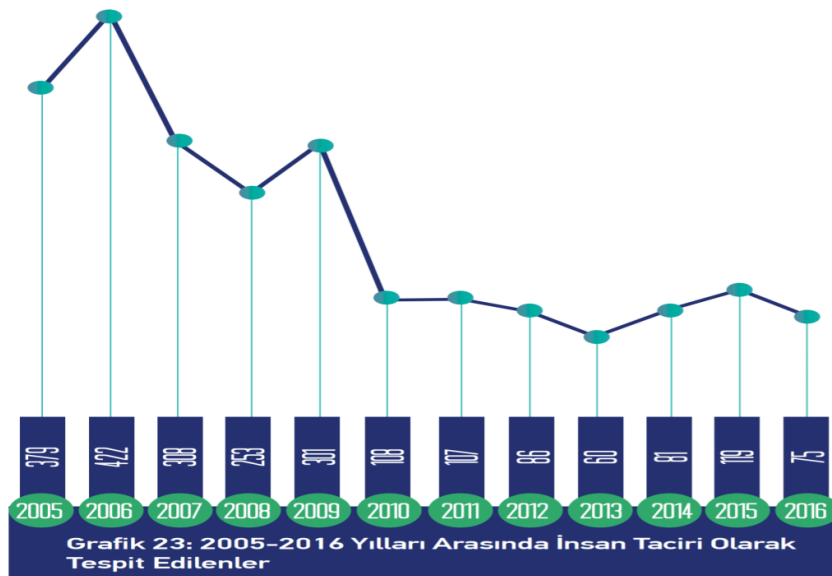
Şekil 1.6: Yıllara Göre Türkiye’de İnsan Ticareti Mağduru Sayısı



Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik3/insan-ticareti-ile-mucadele_363_378_4714,2017

2017 yılında tespit edilen insan ticareti mağduru sayısı 2016 yılına göre %74'lük bir artışla 242 olmuştur. 2016 yılında 2015 yılına göre tespit edilen mağdur sayısı %68'lik bir artışla 181'dir. 2016-2017 yılları arasında tespit edilen mağdur sayısı 61 kişi artarak %6 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Şekil 1.7: İnsan Taciri Mağduru Olarak Tespit Edilenler



Kaynak: <http://www.goc.gov.tr>. 2017.

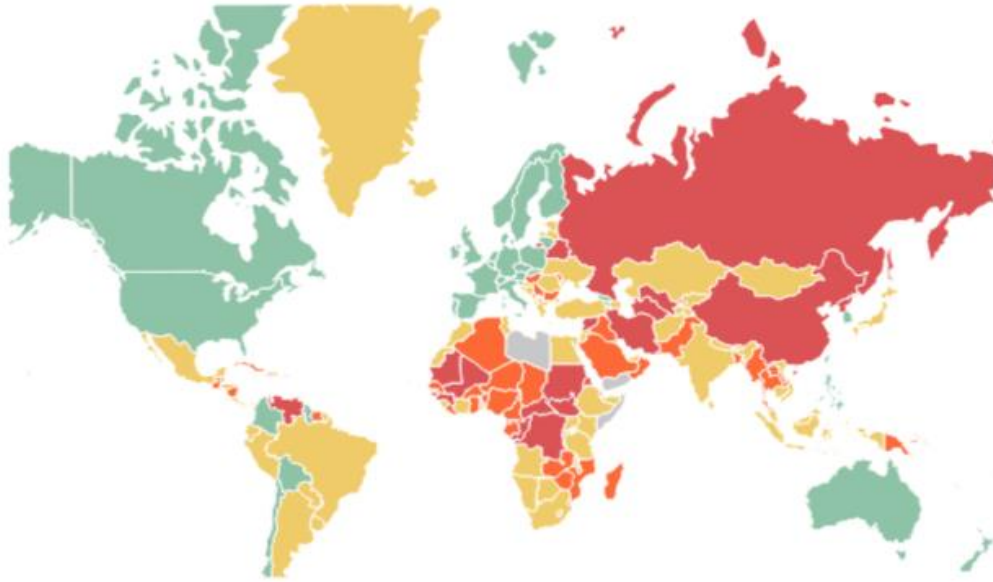
2005 yılından 2016 yılı sonuna kadar olan on bir yıllık süreçte tespit edilen insan taciri sayısı 2,229'dur. 2016 yılında 2015 yılına göre tespit edilen insan tacirleri sayısı %36'lık bir azalışla 75 olmuştur (Göç İdaresi, 2016).

Türkiye'ye doğru yaşanan yoğun göç akımı nedeniyle, Sirkeci ve Cohen (2016:392), Avrupa göç rejiminin genel spektrumu içinde Türkiye'nin, kilit rol oynayan gelişmekte olan bir göç ülkesi olarak görülebileceğini ifade etmektedir. Türkiye'nin sürekli kitlesel insan hareketliliğine maruz kaldığı düşünüldüğünde mağdur sayılarında çok daha büyük rakamlar ile karşılaşılması, Türkiye'nin insan tacirlerine karşı etkin mücadele gösterdiğini kanıtlamaktadır. Başka bir deyişle, Türkiye'ye yönelik insan hareketliliğinin niceliksel boyutu göz önüne alındığında tespit edilen mağdur sayısının niceliği, Türkiye'nin etkin mücadelesini göstermektedir. Tüm dünyada giderek yaygınlaşan, insan onurunu hiçe sayarak onu metalaştıran, modern kölelik olarak da anılan insan ticareti suçunun önlenmesi ve mağdurların korunmasına yönelik çabasını Türkiye arttırmaya devam etmektedir.

Amerika Dış İşleri Bakanlığının 2017 İnsan ticareti raporunda, ülkelerin insan ticaretiyle mücadele çabaları 4 kategoride ele alınmıştır. Türkiye kategorilerde, insan ticaretini tam olarak önleyemese bile bunun için önemli ölçüde çaba gösteren ülkeler arasında ikinci grupta yer almaktadır.

Şekil 1.8: Ülkelerin Yasadışı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasasını Uygulama Standartları

2017 Yasadışı İnsan Ticareti Raporu



GRUP 1

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasası asgari standartlarına uyan ülkeler

GRUP 2

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasası'nın asgari standartlarını tam olarak yerine getirmeyen ancak yasaya uymak için somut çaba gösteren ülkeler

İnceleme altındaki Grup 2 ülkeleri

- a) Mağdurların sayısı oldukça yüksek ya da giderek artıyor
- b) İnsan ticaretini önleme konusunda hiç ya da artan somut adımlar yok
- c) Grup 2 sıralamasına girmeleri somut adım atma taahhütlerine bağlı

GRUP 3

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasası'nın asgari standartlarını yerine getirmeyen ve bu konuda hiçbir somut adım sarf etmeyen ülkeler

VOA

Kaynak: <https://www.amerikaninsesi.com/a/abd-insan-ticareti-raporunu-acikladi/3918235.html>, 2017.

Raporda:

- Türkiye'nin fuhuş ticareti ve zorla çalıştırılmaya maruz kalan kişiler için varış, geçiş ve daha düşük seviyede kaynak ülke olduğu,
- Raporun hazırlandığı süreçte, Türkiye'de tahmini olarak 3 milyon Suriyeli, 120 bin Afgan ve 125 Iraklı bulunduğu,
- Türkiye'deki yabancı uyruklu insan ticareti mağdurlarının çoğunluğunun Orta ve Güney Asya, Suriye, Doğu Avrupa, Endonezya ve Fas gibi ülkelerden geldiği,
- 2015 yılında hükümetin tespit ettiği yabancı uyruklu mağdur sayısının 108 olduğu, 2016 yılında ise bu rakamın 181 olarak hükümetçe tespit edildiği,
- 2016 yılında tespit edilen insan ticareti mağdurlarının 36'sının Suriyeli, 33'ünün Kırgız, 33'ünün Gürcü, 16'sının Özbek ve geri kalan 73 mağdurunda Moldova, Endonezya, Fas, Türkmenistan ve Pakistan olmak üzere diğer ülkelerden oluştuğu,
- Türkiye'de çocukların sokak dilenciliği yaptığı ve çok çeşitli işlerde çalıştıkları, bazılarının uygunsuz koşullarda çalışmak zorunda kaldığı ve zaman zaman da ailelerinin geçimini sağladıkları,
- Suriyeli kadın ve kızların fuhuş çetelerinin eline düştüğü, bazılarının ise evlenmeye zorlandığı yönünde haberlerin olduğu,
- Türkiye'deki bazı gençlerin terör örgütü PKK'ya bazen zorlama yoluyla katıldıklarının tespit edildiği ifade edilmektedir.

Raporda Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesini önemli ölçüde arttırdığı belirtilmektedir. Sığınmacıların insan ticaretine karşı daha korunmasız hale geldiklerine dikkat çekilerek bu durum, Türkiye'nin yüksek oranda sığınmacı nüfusuna sahip olmasına bağlanmaktadır. İnsan ticaretiyle mücadelede dünya ülkelerinin çabalarına ve ülkelerdeki insan ticaretinden kaynaklanan mağduriyetlere de değinilmektedir.

Ayrıca raporda, Türkiye için insan ticaretiyle mücadelenin artırılmasına yönelik adımlar listelenmiştir. Türkiye'nin kendi kurumları arasında iş birliğini ve göçmenleri koruma altına alma çabasını arttırması, hükümetin eylem planını açıklaması, daha çok mağduru tespit etmesi, insan ticaretiyle ilgili devlet personeline eğitim vermesi ve polis teşkilatında özel bir birim kurması listelenen

adımlar arasında yer almaktadır (<https://www.amerikaninsesi.com/a/abd-insan-ticareti-raporunu-acikladi/3918235.html>2017).

Zaman zaman insan ticareti ve insan kaçakçılığı kavramları karıştırılmakta veya birbiri yerine kullanılabilir. İçinde bulundukları durum nedeniyle ülkelerini terk eden veya terk etmeye zorlanan Suriyeliler kendi istekleriyle göçmen kaçakçılarına başvurmaktadır. Ancak bazı durumlarda da Suriyeliler, uluslararası suç örgütlerinin amaçlarına istemsizce hizmet etmek durumunda kalmaktadır. İster insan ticareti olsun ister göçmen kaçakçılığı olsun her iki durumda, Suriyeliler için mağduriyetle sonuçlanmakta ve tüm dünya literatürüne insanlık dramı olarak geçmektedir.

1.1.3. Göçe İlişkin Yaklaşımlar

1.1.3.1. Ravenstein'in Göç Kanunları (1885)

Ravenstein çalışması, göçün genel geçer kanunlarını içermektedir. Söz konusu çalışma, 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı istatistiklerinin verileri üzerine kurmuş ve bu verilerden hareketle yedi göç kanunu belirlemiştir. Çalışma, daha sonra yazılacak olan göç kuramlarına ve modellerine öncülük etmiştir. Çünkü Ravenstein'nın 1885'te yayınlanan bu çalışması, bilinen, göçle ilgili ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır (Yalçın, 2004: 22).

Ravenstein, 1885 ve 1889 yıllarında yayımladığı Göç Kanunları (The Laws of Migration) başlıklı iki makalesinde yedi göç kanunu belirlemiştir. Ravenstein'in belirlediği göç kanunları şunlardır:

1) Göçmenlerin çoğunluğu yalnızca kısa mesafeli bir yere göç etmektedir. Söz konusu göç gidilen yerde de nüfus hareketliliğine yol açmakta ve bu hareketlilik büyük endüstri ve ticaret merkezlerine doğru olmaktadır.

2) Hızlı ekonomik gelişmeyle birlikte, kentte meydana gelen hızlı ekonomik büyüme, kente yakın olan diğer yerlerdeki kişileri hızla kente çekmektedir. Kırsal kesimlerde meydana gelen nüfus azalması da uzak bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulmaktadır. Bu durum tüm ülkeye yayılana kadar basamaklı bir şekilde devam edecek ve kentin olanakları diğer tüm göçmenler tarafından öğrenildikçe de göç, ülkenin her yerinde hissedilecektir.

3) Ravenstein, göçün amacını kentte gelişen ekonomi ve ticaret imkanlarından faydalanmak olarak belirtmektedir.

4) Ravenstein'a göre yoğun göç alan yerler aynı zamanda yoğun göç veren yerler de olmaktadır.

5) Ravenstein, ilk dört kanunda basamaklı ve zincirleme bir göçten bahsederken, beşinci kanunda uzun mesafeli ve basamaksız bir göç ele almaktadır. Uzun mesafeli göçlerde Ravenstein, göçmenlerin daha çok endüstri ve ticaret merkezlerini tercih edeceklerini anlatmaktadır.

6) Kırsal kesim yerlileri, kentlilere oranla daha çok göç etmeye meyilli olmaktadır.

7) Ravenstein'in son kanununda kadınların erkeklere oranla göçe daha çok eğilimli ve sadece kısa mesafeli göçlerde erkeklere göre daha etkin olduğunu belirtmektedir (Yalçın, 2004: 23-25).

Ravenstein'ın kanunlarının her göç hareketi için ölçüt kabul edilemeyeceği ancak kanunların kendinden sonraki göç çalışmalarına bir zemin olabilecektir. Bu bağlamda Çağlayan (2007), "Ravenstein'ın ekonomik ve endüstriyel gelişme etkisi çerçevesinde kurguladığı, tek faktörlü göç olgusu, günümüzdeki göçün yapısının, gerçeklerinin ve içeriğinin anlaşılması için yetersiz görüldüğünü " belirtmektedir.

1.1.3.2. Müdahil Fırsatlar ve İtme Çekme Kuramı

Göçle ilgili sosyolojik teoriler Stouffer'ın (1940,1960) müdahil fırsatlar kavramına kadar uzanmaktadır (Bijak, 2006'dan aktaran, Sert, 2016: 31). Müdahil fırsatlar teorisi, hareketlilik ve mesafe arasında zorunlu bir ilişki olmadığını varsaymaktadır. Müdahil Fırsatlar kavramına göre, verilen hedefteki fırsatların yüzdesi arttıkça o hedefe giden insanların sayısının da arttığını ön görmektedir.

Sert, Lee'nin, Stouffer'in kavramını geliştirerek göçün nedenlerini dört kategoriye ayırdığını bunların, menşe yerle ilgili etkenler, hedef yerle ilgili etkenler, müdahil fırsatlar ve kişisel etkenlerden oluştuğunu ifade etmektedir (Sert, 2016: 31). İtme çekme kuramının formülünü ve içeriğini ilk olarak 1966 yılında Everett Lee yazmıştır (Çağlayan, 2006: 72). Daha sonraki zamanlarda kuramın yapısı

bozulmamıştır. Ancak farklı kişiler tarafından kuramı geliştiren çeşitli katkılar yapılmıştır.

Marshall (1999), göç edenin kökeninin bağlı olduğu bölgedeki işsizlik oranları gibi itici faktörlerin genellikle tutucu, güvenliği arttırmaya yönelik bir göçe neden olduğunun düşünüldüğünü, çekici faktörlerin ise, gidilen ülke veya iktisadi büyüme gibi risk aldırıcı ve geliri arttırmaya yönelik bir göçü özendirdiğinin görüldüğünü ifade etmektedir.

“İtme faktörü göçün kaynak noktası, çekme faktörü ise göçün hedef noktası olan coğrafi kesim ile ilişkilidir” (Adıgüzel, 2016: 18). İnsanların neden göç ettiklerine ilişkin yapılan araştırmalarda ülke sınırları içinde veya uluslararası boyutta bulundukları bölgeleri terk etme sebeplerine itme faktörü, gitmek istedikleri bölgeleri cazip kılan, isteklendiren dinamiklere de çekme faktörü denilmektedir. İnsanların yaşadıkları yerlerdeki koşullara katlanamayacak hale gelmeleri itme faktörünü oluşturmaktadır.

İşsizlik, düşük ücretler, verimsiz topraklar, kıtlık, savaşlar, çatışmalar, terör olayları, siyasi baskılar, eğitim ve sağlık imkanlarının yetersizliği gibi sebepler itme faktörü olabilmektedir. “Çekme faktörleri ise, yüksek ücretler, ucuz ve verimli topraklar, kariyer olanakları, daha iyi bir sağlık ve eğitim imkanı, bireysel ve toplumsal huzur, can güvenliği olarak özetlenebilir” (Adıgüzel, 2016: 18).

Çağlayan (2006)’nın belirttiği gibi her bir insanın bulunduğu bölgeyi terk etmesi ve gitmek istediği bölgeyi seçmesi için pek çok kişisel ve özgül sebepleri bulunmaktadır. Bu bağlamda itme- çekme faktörü karmaşık, göreceli ve çok yönlüdür. İtmeye neden olan olumsuz ve çekmeye neden olan olumlu faktörlerin, sosyal alanda fazlasıyla çok ve birbirinden farklı olduğunu belirtmektedir.

Çağlayan’a göre, kuramın temel yapısından kaynaklı olarak faktörler kişisel ve görecelidir. Dolayısıyla kişisel bağlamda göçün avantajlarını ve dezavantajlarını belirleyen demografik faktörlerin değerlendirilmesi ve hangi sosyal bağlam içerisinde ve süreçler çerçevesinde yer aldığının, hesaplanarak ortaya konulması önemli olmaktadır. Bu bağlamda itme ve çekme faktörleri çok karmaşık ve çok boyutlu sosyal gerçekliklere bağlı olmaktadır.

Yapılan çoğu araştırmada, göçe etki eden temel faktörlerden biri olarak itme çekme kuramı üzerinde durmaktadır. Ancak Giddens’a (2005) göre, çoğu eski kuram

itme ve çekme unsurlarına odaklanmaktadır. Savaş, kıtlık, siyasi baskı ya da nüfus baskıları gibi insanları göçe zorlayan, kaynak ülke içerisindeki dinamikleri işaret eden unsurun “itme” etmeni olduğu, gelişen emek pazarı, daha iyi yaşama koşulları ve düşük nüfus yoğunluğunun ise başka bölgelerdeki göçmenleri çeken “çekme” etmeni olduğunu belirtmektedir.

Son tahlilde, Giddens her özgül göç hareketinin mikro ve makro düzeyde süreçlerin bir ürünü olduğunu, bu bağlamda itme ve çekme göç kuramlarının karmaşık ve çok yönlü bir sürece basit açıklamalarda bulunduğu için eleştirildiğini belirtmektedir. Makro düzeydeki etmenlerin, bölgedeki siyasi yapı, iç ve dış göçü düzenleyen yasalar ve düzenlemeler ya da uluslararası ekonomideki değişimler gibi üst boyuttaki konulara gönderme yaptığını, mikro düzeydeki etmenlerin ise, göçmen toplulukların kendilerinin sahip olduğu kaynaklar, bilgi ve anlayış tarzlarıyla ilgilendiğini ifade etmektedir. Göçte sistem yaklaşımını savunanların göç sürecinin tek bir etmenle açıklanamayacağını ileri sürdüklerini ve Almanya’daki geniş Türk göçmen topluluğunun makro ve mikro düzey süreçlerinin bir ürünü olduğunu belirtmektedir (Giddens, 2005: 258).

1.1.3.3. Petersen’in Göç Tipleri

Göç olgusuna ilişkin pek çok ayırım yapılmıştır. Göç konusunda genel kabul görmüş ayırımlar arasında Petersen’in göç tipleri yer almaktadır. Petersen, göç tipolojisini bütün çeşitleriyle ilkel göç, zorunlu ve yönlendirilmiş göçler, gönüllü göç ve kitlesel göç olarak belirtmektedir.

Petersen (Petersen, 1958’den akt. Çağlayan, 2006: 75-76) bireysel ve sınıfsal farklılıkları da gözетerek, beş göç tipi oluşturmuştur:

a. İlkel (primitive) göçler: Göçebelerin dönemlik göçleri de bu göç tipi içinde yer almaktadır. Kuraklık, kötü hava şartları gibi doğal çevrenin itme etkisinden kaynaklanan göçler ilkel göç olarak tanımlanmaktadır.

İlkel göç özellikle ekolojik itme faktörlerinin belirleyici olduğu göç türü olarak tanımlanmaktadır. İlkel göçten kastedilen insanın doğal çevreye karşı olan yetersizliği olduğu için ilkel göç olgusunun ilkel topluluklarla birlikte günümüz toplumları içinde kullanılabileceğidir (Petersen, 1958’den aktaran Göker, 2015: 38).

b. Zoraki (forced) ve yönlendirilen (impelled) göçler: Petersen doğanın yarattığı baskıyı ilkel göçte ayırt edici özellik olarak kullanırken, zoraki ve yönlendirilen göçte, sosyal durumun yarattığı baskıyı ayırt edici özellik olarak kullanmaktadır.

Göçmenlerin göç edip etmemeyi tercih edebilme güçlerini kendi ellerinde bulundurmaları, Petersen tarafından yönlendirilen göç olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle göç etmeyi düşünen göçmenlerin tüm sosyal baskılara rağmen, göç etme kararını alabilmeleri ve göç edebilecek olmaları, Petersen için yönlendirilen göç olarak adlandırılmaktadır.

Göç etmek isteyen göçmenlerin göç kararı üzerinde herhangi bir karar verme yetkileri bulunmuyorsa bu durum Petersen için zoraki göçe karşılık gelmektedir. Petersen zoraki ve yönlendirilen göç arasındaki farklılığa, Nazi Almanya'sındaki göçe zorlanan Yahudilerin gerçek bir örnek olduğunu belirtmektedir.

c. Serbest (free) göç: Serbest göçlerin yukarıdaki göç tiplerinden farkı göç kararının kişisel olmasıdır. Serbest göç tipinde kişiler, topluluklar ve toplumları zorlayan bir durum ve itici güç bulunmamakta göçmen kesin ve kararlı bir biçimde kendi göç kararını kendi vererek buna göre hareket etmektedir.

Bir başka ülkeye veya şehre çalışmak için giden işçiler serbest göçlere örnek teşkil etmektedir. Bu bağlamda bu göç tipi büyük kitlesel hareketlere değil bireysel tercihlerle ilerleyen kişisel göçlere karşılık gelmektedir.

d. Kitlesel (mass) göç: Petersen'e göre kitlesel göçler teknolojik gelişmelerle paralel olarak ilerlemektedir. Başka bir ülkeye serbest göç eden, öncü göçmenler göçün kitlesel hale gelmesinde önem teşkil etmektedir. Öncü serbest göçmenler göç ettikleri yerdeki yaşam tarzını ve kazanımlarını diğer kişilere aktararak göçün kolektif hale gelmesini sağlamaktadır. Petersen'e göre teknolojik olanaklar sayesinde öncü göçmenlerin kurdukları göçmen ağları, yeni göçmenleri de göçe cesaretlendirerek, kitlesel göçü ortaya çıkarabilmektedir.

Petersen, bireysel ve toplumsal motivasyonları analiz malzemesi yapıp, bu malzemeyi kullanmakla birlikte aynı zamanda itme çekme faktörünün varlığı sonucunda da göç tiplerini oluşturmaktadır. “Tüm bunların eşliğinde, Petersen'in çalışması,

özellikle bireysel ve toplumsal motivasyonu kapsadığı için, göç sosyolojisi içerisinde anlamlı bir yer teşkil etmektedir” (Çağlayan, 2006: 76-77).

1.1.3.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Sosyolojinin göçe ilişkin olarak ele aldığı kuramlardan biride kesişen fırsatlar kuramıdır. Kuramdan ilk bahseden 1940 yılında Stoufferdir. Stouffer, belirli bir mesafeye gidenlerin sayısının oradaki fırsatların sayısı ile doğru orantılı olduğuna değinmektedir. Stouffer’a göre, göç edilecek yerdeki fırsatlar arttıkça o mesafeye gidenlerin sayısı artmakta, göç edilecek yerdeki iş imkanlarının fazla ve göç mesafesinin kısa olması o çekim merkezine olan göçleri arttıran etkenler olmaktadır. Kuramda sosyal aktör olarak göçmen yer almaktadır.

Kuramda göç edilecek mesafe, göç edilen yerdeki imkanlar ve bu imkanların miktarı önemlidir. Stouffer, göçü analiz ederken mesafe kavramı üzerinde durmakta, mesafe bu kuramda başat öge konumunda bulunmaktadır. Kesişen Fırsatlar Kuramı, göç mesafesine bağlı olarak göç sürecinde ortaya çıkabilecek problemlere değinerek göçü ele alması açısından önem arz etmektedir. Kurama göre çekme faktörlerinin önemi de mesafenin öneminden kaynaklanmaktadır.

Çağlayan, göç edilecek belirli bir mesafedeki iş imkanlarının arttıkça, o mesafedeki kişilerin sayısının da artmakta olduğunu ve Stouffer’ın net bir şekilde herhangi iki merkeze yönelecek olan göçte, çekme faktörlerinin önemli olduğunu, fakat bu faktörlerin önemini belirleyen temel noktanın da mesafe olduğunu dile getirdiğini belirtmektedir (Çağlayan, 2006: 77).

Çağlayan (2006) Kesişen Fırsatlar Kuramının çok geniş kapsamlı ve yaygın kullanım alanı olmamakla birlikte ekonomik temelli ve iş göçü çalışmalarında daha sık kullanılabileceğini belirtmektedir. Küreselleşen günümüz dünyasında kişileri ve kitleleri göçe yöneltten etmenlerin oldukça farklılaştığını ve çoğaldığını dolayısıyla insanları göçe iten fırsatların niteliğinden ziyade göçün çaresizlikten kaynaklanabileceğini ifade etmektedir.

1.1.3.5. Dünya Sistemi (Merkez Çevre) Göç Kuramı

Bu kuram, 1970’li yıllarda Wallerstein, Amin, Galtung, Castle ve Kosack tarafından ortaya atılmıştır. Castles, Sassen ve Portes tarafından da kuram 1980’li yıllarda geliştirilmiştir (Güllüpınar, 2012: 67). Wallerstein’in, modern dünya sistemi kavramsallaştırması (Wallerstein, 2004) çerçevesinde şekillenmiş ve bu yaklaşımda dünya; merkez, yarı-çevre ve çevre ülkeler olarak ele alınmıştır (Göker, 2015: 56). Wallerstein devletler arasındaki hiyerarşiyi göstermek için Samir Amin’in merkez-çevre kavramlarını kullanmıştır (Cizreli, 2015: 33).

Wallerstein’a göre uluslararası göç, 16. yüzyıldan günümüze kadar genişleyen dünya pazarından kaynaklanmaktadır. Merkezdeki kapitalist ağlar, kapitalist olmayan toplumların çevre dokularına sızınca nüfus göç etmektedir. Buradan hareketle çevre ülkelerin kontrolünde bulunan hammadde ve iş gücü kapitalist yayılma neticesinde merkez ülkelerin kontrolüne geçmekte, merkez ülke işçi açığını çevre ülkelerden karşılayarak işçi göçleri meydana gelmektedir.

Süreç sömürgecilikle de yakından ilişkili olmaktadır (Güllüpınar, 2012: 67). Göker, kuramdan hareketle kapitalist ekonomide merkezde yer alan ülkeler ile bunların çevresinde yer alan ülkelerin birbirlerine, karşılıklı bağımlılıklarının söz konusu olduğunu, her ne kadar merkez ülkelerin de çevre ülkelere bağımlı olduğu ifade edilse de, bu bağımlılık ilişkisinin asimetrik bir ilişki olduğunu açık olduğunu belirtmektedir (Göker, 2015: 56).

Bağımlılık okulu tarafından geliştirilen Dünya Sistemleri Kuramına göre dünya merkez ve çevre olarak iki kümeye ayrılmakta ve bu yapıda belirleyici öge gelişmişlik ve az gelişmişlik olmaktadır. “Küresel göç süreci, gelişmemiş ve az gelişmiş ülkeler aleyhine işlemekte ve bu gelişmemişliği akut hale getirmektedir” (Adıgüzel, 2016: 30).

Çevre ülkelerde istihdam sorunu, hammaddeyi işleyememe, ucuza satma ve ucuza satılan hammaddeyi pahalıya satın alma çıkmazı ortaya çıkarmaktadır. Çevre ülkelerin, merkez ülkelere ham madde ve ucuz iş gücü sağlamaları onları ekonomik anlamda bu ülkelere git gide bağımlı hale getirmektedir.

Merkez ve çevre ülkeler karşılıklı olarak birbirlerine bağımlıdır. Merkez ülkeler ekonomik ve sosyal anlamda gelişmiş oldukları için ucuz iş gücü ve hammadde için çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadır. Çevre ülkelerde iş imkanı ve hammaddeyi

pazarlama gibi kapitalist ağlara dolayısıyla merkez ülkelere bağımlı olmaktadır. Merkez ve çevre ülkelerin birbirlerine olan ihtiyacından bağımlılık zinciri dolayısıyla bir kısır döngü ortaya çıkmaktadır.

Unat, merkez çevre kuramının genel çerçevesini 6 maddeyle özetlemektedir:

1) Uluslararası göç hareketleri, kapitalist sistemin çevre ülkelere girişiyle hareketlenen doğal bir süreçtir.

2) Uluslararası iş gücü akımının, uluslararası mallarla sermaye akımını ters yönde takip ettiğini belirten Unat'a göre kapitalist yatırım göçe hazır bir nüfus yaratmakta ve ulus ötesi hareketler sonucunu doğurmaktadır.

3) Uluslararası göç sömürgecilik ile ilişkilidir. Geçmişte sömürgecilik yapmış devletler ve onların eski sömürgeleri arasında kurulan kültürel, idari, finans, ulaşım ve iletişimi içine alan bağlar süreci kolaylaştırmaktadır. Unat, bu durumun kendine özgü ulus-ötesi pazarlar ve kültürel sistemleri ortaya çıkardığını belirtmektedir.

4) Unat'a göre uluslararası göç akımını durdurmanın bir yolunun hükümetlerin deniz aşırı yatırım alanları ile çok uluslu şirketlerin finans faaliyetlerini denetlemekten geçmektedir. Ancak böyle girişimlerde bulunma olasılığı oldukça zayıftır.

5) Kapitalist ekonomilerin kendi sınırları dışında yaptıkları siyasal ve askeri müdahalelerin başarısızlığa uğraması durumunda da merkez ülkelerin sığınmacı akımlarına yol açtığını belirtmektedir.

6) Son olarak Unat, uluslararası göçün küresel ekonominin yapısını ve dinamiklerini takip ettiğini belirtmektedir (Unat, Aktaran Çağlayan, 2007, 100–101).

Bu kuram, merkez ve çevre ülkeler arasında eşit olmayan bir ilişki olduğunu belirtmekte, göç sürecini kapitalizmle ilişkilendirerek göçü marksist bakış açısıyla ele almaktadır. Dünya sistemi yaklaşımı sermaye ve iş gücünün tek belirleyicisi olarak ele aldığı ve günümüz karmaşık yapısını yeterince analiz edemediği yönünde de eleştirilmektedir.

1.1.3.6. Göç Sistemleri Kuramı

Bu görüş, iki veya daha fazla ülkenin karşılıklı göçmen değişimiyle meydana gelen göç sistemi ve ilişkiler zincirini oluşturan ekonomik ve politik temelli olarak

geliştirilmiş bir kuramsal çerçeveye dayanmaktadır. Bu ilişkiler zinciri yakın iki ülke arasında olabileceği gibi aralarında birbirlerine oldukça uzak olan ülkeler ve bölgeler arasında da kurulabilir. Göç ve göçmen ilişkisi Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri gibi iki yakın ülke arasında olabileceği gibi Batı Afrika ve Fransa gibi iki uzak coğrafya arasında da olabilmektedir (Çağlayan, 2006: 82).

Göç hareketi göçü önceleyen ilişkiler temeline dayanarak genel anlamda göç alıp veren iki ülke arasında göç ilişkisinden önce bir ilişki olduğudur. Bu ilişkinin temeli kolonyal döneme ve kolonyal ilişkilere, ticari ve mali ilişkilere, politik nüfuz ve kültürel bağlara hatta askeri işgale de dayanabilmektedir.

Coğrafi anlamda ülke veya bölgelerin yakın olması göç hareketliliğini arttırmadığı gibi fiziksel uzaklıkta hareketliliği kısıtlamamaktadır. Göç sisteminde yer alan ülkeler için mesafeden ziyade siyasi ve ekonomik ilişkiler önemli olmaktadır. Göç sistemleri Kuramı, göç alan ve veren iki ülke arasında göçten önceki makro ve mikro düzeydeki ilişkiler temeline dayanmaktadır. Söz konusu ülkeler arasında geçmişe dayalı sömürgecilik, sosyo-kültürel etkileşim, ticaret, yatırım durumu varsa göç meydana gelmektedir. Makro bağlar resmi olan bağları işaret ederken mikro bağlar enformel bağlara karşılık gelmektedir.

Göç bağların bir araya gelmesiyle gerçekleşmektedir. Makro yapılar kurumsal faktörleri, mikro yapılar ise göçmenlerin inanç, davranış ve kendi aralarındaki etkileşim ağını göstermektedir. Bu sayede göç akışının amaçları sorgulanabilmekte, göç sistemindeki yerler arasında mikro ve makro bağlantılar araştırılabilmektedir. Söz konusu bağlantılar, devletlerin birbirleriyle ilişkileri, kitle kültürü bağlantıları, aile ve toplumsal bağlar olarak sınıflandırılabilen ve göç sistemleri kuramı, makro ve mikro yapıların etkileşiminin bir sonucu olarak göç hareketinin ortaya çıktığını savunmaktadır.

Faist'e göre göç sistemleri kuramının üç ana özelliği bulunmaktadır (Güllüpnar, 2012: 79):

1. Göç Sistemleri Kuramı, göç sistemlerindeki süreçler üzerine odaklanmaktadır. Hareket, aktif bir süreç olması dolayısıyla zaman içinde pek çok olayı içinde barındırır. Kuramda göçün içinde meydana gelen küçük bir değişimin tüm sistemleri etkilediği döngüsel birbirine bağlı, gelişim anlamında karmaşık ve kendi kendini değiştiren sistemlere vurgulanan düşüncelere yönelmektedir. Bu sayede kuram

göçün bir kez başladıktan sonra kendi kendini yenileyerek sürece dönüştüğünü kısmen açıklamaktadır.

2. Göç Sistemleri Kuramı insanlardan ziyade ülkeler arasında bağlantılar varlığına ilişkin kurulmuştur. Bu bağlantılar göç hareketliliğinden önce vardır ve anayurt yeniden göç alan bir ülke konumuna dönüşebilmektedir.

3. Göç Sistemleri kuramında toplumsal ağ kuramı güçlü bir şekilde vurgulanmakta, bir ağ, bir bireysel ya da kolektif aktörler –bireyler, aileler, şirketler ve ulus-devletler bütünü olarak ve onları birleştiren ilişkiler olarak tanımlanmaktadır.

1.1.3.7. İlişkiler Ağı Network Kuramı

İlişkiler Ağı Kavramı, göçmenler arasındaki iletişim ve tarihsel süreçle birlikte göçü ele alarak bir ağ oluştuğunu ve bu ağın giderek güçlenmesine ve varlığını korumasına bağlı olarak, sürece ekonomi ve siyaset gibi farklı etkenleri de içine alarak, daha karmaşık bir iletişim ağı haline geldiğini ifade eder. Söz konusu kuram, belirli bir ülkeye daha önceden göç eden ve yerleşen öncü göçmenler, yeni göç edenler veya göç etmeyi düşünen insanlar arasında bir etkileşim ve iletişim ağı olduğuna dayanmaktadır.

Tüm göçler kendi içinde özgül hareketlerdir. Dolayısıyla göçleri ele alırken her göçü hem kendi yapısı içinde hem de yapısı üstünde değerlendirme zorunluluğu doğmaktadır. Günümüzde yaşanan göç hareketleri pek çok etkene dayanmaktadır. Bu etkenlerin çok yönlü olması göçü ve göçmeni anlamaya yönelik, çok yönlü ve tarihsel süreci de ele alan bir bakış açısına ihtiyaç duyulmasını gerektirmektedir.

İlişkiler Ağı Kuramı, göç sürecinde göçmenlerin birbirleriyle olan iletişim ve etkileşimlerini sağlayan, tecrübe aktarımına salık veren, maliyet ve riskleri azaltarak, göçü kolaylaştıran, hızlandıran ve yayılmasını sağlayan göçmenler arasında dayanışmayı arttıran, kendini yeniden üreterek göçün sürekliliğini sağlayan bir kuram olması dolayısıyla diğer kuramlardan ayrılmaktadır. “Daha önce değerlendirilen teorilerde olduğu gibi göçün nedenlerinden çok, göçün kendi kendini üreten yapısına ve sürekliliğine odaklanan ilişkiler ağı teorisi mikro düzeyde bir göç teorisidir” (Göker, 2015: 59).

Kurulan ağ sayesinde göçmenler gittikleri ülkelerde akrabalık, dostluk ve hemşerilik bağlarını daha kolay oluşturabilmektedir. Unat, “geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler

arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılar" (Unat, 2006:34) olarak göçmen ilişkiler ağı kavramını tanımlamaktadır.

Göç sürdükçe ve desteklendikçe ilişkiler ağı varlığını korumaktadır. Kurulan ilişkiler ağı, zaman içinde farklı alanlarla çeşitlenmekte ve giderek daha karmaşık bir hal alabilmektedir. Çağlayan'a (2007) göre ekonomik ve siyasi bağlarda göz önünde bulundurulmalıdır. Ağın içeriği ve kurulmuş olması önemli olmakla birlikte asıl önemli olanın, ağın içeriğinden ziyade ağın varlığıdır. Çünkü ağın içeriği sonraki süreçlerde kendini geliştirmekte, farklı alanlara kayarak kompleks hale gelmektedir.

Almanya'ya göç eden Türk işçileri bu duruma örnek teşkil etmektedir. Türk işçilerin Almanya'da kurdukları ağın ilk zamanlar Almanya'ya uyum, iş ve kalacak yer bulmaya yaradığını, sonraki süreçlerde ise söz konusu ağın, ekonomik ilişki ve Alman siyasetinde de etkili olmaya kayan bir hal aldığını ifade etmektedir.

Göçün sürmesi ve desteklenmesi ilişkiler ağını geliştiren etkenlerden biridir. Göçün sürmesi ve desteklenmesinin ilişkiler ağını geliştirdiği gibi, ilişkiler ağının varlığı da göçü desteklemektedir. Son tahlilde göç sürekliliğini ilişkiler ağına, ilişkiler ağıda varlığını göçün sürmesine borçlu olmaktadır. İletişim ağının varlığı ve göç sürecinin devamlılığı bu ikilinin karşılıklı etkileşimine dayanmaktadır.

Ağın varlığı göç etmeyi düşünen insanlar için olumlu bir etki yaratmaktadır. Çağlayan ağ sayesinde göçün ekonomik ve sosyal maliyetinin düştüğünü, yardımlaşmanın ve bürokratik olaylarında hızlandırılmasıyla ekonomik maliyetin azaldığını ve yardımlaşma mekanizması sayesinde de yeni göç edenlerin yalnızlık hissinden kurtulduklarını bu durumun sosyal maliyeti düşürdüğünü de belirtmektedir (Çağlayan, 2007: 106).

Castles'a (2009: 38) göre aileye veya ortak kökene dayanan bağlantılar, barınma, iş bulma ve bürokratik işlemlerin halledilmesine yardımcı olur, kişisel sorunlar konusunda destek sağlar. Bu sosyal ağlar göçmenler ve aileleri açısından göç sürecinin güvenli ve daha kontrol edilebilir olmasını sağlar. Göç hareketleri bir kez başladığında artık kendi kendini sürdürebilir sosyal bir sürece dönüşür (Aktaran Güllüoğlu 2012: 73).

Bir diğer üzerinde durulması gereken noktada ilişkiler ağının göçmenlerin uyum ve aidiyetleri üzerine etkileridir. Göçmen ağının varlığı sayesinde göçmenler bilmedikleri bir yere göç etmelerine karşın yabancılık çekmemekte ve büyük sosyal uyum problemleriyle karşılaşmamaktadır. Buna karşın göçmenlerin göç ettikleri

coğrafyada, kendi grubunun dışına çıkmamaları ve yaşadıkları toplumdan kendilerini soyutlamaları, ilişkiler ağının ortaya çıkardığı etkilerden biri olmaktadır. “Göçmen ağının yardımlaşma ve dayanışma gibi olumlu etkilerinin yanı sıra, geldikleri yeni toplumdan kendilerini yalıtma ve kendi grubunun içine kapanma gibi olumsuz etkileri vardır” (Güllüoğlu, 2012: 74).

Ucuz iş gücüne olan talep göçmen ağların etkisiyle, kadın ve çocukları çalışma hayatının içine iterek, var olan ataerkil aile yapısını, değiştirmektedir. “Göçmenlerin daha fazla kazanç sağlama istekleri, göç ettikleri ülkede tutunma ve yaşama istekleri kadını iş hayatına sokmuş ve aile formasyonu içerisinde gerek sosyal gerekse de ekonomik bir yeniden yapılanmaya götürmüştür”(Çağlayan, 2007: 107).

Abadan Unat, ağ kuramının dayandığı temel noktaları 5 madde de özetlemektedir:

- 1) Unat’a göre göçmen ilişkiler ağları, göçü teşvik ederek, göç etme isteğini sürekli yaygın duruma getirmektedir.
- 2) İlişkiler ağı sayesinde, göçün sebep olduğu masraflar ve içerdiği riskler azalmaktadır.
- 3) Unat göçmen ilişkiler ağlarının kurulduktan sonra kurumsallaşabildikleri kadar sosyo-ekonomik olarak daha az seçici olduğunu belirtmektedir. İlişkiler ağı gönderen ülkeleri daha çok temsil etmektedir.
- 4) Unat göçmen ilişkiler ağının kurulmasıyla birlikte göçü kabul eden ülkelerin bu akımı denetlemekte zorluk çektiklerini ve göçmen ağlarının oluşmaya devam ettiğini belirtmektedir.
- 5) Son olarak Unat, göçmen ilişkiler ağının, göçmenlerle ailelerinin birleşmesini amaçlayan politikalar ile güçlendiğini belirtmektedir (Unat aktaran Çağlayan, 2007, 109).

1.2. TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME BAĞLAMINDA GÖÇ OLGUSU

1.2.1. Toplumsal Bütünleşme Nedir?

Bütünleşme kavramı tutum, dayanışma, birlik, denge, uyarlama ve armoni terimleriyle eş anlamlı kullanılmaktadır. Özümseme, amalgamasyon (birleşme), sosyalizasyon ve akültürasyon gibi sosyal süreçleri de belirtmektedir. Sosyal ilişkiler

özü gereği farklı davranış örüntüleri barındırmaktadır. Bütünleşmenin gerçekleşebilmesi için farklılıkların bir araya getirilmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir.

Toplumsal bütünleşmeden kastedilen, toplumun dinamiklerinin ayrılığı anlamına gelmemektedir. Bütünleşme düzen ve yapıyla birlikte eylem ve işleve de işaret ederek, sosyo-kültürel olgunun hem dinamik hem de statik yanlarını barındırmaktadır (Fichter, 2000:199). Bütünleşme, toplumu oluşturan her bir ferdin kendi kültürel kimlikleriyle birlikte diğer fertlerle de olan etkileşimini sürdürmesi anlamına gelmektedir.

Toplumun varlığının, birliğinin ve devamlılığının sağlanması toplumsal bütünleşmenin hedefleri arasındadır. Toplumun her bir ferdinin mevcut toplumsal değerleri, normları öğrenmesi, toplumun diğer fertleriyle iletişim, etkileşim ve paylaşım halinde olması, bugünle gelecek arasında bağlantı kurması, toplumsal bütünleşmeyi kolaylaştırmaktadır.

Göçerlik kalkış ve varış noktaları belirsiz ve değişken bir hareketi içermektedir. Göçerlik, sürekli değişmek zorunda kalan bir dilde, tarih ve kimliklerde bulunmayı gerektirmektedir. Göçerlikle birlikte ulaşılan her yer, bir geçiş yeri olmaktadır. Bu süreçte hikayeyi bitirmek, eve ulaşmak gibi umutlar da imkansız hale gelmektedir (Chambers, 2005: 14-15).

Göç etmek farklı dünyalar arasında dolaşmak demektir. Göç, dinlediğimiz müzikten, giyim kuşamımıza, dinimize, dilimize, statümüze, siyasi görüşümüzden, dış görünüşümüze kadar hayatımıza eklemleyip çıkarabileceğimiz derin içerimler barındırmaktadır. Göçmenlerin, kendi yollarını bulmaya çalışarak, farklı kimlik deneyimlemeleri, onlara kendi aidiyet duygularına ve kökenlerine çok daha geniş bir perspektiften bakma imkanı tanımaktadır. Göçmenlerin duyduğu eski ve yeni aidiyetleri, onların başat kökenlerini yeniden sorgulama sorununu ortaya çıkarmaktadır.

İşçiler, uzmanlar, girişimciler veya önceki göçmenlerin diğer aile fertleri olarak insanlar, göç etmekte, bu sayede göçler birçok şekile bürünmektedir. Geçici veya kalıcı olmak hedefiyle gelen çoğu göçmen yerleşimci olmaktadır. Göçmenler kaynak ve hedef bölgeleri birleştirerek belirgin değişimleri de beraberinde getiren göç çağları oluşturmaktadır. Göçler demografik, ekonomik, toplumsal yapıları değiştirebilmekte ve ulusal kimliğin sıklıkla sorgulanmasına yol açan yeni bir kültürel farklılığı beraberinde getirmektedir (Castles-Miller, 2008: 7).

Göçmenler yeni bir sosyo-kültürel habitatta mücadelelerini sürdürerek kendi yaşam uzamlarını oluşturmaya çalışmaktadır. Göçmenlik buradayken, orali oradayken de buralı olmak, kendine kurduğu, bazen de zorunlu olarak kurduğu özgün hayatı, yeniden yeniden oluşturup deneyimlemek demektir. Toplumsal bütünleşme göçmenlerin aidiyet bağlarıyla yakından ilgilidir. Ancak göçmenlerin tek başına gösterecekleri çabanın, toplumsal bütünleşme için yeterli gelmemesi yüksek bir ihtimaldir. Göçmenlerle birlikte ev sahibi toplum ve kurumların da, toplumsal bütünleşme için istekli olmaları ve karşılıklı çaba sarf etmeleri de gerekmektedir. Çünkü toplumsal bütünleşme, hem göçmenin hem de ev sahibi toplumun karşılıklı olarak geliştirebilecekleri çabalar neticesinde, iyi niyet temelli olarak gerçekleşmesi mümkün bir olgudur.

Kastoryano, Fransa ve Almanya’da devlet ve Müslüman göçmenlerin arasındaki ilişkileri ele aldığı kitabında, Fransa’ya gelen göçmenlere ilişkin sayısal verilerin, göçmenlerin ülkedeki varlığının ve sürekliliğinin tartışılmasına yol açtığını belirtmektedir. Göçle ilgili sayısal veriler, korkuları somutlaştırmakta veya tam tersi yatıştırmaktadır. Ülkeye giren efektif yabancı sayısının resmîyette olan sayıdan daha fazla olduğu sorunsalı ve üslubu da medyanın belirlemekte olduğudur (Kastoryano, 2000: 33).

Tartışmanın diğer bir boyutu, otuz yıl sonra da, kaynak ülkenin halen kendi benliğini koruyup koruyamayacağı ve yabancıların üreme kapasitelerine dayanan kaygılardır. Yabancı aileler ile yerli ailelerin üreme oranlarına değinen istatistikler, göçmen ailelerin büyüklüğü ve bazen de çok eşlilik gibi durumlar “iç istila” kaygısını arttırmaktadır.

Tartışma, yabancılara yönelik yapılan yardımların, yabancıların tüketici olduğu algısını güçlendirdiği ve toplumun ödediği bir bedel olarak görüldüğü yönünde sürmektedir. Örneğin, aşırı sağcı olarak tanımlanan “Aspects de La France” gazetesi 19 Aralık 1985’te yayımladığı bir yazısında “Sığınma Toprağı Mı, Sağmal İnek Mi?” başlığını kullanmıştır (Kastoryano, 2000: 33-35).

Göç öncesi ve göç sürecinde göçmenler çaresizlik, belirsizlik, kırgınlık, güvensizlik, aşırı kaygı veya tam tersi kayıtsızlık ve korku halleri gibi pek çok travmatik durumla karşı karşıya gelmektedir. Hedef ülkeye gelindiğinde, göçmenler, hem beraberinde getirdikleri psikolojik haller, hem de yeni eklemlenen problemlerle,

başta çıkmak durumunda kalmaktadır. Toplumsal bütünleşmeyle birlikte kurulan sosyal bağlar, göçmenlerin psiko-sosyal, sosyo-ekonomik ve kültürel sorunları aşma gayretlerini arttırmaktadır.

Suriyelilerin Türkiye’de ne kadar süre kalacağını belirsizliğinden hareketle, uzun vadede, toplumsal bütünleşmelerinin sağlanması gerekmektedir. Türkiye’de Suriyelilerin toplumsal hayatta aktif olmaları, yerel halk ile eşit ölçüde çaba sarf ederek karşılıklı ilişkiler geliştirebildikleri bir süreç neticesinde, toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayacaktır.

Hem ev sahibi toplumun, hem de Suriyelilerin toplumsal bütünleşmesine yardımcı olmak için gerekli zemini oluştururken, Suriyeliler de özgün kültürlerini koruyarak ev sahibi toplum ile bütünleşebilmek için çaba sarf etmelidir. Bu sayede bir anlamda, Suriyeliler kendi oryantasyon süreçlerini, ev sahibi toplumun da yardımıyla oluşturmuş olacaklardır.

Suriyelilerin Türkiye’de eğitime katılmaları, Türkçe öğrenmeleri, ev sahibi toplumla sürekli etkileşim ve iletişim halinde olarak, sosyal hayattan kopmamaları, iş gücünde aktif olarak yer almaları gibi faktörler, Suriyelilerin kendi oryantasyon süreçlerini oluşturmaktadır. Bu süreç boyunca, hem Suriyelilerin hem devletin hem de başat toplumun karşılıklı olarak üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeleri gerekmektedir.

1.2.2. Toplumsal Bütünleşme ve Aidiyet

Bireyde birlikte yaşama isteği uyandıran, bağlanma ihtiyacına karşılık gelen aidiyet, insan ilişkilerini anlamaya yardımcı olan kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aidiyet; eklemlenme-çıkarma, içkinleştirme, kendine dahil etme, ilişkilendirme, kendileme sürecidir. Duygu olarak aidiyet, sahiplenme, bağlılık, sorumluluk üstlenme ve biz olma bilincini oluşturmayı hedeflemektedir. Kelime anlamı olarak “ilişkinlik”, “ilgi” anlamına gelmektedir (Alptekin, 2011:20).

Aidiyet, kişinin kendini ilişkilendirdiklerinin tümü olmaktadır. Bu ilişkilendirme, topluluğa, aileye, millete olabileceği gibi, mekana, eşyaya bir gruba yönelik de olabilmektedir. Aidiyet kişinin kendini nasıl tanımladığına göre farklılaşarak çeşitlenmektedir.

İnsan toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Bireylerin birbirlerine olan ihtiyaçları, ilgi ve beklentileri, toplumun da varlık nedeni olan birlikte yaşama zorunluluğunu doğurmaktadır. Birlikte yaşama zorunluluğu, bireyleri topluma dahil ederek, ait kılmaktadır. Farklı kültürlerin bir araya gelerek, uzun vadede yaşadıkları topluma aidiyet geliştirmeleri, onların uyum sağlamalarını kolaylaştırarak, toplumsal bütünleşmeye katkı sağlamaktadır.

Aidiyet, toplumsal birlik, bütünlük ve sürekliliğin sağlanmasında etken rol oynayarak, bireylerin biraradalığını anlamlı ve değerli kılmaktadır. Birlikte yaşamak, ilişkilerin sürekliliğini ve bireylerin birbirlerine olan bağlılığını gerektirmektedir. Söz konusu bağlılık, bireylerin topluma aidiyetlerini sağlayarak bireyleri toplumda kendilemektedir.

Göç ve aidiyet birbiriyle ilişkili ve etkileşim halinde olan kavramlardır. Bireyin doğduğu andan itibaren geliştirdiği aidiyet, onun yaşam serüveninde yeniden değişip dönüşmekte bireye yeni aidiyetler de eklemektedir. Özellikle göç, bireyin hayatında zorunlu deneyimler yaşatabilmektedir.

Özkul (2016), gelişen teknolojiyle birlikte, ülkeler arasında iletişim ve etkileşim arttığını ve kolaylaştığını belirtmektedir. Günümüzde göçmenlerin de birden fazla ülkeyle etkileşimi artmış, internet ve televizyon aracılığıyla bilgi akışı sağlamaları daha da kolaylaşmıştır. Göçmenler kendi ülkeleri de dahil olmak üzere, pek çok ülkeyi ziyaret edebilmektedir. Bu sayede göçmenler, köken ülkelerinin siyasi, sosyo-kültürel ve ekonomik tüm gelişmelerinden haberdar olabilmektedir. Dilerlerse göçmenler, tüm bu gelişmelere müdahil de olabilmektedir.

Bu durum, göçmenlerin, köken ülkeden fiziksel olarak ayrı olsalar bile, onunla bağlarını güçlü tutmalarına sebep olmaktadır. Böylelikle göçmenin zihninde, hem köken ülke, hem de şu an yaşadıkları ülke varlığını korumaktadır. Benzer şekilde köken ülkede geride kalanlar da göçmenleri yakından takip edebilmektedir. Bu durum insani sermayenin de transferini sağlamaktadır (Özkul, 2016:487).

Göç çalışmalarında, toplumsal bütünleşmenin ön koşulu, toplumun tüm kesimlerini kucaklayan aidiyet unsurunun varlığı olarak görülmektedir. Göçle birlikte yeni bir sosyo-kültürel ortamla karşılaşan Suriyeliler için aidiyet, başat toplumla bir arada yaşayabilmenin ön koşulu olmaktadır. İçinde bulundukları toplumla bütünleşebilmek, o toplumun değerlerini, normlarını kendi değer ve normlarıyla

sentezleyerek içselleştirmeyi ve kendini o topluma ait kılmayı gerektirdiği belirtilmektedir.

Göç çalışmalarında genel kanı, toplumun her bir ferдинin kendine özgü davranış örüntülerinin olması, onların toplumda ortak amaç ve iş birliği etrafında birleşmesini zorlaştırmakla birlikte, söz konusu kendine özgü özellikler, aynı zamanda toplumun desenini oluşturarak, toplumu dinamik kılacağı yönündedir. Bu sayede, göçle gelen Suriyelilerin başat topluma aidiyet geliştirebilmelerine de katkı sağlamaktadır. Aidiyet geliştiren tüm bireyler ortak bir gelecek etrafında birleşebilecek ve toplumun gelişmesine katkı sağlamak için çalışacak ve bu sayede toplumsal bütünleşmenin gerçekleşmesi mümkün olabilecektir.

1.2.2.1. Kimliksel Aidiyet

Kimlik(identity), latince idem kökünden gelen, aynılık, sürekliliği içeren, özellikle 20. yüzyıldan sonra popülerlik kazanan bir kavramdır. Modern sosyolojide net bir kimlik kavramı bulunmamaktadır. Kimlik, geniş kapsamlı ve esnek olarak, insanın benliğine, kendi duygu ve fikirlerine atıfta bulunmaktadır. Bazen kimliğimizin, önce içinde bulunduğumuz, sonrasında da içselleştirdiğimiz toplumsallaşma sürecinde oluşan toplumsal rollerimize atfedilen beklentilerle şekillendiği varsayılmaktadır. Başka bir varsayım da, yine toplumsallaşma sürecinde veya oynadığımız çeşitli roller ve bize verilen malzemelerle, kimliğimizi oluşturduğumuzdur (Marshall, 1999: 407-408).

Giddens (2005), sosyolojideki kimlik kavramının çok yönlü olması dolayısıyla kavrama farklı açılardan yaklaşmanın mümkün olduğunu belirtmektedir. Giddens'a göre kimlik, kim olduğumuz ve kendimizi başkalarına nasıl tanıttığımız, bizim için nelerin anlamlı olduğuna atıfta bulunmaktadır. Kimlik, insanların kim olduğu, kendilerine neyin anlamlı geldiğine dair benimsedikleri anlayışlarla ilişkilidir. Toplumsal kimlik ve kendilik kimliği veya kişisel kimlik, çoğunlukla sosyologların değindiği iki kimlik türüdür. Toplumsal kimlik, bireye ötekiler tarafından atfedilen niteliklere karşılık gelirken kendilik kimliği bizleri ayrı bireyler olarak diğerlerinden ayırt etmektedir.

Toplumsal kimlik, bireyin ait olduğu toplumsal gruplara dayanarak ortaya çıkmakta ve bireyin ötekilerle hangi bakımdan aynı olduğunu açıklamaktadır. Toplumsal kimlik, bireyi aynı özellikleri paylaşan öteki insanlarla ilişki içine

konumlandırmakta ve bireyin temel anlamda kim olduğunu gösteren belirteçlerden oluşmaktadır. Anne, öğrenci, erkek, Asyalı veya Katolik gibi örnekler çoklu toplumsal kimliklerdir. Kendilik kimliği ise, bireyin tek olduğu duygusuna gönderme yapmaktadır (Giddens, 2005:29-45).

Aidiyet konusu sosyal bilimlerde daha çok kimlik kavramıyla ilişkilendirilmektedir. “Kimlik ve aidiyet iç içe geçmiş, birbirini bütünleyen kavramlardır” (Göker, 2015: 77). Bireysel kimliğin ortaya çıkmasında, bireyin kendini ait hissettiği milliyet bağı, içinde bulunduğu toplumsal gruplar, yaşamını ve algılarını şekillendiren kültürel çevresi, değerler sistemi olarak dini inançları ve sahip olduğu vatan algısının etkili olduğunu belirtmektedir.

Kişinin aidiyet bağına ifade eden unsurlar, hem kişinin neye, nereye ve nasıl ait olduğunu, hem de kim olduğunu ifade etmektedir. Bireyin kim olduğunu tanımlama, aynı zamanda onun kim olmadığını vurgulamak anlamına gelmektedir. Bu durum kim olunmayanı, ötekini gerekli kılmakta, öteki ise başka bir yer, başka bir toplumsal grup, başka inanç, kültüre..vb. karşılık gelmektedir (Göker, 2015:77).

Çağırkan’a (2016) göre, günümüz toplumunda yeni kitle iletişim araçları sayesinde, geçmişe oranla daha kolay iletişim kurulmaktadır. Söz konusu, yeni gelişmeler doğrultusunda, bireylerin aidiyet ve kimlik olgusuna verdikleri anlamda değişiklikler olmakta ve bu kimliklere sosyolojik açıdan hibrit kimlik denilmektedir.

Göç eden bireylerin farkında olarak veya olmadan toplumsal yapıda değişikliklere neden olduğunu, bu değişimlerin bir sonucu olarak da hibrit kimliklerin oluştuğunu belirtmektedir. Söz konusu kimliğe örnek olarak, Amerika’ya göç eden Çinliler’in, Amerikalı-Çinli kimliğini inşa ettiklerini ve bu sayede Amerikan toplumunun bir parçası haline gelerek, topluma aidiyet kazandıklarını belirtmektedir.

Göçmenler yeni bir bölgeye yerleştiklerinde diğer göçmenlerle birlikte hareket ederek, güvenlik, barınma, iş gibi temel ihtiyaçlarını, ilişkiler ağı sayesinde karşılamışlardır. Göçün ilk yıllarında göçmenler, göç edilen ülke toplumuyla ilişkilerini sınırlı tutarak, kendi kültürlerini korumaya çalışmaktadırlar. Ancak uyum süreciyle birlikte göçmenler, içinde bulundukları toplumla etkileşime girerek, karşılıklı ilişkilerini arttırmış, bu durum göçmenlerin var olan kültürlerine yeni kültürler eklemelerini ve

mevcut kültürle kendi kültürlerini birleştirmelerini sağlayarak, toplumda yeni kimlik ve yeni kültürler ortaya çıkarmışlardır.

Çağırkan, göçler ile yeni devletlerin, yeni milletlerin, yeni toplumların, yeni kültürlerin ve yeni kimliklerin ortaya çıktığını belirtmektedir. Fakat Çağırkan’a göre “bazı alt kültür grupları kendi kültürlerini korumaya yönelerek grup dışı etkileşimlerden uzak durmuşlardır” (Çağırkan, 2016: 2615). Bazı etnik gruplar, kendi kültürlerini korumaya çalışarak etkileşimi, değişimi ve üst kimliği red etmektedir.

Kimlik, kişinin kendini ve diğerlerini nasıl anlamlandırıdığıyla ilişkilidir. Birey kimliğini tanımlarken kime, nereye, neye ait olduğuyula ilişkilendirmektedir. “Kimlik, farklı yapısal dinamiklerin etkisinde biçimlenir ve değişir” (Küçük, 2013:119). Coğrafi ve insani bir hareketlilik olan göçün değiştirme ve dönüştürme kapasitesi kimliklere yeni anlamlar yüklemektedir.

Suriyelilerin, sosyo-kültürel, siyasal ve ekonomik nitelikli çoklu aidiyetler geliştirmeleriyle, kimlik kavramı yeniden tanımlanmaktadır. Göçle birlikte bazı Suriyelilerin, kendi ülkeleriyle aidiyet bağlarını sürdürürken, Suriyelilerin, göç ettikleri yerlerde de yeni aidiyetler ve kimlikler oluşturmaları gerektiği yaygın kanaatler arasındadır. Göçle birlikte ortaya çıkan coğrafi hareketlilik, Suriyelilerin göç edilen bölgeyle olan aidiyet bağlarına, geçiş yollarıyla birlikte yeni aidiyetler ve kimlikler de inşa etmektedir.

1.2.2.2. Ekonomik Aidiyet

Suriye’nin yaşam koşullarının günden güne kötüleşmesi nedeniyle milyonlarca sivil, komşu ülkelere sığınmış ve milyonlarcası da Suriye içinde yerinden edilmiştir. İç savaştan kaçarak, komşu ülkelere göç eden, Suriyelilerin, hayatlarını sürdürebilmelerinin ön koşullarından biri de, ekonomik problemlerle başa çıkabilmeleridir.

Geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyelilere, düzenli olarak, devlet ve uluslararası kuruluşlar tarafından yardım yapılmaktadır. Türkiye’ye göç eden ve geçici barınma merkezleri dışında kalan Suriyeliler ise, ilk başlarda varsa yanlarında getirdikleri tasarrufları kullanmaktadır. Sonraki süreçte, yardım kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları (STK’lar) ve hayırseverlerin yardımlarıyla hayatlarını devam

ettirmekle birlikte, iş gücü piyasasına da katılmaya çalışmaktadır. Barınma merkezi dışında yaşayan Suriyeliler, Türkiye'nin dört bir tarafına dağılarak, şehirlerde yaşayan Suriyelileri oluşturmuşlardır. Bu durumda olan Suriyelilerin çoğu, maddi problemler yaşamakta ve geçim sıkıntısı çekmektedir (Göç İdaresi, 2016).

Suriyeliler Türkiye'ye gelmelerinden bir süre sonra iş gücünde yer almaya başlamaktadır. Suriyelilerin, kendi içinde de gelir düzeyleri arasında farklar bulunmaktadır. Gelir düzeyi yüksek olan Suriyelilerin, Türkiye'den ayrılıp Batı ülkelerine yerleşme istekleri daha yoğundur. Türkiye'de kalma isteği olan Suriyelilerin bazıları ise, kendi ülkeleriyle bağlantılarını sürdürmektedir (Lordoğlu-Aslan, 2016: 792).

Türkiye'de kendi imkanlarıyla hayatlarını devam ettirmeye çabalayan Suriyelilerin, ekonomik aidiyetlerinin ölçülmesi de, önemli sorunsallar arasındadır. Suriyelilerin iş gücüne katılımları, ekonomik aidiyet geliştirebilmeleri için, önem teşkil etmektedir. Suriyelilerin ekonomik aidiyet geliştirebilmeleri için, ekonomik faaliyet göstererek, pazara ve iş gücüne dahil olmaları gerekmektedir.

Suriyelilerin geçici koruma statüsünde olmaları, onların iş gücüne katılımını sınırlandırmaktadır. Söz konusu statüyle Suriyeliler kayıt dışı ücretli işçi veya işsiz olarak çalışmaktadır. Bu durum, onların, eşit işe karşılık emeğin karşılığının çok azını almalarına veya hiç birini alamamalarına neden olmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğinin olmadığı olumsuz koşullarda sigortasız, kayıtsız çalışan Suriyeliler, aynı zamanda çocuk işçiliği sorununu da doğurmaktadır.

22 Ekim 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliğine dayanarak çıkarılan, 15 Ocak 2016 tarihinde Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik ile Suriyelilerin çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş, Suriyelilerin kayıtlı olarak istihdam edilmelerinin sağlanması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Belirli koşullarda, Suriyelilere ön görülen çalışma izni, 26 Nisan 2016 tarihli bir yönetmelikle de diğer bazı milletlerden olan sığınmacılar içinde genişletilmiştir (<http://tisk.org.tr>, 2017).

Çetin'e göre, işgücü piyasasına dahil olmuş Suriyelilerin bugünkü başlıca şikayetleri, T.C. vatandaşı olan meslektaşlarıyla aynı iş yüküne sahip olmalarına rağmen, onlara göre daha düşük ücret alıyor olmalarıdır (2016:1012). En fazla Suriyeli

barındıran beş kent olan Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay'ın, 2011-2014 yılları arasında yapılan emek piyasasındaki değişiminin araştırıldığı çalışmada; Suriyelilerin yapılan işe göre aldıkları ücretin, yerli işçilerin aldığı ücret oranına göre, yaklaşık olarak yüzde ellinin altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı durumlarda da sığınmacılara hak ettikleri ücretin bile ödenmediği örneklerin var olduğuna araştırmada rastlanmıştır. Bu durum, Suriyeli göçmenlerin en temel sorun alanını oluşturduğu araştırmada belirtilmektedir (Lordoğlu-Aslan, 2016:793).

Türkiye'deki yerli işçiler, Suriyelilerin Türkiye'deki iş gücüne katılımını, yerli işçilerin alım gücünü olumsuz etkileyerek, Türkiye'deki işçi ücretlerinin ve yapılan işin kalitesinin düşmesi olarak değerlendirmektedir. Türkiye'de vasıfsız iş gücünün fazla olması, vasıfsız emek gerektiren alanlarda işçi ücretlerinin düşüklüğü ve Suriyelilerin varlığıyla daha da düştüğü algısı, hem Suriyelileri hem de Türkiye'deki vasıfsız iş gücüne katılanları olumsuz etkilemektedir. Bu durumun Türkiye ekonomisine katkı yapmaktan ziyade, işçi ücretlerini ve üretim şeklini olumsuz etkileyeceği yönünde algı bulunmaktadır (Sönmez-Mete, 2015:239).

Suriyeliler tarafından kurulan iş yerlerinin tamamına yakınının kayıt dışı olması, kayıtlı işletmeler açısından da rekabet sorunu doğurması mümkündür. Türkiye'deki Suriyeli sayısının çokluğu, Suriyelilerin kalıcı olma ihtimallerinin daha güçlü olması, onların ekonomik aidiyet geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun (TİSK) 2016 raporunda, Suriye ortaklı kurulan şirket sayısının, 2010 yılında 30 olduğu ve bu rakamın 2015 yılına gelindiğinde 1.599'a yükseldiği, Türkiye'de Ocak-Mart 2016 döneminde kurulan 1.446 şirketin 589'unun Suriye ortaklı olduğu belirtilmiştir. Bu durum, 3 ay içerisinde kurulan yabancı sermayeli her on şirketten dördünün, Suriyeli girişimcilere ait olduğu anlamına gelmektedir. Rakamlardan hareketle raporda, girişimci Suriyelilerin Türkiye ekonomisine sağlayabilecekleri katkının önemsenmesi, desteklenmesi ve kayıtlı ekonomiye katkılarının artırılması gerektiği belirtilmektedir (TİSK, 2016:216).

Türkiye'deki Suriyelilerin, ülkelerine döneceklerine dair umut verici bir durum, yakın zamanda görünmediği ön görülmektedir. Suriyelilerin önümüzdeki yıllarda da Türkiye'deki misafirliklerinin devam edeceği ön görüsünden hareketle,

ekonomik aidiyetlerinin sağlanmasının, Türkiye'nin uzun vadede karşılaşılabileceği olumsuzlukların önüne geçilmesine salık vereceği tartışılmaktadır.

Suriyelilerin, Türkiye'de ekonomik faaliyetlere aktif olarak katılmaları, onların ekonomik aidiyetlerinin sağlanmasının ön koşulu olarak alınmaktadır. Aidiyetle birlikte, toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında, iş gücüne katılımın artması, Suriyelilerin sosyal dışlanma yaşamamaları açısından önemli görülmektedir. Bu sayede, Suriyelilerin sosyal dışlanmalarının önüne geçilerek, ortaya çıkması mümkün sosyal problemlere engel olunacağı, Türkiye'de Suriyelilere yönelik yaygın kanaatler arasında yer almaktadır.

1.2.2.3. Sosyo-Kültürel Aidiyet

Göçün siyasal, ekonomik gibi pek çok alanda etkisi bulunmakla birlikte, tüm bu alanların etkisinin karşımıza çıktığı yer, toplumsal yaşam alanıdır. Göç, kaynak ülke ve hedef ülke arasında geçiş, süreç ve süreklilik barındırmaktadır. Suriyeliler, geçiş evresinde, pek çok farklılıkla tanışmakta, kimliklerine sürekli yeni şeyler eklemleyip çıkarmaktadır. Süreçte de, hedef ülkede Suriyelilerin, yeniden bir kendilik algısı ve aidiyet geliştirmektedir.

Tarihsel süreçte kültür yayılması, göçün en önemli sonucu olmaktadır. Kültürel ve coğrafi olarak yalıtılmış kişiler arasında göç temasa ve iletişime yol açmaktadır. Fichter, davranış örüntülerinin değiş-tokuş edildiğini, yeni fikirler oluşturulduğunu, kültürün zenginleştirildiğini ve yaygınlaştırıldığını belirtmektedir. Ancak bu kişilerin birbirleriyle karışımının, her zaman barışçıl bir süreç olacağı ve hızlı sosyal ilerlemelere yol açtığı anlamına da gelmeyeceğini ifade etmektedir (2000:156).

Göçle birlikte meydana gelen yeni sürecin, yerel halk tarafından, koşulsuz bir ön kabul ile karşılanacağını beklemek, çok düşük bir olasılıktır. Çünkü yeni başlayan bu süreç, beraberinde belirsizlikler silsilesini de getirmektedir. Cevaplanması gereken onca soru, gelecek kaygısı, bilinmezliğin verdiği korku, hem göç alan hem de göç etmiş olan her iki kitleyi de, süreci sorgulamaya itmektedir. Bir arada yaşayabilecek miyiz? Sorusunun, her iki kitlenin de yeni süreçteki sorunsalını oluşturması mümkündür.

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO) tarafından, 2014 yılında, "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum"

(Erdoğan, 2014) başlıklı çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, ilk olarak durum tespiti yapılmaya çalışılarak, Türkiye’de Suriyelilerin kalıcı olma durumları ve uzun vadede Türk toplumunun konuya bakışı ele alınmıştır.

Yapılan araştırmada, Türk toplumunun, sosyo-kültürel olarak Suriyeliler ile yakınlık hissinin çok az oranda olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir deyişle, Türk toplumu, sosyo-kültürel olarak Suriyelilere benzemediğini düşünmektedir. Türkiye’de Suriyeliler ile kültürel olarak aynı olduğunu düşünenlerin oranı %17’dir. Suriyelilerin Türkiye’de kalıcı olmalarının önemli sorunlar yaratacağı algısı oldukça yüksektir. Suriyelilerin, Türkiye’de kalış süreleri arttıkça Türkiye’deki huzur ve düzeni bozacaklarına dair kaygı yaygındır.

Suriyeliler, Türklerin kendilerine ‘misafir’ demelerinden rahatsız olduklarını; çünkü misafirliğin geçici bir durum olduğunu ve ev sahibinin duygusal durumuna bağlı olduğu için de, Suriyelilere bir hak getirmedikleri anlamına geldiğini belirtmektedir. Türkler açısından bakıldığında ise, Suriyelilerin misafir olduğu ve yerel halkla uyum içinde olmaları gerektiği algısı yaygındır. Araştırmaya göre, Suriyeliler için misafirlik haddini bil anlamına gelirken, Türkler için misafirlik kavramı, Suriyelilere sınırlama getirmek anlamına gelmektedir.

Suriyelilerin, kaynak ülkeden edindikleri davranış örüntüleri, gündelik pratikleri, değerler ve normları, ev sahibi, başat toplumun kültürüyle yeniden şekillenmekte ve anlamlandırılmaktadır. Suriyelilerin, başat topluma olan aidiyetlerinin ölçülmesi, sürecin sürekliliğinin önemli bir belirleyicisidir. Suriyelilerin, gündelik hayatta tutunabilmek maksadıyla, hedef ülkede geliştirdikleri taktikler, uzun vadede, onların hakim kimliğe olan benzerliklerini arttırarak, giderek daha az öteki haline getirecek ve onların sosyo-kültürel aidiyetlerine yeni bir boyut kazandıracaktır.

Gaziantep’e göç eden Suriyelilerin gündelik hayatta karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemlerinin araştırılması amacıyla “Göç Strateji ve Taktik Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri” başlıklı araştırmada Deniz vd. (2016)’ne göre Suriyelilerin farklı stratejiler geliştirdikleri ve değişik taktikler uyguladıkları ileri sürülmektedir.

Araştırmada, Suriyelilerin egemen kültüre uygun şekilde kıyafetlerini revize ettikleri, kadınların Suriye usulü başörtülerini değiştirdikleri, Suriye’de hijab

kullanmazken, Türkiye’de tesettüre girdikleri, Suriyeli erkeklerin de Suriye’deyken giydiği jellabiye adı verilen kıyafeti Türkiye’de tercih etmemeye başladıkları belirtilmektedir. Araştırmada, Suriyelilerin, kıyafetlerini değiştirmelerinin, mali denetimden kaçmak ve çalışırken fark edilmemek, kadınlar için ise tacizden kaçınmak gibi çeşitli sebeplerle hakim kimliğe ait kıyafetlerin benimsendiği belirtilmektedir. Araştırmadan hareketle, Türkiye’deki Suriyeli kadınların, tacize uğrama kaygısı taşıdığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Çok büyük rakamlarla gerçekleşen Suriye göçüne, ev sahibi toplumda yarattığı etkiler sonucu, hem olumlu hem de olumsuz tepkiler de kaçınılmaz olmaktadır. Şanlıurfa’da yaşayan Suriyelilerin uyum sorununun araştırıldığı çalışmada; Şanlıurfa’da yaşayan Suriyelilerin dil bilmeme, işsizlik, sosyal ve kültürel farklılıklar ve emek sömürüsü sorunları yaşamalarına rağmen, Suriyelilerin %87,5’inin Türkiye’de yaşamaktan memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, Şanlıurfalıların, %74,2’si Suriyelilerin Türkiye’ye kabul edilmesini doğru bulduklarını belirtmekle birlikte, kira fiyatlarındaki artış, işsizliğin yaygınlaşması, kamu hizmet yükünün artması, toplumsal düzenin bozulması ve ahlaki değerlerin aşınması sorunları yüzünden de, Suriyeli sığınmacılardan rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir (Karasu, 2016:1012).

Suriyelilerin göç ettikleri yerdeki topluma uyum sağlayabilmelerinde, orada bulunan dernek, kurum veya kişiler etkili olmaktadır. Göç edilen bölgeye gelen kişilerin aktardığı deneyimler, yeni gelenler için önem teşkil etmektedir. Söz konusu kişilerin, derneklerin ve kuruluşların varlığı, Suriyelilere güven verirken, onların özlem duygusuyla, Türkiye’de yaşadığı temel zorluklarla, yerli halkla ayrıştıklarını düşündükleri konularla başa çıkabilmelerinde ve yabancılık algısını aşmalarında da etkili olmaktadır.

Yaman’ın, “Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanlarında İncelenmesi” başlıklı çalışmasında, Suriyelilerin Mersin ilinde kurdukları 6 dernek, 6 işletmeci, 10 işçi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Yaman, Suriyelilerin barınma, iş, dil, sağlık ve eğitim sorunlarını nasıl çözmeye çalıştıklarına ve sosyal sermayenin sivil toplum ve ekonomik hayattaki görünümüne değinmektedir.

Araştırmaya göre, Suriyelilerin akrabalık, hemşerilik bağları ve sosyal sermaye sayesinde kurdukları formel dernekler, Suriyelilere, yetim çocukların eğitimi, sağlık hizmetleri, iş bulma, Türkçe/İngilizce kursları, barınma probleminin çözümü ve mesleki beceri kazandırma kursları gibi farklı hizmetler alabilmekte ve dernek bağlarıyla kamu kurum ve kuruluşlarından hak talep edebilmektedir. Bu sayede Suriyeliler, birbirleriyle iletişim ve dayanışma halinde olmaktadır. Çalışmada, sosyal sermayenin ve formel ağların Suriyelilerin temel sorunlarına çözüm üreterek, göçün getirdiği riskleri ve maliyetlerin azaltılmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır (Yaman, 2016).

Yeni göç edilen yerde, oranın yerli halkıyla birlikte yaşamanın mümkün olabilmesi için, ülkenin hukuk kurallarının bilinmesi ve ona göre davranılması, yerli halkın gündelik yaşam pratiklerinin ve hassasiyetlerinin öğrenilmesini de gerektirmektedir. Suriyeli Özgür Avukatlar Topluluğu, Türkiye’de yaşayan Suriyelilere, Türkiye kanunları hakkında, Arapça yayınlar yaparak, onların hukuki ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Buradaki amaç, Suriyelileri Türkiye kanunları hakkında bilgilendirerek, onların ev sahibi topluma karşı saygılı olmalarını sağlamaktır.

Topluluk, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin, doğum, evlilik, vefat, boşanma gibi durumlarını da belgelemektedir. İlgili avukatlar, mültecilere verdikleri konferanslarla da, onları, Türkiye kanunları ve Türkiye’de evlilik konularında bilinçlendirmektedir. Bu sayede Türkiye vatandaşı evli erkeklerin, Suriyeli kadınlarla ikinci eş için evlenmelerinin önlenmesi hedeflenmektedir (Dilek, 2016: 134).

Suriye’nin geleceğinin belirsiz olması, Türkiye’deki Suriyelilerin ülkelerine ne zaman döneceklerini de belirsiz kılmaktadır. Suriye’nin şartlarının iyileşmesi durumunda, geriye göçün söz konusu olacağı, ancak Türkiye’de yeni bir yaşama başlayan Suriyelilerden geriye göç etmek istemeyenler de olacağı, Suriye’deki savaşın bittiği, şartlarının iyileştiğini bile varsaysak, oradaki sistemin yeniden kurulmasının zaman alacağı, kamusal saha da dahil olmak üzere, pek çok alanda tartışılmaktadır.

Bu durumdan hareketle, Suriyelilerin, ülkemizde uzun bir süre kalacakları ve belki de bazılarının ülkelerine hiç dönmeyeceği sonucuna ulaşılabilmektedir. Uzun vadede, birlikte yaşayacağımız varsayımından hareketle, Suriyelilerin ülkemizde sosyo-kültürel olarak da aidiyet geliştirmelerinin, toplumsal bir krize yol açmamak için, gerekli olduğu da tartışılmaktadır.

Günümüz Türkiye'sinde Suriyelilerin, toplumdan dışlandıklarını hissetmelerinin, kendi kabuklarına çekilmelerine sebep olacağı ve kendi kabuğuna çekilen Suriyelilerin de, kendini topluma ait hissetmeyerek, toplumun geleceğini kendi gelecekleri olarak görmeyerek, içinde yaşadıkları topluma kayıtsız kalacakları, yaygın kanaatler arasında yer almaktadır.

Suriyelilerin içinde yaşadıkları topluma kendini ait hissetmeleriyle ise, ayrımcılık kaygısı taşımadan ev sahibi, başat toplumla iş birliği yaparak, karşılıklı düzenli ilişkiler geliştirebileceklerdir. Suriyelilerin, sosyo-kültürel aidiyet geliştirmeleri, onların yaşam pratiklerini de etkileyecektir. Bu sayede, toplumun yeni dinamikler meydana getirerek, kendini yeniden üretecek mevcut toplumda, ortak bir sosyo-kültürel aidiyet oluşturacağı yönünde, görüşler de bulunmaktadır.

İnsanlar arasındaki anlaşmayı sağlamanın ötesinde dil, sosyo-kültürel aidiyet içinde de önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Bu bağlamda, Chambers dili, kendiliklerimizin ve anlamın kurulduğu kültürel bir inşa aracı olarak tanımlamaktadır (Chambers, 2005: 37).

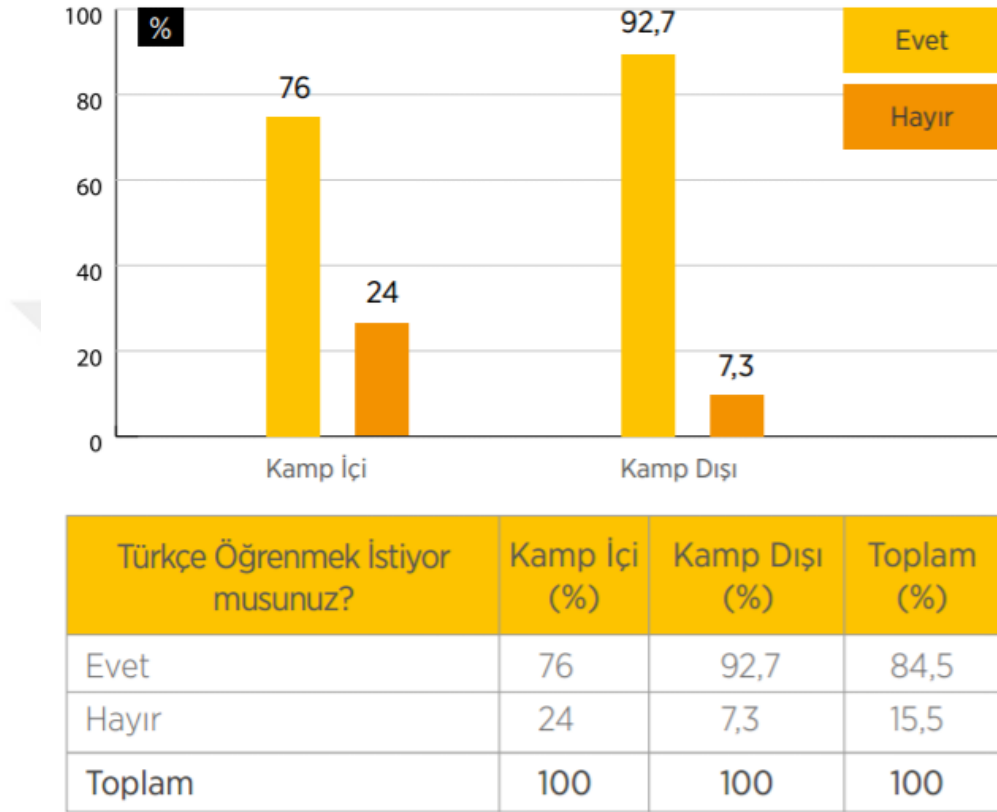
Sosyo-kültürel aidiyetin önemli unsurlarından olan dil, göçmenin anadilinin konuşulduğu ülkelerin dışına göç eden tüm göçmenler için büyük önem taşımaktadır. Çünkü göçmenler, kendi anadillerinin yanında, göç ettikleri ülkenin de dilini öğrenmek zorunda kalmaktadır. Göçmenlerin ev sahibi ülkede zorluk çekmeden kendilerini kolayca ifade edebilmelerinin ön koşulu, o ülkenin dilini öğrenmek olarak görülmektedir.

Göç ettikleri ülkeye yerleşen çoğu göçmenin, kendi ana dilinin korunmasını birer ihtiyaç ve hak olarak görmektedir. Bu bağlamda dil ve kültür kaygısı taşıyan çoğu dernek, ikinci kuşağa anadillerini öğretmekte, festivaller organize etmekte ve ritüellerini yaşatma eğilimi göstermektedir. Etnik gruplar için dil bir iletişim aracı olmanın ötesinde gruba bağlılığı simgelemektedir (Castles-Miller, 2008:360).

AFAD'ın hazırladığı, Türkiye'de Suriyeli Kadınlar 2014 raporu, Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadınlar ile yapılan en önemli araştırmadır. Çalışmada, Suriyeli kadınların, Türkçe öğrenmeye oldukça istekli oldukları, kamp içindeki kadınların yüzde 76'sı kamp dışındaki kadınların ise yüzde 93 gibi büyük bir bölümü Türkçe öğrenmek istediğini belirtmektedir. Kamp içi ve kamp dışı olarak ayrılmadığında ise, kadınların

yüzde 84'ünün Türkçe öğrenmek istediği, araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Şekil 1.9: Suriyeli Kadınların Türkçe Öğrenme İstekleri, Kamp İçi ve Kamp Dışı



Kaynak: AFAD, 2014

Şekilden hareketle, Suriyeli kadınların, Türkçe öğrenme isteklerinin kamp içinde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun, kamp içinde yaşayan ve kendileriyle aynı dili konuşan bireylerin fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durumu, kamp içinde kalan kadınların %97'sinin, kamp dışında kalan kadınların %90'ının ülkesine geri dönmek istemesiyle açıklanmaktadır (AFAD,2014:70).

Şekil 1.10: Suriyeliler, Türkçe Öğrenmek İstiyorlar mı? Cinsiyete Göre Dağılım, Kamp İçi ve Kamp Dışı

Türkçe Öğrenmek İsteyip İstemedikleri	Kamp İçi			Kamp Dışı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Evet	86,6%	87,3%	86,8%	85,5%	86,0%	85,6%
Hayır	13,4%	12,7%	13,2%	14,5%	14,0%	14,4%
TOPLAM YÜZDE	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
TOPLAM SAYI	1.130	237	1.367	875	250	1.125

Kaynak: AFAD, 2014

AFAD'ın Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik hazırladığı önemli araştırmalardan bir diğeri olan, "Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik 2014" başlıklı çalışmadan alınan, tablodaki verilere baktığımızda, Suriyelilerin Türkçeyi öğrenme istekleri, kamp içinde %87 ve kamp dışında %86 oranındadır. Aynı çalışmada Kur'an-ı Kerim kursundan sonra ikinci popüler kursun, %27 oranıyla Türkçe okuma yazma eğitimine katılma olması, uzun vadede, Suriyelilerin dil aidiyetlerinin yeniden şekilleneceğinin işaretlerini vermesi açısından önemli olmaktadır (AFAD, 2014: 128).

AFAD'ın söz konusu her iki araştırmasında da, Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin, Türkçe öğrenmeye oldukça istekli olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu durum, Suriyelilerin gündelik hayatlarını kolaylaştırmalarının ve Türkiye'de sosyal hayatta yer alabilmelerinin Türkçeyi öğrenme bilincinden kaynaklanmaktadır.

Kendi ülkesinden farklı bir ülkede yaşamak zorunda olan insanların karşılaştıkları birçok problem olacaktır. Ancak bazı problemler, yeni göç edilen bölgenin kültürünü, normlarını ve değerlerini bilmemekten kaynaklanmaktadır. Göçmenlerin, kendi grubu dışındaki yerli halkla da, iletişim ve etkileşim geliştirmesi

gerekmektedir. Bunun için başat toplumun dilinin öğrenilmesi ve göçmenlerin dili kullanım becerilerini arttırması gerekmektedir.

Koyuncu tarafından yürütülen, “Yerli Halkın Açık Kapı Politikası ve Suriyelilere İlişkin Kanaatleri” (2015) araştırmasının, dikkat çekici sonuçları arasında, Konya ilinde, yerel halktan olan katılımcıların %47,4’ünün Suriyeli komşusu olduğu halde, Suriyeli komşuları ile görüşmeyenlerin oranının %35 gibi yüksek bir oran içermesidir. Bu durumun ortaya çıkmasında, pek çok etmen söz konusu olabileceği gibi, araştırmada en temel etkenin, dil farklılığından kaynaklandığı ve dil bilmemenin karşılıklı olarak komşuluk ilişkilerinin gelişmesini engellediği, diğer sebeplerin ise, kültürel farklılık ve Suriyeli kadınların evde kalmayı tercih etmelerinin sonucu olduğu ifade edilmektedir.

Dil sayesinde göçmenler, ev sahibi toplumla ilişkilerini geliştirebileceklerdir. Suriye örneğinde ise, yapılan araştırmalarda yaygın kanı, Suriyelilerin Türkçe öğrenmeleri, yerli halkla etkileşim geliştirebilmelerine olanak sağlayacağı, yerli halkla etkileşim içinde olan Suriyelilerin, Türkçeyi daha kolay öğrenebilecekleri, Suriyeliler Türkçeyi öğrendikçe de, yerli halkla daha kolay etkileşim kurabilecekleri yönündedir.

Castles ve Miller (2008), çok kültürlü bir yaklaşımda, “zamanla, çoğu göçmenin ve onların çocuklarının, kültürel miraslarının, egemen kültürle bağdaşacağı ve daha sonra belirli oranda değişeceği ve büyük olasılıkla bundan dolayı zenginleşeceği”nin umulduğunu ifade etmektedir.

Çok kültürlülük modelinde, göçmenler hakim kültüre veya dilsel modele uymaya zorlamak yerine, anadillerini ve kültürel yaşamlarını korumayı tercih edebileceklerdir. Bu durum, hakim kültüre yönelik bir tehdit olarak değil, zenginlik olarak görülmektedir. Ancak, neticede egemen dili öğrenemeyen göçmenlerin de, emek piyasasında geri planda kalabileceğine dikkat çekilmektedir (Castles-Miller, 2008: 410).

Göçmenlerin ev sahibi topluma aidiyet geliştirmeleri önemlidir. Kendini ev sahibi toplumun bir parçası olarak hissetmeye başlayan göçmen, o ülkenin dilini öğrenme konusunda daha istekli olacaktır. Göçmenin ev sahibi topluma sosyo-kültürel aidiyet geliştirmesiyle birlikte, toplumla olan ilişkilerinin kısıtlanmasının önüne geçecek ve toplumsal bütünleşmenin sağlanmasının yolu açılacaktır.

1.2.2.4. Siyasal Aidiyet

Göçmenlerin yaşadıkları topluma aidiyetlerinin ölçülmesinde, siyasal aidiyet de önemli bir faktördür. Göçmenlerin farklı kültürel çevreyle karşılaşmaları, onların yeni kültürel anlamlar inşa etmelerini gerektirmektedir. Göç eden Suriyelilerin, göç ettikleri başat toplumla bütünleşerek, kendilerini topluma ait hissetmeleriyle birlikte, yeni bir siyasal aidiyet geliştirmeleri önemlidir. Bu sayede Suriyeliler, toplumdaki gelişmelere kayıtsız kalmak istemeyecek ve onların yaşadıkları topluma tam bir aidiyet sağlamaları kolaylaşacaktır.

Göçmenlerin siyasi tercihlerinde, kendileri gibi göçmen olan adaylara öncelik verip vermeyecekleri, sorunlarına daha çok eğilen ve çözümler üreten bir siyasal tercihin Türkiye’de olduğunu düşünüp düşünmedikleri gibi sorunsallar da, göçmenlerin aidiyetlerinin ölçülebilmesinde etkili olmaktadır.

Göçmenlerin kendilerine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nce imkan tanınması halinde, Türk vatandaşlığına geçmeyi isteyip istemeyecekleri ve neden isteyip istemediklerinin belirlenmesi, hem Türkiye’nin özeleştirisi yapmasında hem de göçmenlerin Türkiye algılarının tanımlanmasında yeni bir boyut kazandıracaktır. Bu bağlamda, göç sonrası değişen çevreyle birlikte, Suriyelerin siyasal aidiyet geliştirmeleri oldukça önemlidir.

Kaya tarafından gerçekleştirilen, “Komşu’da Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak” (2015) araştırmasında, 2011 sonrasında Suriye’den Türkiye’ye gelen Suriyelilerin, Şanlıurfa özelinde kurduğu mülteci dernekleri ele alınmıştır. Suriyeliler, çoğunlukla Şanlıurfa’da yaşamaktan memnun olduklarını ve Türkiye’de kendilerini yabancı hissetmediklerini ifade etmektedir. Suriyeli dernek mensupları arasında birçok siyasi ve ideolojik eğilim olduğu ve savaşın getirdiği bezginlik ve yorgunluktan dolayı, dernek mensubu Suriyelilerin, bir an önce yurtlarına dönmek istedikleri, araştırma verilerinden anlaşılmaktadır.

Türkiye’deki Suriyelilerin siyasal aidiyetine, Türkiye’deki siyasi ortamın Suriyelilere etkisi ve Suriyelilerin Türkiye’deki siyasi ortama etkisi olarak iki farklı açıdan bakmak mümkündür. Yerel halk ile Suriyeliler arasında olası çatışmalar, yerel halkın duyduğu güvenlik endişesi ve siyasi kutuplaşmalar, Suriyelilerin Türkiye’deki

siyasi ortama etkisini belirlemektedir. Yerel halkın, salt siyasi tercihler sebebiyle ülkedeki Suriyelilerin varlığına tepkili olması da, Türkiye'deki siyasi ortamın, Suriyeliler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Siyasi etki, yerel halkta güvenlik endişesi yaratmakta, Suriyeliler açısından da, kendi adaletini kendisi arama dolayısıyla örgütlenmelere yol açmaktadır (ORSAM, 2015:19). Bu durumun, siyasal aidiyeti zorlaştırabileceğini söylemek mümkündür.

Kastoryano'ya göre, yurttaşlık ve milliyet kavramları, öncelikle bir siyasi topluluğa aidiyet ile tanımlanmaktadır. Son tahlilde de, siyasal hakların sürekliliği içinde değerlendirilmektedir. Almanya ve Fransa örneğinde, yabancı işçilerin ve ailelerinin geldikleri andan itibaren, o ülkelerin yurttaşlarıyla aynı sosyal haklardan yararlanmaları onları sosyal yurttaşlık içine yerleştirmiştir. Oturum sürelerini, iş ve hizmet olarak katkılarını ama aynı zamanda doğal özdeşleştirmeyi de dikkate alan vatandaşlık sosyal yurttaşlıktan yasal yurttaşlığa geçiş ile gerçekleşmektedir (Kastoryano, 2000: 205).

Yurttaşlık, toplumsal uygulamalar içinde, toplumun diğer kesimlerinde olduğu gibi, göçmenlerde de, kamusal yaşama doğrudan ya da dolaylı katılım olarak görünmektedir. Fransa ve Almanya'da kimliklerin siyasallaşması, göçmenlerin kamusal alanda harekete geçerek, bir siyasi topluluğa, minimum düzeyde de olsa aidiyetlerini belirtmelerini gerektirmiştir (Kastoryano, 2000: 205).

Göçmenlerin yerel halkın sahip olduğu haklara, sahip olup olamayacağının belirlenmesi de önemlidir. Göçmenlerin siyasal parti ve sendikalara katılımları, yerel veya ulusal olarak yönetimde görev almak veya oy kullanmaları onların Türkiye'de uzun vadedeki hedeflerinin belirlenmesinde ve aidiyetlerinin ölçülmesinde etkili olacağı yönünde tartışmalar mevcuttur.

Vatandaş olduğu toplumun her bir ferdi, siyasal yaşama katılım hakkını elde etmektedir. Göçmenler yurt dışında yaşamalarına rağmen, vatandaş oldukları köken ülke ile aidiyet bağlarını sürdürmektedir. Erdoğan, siyasal katılımı “toplumda yaşayanların siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavram” olarak ifade etmektedir (Erdoğan, 2015: 126).

Göçmenler, başka bir ülkede yaşıyor olmalarına rağmen, köken ülkenin mevcut durumuyla da ilgilenerek, köken ülkede de söz sahibi olmaktadır. Yurtdışında

yaşamalarına rağmen, köken ülkenin vatandaşlık hak ve yükümlükleri konusunda, pek çok göçmen kendini sorumlu hissetmektedir. Bir ülke vatandaşı, ülkesi dışında da, ilk kez 1862’de Amerika’da oy kullanmıştır. Takip eden süreçte, 1890’da, Yeni Zelanda ve 1902 Avustralya gelmektedir. Avrupa’da ise ilk olarak İngiltere, yurt dışında oy kullanma olanağı tanımıştır (Erdoğan, 2015: 127).

Vatandaşlık hakkına sahip olma, siyasal katılımın ön koşulları arasında yer almaktadır. 2011 sonrası Türkiye’ye gelen Suriyelilerden birçoğu, evlilik akdi sebebiyle Türkiye vatandaşlığına geçmektedir. Türkiye’de yaşayan ancak vatandaşlık hakkı bulunmayan Suriyelilere, vatandaşlık izni verilmesiyle birlikte, vatandaşlığa geçişte önemli bir artış meydana gelecektir. Bu durum, Suriyelilere vatandaşlık veya çifte vatandaşlık izni verilip verilemeyeceği, verilirse hangi şartlarda verilebileceği gibi konuları tartışılabilir hale getirmektedir.

Kamuoyu Algısında Suriyeli Sığınmacılar Kamuoyu Araştırması (Erdoğan, 2014), Suriyeliler vatandaşlığa alınmalı mıdır? Sorusu %84,5 gibi çok yüksek bir oranda ‘hayır’ cevabıyla karşılanmıştır. Çalışmada, Suriyelilere vatandaşlık verilmesine çok yüksek bir oranda yerel halkın karşı çıktığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada ise, Suriyelilerin kendilerine vatandaşlık özellikle de çifte vatandaşlık verilirse, bunu hemen kabul edecekleri ifade edilmektedir. Araştırma, Türk halkı ve Suriyelilerin vatandaşlık konusunda uzlaşım geliştirmediklerini ortaya koymaktadır.

Suriyelilere, Türkiye’de çifte vatandaşlık hakkı verilmesi durumunda, Türkiye vatandaşlığına geçenlerin Suriye vatandaşlığını korumayı tercih edip etmeyecekleri, sadece Türkiye vatandaşlık hakkı verilmesi durumunda da, Suriye ile olan vatandaşlık ilişkilerinin nasıl bir seyir izleyeceği tartışmasını da beraberinde getirmektedir. Başka bir deyişle, Suriyelilerin, Türkiye vatandaşlığı karşılığında Suriye vatandaşlığından feragat etmeleri, gerekirse tercihlerini hangi yönde kullanacaklarının tartışılmasıdır.

Bu durum, Türkiye’de Suriyelilerin varlıklarının kalıcı olması ihtimaliyle birlikte, günümüzde tartışılan ve yakın gelecekte en çok tartışılacak olan konuların arasında yer alması mümkündür. Suriyelilerin aidiyet duyguları konusunda Suriyelilik, Suriyeli olma durumlarının tanımlanması, hem Türkiye’de hem de Suriye’de siyasal yaşama katılımları ve her iki ülkeye duydukları ilgi ve aidiyetinin tanımlanması gerekmektedir.

Suriyelilerin Türkiye’de birden fazla aidiyet geliştirip geliştiremeyeceklerinin belirlenmesi de tartışılmaktadır. Suriyelilerin Türkiye vatandaşlığına hak kazanmaları şartının, Suriye vatandaşlığını terk etmelerine bağlı olması, Türk vatandaşlığına olan ilgisinin azalıp azalmayacağı ve bu durumun Suriyelilerin siyasal katılıma olan etkilerinin incelenmesi de Suriyelilerin siyasal aidiyetleri anlama konusunda önemli ipuçları vermektedir.

1.2.3. Aidiyet(ler) ve Göç İlişkisi

Göç eden kişiler, beraberinde getirdikleri kaynak ülkenin yaşam deneyiminin yanı sıra, göç ettikleri yeni çevreyi de deneyimlemektedir. Bu deneyim, hem göç eden kişileri değiştirmekte hem de göç edilen yeni çevrede sosyo-kültürel değişimlere neden olmaktadır. Buradan hareketle, göç, sosyo-kültürel boyutlarıyla, yeni değişimlere olanak veren sosyal hareketliliğe yol açmaktadır.

Aidiyet, bireyin yaşamı boyunca süregelen ve yeni gelişme ve değişimlere açık dinamik bir yapıdadır. Birey, içinde doğduğu topluma aidiyet geliştirmekle birlikte, süreç içinde yeni aidiyetler de inşa etmektedir. Kendi isteğiyle veya zorla göç eden göçmenler, isteyerek veya istemsizce gelişen ve değişen şartlara entegre olmak zorunda kalmaktadır. Aidiyet, göçmenin istek ve tercihleri doğrultusunda gerçekleşebileceği gibi mevcut şartlara bağlı kalabilmekte veya tam tersi değişip dönüşerek yeni boyutlara da bürünebilmektedir.

Yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalan göçmenler, kaynak ülkenin sosyo-kültürel yapısına, göç sürecinde edindikleri deneyimleri de katarak hedef ülkeye götürmüşlerdir. “Göçmen olarak bireyler taşıyıcı rolünü üstlenmişlerdir ve bu etkileşimler sonucunda, toplumlar üzerinde önemli değişimlere sebep olmuşlardır. Tarih boyunca göçmenler toplumlar yaratmışlar ve değiştirmişlerdir” (Çağırkan, 2016: 2613).

Bauman, başka bir ülkede yaşamaya başlayan insanları, “yeni gelenler” olarak ifade etmektedir. Ve bu yeni gelenlerin, anlamsız sorular sormayı bıraktıklarında, gündelik işlerini yaparken bile, rahatsız edici olabileceklerini söylemektedir. Yeni gelenlerin, rahatsız edici bir şey yapmasalar bile ev sahibi toplumun yaşam tarzını öğrenmeye, taklit etmeye, onun gibi olmaya çalışacaklarını, onların gündelik hayatlarını

da inatla taklit ederek, kendi gündelik işlerini yeniden kurgulayacaklarına dikkat çekmektedir.

Göçmenlerin ne kadar çabalarlarsa çabalasınlar, ev sahibi topluma benzer olmaya çalışmalarının, onları ilk başlarda hata yapmaktan alıkoyamayacağını, belki de bu kadar çok çabaladıkları için bile, hata yapabileceklerini, inandırıcı olmayacaklarını, acemice ve gülünç olacaklarını söylemektedir. Bauman'ın "biz" olarak bahsettiği ev sahibi toplumun, gelen yabancıların komik durumlarına gülmesinin ardında acı bir durum, kahkahaların altında da endişe yattığını belirtmektedir (Bauman, 2006:72).

Özkul ise, göçmenlerden, geldikleri ülkenin ekonomik, politik ve sosyo-kültürel yapısına uygun bir şekilde davranmalarının beklenildiğini belirtmektedir. Ama asıl olan durumun yeni gelen bir üyenin, toplumdaki diğer üyeleri de değiştirmekte olduğudur (Özkul, 2016: 498). Ev sahibi toplum, bir anlamda, yeni geleni anlamlandırmaya ve konumlandırmaya çalışırken, kendi imgelemine ve konumunun değiştiğini fark etmeyebilmektedir.

Yeni gelenler de, ev sahibi toplumun kendini görmeye başlaması, onlardaki değişimi fark etmesi, kendiyle yüzleşmesi anlamına gelmektedir. Kendiyle yüzleşmek, bunun sonucunda kendine katlanmak zorunda olduğunu bilmek kolay bir süreç değildir. Yeni çatışmalara, kırılmalara, değişim ve dönüşüme hazır olmayı gerektirir. Hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, aynı zamanda olduğu gibi kalmayacağı bilincini gerektirir.

Bauman (2006), "karikatürü karikatürleştiren" olarak tabir ettiği, kendini başkasında görmesini, yabancılarla alay ederek, kendi hayatımızın özeleştirisini yapmadığımızı, açıkçası bu durumun ev sahibi toplumu rahatsız ettiğini belirtmektedir. Yeni gelenler ev sahibi topluma benzemeye çalışmasa, arada net bir ayrım olsa sorun çıkmayacağını ancak ayrımın netliği kalktıkça sorun çıkma potansiyelinin artacağını ve bu durumun artık gülmek yerine düşmanlığa neden olabileceğini Bauman ifade etmektedir.

Böyle bir durumda da yabancıları, geldikleri yere geri göndermek için çabalanacağını ve ayrımın yeniden netleşeceğini ön görmektedir. Bu durumun, çok aşırı boyutlarının, soykırım ve gettolaşma ile sonuçlanacağı görüşündedir. Buradan hareketle, yeni gelenler ile bir arada yaşama çabasının kolay bir süreç olduğunu

söylemek mümkün olmamaktadır. Söz konusu süreç, karşılıklı olarak aşılması gereken birçok problemi de beraberinde getirmektedir.

Hem göç edenler için hem de göç alan ev sahibi toplum için, başta gündelik hayat olmak üzere, toplumun her alanında, yeni bir süreç başlamaktadır. Göçmenlerin hedef ülkede tutunma, uyum sağlama çabaları kadar, yerel halkın da kabullenme, çatışma durumları yaşaması, olası bir durumdur. Çünkü hem Suriyeliler hem de yerel halk için karşılıklı değişim ve dönüşümün kaçınılmaz olduğu bir dönem başlamıştır.

İlk başlarda misafir olarak düşünülen ancak giderek önemli bir kısmının kalıcı olacağı ön görülen, Türkiye'nin yabancılarıdır, Suriyeliler. Suriye'deki iç savaşın yedinci yılında, Türkiye'de binlerce Suriyeli bebek doğmuş ve doğmaya devam etmektedir. Türkiye'de evlenen, çocuk sahibi olan, çocuklarını burada okutan, işe başlayan, kendine yeni bir hayat kuran Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun ülkesine geri dönmeyeceği en genel kabul gören tartışma konusu olmaktadır.

Türkiye'deki, Suriyelilerin kalış süresi uzadıkça, onların geleceklerine ilişkin belirsizlik ve kaygılarının da artacağı ön görülen durumlar arasındadır. Türkiye'de ve dünyada yeni bir yere göç eden insanların yaşadıkları problemlerin başında, barınma, iş ve eğitim konuları gelmektedir. Yaşamlarını nasıl yönlendireceklerine ilişkin yaşadıkları belirsizlik ve bekleyiş ve çalışmaya konu olan kim olduğu, kendini nasıl tanımladığı ve nereye, neye, kime ait olduğu problemi ve onların aşılmasında çıkış noktasını oluşturan aidiyet/ler tanımlanması zorunluluğunu gerektirmektedir.

Kendini bir yere, topluma, kültüre ait hisseden insan, içinde bulunduğu belirsizlik ve bekleyişle başa çıkmak, geleceğe yönelik kaygılara çözüm üretmek, var olan problemlerinden kurtulmak ve karşılaşılabileceği yeni problemleri aşabilmek konusunda daha başarılı olacaktır. Aidiyet, yeni göç edilen bir yerde olmanın verdiği, hiçbir yere ait olamama hissiyle, başa çıkmayı sağlayacaktır.

Yaşadığı yeri sahiplendiği ve kendine ait hissettiği toplumun değerleriyle ortak bir paydada buluşabildiği, kendine yeni değerler eklemleyebildiği ve var olan kültürlere katkı sağlayabildiği toplumda, insanlar bütünleşip ortak bir gelecek hayal edebildikleri oranda aidiyet geliştirebileceklerdir. Göçle birlikte gelenler, toplumda sosyo-kültürel, psiko-sosyal ve ekonomik değişimler yaratabilecek ve bu değişikliklerden de etkilenebilecek aktörler olabilmektedir.

Hedef ÷lkede geliştirilen aidiyet/ler, göçmenlerin dil öğrenme ve eğitime devam edebilme, yeni kültüre alışma, yeni çevreyle iletişim ve etkileşimi arttırma, gelenek ve değerlerini yaşatabilme, yeni toplumda kendilerine yeniden bir statü sağlayabilme, yaşam becerilerini yeni hayata aktarabilme gibi göçmenlerin içinde bulunmaları mümkün olan belirsizliğe, sosyal dışlanmaya ve yabancı algısıyla başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

İnsanlar, imkanlar ve fırsatlar dahilinde daha iyi yaşam koşulları isteğıyle, çağlar boyu göç hareketini canlı tutmuştur ve tutmaktadır. Göç, küresel düzeyde ele alınması gereken, toplumsal yapıyı değiştirebilecek dinamikleri içinde barındıran bir olgudur. Dolayısıyla, göçle birlikte, yeni bir çevreye giren bireylerde, aidiyet/lerin sorgulanması ve yeniden tanımlanması gerekmektedir.



İKİNCİ BÖLÜM

**KÜTAHYA'DAKİ SURİYELİLERİN GENEL GÖRÜNÜMÜ, ALAN
ARAŞTIRMASI, BULGULAR VE YORUMLAR**

Bu bölümde, Kütahya’da yaşayan Suriyeliler arasında uygulanan anket tekniği neticesinde elde edilen bulgular sunulmaktadır. Bulgular çalışmanın hedefleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Çalışmada istatistiksel yöntem ile elde edilen verilerin dağılımları, tablolar halinde yer almaktadır.

Bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi saptayabilmek amacıyla gerekli verilere çapraz tablolar uygulanmıştır. Bu sayede, ilgili değişkenler üzerindeki anlamlılık düzeyi tespit edilmiştir. Araştırmada anket tekniği uygulanmasına karşın anket formunun doldurulması esnasında, katılımcıların görüşleri bizzat araştırmacı tarafından not edilmiştir. Katılımcıların görüşlerine, çalışmada tırnak işareti (“) içinde yer verilmiştir.

Örneklemin demografik özellikleri, Suriye’deki yaşamına ilişkin bilgiler, göçmenlerin Türkiye’ye ilk geldiklerindeki yaşamları, göçmenlerin güncel aidiyetleri ve gelecek beklentileri ve alt başlık olarak ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi durumları, Türkiye ile kurulan bağ ve gelecek beklentileri gibi başlıklar etrafında ele alınmaktadır.

2.1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

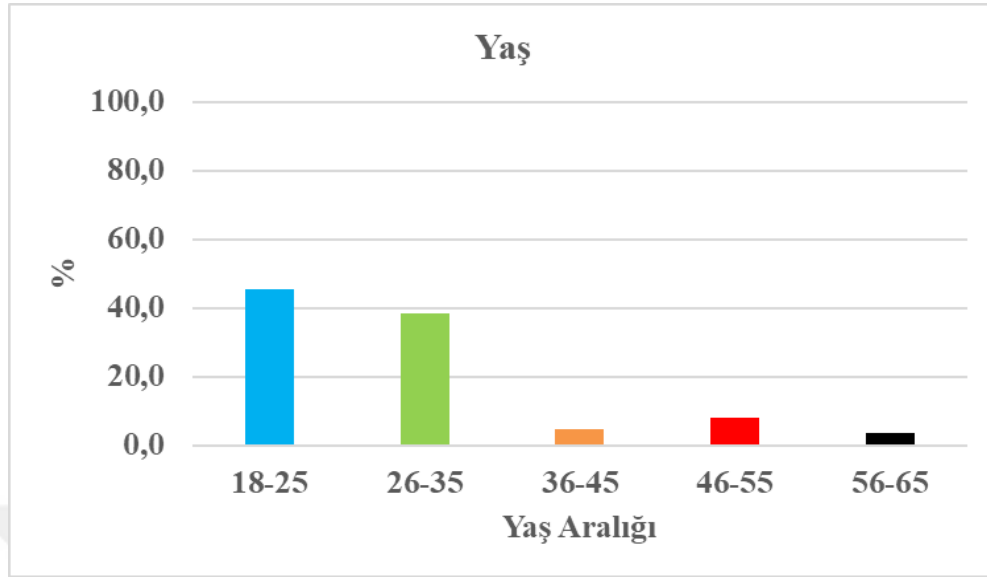
Çalışmaya konu olan örneklem grubunun demografik özellikleri, araştırma evreni hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Demografik özellikler, katılımcıların tanılayıcı özelliklerinin dışında araştırmaya analiz edilecek veriler de sunmaktadır.

Netice itibarıyla, Kütahya’da yaşayan Suriyelilerin katıldığı anket uygulamasından elde edilen verilerden hareketle, örneklem grubunun demografik özellikleri, aşağıda tablolar halinde yer almaktadır.

2.1.1. Yaş Dağılımı

Yaş, bireylerin görüş farklılıklarının belirlenmesinde önemli bir unsurdur. Yaş, bireyin her yeni günde, kendine farklı bir bakış açısı kazanmasına ve tecrübeler edinmesine imkan tanıyan parametreler arasında kabul edilmektedir.

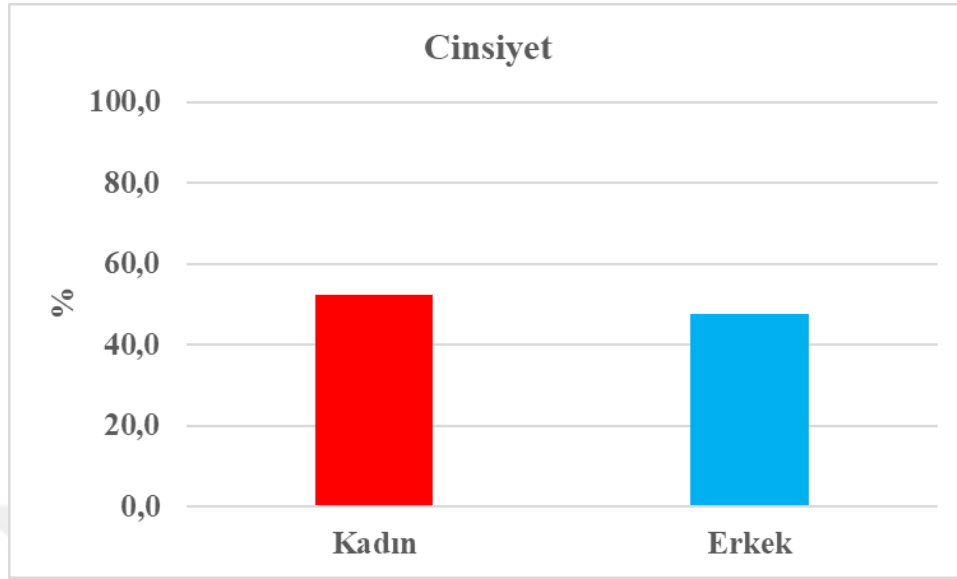
Şekil 2.1: Yaşa Göre Dağılım



Çalışmamızda da yer alan Göç idaresinin yayınlamış olduğu 2017 yılı itibariyle biyometrik veriler dikkate alınarak hazırlanan, geçici koruma kapsamında kayıt altına alınan, Türkiye’deki Suriyelilerin yaş dağılımları ile örneklemin yaş gruplarına göre dağılımının paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Örneklemin yaklaşık %85’inin 18-35 yaş aralığında olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu yaş aralığı örnekleimde, genç nüfusun fazla olduğuna işaret etmektedir. 36-55 yaş grubundaki katılımcılar, örneklemin %12’sini oluşturmaktadır. Örnekleimde 55 yaş üstü katılımcıların oranı ise %3’tür.

2.1.2. Cinsiyet Dağılımı

Kamusal sahada cinsiyet, rollerin belirlenmesinde düşünce ve davranış kalıplarının oluşmasında önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Gündelik hayatta kadınlar ve erkeklerin çatışmacı veya uzlaşımsal (consensus) bakış açıları söz konusudur. Örnekleimde eşite yakın sayıda kadın ve erkek katılımcı bulunmaktadır.

Şekil 2.2: Cinsiyete Göre Dağılım

Şekil 2.2. de gösterilen örneklem grubu içerisinde yer alan cinsiyet dağılımlarının %52,3'ü kadın ve %47,7 si erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Örneklemde birbirine yakın sayıda erkek ve kadın katılımcının olması, cinsiyete bağlı görüş ayrılıklarının ve benzerliklerinin saptanması açısından önem taşımaktadır.

Tablo 2.1: Cinsiyete Göre Suriye'deki Ekonomik Durum

Cinsiyet	Suriye Ekonomik Durum					Toplam	
	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü		
Kadın	4	30	1	9	1	45	P=0,013
Erkek	13	19	5	3	1	41	
Toplam	17	49	6	12	2	86	

Katılımcıların cinsiyet durumlarına göre, Suriye'deki ekonomik durumlarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Kadın katılımcılar arasında, Suriye'deki ekonomik durumunu çok iyi olarak nitelendirenlerin oranı %8,89'iken bu oran erkeklerde %31,71 olmaktadır.

Kadın katılımcılar arasında, ekonomik durumunu iyi olarak tanımlayanların oranı %66,67 ile % 46,34 olan erkeklerin oranı da oldukça yüksektir. Suriye'deki

ekonomik durumu değerlendirirken, cinsiyet dağılımına göre kadınların durumunun erkeklerden az daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Kadın katılımcıların Türkiye’de ekonomik durumlarının daha iyi olduğunu düşünme sebepleri ise, çalışmak zorunda olmamalarından kaynaklanmaktadır. Çünkü örneklem grubundaki kadınların çoğunluğu, Suriye’de tarlalarda tarım işçisi olarak çalışmaktadır.

Türkiye’de kadın katılımcıların, ekonomik ihtiyaçtan kaynaklı çalışma zorunluluğunun olmadığını hissetmeleri, onlara hem ekonomik hem de diğer konforları sağlamaktadır. Özellikle Türkler ile evlenen Suriyeli kadınlar eşinin emekli ve maaşının olmasının avantajlarının farkındadır.

Tablodan hareketle, örneklemin Suriye’de ekonomik durumunun çok iyi olmadığı anlaşılmıştır. Bu durum, Suriyelilerin memnuniyet düzeylerini anlamak açısından önemli bir veridir. Ayrıca, cinsiyet ile Suriye’deki ekonomik durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.2: Cinsiyet İle Eğitim Durumu

Cinsiyet	Eğitim Durumu							Toplam	
	Okuryazar değil	Okuryazar	İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisansüstü	Üniversite Devam Ediyor		
Kadın	16	0	11	15	2	1	0	45	P=0,001
Erkek	12	1	6	5	2	0	15	41	
Toplam	28	1	17	20	4	1	15	86	

Ankete katılan kadınların %35,56’sı okur-yazar değil, %24,44 ilköğretim mezunu, %33,33 lise mezunu, %4,44 üniversite, %2,22’si lisansüstü mezunudur. Bu oranlar, erkeklerde okur-yazar olmayan %29,27, okur-yazar 2,44, ilköğretim mezunu %14,63 lise mezunu %12,20 üniversite mezunu %4,88 ve üniversite eğitimine devam edenlerin oranı ise %36,59 olarak belirlenmiştir. Genel olarak kadınlarda eğitim seviyesinin erkeklerden düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, eğitim durumunun cinsiyet ile ilişkisinin istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir.

Suriye’de kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi önemli sorunsallar arasındadır. Erken yaşta evlendirilen Suriyeli kız çocukları eğitimlerine devam

edememektedir. Başka bir etken de katılımcılar arasında, Arapça öğrenmenin oldukça zor olduğuna yönelik geliştirilen tutumdur. Okulda Arapça yazı yazmakta zorlandıkları için eğitimlerine devam edemediklerini belirten katılımcılar bulunmaktadır. Eğitim seviyesinin düşük olmasına bir diğer etken de, küçük yaştan itibaren tarlalarda, bağ ve bahçe işlerinde çalışan ve kırsal kesimden gelen katılımcıların örnekleme yer almasıdır.

Tablo 2.3: Cinsiyete Göre Yakın Hissedilen Ülke

	Yakın Hissedilen Ülke					Toplam	
	Cevapsız	Türkiye	Suriye	Hem Türkiye Hem Suriye	Diğer		
Cinsiyet Kadın	1	20	16	7	1	45	P=0,032
Erkek	2	18	5	16	0	41	
Toplam	3	38	21	23	1	86	

Cinsiyet değişkenine göre, katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri ülke Tablo 2.3 de yer almaktadır. Cinsiyet değişkeni ile yakın hissedilen ülke arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Katılımcılar arasında %44,44 ile en yüksek oran kendisini Türkiye'ye yakın hisseden kadınlardan oluşmaktadır. Kendini yalnızca Türkiye'ye yakın hisseden erkeklerin oranı %43,90 hem Türkiye'ye hem Suriye'ye yakın hissedenlerin oranı da %39,02'dir. Örnekleme, kadın katılımcılar arasında, kendisini Suriye'ye yakın hissedenlerin oranı %35,56 iken, erkeklerde kendisini yalnızca Suriye'ye yakın hissedenlerin oranı %12,20 olmaktadır.

Örneklem grubu içerisinde, kendisini yalnızca Türkiye'ye yakın hissettiğini belirten kadın katılımcıların oranının yüksek olmasında, Suriye'de ailelerini kaybetmeleri, ülkelerine duydukları kırgınlık, Türkiye'de kurdukları yeni aile bağları ve Türkiye üzerinden konumlandıkları gelecek planları etkili olmaktadır.

Yalnızca Türkiye'yi kendine yakın hissettiğini ifade eden katılımcılar kadar olmasa da, kendisini yalnızca Türkiye'ye yakın hissettiğini ifade eden kadın katılımcıların oranı da oldukça yüksektir. Bu durumu, halen kadınların, Suriye'ye vatanına, toprağına duydukları özlemle açıklamak mümkündür.

Bu anlamda kadın katılımcılar, erkek katılımcılara oranla daha duygusal bir yaklaşım sergilemektedir. Yalnızca Suriye'ye yakın hissediyorum diyen erkeklerin oranının oldukça düşük olmasında, erkeklerin rasyonel bir tutum geliştirmeleri etkilidir.

Erkek katılımcıları, Suriye'den uzaklaştıran sebepler arasında can güvenliği öncelikli etkindir. Çünkü kadın katılımcıların Suriye'de askerlik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu anlamda, erkeklerin kadınlara oranla Suriye'ye dönme umutları daha düşüktür. Netice itibariyle bu durum, erkek katılımcıları Suriye'den uzaklaştırmaktadır.

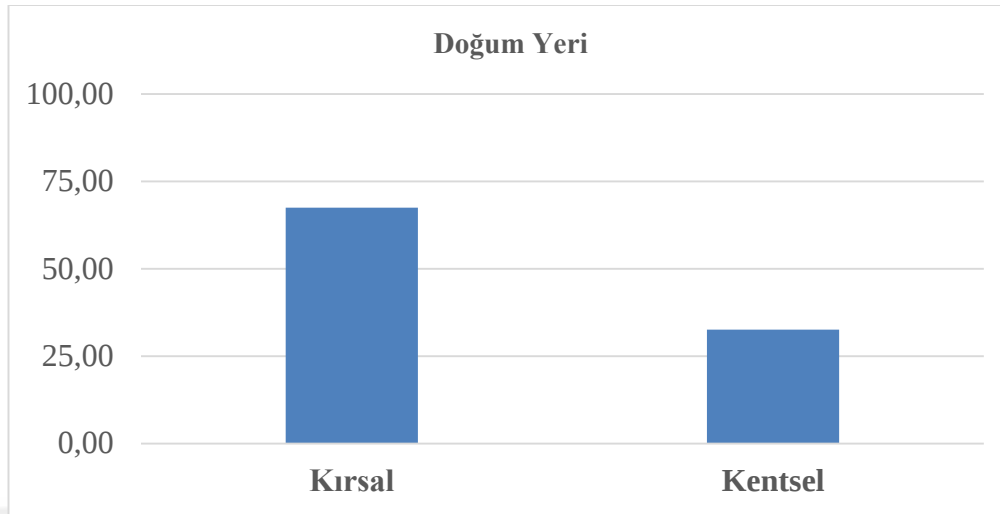
Genel anlamda örneklemin yakın hissettiği ülke algısına bakıldığında, kadın katılımcıların, büyük oranda Türkiye'yi seçtiği görülmüştür. Ancak yalnızca Suriye'yi seçme oranının kadınlarda yüksek, erkeklerde de hem Suriye hem Türkiye'yi seçme oranının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Son tahlilde verilerden yola çıkarak, erkek katılımcıların Türkiye'yi veya hem Suriye hem Türkiye'yi kendilerine yakın hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.3. Doğum Yeri

Doğum yeri göç araştırmalarında karşılaştırma yapabilmek için, önemli veriler sunan değişkenler arasındadır. Faist'e göre göçmenlerin adaptasyonunu tanımlarken, onların anayurtlarıyla kurdukları bağları da göz önünde bulundurmak gerekmektedir (2003:23).

Bireyin sosyalleşme süreci hakkında da geldiği bölge önemli bir bilgi kaynağıdır. Şehir ve köy yaşamının sosyalleşme sürecinde bireye katkıları farklılaşmaktadır. Bu bağlamda şehirde yaşamak ve köyde yaşamak farklı sosyalleşme süreçlerini barındırmaktadır.

Şekil 2.3: Doğum Yerine Göre Dağılım



Araştırma sürecinde, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUHK) göz önüne alınarak çalışılmıştır. Bu açıdan, araştırma örneklemini itibariyle, 2011 yılından sonra Türkiye'ye gelen ve geçici koruma kapsamında, Kütahya'da yaşayan Suriyelilerden oluşmaktadır.

Şekil 2.3'de de görüldüğü üzere, katılımcılar Suriye'nin kentsel ve kırsal olmak üzere farklı bölgelerinden gelmektedir. Örnekleme dahil olan ve kırsal bölgeden gelen katılımcıların oranı %67,44'tür.

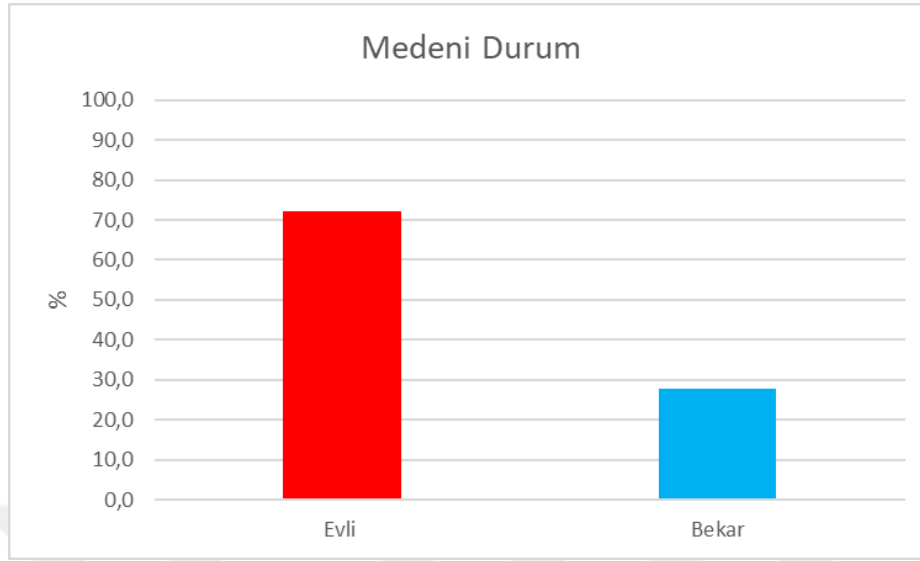
Kentsel bölgeden gelen katılımcıların oranı ise %32,56'dır. Katılımcılar arasında, kırsal bölgeden gelenlerin oranı, kentsel bölgeden gelenlerden yüksektir. Bu durum, örnekleme kır ve kent yaşamından kaynaklanabilecek farklılıkların da tespitine olanak sağlamıştır.

Kır ve kent yaşamı, örneklemin meslek tercihlerinden, düşünce farklılıklarına kadar etki etmektedir. Örnekleme, kır hayatından gelen katılımcılar daha çok bağ bahçe işleri ile uğraşırken, kent yaşamından gelen katılımcıların daha çok öğrenci veya kendi işlerini yaptıkları anlaşılmaktadır.

2.1.4. Medeni Durum

Demografik veriler içerisinde, medeni durum ve çocuk sahibi olma durumu, örneklem grubunun önemli özellikleri arasındadır. Medeni durum, örneklemin aile hayatını nasıl şekillendirdiği konusunda, önemli veriler sunan bir argümandır.

Şekil 2.4: Medeni Duruma Göre Dağılım

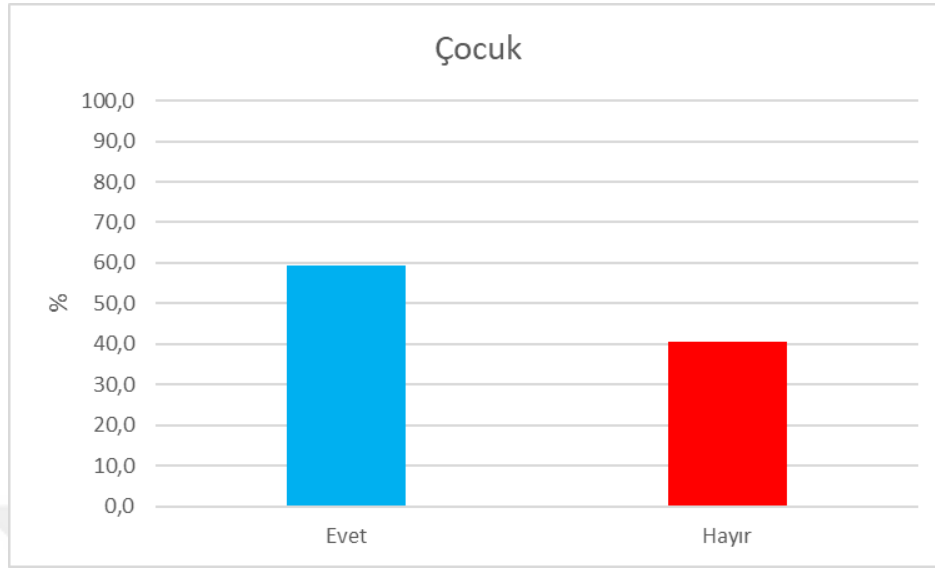


Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun evli olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Örneklem grubunun %72’si evli, %27,9’u ise bekar katılımcılardan oluşmaktadır. Örneklemde yer alan bir katılımcının, boşanmak üzere olduğu öğrenilmiştir. Ancak henüz boşanma gerçekleşmediği için, evli olan gruba dahil edilmiştir.

Araştırmanın önemli verilerinden biri de, örneklem grubunda rastlanan “kuma”lıktır. Örneklem içerisinde kumalıği olan kadın katılımcı ile de görüşülmüştür. Katılımcı, Suriye’de bu durumun olağan olduğunu, ancak şeriata göre eşinin hem kendisine hem de kumasına ev açma zorunluluğu olduğunu ve eşinin de öyle yaptığını, her ikisinin de ihtiyaçlarını karşıladığı için, herhangi bir sorun olmadığını ifade etmiştir.

Suriye’de imam nikahı yapılması, evlilik için yeterli olmaktadır. Ancak Türk ile evli olan Suriyeliler, Suriye’de imam nikahı kıydıktan sonra, Türkiye’de resmi nikah yaptıklarını beyan etmiştir. Suriye’de imam nikahı yapılmasının, evlilik için yeterli olması sebebiyle, örneklemde yer alan katılımcılarda, birlikte yaşama söz konusu değildir. Bazı Suriyeli kadın katılımcılar, eşlerini savaşta kaybetmeleri sebebiyle, Türk erkekleri ile evlenerek ikinci evliliklerini yapmıştır.

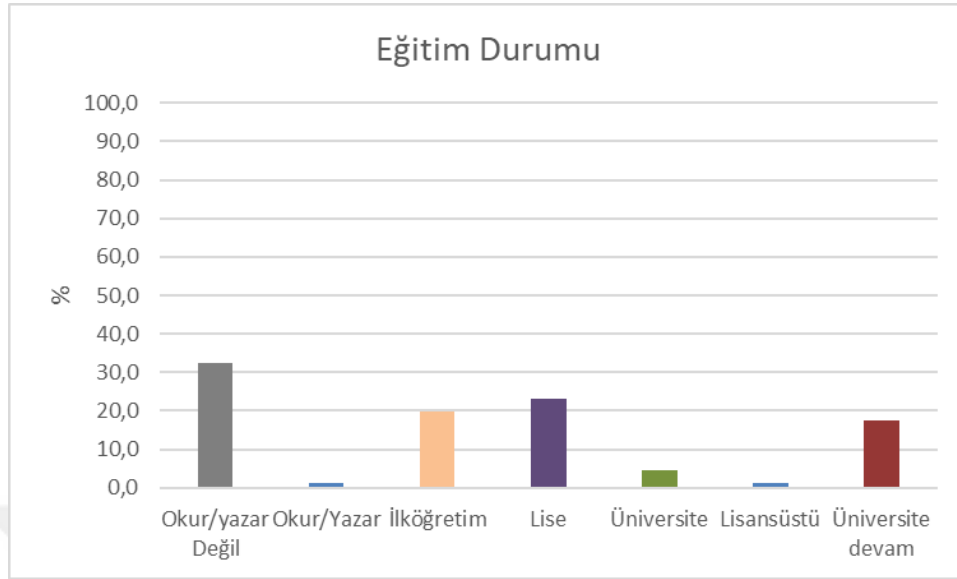
Şekil 2.5: Çocuk Sahibi Olma Durumu



Çocuk sahibi olan katılımcıların oranı %59,3 iken, çocuk sahibi olmayanların oranı %40,7'dir. Örneklem grubunda öğrenci olan veya savaş sebebiyle çocuğunu kaybeden katılımcıların olması, örneklemin çocuk sahibi olma durumunu etkilediği anlaşılmaktadır. Anket katılımcılarının çocuk sahibi olma durumları, en az 3 veya 10 çocuk aralığında değişmektedir. Bu durumun, Türkiye'de ortalama 2 veya 3 çocuğu olan Türk aile yapısıyla örtüşmediği anlaşılmaktadır.

2.1.6. Eğitim Durumu

Bir toplumun değerlerini, normlarını, davranış kalıplarını, kültürel özelliklerini öğrenmek, sosyalleşme süreciyle gerçekleşmektedir. Ailede başlayan sosyalleşme süreci ise okulda devam etmektedir. Bu açıdan, örneklemin hem köken ülkede hem de yaşadıkları yerde aldıkları eğitim önemlidir. Göç eden bireylerin almış oldukları eğitim, gerek entegrasyon, gerekse meslek edinebilmeleri için gerekli olmaktadır.

Şekil 2.6: Eğitim Durumuna Göre Dağılım

Göçmenlerin iyi bir eğitim almış olmalarının, göç ettikleri yerde, iyi bir gelecek kurabilmeleri için gerekli olduğu, yaygın kanaatler arasındadır. Ancak tablodan hareketle, örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun, okur-yazar olmadığı görülmektedir.

Örneklem grubunun %33,8'i okur-yazar olmayan ve aynı oranda sadece okur-yazar olan katılımcılardan oluşmaktadır. İlkokul ve lise düzeyinde eğitim alan katılımcıların oranı %5,9'dur. Üniversiteye devam etmekte olan katılımcıların oranının ise %17,4 olduğu Şekil 2.6.'dan anlaşılmaktadır.

Eğitim düzeyine etki eden pek çok faktör olduğunu belirtmek mümkündür. Ancak örneklem grubu arasında, eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların fazla olmasının nedenleri arasında bazı kadınların bağ-bahçe ile uğraşmaları, erkeklerin ise işçi olarak çalışmaları ve ülkelerinde iken de eğitime meyilli olmamalarıdır. Ankete katılan, savaş esnasında ülkesinde öğrenci olan katılımcıların, Türkiye'de de eğitimlerine devam ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2.4: Eğitim Durumuna Göre Yakın Hissedilen Ülke

Eğitim Durumu	Yakın Hissedilen Ülke					Toplam	
	Cevapsız	Türkiye	Suriye	Hem Türkiye Hem Suriye	Diğer		
Okur-Yazar Değil	0	17	9	2	0	28	P=0,001
Okur-Yazar	0	1	0	0	0	1	
İlkokul	1	6	7	3	0	17	
Lise	2	9	3	6	0	20	
Lisans	0	0	2	2	0	4	
Lisansüstü	0	0	0	0	1	1	
Lisansa Devam Ediyor	0	5	0	10	0	15	
Toplam	3	38	21	23	1	86	

Tablodan hareketle, örneklem grubu içerisinde, üniversiteye devam eden katılımcıların %66,67'si yalnızca Türkiye'yi %33,33'ü de hem Türkiye'yi hem Suriye'yi kendisine yakın hissettiğini ifade etmiştir. Üniversite okuyan katılımcılar arasında, Suriye'yi kendisine yakın hissettiğini belirten katılımcı bulunmamaktadır.

Üniversite mezunu katılımcıların %50'si Suriye'yi, %50'si de Türkiye'yi kendine yakın hissetmektedir. Katılımcılar arasında lise mezunu olanlar, %45 ile Türkiye, %30 oranında da hem Suriye hem Türkiye cevabını vermiştir.

Yalnızca Suriye cevabını veren katılımcıların oranı ise %15'tir. Örneklemde ilkokul mezunu olan katılımcıların %41,8'i kendine Suriye'yi yakın gördüğünü ifade ederken, %35,29'u soruya cevap vermeye imtina etmiş, %17,65'i ise Türkiye cevabını vermiştir.

19-25 yaş aralığına denk gelen ve genç nüfus olarak nitelendirilen grubun, kendisini ülkesine yakın hissetmemesi, araştırmanın ilginç bulguları arasında yer almaktadır. Genç kavramı ile gelecek, çoğunlukla birbirini çağrıştıran kavramlardır. Bu açıdan bakıldığında, eğitim alan gençlerin gelecek planlarını Türkiye üzerinde konumlandıkları anlaşılmaktadır.

“Ekonomik olarak gelişmek için aynı zamanda eğitimimi alıyorum. Suriye'ye dönmek istemiyorum. Eğitimi burada aldım. Türkiye'de yaşamak istiyorum. Bütün eğitimleri burada aldım. Dil, Türkçe eğitim var, kullanmak isterim. Bazı kelimeleri Türkçe öğrendim. 3,5 sene İstanbul'da yaşadım, hep Araplarla yaşadığım için Türkçe öğrenemedim. Kütahya'ya geldikten sonra Türkçe öğrendim”(Akın-23-Suriye-4 yıl önce gelmiş).

Örneklem grubu içerisinde, çocuk yaşta iken Türkiye'ye gelen katılımcılar bulunmamaktadır. Bu durum katılımcı gözüyle şöyle algılanmaktadır. Hayatının yarısını

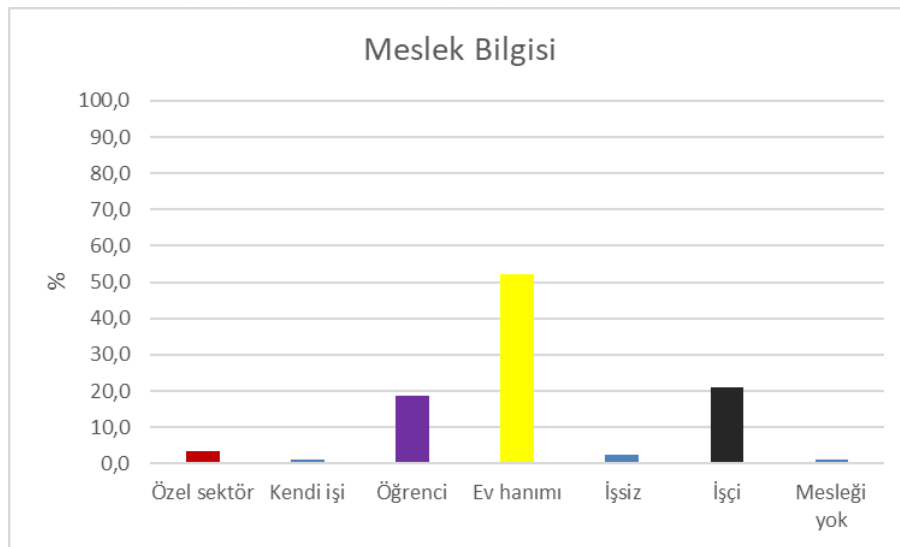
Suriye’de, diğer yarısını ise Türkiye’de geçirmek anlamına gelmektedir. Örneğin 2011 yılında 15 yaşında Türkiye’ye gelen bir katılımcı, çocukluğunu Suriye’de geçirdiyse, gençlik dönemini de Türkiye’de geçirmektedir.

Katılımcı için her ne kadar Suriye, çocukluk anılarının ifadesi anlamına gelse de, Türkiye gelecek planları anlamına gelmektedir. Özetle, katılımcının hayatını, bilinçli olarak yaşadığı yıllarında, hem Suriye hem Türkiye vardır. Suriye içinde bulunduğu şartları itibarıyla herhangi bir şey vaat edecek durumda olmaması da, katılımcılara Türkiye’yi cazip kılmaktadır.

2.1.7. Mesleki Durum

Göçmenlerin entegrasyonu üzerine çalışan araştırmacılar için meslek bilgisi oldukça önemlidir. Mesleki durum, ekonomik entegrasyonu anlamada başat unsurdur. Genel anlamda statü anahtarı olan meslek, göçmenin toplumsal konumuna dair işaretler taşımaktadır.

Şekil 2.7: Mesleklere Göre Dağılım



Şekil 2.7.’de örneklemin yarısından fazlasının ev hanımı olduğu görülmektedir. Örnekleimde ev hanımlarının oranı %52,3’tür. Türk erkekleri ile evlenen Suriyeli kadınlar, ekonomik olarak rahat olduklarını ve çalışmaya ihtiyaç duymadıklarını beyan etmiştir.

Göç etmeden önce Suriye’de evli olan kadın katılımcıların büyük bir kısmının Suriye’deyken bağ bahçe işi ile uğraştığı ve vasıfsız oldukları bilinmektedir. Birden fazla küçük çocuğa bakma yükümlülüğü de kadın katılımcıların çalışmalarına engel teşkil etmektedir. Aynı zamanda eşlerinin de, çalışmalarına izin vermediğini ifade etmişlerdir. Meslek profilleri arasında, ev hanımı oranının kayda değer olması, söz konusu gerekçelerden kaynaklanmaktadır.

İşçilerin oranı ise %20,9’dur. Suriye’deyken inşaat ve tarım işçisi olarak çalışan örneklem grubu, Türkiye’de de benzer işlerde çalışmaktadır. Farklı sebeplerle, ancak benzer şekilde hem Suriye’de hem Türkiye’de örneklem grubunun sosyal güvencesi bulunmamaktadır.

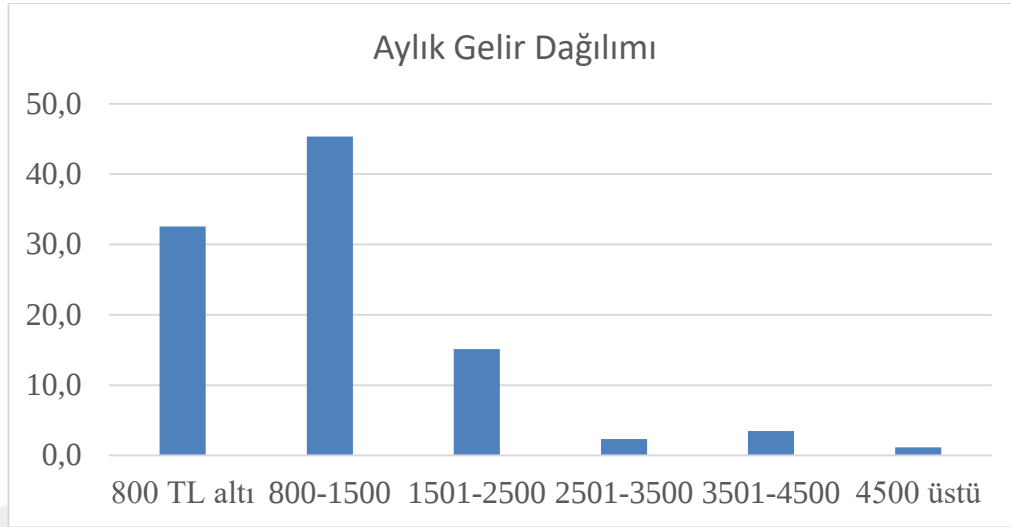
Özel sektörde reklamcılık yapan ve mühendis olarak çalışan grup ile hurdacılık gibi kendi işini yapan katılımcıların oranı %4,7’dir. Hurdacı olan katılımcının, Suriye’de de aynı işi yaparak geçimini sağladığı, reklamcı olarak çalışan katılımcının ise Suriye’de ziraat mühendisi olduğu örneklemden anlaşılmaktadır.

Örneklem grubunun %18,6’sı öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenciler, istedikleri bölümün Kütahya’da olması dolayısıyla veya puanları gereği burada okumak zorunda olduklarını belirtmişlerdir. Suriye’deyken de öğrenci olan katılımcılar, benzer şekilde Türkiye’de de eğitimlerine devam etmektedir.

Örneklem grubu içerisinde işsiz ve mesleği olmayanların oranı %3,3’tür. Örneklemdeki söz konusu katılımcıların ise gündelik işlerde çalıştığı anlaşılmaktadır.

2.1.8. Aylık Gelir

Göçmenler arasında, gelir düzeyi farklılıkları bulunmaktadır. Gerek göçün eskiliği, gerek köken ve ev sahibi toplumdaki eğitim, iş gücü gibi edinimleri bu durumda etkilidir. Gelir düzeyindeki farklılıklar, göçmenin ev sahibi toplumdaki statüsü hakkında da ipuçları vermesi açısından önemlidir.

Şekil 2.8: Aylık Gelire Göre Dağılım

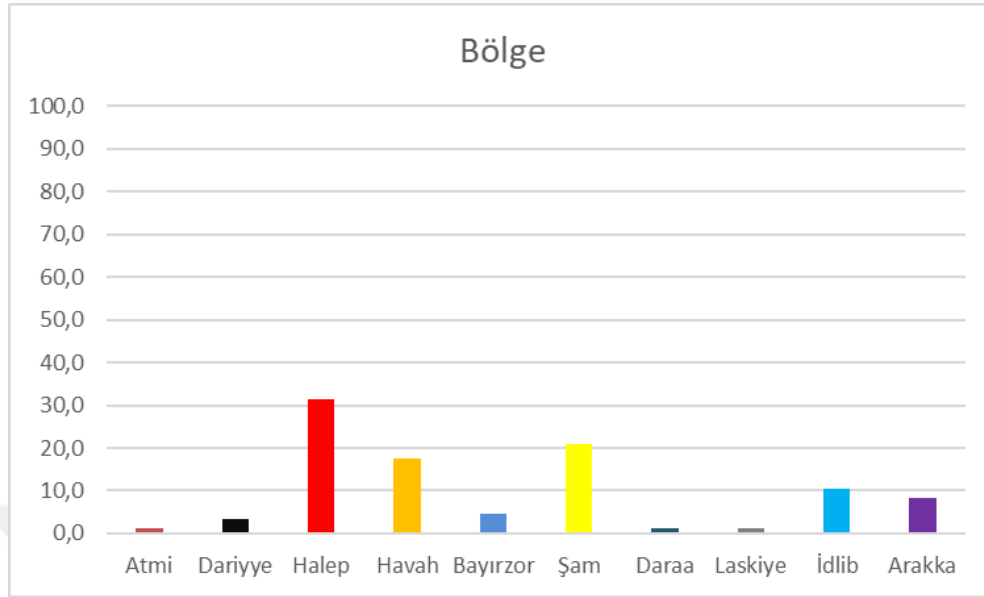
Örneklem grubunun %45,3'ü aylık gelirini 800-1500TL aralığında tanımlamakta ve bu grupta çoğunlukla işçiler ve bazı öğrenciler yer almaktadır. 800TL ve altı olan katılımcı grubunu da %32'6 ile çoğunlukla YTB alan öğrenciler ve günlük işlerde iş olursa çalışan katılımcılardan oluşturmaktadır.

Aylık Geliri 1501-2500TL aralığında olan katılımcılar arasında ise %15 ile vasıflı işçiler ve eşi Türk olan kadınlar yer almaktadır. Türk ile evli olan kadın katılımcıların bir kısmı da %2,3 ile 2501-3500TL aralığında aylık gelirleri olduğunu belirtmektedir. Katılımcı grubunda aylık geliri 3500TL ve üstü olanlar ise özel sektörde çalışan ve vasıflı eleman olan kişilerden oluşmaktadır.

2.1.9. Geldiği Bölge

Göçmenin geldiği bölge göç araştırmalarında karşılaştırma yapabilmek için, önemli veriler sunan değişkenler arasındadır. Ancak çalışmanın konusu itibariyle karşılaştırma yapabilmenin ötesinde, örneklemin geldiği bölgenin stratejik önemi bulunmaktadır. Örneklemin geldiği her bölgenin jeopolitik konumu farklıdır. Ankete katılan katılımcılarda, bu anlamda çeşitlilik arz etmektedir.

Şekil 2.9: Geldikleri Bölgeye Göre Dağılım



Şekil 2.9'dan da anlaşılacağı üzere Katılımcılar Suriye'nin farklı bölgelerinden göç etmişlerdir. Suriye'nin Halep, Şam, Humus, Lazkiye, Hama, Rakka, Deyrzor, Dera, Haseke, Kuneytire, Rif Şam, Süveyde, Şam ve Tartus olmak üzere 14 ili bulunmaktadır.

Çalışmamıza konu olan örneklem grubu ise, Suriye'nin Halep, Şam, Humus, Lazkiye, Hama, Rakka, Deyrzor, Dera ve İdlib olmak üzere 9 farklı ilinden gelmiştir. Bu durum örneklemin çeşitliliği açısından büyük önem taşımaktadır.

9 merkez ilin yanı sıra, katılımcılar arasında Savran, Ferdüs Köyü, Halep Mesekin, Aradi, Azez ilçesi Baragah Köyü, Azez Merkez, Elbab, Cerablus, Hamis, Kumhan, Eriş, Circisi, Şam Mesekin Neche Köyü, Keferzati, Dariyye, Nahta Köyü, Cisir eş Şuğur, Bidagguş, Ramadiye Köyü, Hamid, Han Şeur, Beguş, Rakka Enaif Köyü gibi, birbirinden farklı bölgelerden gelenler bulunmaktadır.

Örneklem grubunda Halep %31,4 ile en fazla katılımcının geldiği bölgedir. Şam %20,9'dur. Savaş öncesinde nüfusu en fazla olan iller arasında Halep ve Şam'ın olması, araştırma bulgularında da en fazla bu iki bölgeden katılımcının gelmesi ile örtüşmektedir. Şam'dan gelen erkek katılımcıların çoğunluğu, askerlik yapmak istemeyenlerden oluşmaktadır.

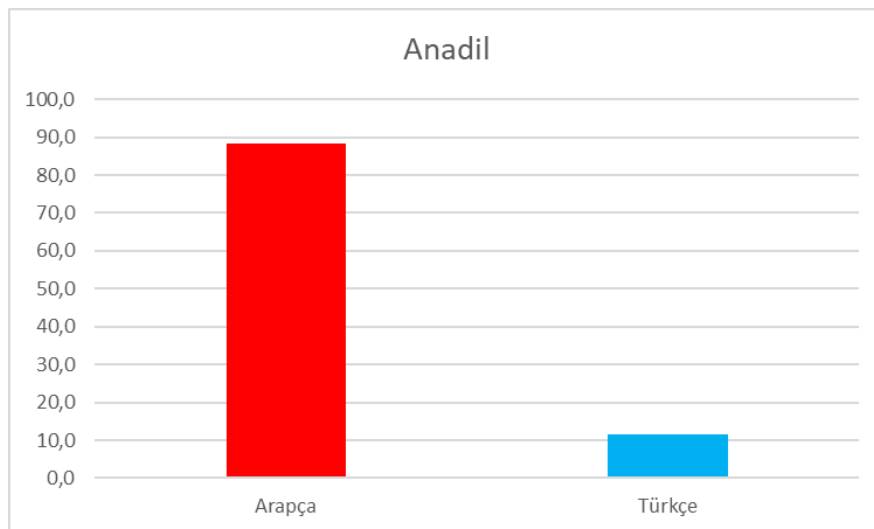
2.1.10. Ana Dil

Dilin değişimine salık veren bir diğer etken de kültürdür. Dil kültürün temel aktarım aracıdır. Dil kültürümüzün en temel unsurlarından biridir. “Toplum ve kültürde ne varsa, dilde ifadesini bulur. Dilde neler varsa, toplum ve kültür de asılları veya yankıları vardır” (Güvenç, 1996:48).

Dil ulusal varlıklarla eş değerdir. Dil insanların bilgi, deneyim ve yaşayışlarını barındıran tutum, inanç, değer yargılarını anlatmada, öğrenmede ve kültürel birikimin aktarılmasını sağlamada kullanılan iletişim aracıdır. “Genellikle konuşma ve bildirişimle, insan insana ulaşır; insanı insana vardırıran, insanı insana götüren dildir; ancak dille toplum  yesi olur insan; ancak dille zengin birtakım nitelemelerle bezenir” (Uygur,1996;16).

Dil aynı dili konuşan insanlar arasında karşılıklı bilgi akışı sağlanır, bu durum o dili konuşan insanları birleştirir. “Gerçekten de dilin en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir” (Uygur,1996:16). İnsan dil sayesinde geçmişle bağlantı kurmakta, bugünü yaşamakta ve geleceğe ilişkin tasarımlarda bulunabilmektedir. Dil, hayatımızın odağında olan, yaşayan bir varlık olmakla birlikte, yaşadığı toplumun kültürünü, dinamiklerini yansıtmaları açısından da sosyal bir varlıktır.

şekil 2.10: Anadile Göre Dağılım



Örneklem grubundan elde edilen verilerden hareketle katılımcıların büyük bir çoğunluğu %88,4'ü anadilinin Arapça olduğunu belirtmektedir. Ancak grubun %11,6'sı anadilinin Türkçe olduğunu beyan etmiştir.

Örneklem grubu içerisinde, anadilinin Türkçe olduğunu belirten grup, kendini Türkmen olarak tanımlamaktadır. Nitekim Suriye'deyken de kendi aralarında Türkçe konuşmalarına karşın, kamusal sahada Arapça olarak konuştuklarını belirtmişlerdir. "Aile olarak Suriye'de de Arapça ve Türkçe konuşuyorduk. Daha çok Türkmence konuşuyorduk. Ama okul Arapça olduğu için, mecburen Arapça konuşuyorduk"(Ayhan-25-Suriye-5 yıl önce gelmiş).

Örneklemden Türkmen katılımcıların ana dil konusunda günlük hayatta zorluk yaşadıkları, savaş olmasa bile Türkiye'ye gelmek istedikleri anlaşılmaktadır. Türkmenler için, Türkiye, anadilin konuşulduğu, ortak tarihsel geçmiş ve köken anlamına gelmektedir. Bir katılımcı bu durumu şu ifadeler ile belirtmektedir. "Biz Arapların dilini anlamıyorduk. Diyorduk ki, "Allah bize bir kapı açsa da Türkiye olsa diye. Türkiye'ye düştük ve buradaki yaşamımız daha iyi oldu" (Aydın, 34, Suriye, 4 yıl önce gelmiş).

Örnekleme dahil olan Türkmen katılımcıların Suriye'deyken Türkiye'ye gelmek istedikleri ve geldikleri için de memnun oldukları anlaşılmaktadır. Türkmenler için Türkiye, anavatana geri dönüş anlamına gelmektedir. Neticede, Türkiye'ye kendi dillerine Türkmenceye yakın buldukları Türkçe konuşulmaktadır. "Biz kendimizi Türk olarak hissediyoruz. Biz burada rahatça bakkala gidebiliyoruz. Birbirimizi anlıyoruz" (Zehra, 50, Suriye, 3,5 yıl önce gelmiş).

Örneklem grubu içerisinde, kendisini Türkmen olarak tanımlayan katılımcıların, Türkçe'yi daha rahat ve akıcı bir şekilde konuşabildikleri gözlenmiştir. Suriyeli Türkmenlerin dil sayesinde gündelik pratiklerini kolaylıkla yerine getirebildikleri ve kendilerini kamusal sahada ifade etmekte zorlanmadıkları öğrenilmiştir.

Tablo 2.5: Anadil Kullanımı ile Göçün Eskiliği

Anadil	Göç Eskiliği			Total	
	1-3 Yıl Arası	4-6 Yıl Arası	7+		
Arapça	14	51	11	76	P=0,098
Türkçe	0	10	0	10	
Toplam	14	61	11	86	

Elde edilen verilere göre, 3 yıl ve daha az zaman önce göç eden katılımcıların, anadillerini Arapça olarak belirtme oranı%18,42'dir. Söz konusu yıl aralığında anadilinin Türkçe olduğunu beyan eden bir katılımcı olmamıştır. Ancak 4 yıldan 7 yıla kadar Türkiye'ye göç eden katılımcılar arasında, anadilinin %67,11 Arapça ve %14,47 Türkçe olduğunu ifade eden katılımcılar bulunmaktadır. Ayrıca, anadil kullanımı ile göçün eskiliğinin, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

2.2. SURIYELİLERİN GELMEDEN ÖNCEKİ YAŞAMLARI

Göçmenlerin hedef ülkeye gelmeden önceki yaşamları onların hedef ülke ile olan bağlantılarını anlamada oldukça önemlidir. Göçmenler, köken ülkedeki yaşam standartları ve sosyo-kültürel durumları ile hedef ülkedeki hayatlarını karşılaştırmaktadır.

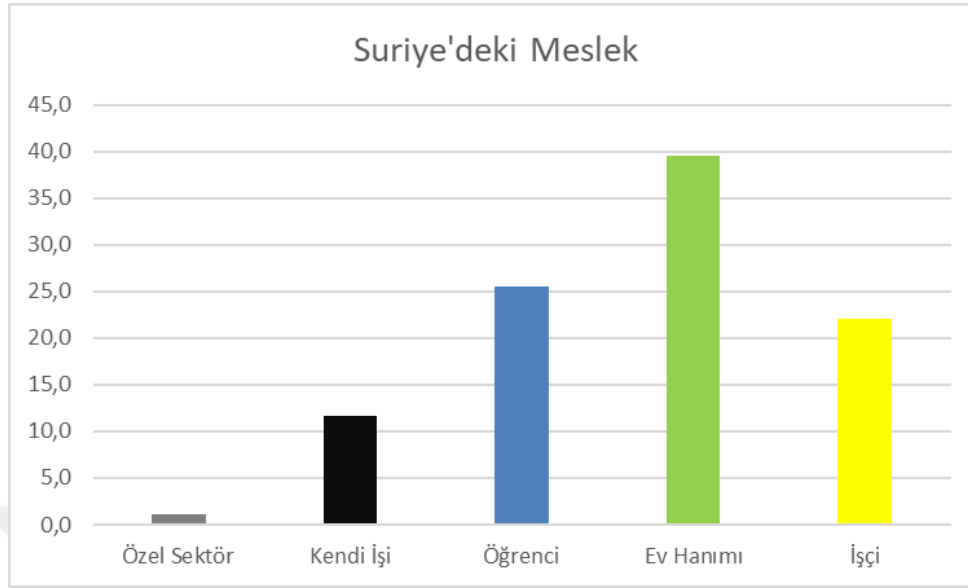
Başka bir deyişle, ekonomik anlamda, köken ülkedeki yaşam standarttı, hedef ülkeye göre asgari düzeyde ise, göçmenler göç ettikleri yerde şartlarının daha iyi olduğunu düşünmektedir.

Göçmenin köken ülkedeki mesleği, sosyo-ekonomik durumu ve hedef ülkeyi seçmesinde etkili olan nedenler, onların gelmeden önceki yaşamları hakkında bilgiler sunan önemli veri kaynaklarıdır.

2.2.1. Suriye'deki Mesleki Durum

Göçmenlerin köken ülkedeki asıl mesleği ve ev sahibi toplumdaki yaptıkları işler, onların sosyal konumları hakkında önemli bilgiler içermektedir. Netice itibariyle göçmenin sosyal konumunda meydana gelen hareketliliği anlamak açısından önemlidir. Bu çalışmada da, örneklem grubunda benzerlikler ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 2.11: Suriye’deki Meslek Dağılımı



Örneklem grubu içerisinde, Suriye’deyken ev hanımı olan katılımcıların oranı %35’tir. Şekil 2.11’e göre örneklem grubunun sayısında düşüş yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, Suriye’deyken kadınların öğretmenlik, terzi, tarım işçiliği gibi mesleklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu örneklem grubu Türkiye’de ise herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Özel sektör, çalışanının oranı ise %1,2’dir. Kendi işinde çalışanların oranı ise %11,6’dır. Kendi işinde çalışanların Suriye’de kokoreççi, terzi, şoför, demircilik, sıvacılık, tarım ve inşaat işçisi olduğu anlaşılmıştır. Bu veriler katılımcıların Türkiye’de yaptıkları işlerle de benzeşmektedir.

Örneklemde, işçi olarak çalışanların oranı %22,1’dir. Bu oran, katılımcıların Türkiye’deki meslekleri ile de benzeşmektedir. Öğrencilerin oranı ise %25,6’dır. Türkiye’de öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmelerinin koşulu dil sınavını geçmeleridir. Şekil 2.5’e göre öğrenci sayısındaki düşüşü, bu durumla açıklamak mümkündür.

Türkiye’de orta sınıf ekonomik durumunu “iyi” olarak tanımlarken, örnekleme dahil olan katılımcılar, Suriye’de üst düzey sınıfa mensup olmamalarına rağmen ekonomilerini “iyi” veya “çok iyi” olarak tanımlamaktadır.

Suriyelilerin ekonomik durumlarını “iyi” olarak tanımlama sebepleri, günlük ihtiyaçlarını karşılayabiliyor ve kimseye muhtaç olmadan yaşayabiliyor olmalarıdır.

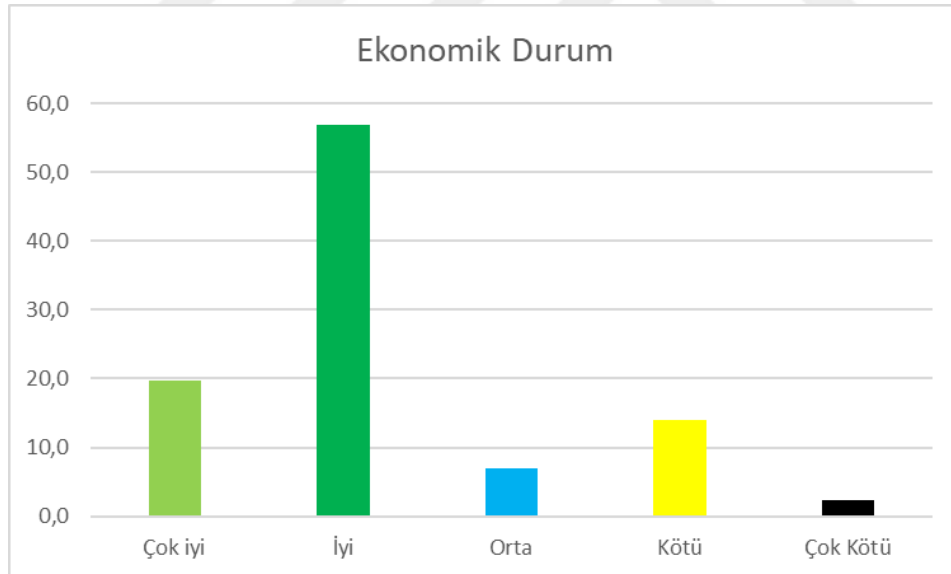
Suriye’de savaştan önce ekonomilerini “çok iyi” olarak tanımlayanların algısı, Türkiye’deki ekonomik durum algısından oldukça farklıdır.

Katılımcılar, savaştan önce Suriye’de başlarını sokacak bir evlerinin ve herkesin arabasının olduğunu, çok fazla çalışmadan da rahat bir yaşam sürebildiklerini belirtmişlerdir.

2.2.2. Savaştan Önceki Ekonomik Durum

Suriyelilerin köken ülkedeki ekonomik düzeylerinin bilinmesi, ev sahibi toplumdaki konumları ile ilgili önemli veriler içeren diğer bir unsurdur. Suriyeliler, ekonomik durumları ile ilgili kanaat geliştirirken köken ülkeyi referans almaktadır. Araştırma, katılımcıların ekonomik durum algılarının tespit edilmesi açısından da önem arz etmektedir.

Şekil 2.12: Savaştan Önceki Ekonomik Durumu



Anket katılımcılarının büyük bir çoğunluğu Suriye’deki ekonomik durumunun iyi ve çok iyi olduğunu belirtmektedir. Ekonomik durumunun iyi ve çok iyi olduğunu belirtenlerin oranı % 76,8’dir. Bu durumun, savaştan önce Suriye’de her şeyin çok ucuz ve alım gücünün yüksek olmasıyla ilişkilidir. Ekonomik durum, kötü olarak belirten anket katılımcılarının oranı %14 iken, çok kötü olarak tanımlayanların oranı %2,3’tür.

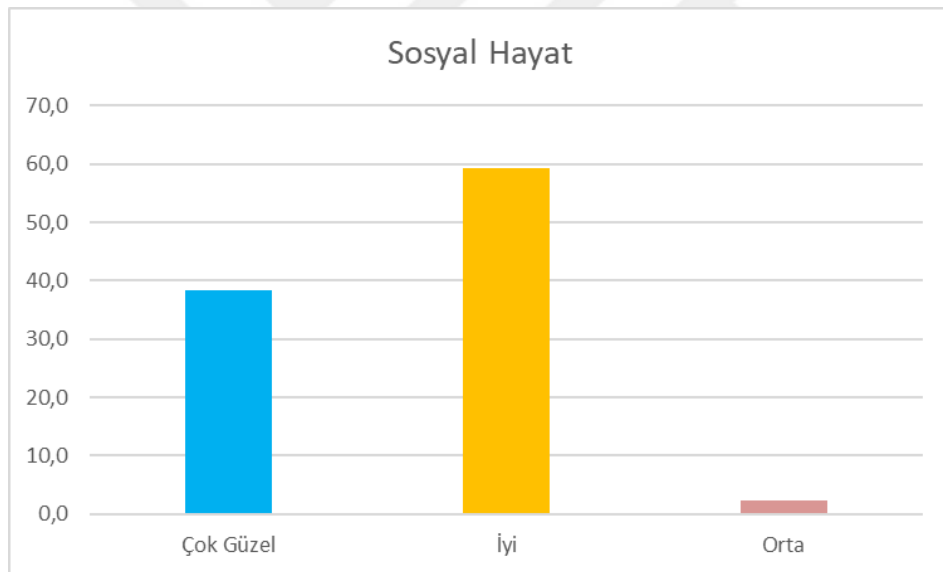
Örneklemede, Türkiye’deki ekonomik durumlarının kötü olduğunu beyan eden katılımcıların, şu anki gelir düzeylerini, Suriye’dekiyle kıyasladıkları anlaşılmaktadır.

“Benim şu an Kütahya’daki maaşım 1400TL ama Türkiye’de bir yerden bir yere gidip-gelebilmek 100TL. Çok pahalı, savaştan önce Suriye’de 100TL, benim iki aylık maaşımdı. Suriye’de ne kadar para harcarsak harcayalım, her şey ucuz, ama burası pahalı” (Ahmet-26-Suriye).

Suriye’den Türkiye’ye göç eden erkek katılımcılar için, iş sahibi olmak temel gereksinimlerden birisidir. Türkiye’ye göç eden katılımcılar, Suriye’deki alım gücü ile Türkiye’deki alım gücü arasında karşılaştırma yapmaktadır. Katılımcılar, iş sahibi olmalarına ve para kazanabilmelerine rağmen, Suriye’ye kıyasla alım güçlerinin düşük olduğunu belirtmektedir.

2.2.3. Sosyal hayat

Şekil 2.13: Suriye’de Sosyal Hayat Algısı



Göçmenlerin sosyal hayat algısı, köken ülkedeki yaşamlarıyla, ev sahibi ülkedeki yaşamlarını kıyaslayarak oluşmaktadır. Örneklemede sevdiklerini kaybeden ya da onlardan bir şekilde ayrı kalan akraba ve dostlarını göremeyen katılımcılardan oluşmaktadır. Bu durum, onların Suriye’deki sosyal hayat algısını çoğunlukla akraba ve arkadaşlık ilişkisiyle sınırlandırmaktadır. Sosyal hayat algısını çok güzel olarak belirten katılımcıların oranı %38,4 iken, iyi olarak belirtenler %59,3 ‘tür. Orta diyen katılımcıların oranı ise %2,3 olmaktadır.

Göçmenlerin tecrübeleri, hem köken ülkedeki hem de ev sahibi ülkedeki yaşamları hakkında bilgiler sunmaktadır. 5 sene önce eşini ve babasını savaşta kaybeden bir katılımcı, Suriye'deki ve Türkiye'deki yaşamını kıyaslayarak, Türkiye'de yaşadığı zorlukları dile getirmektedir. “Biz 3 erkek 1 kızız, abim ve eşi var. Benimde iki çocuğum gelince, Türkiye'deki evimizde 2 odada 8 kişi kalıyoruz. Suriye cennet, her şeyim. Benim eşim boyacıydı, kendi evimiz ve pikabımız vardı. Şimdi her şey gitti” (Ayşe-24-Kadın).

Savaş sebebiyle 5 yıl önce bir Türk ile evlenerek Türkiye'de yaşamaya başlayan başka bir katılımcı ise, benzer bir kıyaslama yapmaktadır. Ancak katılımcının görüşleri, savaştan önce Suriye'deki hayatının Türkiye'ye kıyasla zorluğuna işaret etmektedir.

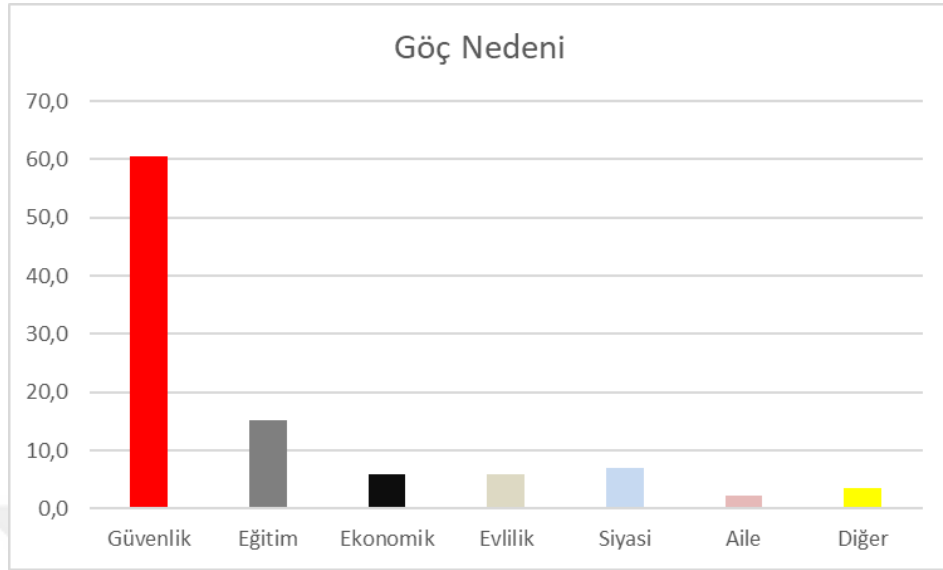
“Buradan bir Türk ile teyzem aracılığıyla evlendim. O da bir Türk ile evli. Eşimin annesi aynı köydeki anneme benziyor. Burada yaşamaktan memnunum. Suriye'deki köyümüzde 1 odada 15 kişi kalıyorduk. Zeytin zamanı zeytin toplayarak geçimimizi sağlıyorduk”(Fatma-28-Suriye).

Katılımcılar, Suriye'deki ve Türkiye'deki hayatı kıyaslayarak, farklı bakış açıları geliştirmektedir. Bu durum, katılımcının aile bütünlüğü ve sosyo-ekonomik durumu etrafında şekillenmektedir.

2.2.4. Göç Nedeni

Çalışmada da açıklandığı üzere, örneklem 2011 yılından sonra Türkiye özelinde Kütahya'ya göç eden Suriyelileri kapsamaktadır. Çalışmaya konu olan ilgili tarih, Suriye'de savaşın başlama tarihine denk gelmektedir. Bu durum savaşı, göçün asıl faali yapmaktadır. Buna karşın örnekleme, güvenlik dışındaki kategorileri seçen katılımcıların oranının da, kayda değer olduğu görülmüştür.

Şekil 2.14: Türkiye’ye Göç Etme Nedeni



Ankete katılan katılımcıların yarısından fazlası, güvenlik sebebiyle göç ettiklerini belirtmektedir. Örnekleme güvenlik sebebiyle göç edenlerin oranı %60,5’tir. Suriye’nin içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında, sonuç şaşırtıcı olmamakla birlikte, örneklemin %40’ının göç sebebini savaş olarak görmemesi dikkat çekicidir.

Bir katılımcı, ülkesinden kaçış sebebini şu ifadeler ile açıklamaktadır. “Çocukları kestiler, insanları vurdular biz onun için kaçtık. Çocuklarımız ailemiz Suriye’de korktu. Orada bir gece bile kalamazlar, bir şeyimiz yok, neyle taşla mı savaşalım”(Hakan-31-Suriye- 4 yıl önce gelmiş).

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, ülkelerindeki savaş dolayısıyla Türkiye’ye gelmeye mecbur hissettiklerini belirtmektedir. Katılımcılar, hem can güvenlikleri hem de ailelerine çare olabilmek için savaştan dolayısıyla ülkelerinden kaçtıklarını ifade etmektedir. “Ben Suriye’den ayrılmaya mecbur kaldım. Memleket gitti, baba gitti aile yok, anne muhtaç, mecburdum, Türkiye’ye gelmeye” (Metin-20-Suriye-3,5 yıl önce gelmiş).

Örnekleme, eğitim amacıyla göç ettiklerini belirtenlerin oranı %5,1’dir. Katılımcılar Türkiye’de, Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı’na başvurmaktadır. Söz konusu sınav, yurtdışında 7 ülkede, Türkiye de ise 8 ilde gerçekleştirilmektedir. Kütahya’da bu 8 ilin arasında yer almaktadır. 2018 yılında yapılan sınava 79 ülkeden

başvuru yapılmıştır. Kütahya'daki sınava ise, toplam da 5635 öğrenci başvuruda bulunmuştur (Haber.dpu.edu.tr,2018).

Savaş başladığında ülkelerinde öğrenci olan katılımcılar, eğitimlerine devam edebilmek için Türkiye'ye geldiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar Türkiye'de YÖS'e girerek puanlarına göre tercih yapabilmektedir. Ancak öncesinde dilde yeterliliklerini sağlamaları gerekmektedir.

Bir katılımcı Kütahya'ya geliş sebebini şöyle açıklamaktadır. “2013 yılında ben ailemle birlikte Türkiye'ye geldim. Yabancı Öğrenci Sınavına (YÖS) girdim. Her sınav farklı yapılıyor, önce 2014'te Kütahya'yı seçtim başaramadım. 2015 yılında bir daha hazırlandım ve kazandım. Kütahya'da eğitimime devam ediyorum”(Ali- 23-Suriye-5 yıl önce gelmiş).

Ankete dahil olan katılımcılar için göç, beraberinde uzun bir mücadele sürecini de getirmiştir. Örnekleme dahil olan bir katılımcı, ülkeden çıkış sebebini, gerekçelerini, nasıl algılanmak istemediğini, hedeflerini ve yeniden şekillendirmeye çalıştığı aidiyet bağlarını dile getirmektedir.

“Belki ben gideceğim ülkemi yeniden kuracağım okuma amacımız bu, Türkiye vatanımız ama Suriye içinde çalışacağım. Kendimi Türk olarak göstermeye çalışıyorum ama Suriyeli muhabbeti yapılıyor, savaştan önce kimse Suriyeliye kötü demez ama Suriye'deki savaştan sonra vatan haini gibi düşünülüyor. Ama bombalar senin kafana düşseydi %100 öleceğini biliyorsun! İzzetini korumak için kaçırıyorsun. Çünkü devletle savaşmıyorsun. Ben hain denilmesini kabul etmiyorum. Her insanın bir görevi var ben okumayı seçtim”(Ayhan-25-Suriye-5 yıl önce gelmiş).

Göç, çoğunlukla göçmen için uzun bir yolculuk ve mücadele gerektiren bir süreçtir. Katılımcı, sadece köken ülkeden, ev sahibi ülkede bir yere göç etmemektedir. Örneklemeden hareketle katılımcıların başka ülkeleri de tecrübe ederek Türkiye'ye geldiği ve Türkiye'de de farklı şehirlere göç ettiği anlaşılmaktadır.

“Savaş başlayınca ailem ile Arabistan'a taşındık. Sonra ben liseden mezun olunca Arabistan'da üniversiteye başvurdum ancak mülteci olduğumuz için başvuru yapamadım orada yabancılara hak vermiyorlar bende Türkiye'de eğitime başvurdum. Antakya'da okul kazandım ve üniversiteye kayıt yaptırдыm sonra Türkçe dil kursu için çıkmak zorunda kaldım. Konya'da dil kursu aldım orada Türk hocayla tanışım o bana Kütahya'ya git dindar bir yerdir dedi ve buraya geldim. Şimdi Kütahya'da eğitimime devam ediyorum” (Murat- 23- Suriye -5 yıl önce gelmiş).

Çalışmada Türkiye'ye evlenerek gelen Suriyelilerin sayısının daha fazla olmasına karşın göç nedeni olarak evliliği belirten katılımcı oranı yalnızca %5,8'dir. Bu oranın içinde Türkiye'de yaşayıp Suriye'den evlenen katılımcılar da göz önüne

alınmalıdır. Netice olarak, yapılan evliliklerin gerçek sebebinin, güvenlik nedeniyle olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, araştırmanın ortaya koyduğu önemli sonuçlar arasında yer almaktadır.

Ülkelerindeki siyasi durum gerekçesiyle göç edenlerin oranı %7'dir. Örneklemin içinde savaş dolayısıyla silahaltına alınmak istemeyen katılımcılarda bu grupta değerlendirilmektedir. Bir katılımcı ülkesinden çıkma sebebini şöyle değerlendirmektedir. “Şimdi yaşı 21 askere gitmem lazım Suriye’de onun için kaçtım. Öğrenciydim ama asker olmak mecburdum. 4 ay muhalif asker oldum. Sonra kaçtım okula başladım. Şam’da bomba yok, muhalifler var ama bomba çok geliyordu” (Remzi, 21, Suriye, 1 yıl önce gelmiş).

Örnekleimde, yaşadıkları bölgede hedef olmamalarına karşın, askere alınmak istemediği için, ülkesini terk etmek zorunda kaldığını, başka bir katılımcı da şu ifadeler ile belirtmektedir. “Ben Türkiye’ye göç ettim, çünkü askere gitmek istemiyordum. Benim babam hapisanede öldürüldü. Annem hala Suriye’de ve onu çok özliyorum” (Sinan, 25, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

2.3. SURIYELİLERİN TÜRKİYE’YE İLK GELDİKLERİNDEKİ YAŞAMLARI

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaşla birlikte Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin sayısı da git gide artmaktadır. Göçün temel sebebi olarak, savaş görünmektedir. Ancak Türkiye’deki şartlar, dini gerekçeler, ortak tarihsel geçmiş, coğrafi ve sosyo-kültürel yakınlıkta Suriyelilerin Türkiye’yi seçme nedenleri arasında yer almaktadır.

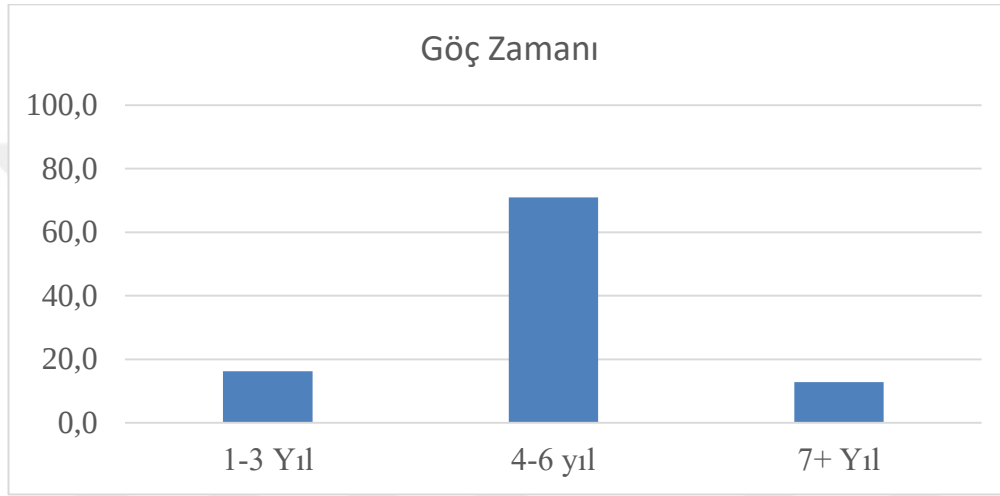
Göçün eskiliği ise, Suriyelilerin ilk geldikleri günden, günümüze kadar olan sosyalizasyon süreci hakkında bilgi vermektedir. Suriyelilerin Türkiye özelinde Kütahya’ya gerçekleştirdikleri göç nedenleri arasında evlilik, eğitim, iş olanağı, kültürel ve dini yakınlık gelmektedir. Söz konusu benzerlikler Suriyelilerin Kütahya’da sosyalleşme süreçlerini de kolaylaştıran etkenlerdir.

2.3.1. Göçün Eskiliği

Göçün eskiliği, göç araştırmalarının en önemli değişkenlerinden biridir. Göçmenlerin göç ettikleri günden bugüne, değiştirip dönüştürebilme kapasitelerine

işaret etmektedir. Değişim, aynı zamanda bir etkileşimi de barındırır. Göçün eskiliği, göçmenin ilk geldiği gün ve şimdiye kadar meydana gelebilecek her türlü değişimi, etkileşimi ve gelişimi kapsamaktadır. Bu durum, göçmenin yeme-içme alışkanlıklarından kıyafetlerine, tüm tutum ve davranışlarına kadar olan etkiyi, tespit edebilme imkanı sağlar.

Şekil 2.15: Türkiye’ye İlk Ne Zaman Geldikleri



Ankete katılan katılımcılar arasında, en az 4 yıldır Türkiye’de olduğunu belirtenlerin oranı %70,9’dur. 3 yıldan daha az bir süredir Türkiye’de olan katılımcıların oranı ise %16,3’tür. Örnekleme, Türkiye’ye, savaşın ilk başladığı yıllarda gelen katılımcıların oranının ise %12,8 olduğu görülmektedir.

Ankete katılan katılımcılardan, Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de de pek çok kez yer değiştirdikleri öğrenilmiştir. Bu yer değiştirmeler, örneklemin savaş olmayan yerlere kaçma zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Benzer şekilde savaşın şiddetlendiği dönemlerde, Türkiye’ye daha yoğun bir göç yaşanmıştır.

Tablo 2.6: Türkiye'ye İlk Ne Zaman Geldikleri Ve Ekonomik Adaptasyon

Göç Eskiliği	Gelir Durumu						Toplam	
	800TL Altı	800- 1500TL	1501- 2500TL	2501- 3500TL	3501- 4500TL	4500TL +		
1-3 Yıl	5	7	2	0	0	0	14	P=0,057
4-6 Yıl	22	26	9	0	3	1	61	
7+	1	6	2	2	0	0	11	
Toplam	28	39	13	2	3	1	86	

Örneklem grubunda, katılımcıların Türkiye'ye geliş süresi, gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Türkiye'ye 7 yıl ve daha önce gelen katılımcıların aylık gelirinin oranı %54,55 iken, 3 yıl ve daha sonra gelenlerde bu oran %50, 4-6 yıl aralığında gelenlerin oranı ise %42,62'dir.

Katılımcılar arasında aylık geliri 800TL ve daha az olanlarda 3 yıl ve daha sonra gelenler %35,71'dir. Benzer şekilde 4 ila 6 yıl önce gelen katılımcılarda bu oran %36,07'dir. 7 yıl ve daha önce gelenler de ise bu oran %9,09'dur. Bu anlamda daha önce göç eden katılımcılar arasında, gelir durumu 800TL ve daha az olan katılımcı oranı oldukça düşüktür.

Gelir durumunu 1501-2500TL aralığında tanımlayan örneklemde, 7 yıl ve daha önce geldiğini ifade eden katılımcıların oranı %18,18'dir. 4 ve 6 yıl aralığında gelenlerin oranı %14,75'dir. 3 yıldan daha önce gelen katılımcıların oranı da 14,29 ile 4 ve 6 yıl aralığında geldiğini belirten katılımcıların oranına oldukça yakındır.

3501 ve 4500TL aralığında kalan katılımcılardan 4-6 yıl aralığında gelenlerin oranı 4,92 iken, 4500TL ve üzeri gelir durumu olan katılımcı da ise bu oran %1,64'tür.

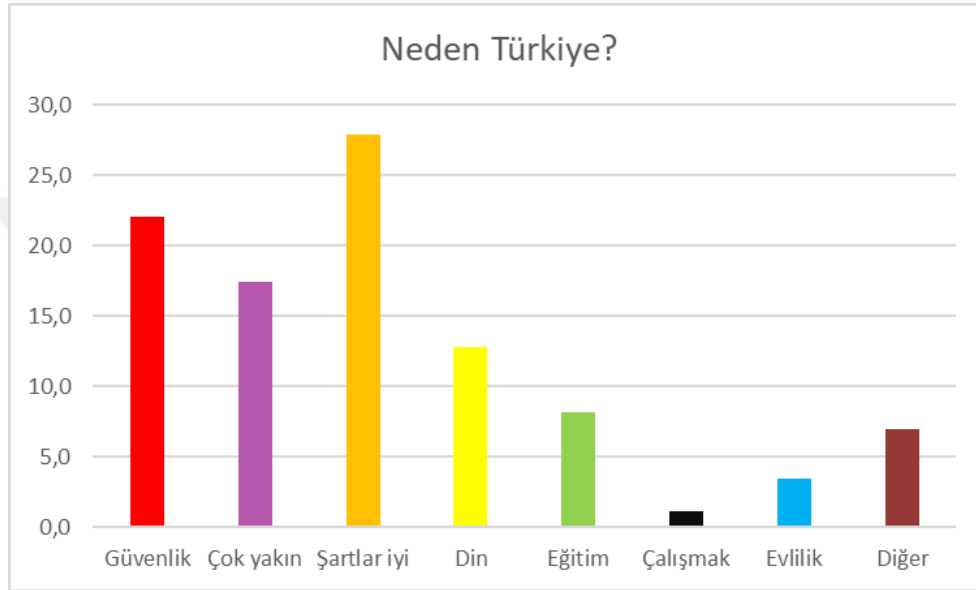
Tablodan hareketle, örneklemde, Kütahya özelinde yaşayan katılımcıların çoğunluğu alt gelir grubunda yer almaktadır. Bunun yanında, örneklemde, kayda değer bir katılımcı grubunun, asgari yaşam standarttı ve altında kaldıkları anlaşılmaktadır.

2.3.2. Türkiye'yi Seçme Nedeni

Göç, pek çok etkene bağlı olarak gerçekleşebilmektedir. Daha iyi yaşam koşullarına kavuşma isteği de, göçün başlıca sebepleri arasındadır. Ancak Suriye göçü, özelinde hayatta kalma çabasını barındırmaktadır.

Güvenlik sebebiyle milyonlarca Suriyeli ülkesini terk etmiş ve etmektedir. Bu hareketlilik Suriye'den dünyanın pek çok ülkesine gerçekleşmektedir. Ancak en çok Suriyeliyi barındıran ve tercih edilen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Güvenlik dışında da katılımcıların Türkiye'yi tercih etme nedenleri bulunmaktadır.

Şekil 2.16: Türkiye'yi Seçme Amacı



Şekil 2.14 verilerinden anlaşılacağı üzere, şartların daha iyi olduğu sebebiyle, örneklemede Türkiye'ye gelenlerin oranı %27,9'dur. Ülkede güvenliklerinin tehlikede olduğu gerekçesiyle gelen katılımcıların oranı ise %22,1'dir.

Örneklemede coğrafi yakınlıkta %17,4 oranıyla Türkiye'ye göçte etkilidir. Ankete dahil olan katılımcıların %3,5'i Türkiye'de yaşayan bir Suriyeli ile evlenmesi neticesinde göç etmiştir.

Örneklem grubu içine dahil olan katılımcılar veya yakınları, savaşın ilk yıllarından itibaren komşu ülkeler başta olmak üzere, dünyanın pek çok yerine göç etmiş ve etmektedir. Dolayısıyla bu durum, Suriyelilerin dünyanın birçok ülkesinde yakınlarının olduğu anlamına gelmektedir. Katılımcıların çoğu farklı ülkelerdeki yakınlarıyla iletişimini sürdürmekte ve diğer ülkelerdeki şartlarla kendi şartlarını kıyaslama imkanı bulmaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı diğer ülkelerde bulunan Suriyelilerin yaşam koşulları hakkında bilgi sahibidir. Türkiye ise, Suriyeliler tarafından kredisi en yüksek ve en çok tercih edilen ülkeler arasındadır. Katılımcıların Türkiye'yi seçme gerekçeleri farklı olsa bile, yaşamak istedikleri ülkenin Türkiye olduğu çalışmadan anlaşılmaktadır.

Bir katılımcı bu durumu şöyle ifade etmektedir. “Benim Suriye’de birinci derece akrabam yok. Hepsi farklı ülkelere. Arabistan, Lübnan, Mısır’da herkes hayatını yaşıyor. Avrupa daha avantajlı ama Mısır ve Lübnan’a göre Türkiye’dekiler daha iyi yaşıyor” (Birol, 22, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

Örnekleme kendilerinin de Müslüman olduğunu ve dini pratiklerini Türkiye’de yerine getirebileceklerini düşündükleri için Türkiye’ye göç ettiklerini belirtenlerin oranı ise %12,8’dir. Bir katılımcı Kütahya’yı seçmesindeki etkeni şöyle ifade etmektedir. “Arkadaşım Kütahya çok Müslimin dedi ben onun için geldim” (Şirin, 26, Suriye, 2 yıl önce gelmiş).

Türkiye’yi tercih etme sebepleri arasında başı çeken etken, Türkiye’nin şartlarının diğer ülkelere göre daha iyi olduğunu öğrenmeleridir. Şartların iyi olmasından kastedilen, öncelikli olarak, kendi tabirleriyle muameledir. Yani Türkiye’de kendilerine güzel muamele edildiğini ve merhamet gösterildiğini düşündükleri, örneklem verilerinden anlaşılmaktadır. Katılımcılar ev bulmak, iş bulmak ve diğer konularda Türk halkının yardımsever olduğunu düşünmektedir.

Örneklem grubu içinde yer alan bir katılımcı, savaştan önce de Türkiye’ye bir dönem çalışmak için geldiğini ifade etmiştir. Savaş sonrasında tekrar Suriye’ye çalışmak için geldiğini, savaştan önce de ailesiyle birlikte hep Türkiye’de yaşama hayalleri olduğunu belirtmiştir.

Katılımcının, Türkiye’de çalışmak isteme nedeni Türkiye’de çalıştığında emeğinin karşılığını alabileceğine olan inancıdır. Katılımcı, savaştan önce Türk parasının Suriye parasına oranla daha değerli olduğunu ifade etmiştir. Türkiye’de bir süre para kazanıp, Suriye’de kazanımını değerlendirmek istediğini belirtmiştir.

Güvenlik ise, Suriyelilerin ülkelerini terk ederek Türkiye’ye göç etmelerinin en temel nedenidir. Çünkü katılımcıların, kendi tabirleriyle, bir tek kapıyı Türkiye açmıştır. Bu durumda açık kapı politikası nedeniyle, Suriyelilerin Türkiye’ye göç etmelerinde etkili olmuştur.

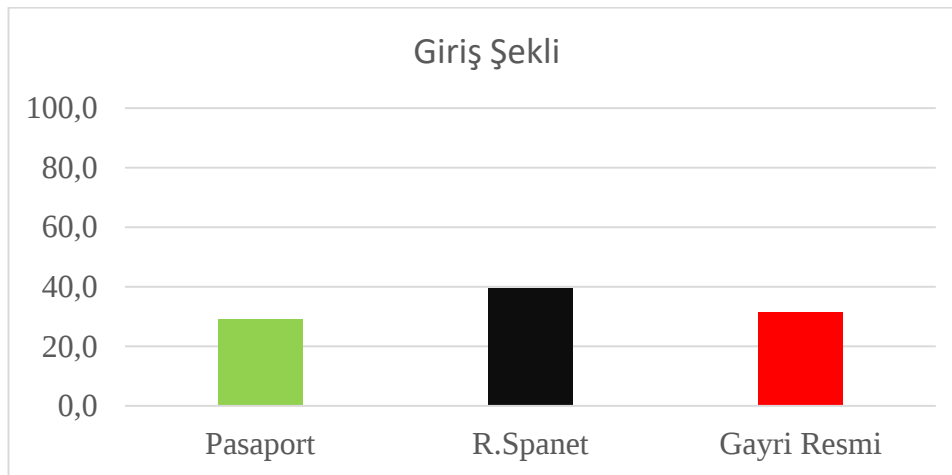
Katılımcıların Türkiye’yi seçmelerinde diğer bir neden ise, coğrafi yakınlıktır. Coğrafi yakınlık, katılımcıların farkında olmadan atıfta bulundukları bir durumdur. Birçok katılımcı nasıl göç ettiğini cevaplarken, Türkiye’ye geçtik demektedir.

Katılımcıların çoğu ise, iki ülkenin sınır komşusu olduğunu, bu sebeple eskiye dayanan birçok akrabalık ilişkisinin olduğunu belirtmektedir. Bazı katılımcılar, savaştan önce de Türkiye’de yaşayan akrabalarının yanına gidip geldiklerini, coğrafi olarak da bölgeyi tanıdıklarını beyan etmiştir.

2.3.3. Türkiye’ye Nasıl Giriş Yaptığı

Suriye’deki iç savaş sebebiyle, milyonlarca Suriyeli ülkelerini terk ederek, başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Suriye’nin sınır komşusu olması nedeniyle, Türkiye’de bu göç dalgasından en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Suriyeliler ülkelerini terk ederken, çeşitli kaçış yollarına başvurmuşlardır. Örnekleme konu olan kimi katılımcılar resmi sınır noktasından pasaportla geçme imkanı bulurken, kimileri gayri resmi yollardan kaçak, kimisi de resmi sınır noktasından pasaportsuz olarak sınırı geçmiştir.

Şekil 2.17: Giriş Şekillerine Göre Dağılım



Örneklem grubundan elde edilen verilere göre, Şekil 2.17’ den de anlaşıldığı gibi, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, resmi sınır noktasından pasaportsuz olarak geçiş yapmıştır. Bu oran %39,5’tir. Savaşın kendi köylerine kadar geldiği dönemde, Türkiye’nin uyguladığı Açık Kapı Politikasının da, oran üzerinde etkili olduğu

anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra gayri resmi yollarda giriş yapanların oranı da %31,4 ile kayda değer olmaktadır.

Katılımcıların çoğu Türkiye'ye gelmeden önce, Suriye'de savaşın iç yüzüyle karşı karşıya gelmiştir. Savaş onlarda hem fiziksel hem de duygusal pek çok yara bırakmıştır. Suriye'de her bir katılımcı, kendi savaş hikayesinin aktörü olmaya maruz kalmıştır. Bu durum bir katılımcı tarafından şöyle anlatılmaktadır. “Bütün ailem, annem babam öldü. Bina çöktü, bombadan dolayı, kızım yandı, insanlar kaçarken soba kızımın üstüne devrildi. En küçük çocuğum Türkiye'de doğdu” (Aydın, 34, Suriye, 4 yıl önce gelmiş).

Örneklem içerisinde bir kadın katılımcı, aynı zamanda bir anne, bomba yüzünden başından yaralandığı için, engelli olan oğlunu göstererek ülkesine olan kırılganlığını şu sözlerle ifade etmektedir. “Ben artık Suriye'yi sevmiyorum. Çocuğuma bak. Sevgim bitti. Suriye'de çok savaş var. Ama benim çocuğumun aklı gitti” (Merve, 26, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

Türkiye açık kapı politikasına istinaden, savaşın mağdur ettiği Suriye halkına kapılarını açmıştır. Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu, Türkiye'nin kapıları açmasıyla, resmi sınır noktasından pasaportsuz geçtiğini ve başka alternatiflerinin olmadığını ifade etmektedir.

“Biz savaştan dolayı Suriye'den kaçtık. Kapıyı bir tek Türkiye açmıştı. Başka devletler açmamıştı ki kapıyı. Başka gidecek yerimiz yoktu yani. Biz kaçak geçtik telden mayınların içinden, çok yorulduk, mayınlı değildi temizlenmişti ama vardı yine, hendekten indik yukarı çıktık duvarı aştık saat 9'dan 11 miydi 12 miydi girdik Türkiye'ye ailemle birlikte” (Davut,37, Suriye, 3,5 yıl önce gelmiş).

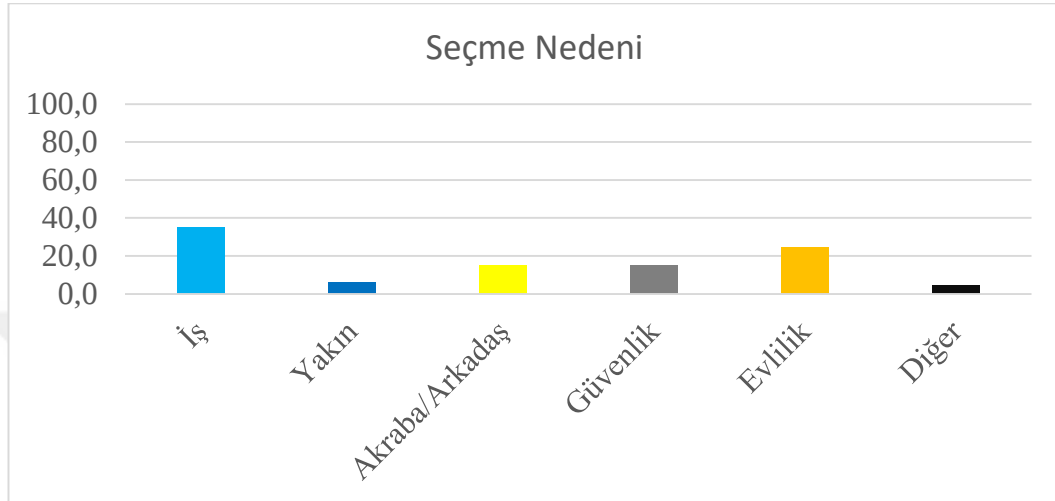
Suriye'deki iç savaşla birlikte, Türkiye'nin akla gelen ilk kaçış yollarından biri olduğu örneklemden anlaşılmaktadır. Bu durum Türkiye'nin en çok Suriyeliyi barındıran ülke olmasını da açıklamaktadır. Türkiye konusunda yaşanan iç savaşa kayıtsız kalamamış ve kendi ülkesinde Suriye'de mağdur olan insanlara kapısını açmıştır.

2.3.4. Kütahya'ya Seçme Nedeni

Suriyelilerin Kütahya'ya hangi amaçla geldikleri de, önemli konular arasında yer almaktadır. Kütahya'ya gelme amaçları, Kütahya'yı nasıl tasavvur ettiklerini

anlamak açısından önemlidir. Kütahya'yı seçme nedenleri, katılımcıların aynı zamanda bu yöndeki beklentilerini ve önceliklerini de ortaya koymaktadır.

Şekil 2.18: Kütahya'yı Seçme Nedeni



Örneklemin büyük çoğunluğu Kütahya'ya iş amacıyla gelen katılımcılardan oluşmaktadır. Bu oran %34,9'dur. Çalışmada katılımcılar arasında, Kütahya'da az sayıda Suriyeli olmasını, fırsat olarak görenler bulunmaktadır.

Örneklemden Kütahya'daki Suriyeli sayısının fazla olması durumunda, yerli halkın kendilerine yönelik algısının değişeceği ve iş bulmakta zorlanacaklarına dair bazı katılımcılarda kanaat olduğu anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, katılımcılar arasında az sayıda Suriyelinin olduğu yerde iş bulmanın daha kolay olduğunu ve kendilerine daha iyi davranıldığını düşünenler bulunmaktadır. Kütahya da bu yerler arasındadır.

Örneklem grubunda, Kütahya'da iş bulma önceden buraya göç eden bir tanıdık vasıtasıyla olmaktadır. Şekil 4'de yer alan, Kütahya'da yaşayan Suriyeli sayısı da katılımcıların beklentileriyle örtüşmektedir.

Örneklem grubu içerisindeki katılımcıların büyük bir çoğunluğu, Kütahya'yı iş/çalışmak için geldiğini ifade etmiştir. Bu duruma etki eden faktörlerin başında, Kütahya'da az sayıda Suriyelinin olması gelmektedir. Daha az sayıda Suriyeli çalışan örneklem grubunun, bazılarında, daha çok iş olanağı anlamına gelmektedir.

Buna karşılık, Kütahya'ya çalışma amacıyla gelen ve emeğinin karşılığını maddi olarak alabilen bazı katılımcılar, tanıdıklarının da gelmesine referans olmuştur. İş aramaya gelen katılımcılara benzer şekilde, ilk gelen Suriyeliler, diğer yakınlarının da Kütahya'ya gelmesine aracılık etmiştir.

Bu durum, bazen Suriyeli bir tanıdığını Kütahya'da tanıdığı bir Türk ile evlendirme bazen de Kütahya'nın yaşam standartları ve kültürel benzerlikleri dolayısıyla Suriyeliler için yaşanabilir bir yer olduğuna ikna etme şeklinde gerçekleşmiştir.

Evlilik nedeniyle Kütahya'ya göç etme oranı %24,4'tür. İş bulmaya benzer şekilde örneklem grubu içerisinde evlilikler de tanıdık vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Ancak bunun yanı sıra, Suriye'ye evlilik amacıyla geldiğinde, Türk eşiyle tanışıp evlenen ve örnekleme konu olan katılımcılar da bulunmaktadır. Türk ile evlenen Suriyelilerin, diğer Suriyeli akrabalarının da Türkler ile evlenmelerine aracı oldukları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların büyük oranının, güvenlik nedeniyle ülkelerini terk ettikleri düşünüldüğünde, Türkiye özelinde Kütahya'yı da güvenlik nedeniyle seçmeleri, şaşırtıcı bir sonuç olmamaktadır. Ancak örnekleme katılımcılar, Türkiye'nin diğer şehirlerine oranla Kütahya'nın daha güvenli bir yer olduğuna inanmaktadır.

Bu duruma, katılımcıların Gaziantep, Konya, İstanbul, Hatay, İzmir gibi büyük şehirlerden Kütahya'ya göç etmeleri de etkilidir. Bu anlamda katılımcılar, Kütahya'nın güvenli, küçük, ucuz ve daha yaşanabilir bir şehir olduğunu düşünmektedir. Örneklem grubu içerisinde diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı ise, devletin kendilerini Kütahya'ya yerleştirmesi neticesinde, Kütahya'ya geldiklerini ifade etmiştir.

2.4. SURİYELİLERİN GÜNCEL AİDİYETLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

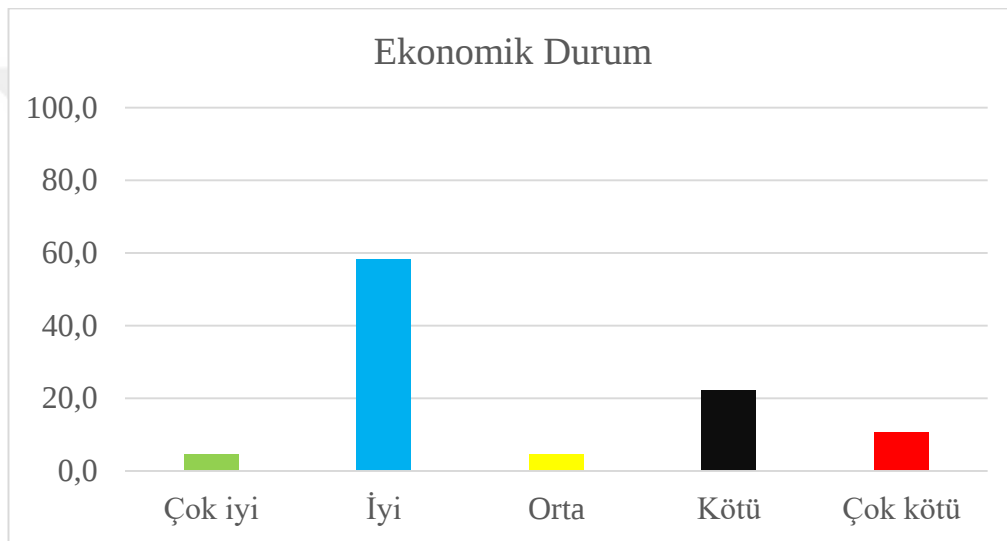
Göçmenlerin güncel aidiyetleri ve gelecek beklentileri, köken ülkeye yönelik geliştirdikleri algılarını ortaya koymaktadır. Göçmenin ev sahibi ülkedeki ekonomik entegrasyonları, sosyo-kültürel ve siyasi durumları ev sahibi ülkedeki güncel aidiyetlerinin göstergeleridir. Aynı zamanda, göçmenin köken ülke ile olan ilişkisi, biçimine ve gelecek rotasına da ışık tutmaktadır.

Göçmenin içinde bulunduğu koşullar dolayısıyla, köken ülke ile olan bağlarını hangi oranda tuttuğu ve köken ülkeye güçlü aidiyet bağları olması durumunda ev sahibi ülkede nasıl bir tutum geliştireceğini anlamak önemlidir. Söz konusu güncel aidiyetleri, göçmenin, ev sahibi topluma uyumunun da belirleyici olmaktadır.

2.4.1. Ekonomik Entegrasyon

2.4.1.1. Şu Anki Ekonomik Durum

Şekil 2.19: Şu Anki Ekonomik Durumlarına Göre Dağılım



Örnekleme dahil olan katılımcıların çoğunluğu %58.1 ile, şu anki ekonomik durumlarının iyi olduğunu belirtmektedir. Çok iyi ve orta olduğunu belirtenlerin oranı ise %8,7’dir. Çok kötü ve kötü olduğunu belirten katılımcıların oranı ise %32,6’dır.

Türkiye’ye 3 yıl önce gelen bir katılımcının, şu anki ekonomik durumu hakkında söyledikleri, hem kendi ülkesindeki hem de Türkiye’deki yaşamı hakkında ipuçları sunmaktadır. Aynı zamanda Suriye’nin savaş öncesi ve sonrası ekonomisini, Türkiye’den hareketle açıklamaktadır.

“Savaştan önce Suriye’de herkes araba alabilir, kimse yatırım yapmaz, hayat orada çok ucuz, mazot çok ucuz orada 100 lirayı bir ayda, burada 1 günde bitirebilirim. Burada ekmek 75 kuruş orada savaştan önce ekmek 5 kuruş, şu anda ise Suriye’de ki para 100 lira buradaki para 10TL” (Zeynep-26-Suriye).

Bu durum, Suriyelilerin Türkiye’de kazandıkları paranın, ihtiyaçlarının tümünü karşılamaya yetmediğini göstermektedir. Savaştan önce kendi ülkelerindeki ekonomik durum ile bugünü konumlandıkları anlaşılmaktadır.

Şekil 2.19’da yer alan veri dağılımları Suriye’nin sosyo-ekonomik durumu göz önüne alınarak incelenmelidir. Çünkü ekonomik durumlarını ifade ederken, Türkiye’de yaşayan Türklerin “çok iyi” algısı ile Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin “çok iyi” algısı örtüşmemektedir. Örnekleme konu olan Türkiye’de yaşayan Suriyeliler, sosyal güvenceleri, daimi bir işleri, mal mülk gibi herhangi bir edinimleri olmamasına karşın, Türkiye’de ekonomik durumlarını “iyi” veya “çok iyi” olarak tanımlamaktadır.

Bu duruma, Suriye’de de, Türkiye’dekine benzer şekilde bir yaşam sürmeleri etkili olmaktadır. Suriye’nin şu anki durumundan farklı olarak, Türkiye’nin onlar için güvenli bir yer olması da, katılımcıların Türkiye’deki ekonomik durum algılarına etki etmektedir.

Katılımcılar, Türkiye’de çalıştığının karşılığını alabiliyorsa, başını sokacak bir ev bulabilmişse, sevdikleri yanındaysa ve gündelik ihtiyaçlarını karşılayabiliyorsa ekonomik durumlarının “iyi” veya “çok iyi” olduğunu düşünmektedir.

Tablo 2.7: Şu An ki Ekonomik Durum İle Aidiyet Algısı

Ekonomik Rahatlık	Aitlik Hissi			Toplam	
	Cevapsız	Evet	Hayır		
Çok İyi	0	3	1	4	P=0,004
İyi	0	39	11	50	
Orta	1	3	0	4	
Kötü	0	13	6	19	
Çok Kötü	0	6	3	9	
Toplam	1	64	21	86	

Tablo 2.7’deki verilerden hareketle, katılımcıların şu an Kütahya’daki ekonomik durumları ile aidiyet düzeyleri incelenmiştir.

Kütahya’da ekonomik durumunun iyi olduğunu ve kendini Türkiye’ye ait hissettiğini ifade eden katılımcıların oranı %78’dir. Örneklem grubunda, çok iyi ve orta olarak ekonomik durumunu tanımlayan katılımcıların %75 ile eşit orandadır.

Kendini Türkiye’ye ait hisseden, ancak Kütahya’daki şu an ki ekonomik durumunun kötü olduğunu belirten katılımcıların oranı %68,42’dir. Benzer oranda ekonomik durumunu çok kötü olarak tanımlayan ve kendini Türkiye’ye ait hissedenlerin oranının da %66,67 olduğu anlaşılmaktadır.

Bulgulardan hareketle, kendini Türkiye'ye ait hissetmeyen katılımcıların oranının, birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Şu an Kütahya'daki ekonomik durumunu çok iyi olarak belirten, ancak kendini Türkiye'ye ait hissetmediğini ifade eden katılımcının oranı %25'tir. Kendini Türkiye'ye ait hissetmeyen, ancak şu anki ekonomik durumunu iyi olarak tanımlayan katılımcıların oranı ise %22'dir.

Şu an Kütahya'daki ekonomik durumunu çok kötü olarak tanımlayan ve kendini Türkiye'ye ait hissetmeyen katılımcıların oranı %33,33, benzer şekil de kötü olarak tanımlayan katılımcıların oranı %31,8 olmaktadır.

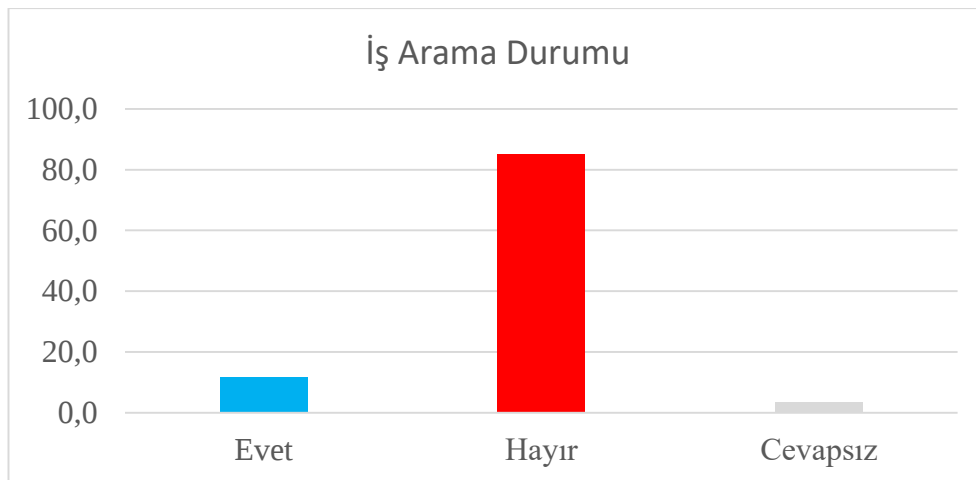
Netice itibariyle, katılımcıların şu anki ekonomik durumları ile Türkiye'de olan aidiyet düzeyleri arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1.2. Türkiye'de İş Arama Durumu

Göçmen, göçün ilk yıllarında, ev sahibi ülkede, şayet varsa yanında getirebildikleriyle bir süre tasarruf etmekte veya yardımseverlerden, kamu kurumlarından veya derneklerden yardım alarak bir süre idare edebilmektedir.

Ancak, sonrasında, yabancı bir ülkede barınabilmek ve hayatını idame ettirebilmek için, göçmenin paraya, dolayısıyla işe ihtiyacı vardır. Çalışmada sanılanın aksine bir durum ortaya çıkması, Şekil 2.33'de yer alan, Suriyelilerin Kütahya'daki memnuniyet oranlarıyla örtüşmektedir.

Şekil 2.20: İş Arama Durumlarına Göre Dağılım



Şekil 2.20’den de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan katılımcıların %84’9 gibi büyük bir çoğunluğu, Türkiye’de iş aramadığını ifade etmiştir. Bu durum, örneklemin büyük bir kısmının ev hanımı ve öğrencilerden oluşmasının yanında, diğer katılımcıların da, Türkiye’de çalıştıkları işlerden memnun olmasından kaynaklanmaktadır. Erkek katılımcılar ise, iş bulmakta herhangi bir zorluk yaşamadıklarını ve çalışmakta oldukları işten memnun oldukları için, iş aramadıklarını beyan etmiştir.

Söz konusu örneklem grubu içerisinde, Türkiye’de kadınlar, ev hanımı oldukları için iş aramamaktadır. Suriye’de tarım işçiliği, terziilik gibi çeşitli mesleklerde çalışan kadın katılımcılar, Türkiye’de herhangi bir işte çalışmayı düşünmediklerini, eşlerinin çalıştığını, bu anlamda da Türkiye’nin rahat olduğunu beyan etmişlerdir.

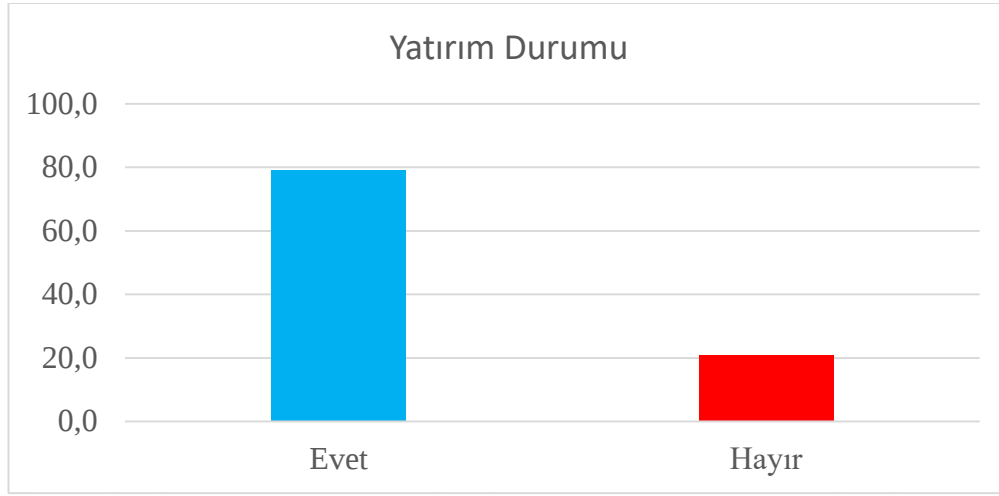
Katılımcılar arasında, öğrenci olan grup ise, derslerinin yoğunluğundan dolayı iş aramadıklarını, yabancı öğrenci bursu aldıklarını veya Suriye’deki yakınlarının kendilerine para gönderdiklerini ifade etmiştir. Bazı öğrenci katılımcılar, yazları part-time işlerde çalıştıklarını, bazen de tercümanlık yaptıklarını, ancak iş bulmakta sıkıntı yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların sigortasız çalışmaları ve işverenler tarafından ucuz iş gücü olarak algılanmaları da, iş aramamalarında veya iş bulmakta zorlanmamalarında etkilidir. Ancak katılımcıların çoğunluğunun, kendi ülkelerinde de Türkiye’dekiyle benzer işlerde çalıştıkları anlaşılmış, bu yüzden de sigortayı önemsemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların çoğunun yabancı bir ülkede çalışıyor olması, kendi ülkelerine kıyasla sosyal güvence açısından bir şey fark ettirmemektedir.

2.4.1.3. Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi

Kütahya’da yaşayan Suriyelilerin kazançlarını nasıl tasarruf etmek istediklerini anlayabilmek açısından, Türkiye’de yatırım yapma düşünceleri önem arz etmektedir. Bu durum aynı zamanda, ev sahibi ülkedeki gelecek tasavvurları hakkında da bilgi vermesi açısından önemlidir.

Şekil 2.21: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi



Örnekleme dahil olan katılımcılar, Kütahya’da gayrimenkul sahibi değillerdir. Ancak Türkiye’de yatırım yapma düşüncesi, katılımcıların büyük çoğunluğunun istekleri arasındadır. Türkiye’de yatırım yapma düşüncesi oranı %79,1’dir.

Türkiye’de eğitim alan ve örnekleme dahil olan katılımcılar arasında bulunan öğrenciler, Türkiye’de Türkçe öğrenerek, dile yatırım yaptıklarını ve uzun vadede bu avantajı kullanmak istediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun hedefi, geleceğini Türkiye üzerine şekillendirmektir. Bu durum da, araştırmanın önemli sonuçları arasında yer almaktadır.

Geri dönme düşüncesi olan veya savaştan canını kurtarmış olmanın ötesinde beklentisinin olmadığını ifade edenler de, örnekleme de yer almaktadır. Suriye’de kadınların gayrimenkul edinmesinin yaygın bir durum olmaması da %20,9 oranına etki etmektedir.

Kadın katılımcıların, Türkiye’deki yatırım isteğinin ailesi için olduğu anlaşılmış, bireysel bir düşünce tespit edilmemiştir. Bu durumda Türkiye’deki toplumsal yapı ile hem bir benzerlik hem de farklılık göstermektedir.

Tablo 2.8: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesine ile Eğitim Durumu İlişkisi

Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi	Eğitim							Toplam	
	Okur-Yazar Değil	Okur-Yazar	İlkokul	Lise	Lisans	Lisans Üstü	Lisansa Devam Ediyor		
Evet	19	1	14	15	4	0	15	68	P=0,074
Düşünüyorum									
Hayır	9	0	3	5	0	1	0	18	
Düşünmüyorum									
Toplam	28	1	17	20	4	1	15	86	

Tablo 2.8’den de anlaşılmakta olduğu üzere, örneklem grubu içerisinde, Türkiye’de yatırım yapmayı düşünme ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu durumu Suriye’nin içinde bulunduğu durumdan hareketle açıklamak mümkündür.

Ülkelerinin geleceği hakkında bir yorum yapmanın zor olduğunu belirten katılımcıların büyük bir çoğunluğu, eğitim durumlarına bakılmaksızın Türkiye’de yatırım yapmak istemektedir.

Bu durum, eğitim durumları ne olursa, olsun katılımcıların Türkiye’deki şartlarını iyileştirme isteğiyle bağlantılıdır. Başka bir deyişle, katılımcıların Türkiye’de yatırım yapma düşüncesi, Türkiye’deki geleceklerine bir yatırım olarak düşünülebilir.

Tablo 2.9: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi İle Şu Anki Ekonomik Durum

Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi	Şu Anki Ekonomik Durum					Total	
	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü		
Evet	3	40	4	16	5	68	P=0,350
Düşünüyorum							
Hayır	1	10	0	3	4	18	
Düşünmüyorum							
Total	4	50	4	19	9	86	

Tablo 2.9’da da görüldüğü üzere, Türkiye’de yatırım yapma düşüncesi ile katılımcıların şu anki ekonomik durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Örneklem grubu içinde yer alan katılımcıların, Türkiye’de yatırım yapma motivasyonlarına, şu anki ekonomik şartları belirleyici olmamaktadır.

Tablo 2.10: Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi ile Yaş Değişkeni

Türkiye’de Yatırım Yapma Düşüncesi	Yaş					Total	
	18-25	26-35	36-45	46-55	56-65		
Evet	31	27	3	5	2	68	P=0,949
Düşünüyorum							
Hayır	8	6	1	2	1	18	
Düşünmüyorum							
Total	39	33	4	7	3	86	

Çalışmada Türkiye’de yatırım yapma düşüncesinin yaş değişkeniyle ilişkisi araştırılmıştır. Ancak örneklem grubundaki katılımcılar arasında, Türkiye’de yatırım yapma düşüncesi ile yaş dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Örneklem grubu içerisinde, diğer değişkenler ne olursa olsun, katılımcıların Türkiye’de yatırım yapmayı düşündüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumu katılımcıların mevcut şartlarını iyileştirme istekleri, köken ülkeye olan aidiyet bağları ve Türkiye’deki rotaları hakkında önemli ipuçları sunmaktadır.

2.4.1.4. Suriye’ye Para Gönderme

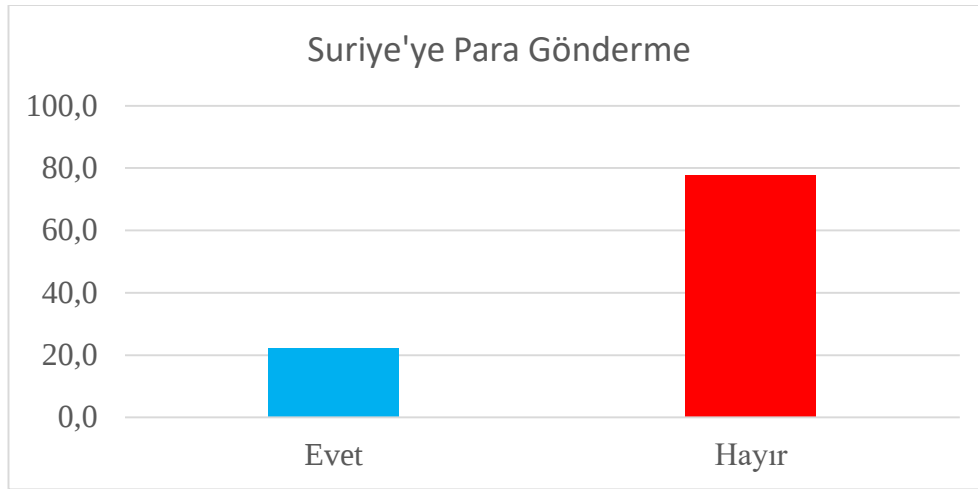
Göçmenlerin köken ülkelerine para göndermeleri, ulus aşırı aktiviteler bağlamında değerlendirilmektedir. Göçmenin ülkesine para gönderme durumu, aile birleşimi ve köken ülkeyle olan bağlarını da açıklamaktadır.

Katılımcıların çoğunluğunun ülkesine para göndermiyor olma sebebini, aile birleşimi ile açıklamak mümkündür. Örneklemin çoğunluğunun ailesi Türkiye’de yaşamakta ve para gönderecek kimseleri bulunmamaktadır.

Kadın katılımcıların ise eşleri çalıştığı ve para kazandığı için paranın tasarrufu kendi ellerinde bulunmamaktadır. Dolayısıyla kadın katılımcıların, isteseler bile, ailelerine para gönderme durumları söz konusu değildir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin bazılarının ise, Suriye’de yaşayan aileleri para göndermektedir. Dolayısıyla tersi bir durum da yaşanabilmektedir.

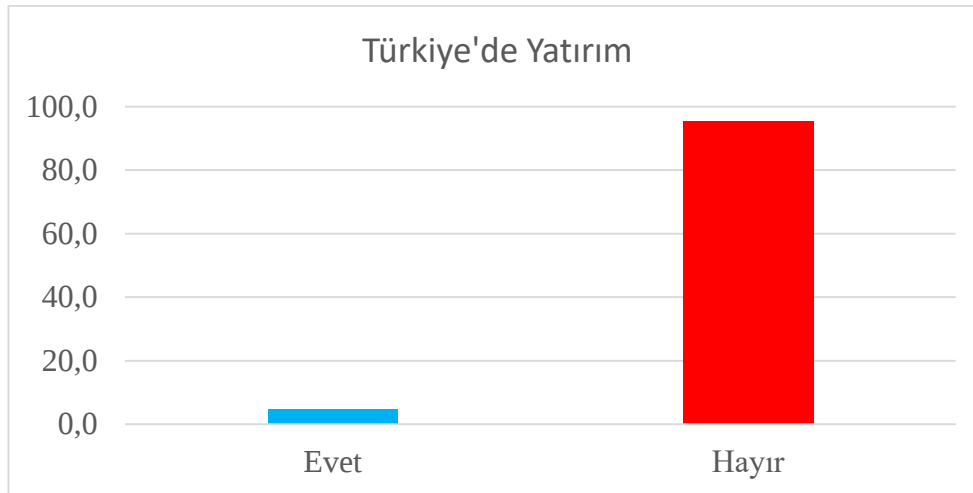
Şekil 2.22: Suriye'ye Para Gönderme Durumu



Şekil 2.22’de de görüldüğü üzere, katılımcılara Suriye’ye para göndermeyi düşünüyor musunuz? Sorusu yöneltilmiştir. Örneklemin %77,9’u soruya hayır cevabını verirken %22,1’i evet cevabını vermiştir. Evet, cevabını veren katılımcılar, Suriye’de yakınlarının olduğunu ve kendilerinin onlara para göndermeye mecbur olduklarını belirtmişlerdir.

2.4.1.5. Türkiye’de Yatırım

Şekil 2.23: Türkiye’de Yatırım Var Mı?



Şekil 2.23’den de anlaşılacağı üzere, örneklemin büyük bir çoğunluğunun yatırım yapma, ev araba alma ve Türkiye’deki şartlarını iyileştirmeye yönelik istekleri bulunmaktadır. Ancak statü ve imkanlar gereği, örneklemin %95,3 yatırımının

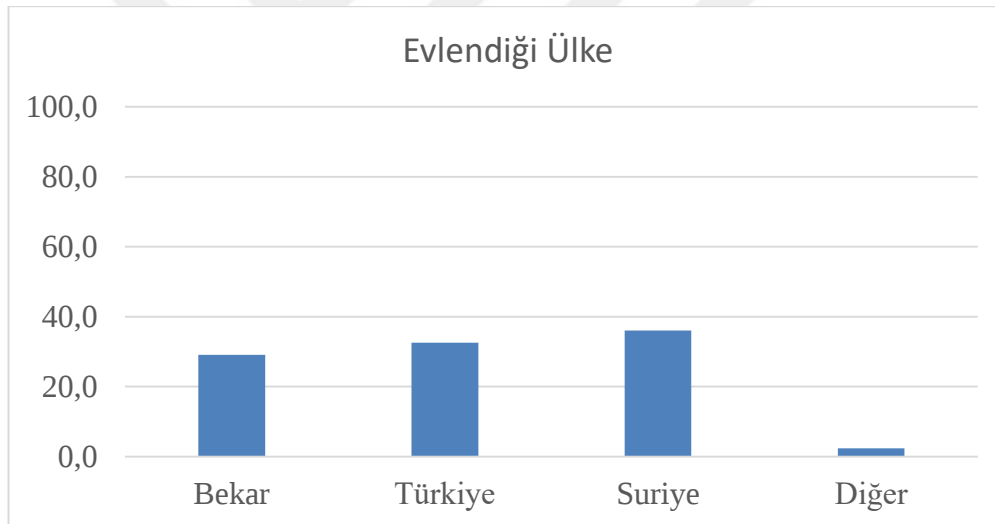
olmadığını belirtmektedir. Türkiye’de yatırımının bulunduğu belirten örneklem grubu ise, %4,7 ile oldukça az orandadır.

2.4.2. Sosyo-Kültürel Durum

2.4.2.1. Evlendiği Ülke

Göçmenin evlendiği ülke, sosyo-kültürel durumunu, aidiyet bağlarını ve geleceğini nasıl şekillendirmek istediğini anlamak açısından önemlidir. Örneklemde Suriye’de Suriyeli kadınlar ile evlenen Türk erkekleri bulunduğu gibi, Suriyeli bir eş ile Türkiye’de evlenen Suriyeliler de yer almaktadır.

Şekil 2.24: Evlendiği Ülke

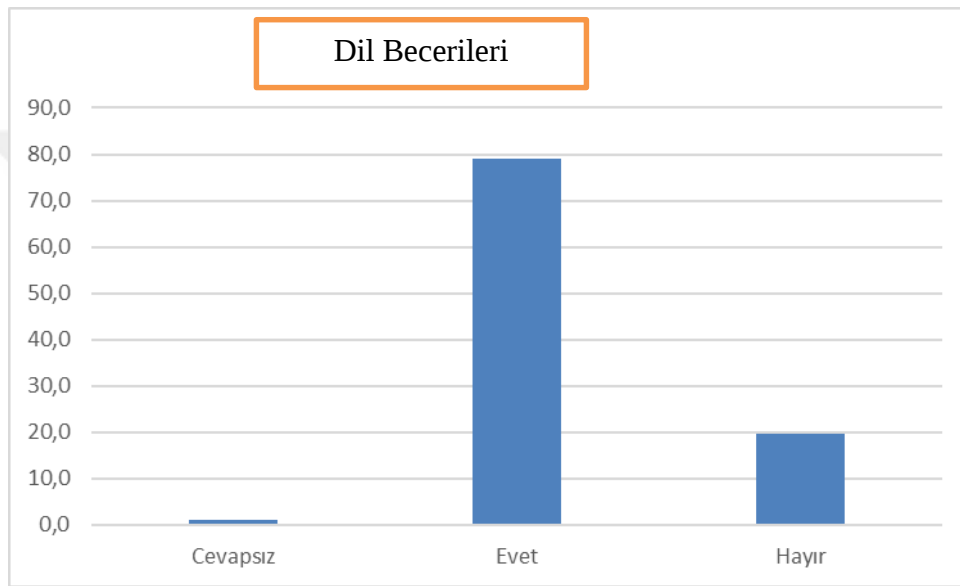


Örneklem grubundan elde edilen verilere göre, katılımcılar arasında, hem Türkiye’de hem de Suriye’de evlenenlerin oranı, birbirine oldukça yakın görünmektedir. Suriye’de evlenme oranı %36,6 iken Türkiye’de evlenme oranı %32,6’dır. Suriye’ye evlilik amacıyla giden Türkler, Suriye’de evlenmek için yeterli olan imam nikahını kıydıklarını, Türkiye’de de resmi nikah yaptıklarını belirtmiştir. Bu durumda, resmi nikah ile Türkiye’de evlendikleri baz alınmıştır. Katılımcılardan bu durumda olanların tamamı, resmi nikahlı evliliklerinin olduğunu beyan etmiştir.

2.4.2.2. Dil Algıları

Göçmenlerin büyük bir kısmı, köken ülke dilini de öğrenmek zorunda kalmaktadır. Göçmen için ev sahibi ülkenin dilini öğrenmek, göçmenin o ülkeye entegrasyonunu kolaylaştıran etkenlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda yabancı bir ülkede dil, sosyal hayatta kendini ifade edebilmenin ön koşulu olmaktadır.

Şekil 2.25: Türkçe Biliyor mu?



Örneklem grubuna yöneltilen “Türkçe biliyor musunuz? Sorusuna %79,1 oranında evet olarak cevaplar alınmıştır. Örneklem içerisinde anadilinin Türkçe olduğunu belirten Türkmenlerin ve üniversiteyi Türkiye’de okuyabilmek için Türkçe yeterlilik sınavını kazanan katılımcıların varlığı etkilidir. Bu durum, örneklemin kendisine, Türklerden yeni bir çevre oluşturmasını sağlamıştır. Benzer bir durum, Türk ile evlenerek Türkçeyi daha kolay öğrenen katılımcılarda bulunmaktadır.

Örnekleimde, Türk ile evlenen Suriyeli kadın katılımcılar arasında hem aile içinde, hem de gündelik hayatta Türkçe konuşanlar bulunmaktadır. Ancak tersi bir durum da söz konusudur. Kendisi Türkçe bilmediği için, Türk eşi Arapça öğrenen katılımcı da örneklem de yer almaktadır. Böylelikle aile içinde konuşulan dil, Arapça olmaktadır.

Benzer şekilde bir katılımcı, Türk eşinin Arapça bildiğini bu sayede evde eşiyle hem Arapça hem Türkçe konuştuğunu, birlikte yaşadığı kayınvalidesiyle ise sadece Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir.

Çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğu, Kütahya'da yaşamakla Suriye'de yaşamının birbirine çok benzediğini, ancak tek farkın dil olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar arasında, dili öğrendikten sonra, Kütahya halkı ile aralarında hiçbir farkın kalmadığını belirtenlerin oranı oldukça yüksektir.

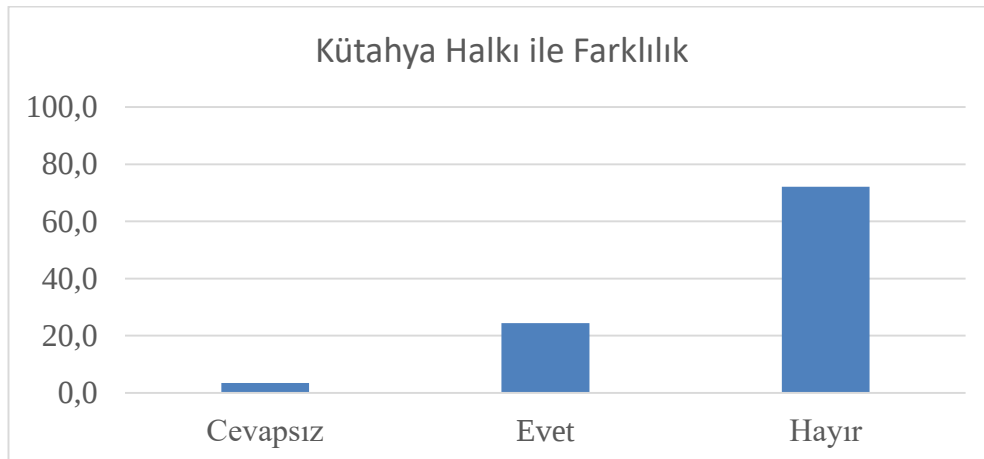
Neticede yabancı bir ülkenin dilini öğrenmek, örnekleme yer alan katılımcıların büyük bir çoğunluğu için, yaşadıkları ülkeye tam bir entegrasyon sağlamak anlamına gelmektedir.

2.4.2.3. Kütahya Halkına Yönelik Algı

Göçmenin yabancı bir ülkede yerel halka olan bakış açısı, göç araştırmalarında önemli bir veridir. Ev sahibi toplumun, göçmenin gözünden kendini algılaması, göçmenin de yerel halk hakkındaki düşüncelerini içerir. Bu sayede, göçmen, yaşadığı toplumu sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi gibi birçok değişkene bağlı olarak yorumlayabilmektedir.

Bu durum, uzun vadede göçmenin baş etmek zorunda kalacağı problemlere de işaret etmektedir. Problemlerin boyutu ve göçmenin başa çıkabileceği durumlar, onun bütünleşmesi hakkında ipuçları vermektedir.

Şekil 2.26: Kütahya Halkı İle Fark Görme Durumu



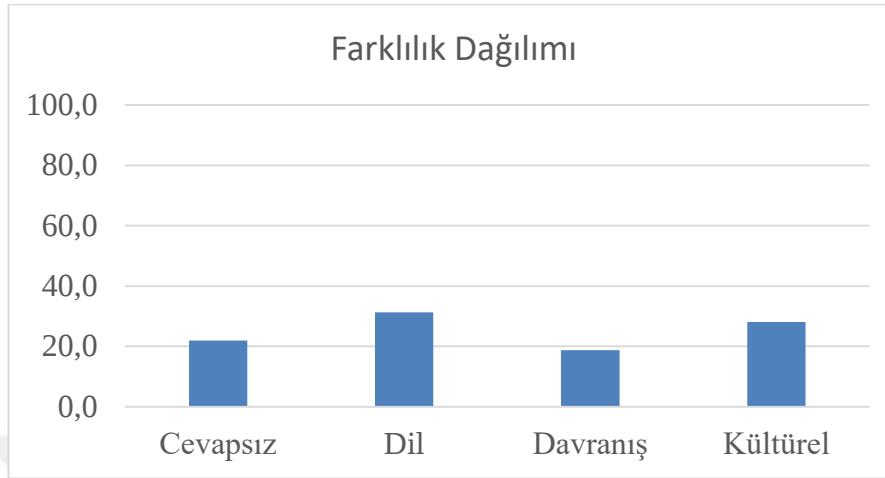
Anket katılımcılarına yöneltilen “Kütahya haklı ile kendiniz arasında bir fark görüyor musunuz?” sorusuna, örneklemin büyük bir kısmı %72,1’i hayır cevabını verirken, fark olduğunu belirtenlerin oranı %24,4’tür. Bu nedenle örneklem grubunun yarısından fazlası, yerli halk ile kendisi arasında bir fark görmemektedir. Bir katılımcı Kütahya halkının kriz durumlarıyla, başa çıkabildiğine ve paylaşımcı bir yapısının olduğuna dikkat çekmektedir. Bu durumu şöyle özetlemektedir. “İlk geldiğimde, Kütahya halkı, bana çok samimi geldi. Suriye’dekine çok yakın. Burada en çok insanlardan memnunum. İnsanlar samimi ve iyi oldukları için. Mesela burada seferber ve yardımsever insanlar çok var” (Serdar,22, Suriye, 2,5 yıl önce gelmiş).

Anket, katılımcılarının, Türkiye’deki yaşam deneyimleri, örneklemin Kütahya’daki yerli halkla etkileşimine işaret etmektedir. “Suriye, Türkiye aynı adet, aynı yaşamak aynı fikir tek fark dil. Özellikle Kütahya Suriye’ye çok benziyor” (Nurullah- 29-Suriye 3.5 yıl önce gelmiş). Katılımcılar arasında dildeki farklılığa atıf yapılsa da, daha çok kültürel olarak kendi ülkelerindeki benzerliklere değinilmektedir.

Benzer şekilde, bir başka katılımcı da, kültürel ve dini benzerliklere atıfta bulunmaktadır. “Türkiye aynı Suriye, elbise aynı, muamele aynı, oruç, namaz aynı, çok yakınız” (Mine- 42- Suriye- 3 sene önce gelmiş). Kültürel yönden, katılımcıların ev sahibi ülkede pek çok benzerlik olduğunu düşünmeleri, onların yaşadıkları yere entegrasyonunu arttırmaktadır. Bu durum onların, yaşadıkları yere olan memnuniyet düzeylerine de etki etmektedir.

2.4.2.3.1. Fark Görme Nedeni

Şekil 2.27: Hangi Durumlarda Fark Görme Nedeni



Kütahya halkı ile kendisi arasında fark gördüğünü ifade eden katılımcı grubuna, nelerin farklı olduğu sorulmuştur. Katılımcılar %31,3 ile en fazla anadilden kaynaklı farklılıkları belirtmiştir.

Kültürel olarak Kütahya'nın farklı olduğunu düşünen katılımcıların oranı %28,1 ve davranış olarak farklı algılayan katılımcıların oranı da %18,8'dir. Bu durum, Kütahya'da yaşayan Suriyelilerin yerel halk ile kendileri arasında afaki bir fark görmediğini, bu durumun, yerli halkın dilini öğrendiklerinde, aşılabilecek bir problem olduğunu göstermektedir.

Bir katılımcı, yalnızca dilde farklılıkların olduğunu, dil dışında gündelik hayattaki her şeyin benzer olduğunu belirtmektedir. “Yok, fark ama konuşmak farklı. Ben Müslüman sen Müslüman, ben namaz sen namaz, ben oruç sen oruç, ev temiz ev temiz. Fark yok! Tek fark konuşmak, ben Kütahya'da kira da vermiyorum yani çok rahatım” (Merva,26,Suriye, 2 yıl önce gelmiş).

Bazı katılımcılar, Türkçe ve Arapça da ortak kelimelerin olduğunu işaret ederek, dildeki benzerliklerin çokluğunu belirtmişlerdir. Ana dildeki benzerlik, tarihsel geçmiş ve iki ülke vatandaşları arasındaki akrabalık ilişkileri, katılımcıların Türkiye'ye entegrasyonunu arttıran etkenler arasındadır.

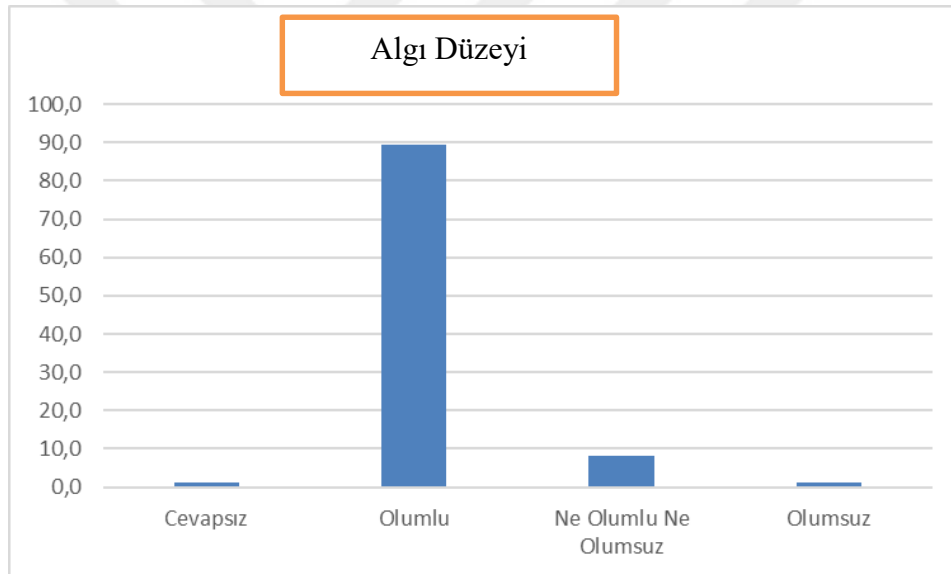
Şekil 2.27'den elde edilen bulgulardan hareketle, örneklemdeki çoğu katılımcı, Kütahya ile Suriye arasında kültürel ve dini yönden pek çok benzerlik olduğunu ifade

etmektedir. Buna karşın hem kültürel hem de ekonomik olarak fark gördüğünü belirten katılımcılar da, örnekleme yer almaktadır. “ Görüyorum, genel hayat farklı, her şey farklı, yemek, kıyafet, dil farklı, Suriye rahat, Türkiye çok çalışıyor” (Gamze-20-Suriye-8 ay önce gelmiş).

2.4.2.4. Kütahya Halkının Tutumu

Göçmenin, ev sahibi toplumun kendisi hakkında ne düşündüğü ve nasıl davrandığına dair geliştirebileceği kanaatler önemlidir. Neticede bu durum, ev sahibi toplum ile göçmen arasındaki ilişkinin yönünü belirlemede etkilidir.

Şekil 2.28: Kütahya Halkına Yönelik Algı



Örneklem grubuna Şekil 2.28’da, Kütahya’daki insanların, size karşı davranış ve düşüncelerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusu yöneltilmiştir.

Kütahyalıların Suriyelilere yönelik, davranış ve düşüncelerinin olumlu olduğunu düşünenlerin oranı %89,5 gibi oldukça yüksek bir orana işaret etmektedir. Olumsuz olduğunu düşünenlerin oranı ise %8,1’dir. Bu oranda katılımcıların “ben zaten yabancıyım, yabancı bir adam gelmiş işte” gibi, beklentilerini düşük düzeyde tutmaları ve iletişimlerini de bu algıya paralel olarak sınırlı tuttukları tespit edilmiştir.

Bir katılımcı, yerli halkın kendisine karşı tutumunu şu ifadeler ile değerlendirmektedir: “Ben insanları bilmiyorum, yani ben Suriye’den geldim.

Suriyeliyim. İnsanlar akşamları erzak getirdiler, mesela yemek getirdiler; ama onlar kim ben bilmiyorum. Kim onlar? Allah razı olsun”(Merva-26-Suriye,2 yıl önce gelmiş).

Bu durum yerli halkın yardımsever, samimi ve kucaklayıcı davranmalarından kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra, örneklemin Kütahya halkı ile kendisi arasında büyük oranda benzerlik görmesi de etkili olmaktadır. Netice itibariyle örneklem grubu, Kütahya halkının gözünden kendilerini görmektedir.

2.4.2.5. Bölge Halkıyla Evliliklere Bakış

Göçmenlerin bölge halkıyla olan evliliklere bakışı onun göç ettiği yere olan algısını, etkileşimini ve geleceğini de belirleyen unsurlar arasındadır. Ancak çalışmaya konu olan Suriyeliler özelinde, geleceğe ilişkin sorulara Suriyelilerin çoğunluğunun fatalist bir yaklaşımla cevapladığı ortaya çıkmaktadır. Bu bakış açısını yansıtan sorulardan biri de, bölge halkıyla evliliklere nasıl baktıkları sorusudur.

Soruyu cevaplamadan önce, bir çok katılımcı, ilk cümle olarak “Allahül Alem” cevabını vermektedir. Allahül Alem kelimesinin Allah bilir anlamına geldiği ve geleceğe dair olarak sorulan bir çok soruya, katılımcıların öncelikli olarak bu cevapla karşılık verdikleri anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar arasında, bu soruyu cevaplamak kadere müdahale anlamına gelmektedir. Bu nedenle, katılımcıların soruyu cevaplamaya imtina ettikleri örneklemden anlaşılmaktadır.

Şekil 2.29: Bölge Halkıyla Evlilik Algısı



Araştırmanın bulgularından hareketle elde edilen verilere göre, örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun, bölge halkı ile yapılan evlilikleri onayladıkları ve olumsuz bir tutum geliştirmedikleri saptanmıştır.

Örneklem grubunda yer alan katılımcılar arasında, bölge halkıyla evliliklere olumlu bakanların oranı %77,9'dur. Bölge halkıyla evlilikleri onaylamayanların oranı ise %20,9'dur.

Olumlu kanaatin oluşmasında, Suriyelilerin bölge halkıyla, kültürel olarak benzediklerine dair yaygın tutumları geliştirmeleri etkilidir. Diğer bir etken de, dini inancın ortak olmasıdır. "İlla aynı milletten evlenecek değilim, bu bölgenin halkıyla ya da başka bir ülkenin halkıyla evlenirim, yeter ki düşünceler bir olsun" (22-Nuh- Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

Nitekim örnekleme dahil olan katılımcılar arasında, Türkler ile evlenenlerin oranı %18,60'tır. Örneklemede en büyük etken güvenlik kaygısıdır. Ancak, Türkiye'nin özelde Kütahya'nın, katılımcılar tarafından daha dindar olarak tanımlanan bir yer olması, ekonomik ve kültürel olarak rahat yaşanabilmesi de bölgenin örnekleme cazip gelen nedenleri arasındadır.

"Evliliklerde iki ülke arasında fark var. Dil farklı, anlamak zor, mesela düğünler çok masraflı, Suriye'de böyle değil burada yemek mesela en az 5 Bin TL ama günah yani, bizde bir gün düğün elbisesi giyiyorsun, ikinci gün akrabalara yemek veriyorsun ama burada mesela üç gün yemek yapıyorsun her gün masraf çok fazla oluyor. Benim Türk eşim Suriye'ye evlenmek amacıyla geldi, tanıştık nikahlandık. Ben savaş olmasaydı, bir Türk ile evlenmezdim. Mesela Suriye'de ev yok, her şey iyi değil, yani ben mecbur kaldım. Çünkü ben rahat etmek istedim" (Aslı-48-Suriye-3.5 yıl önce gelmiş).

Baskın olmamakla birlikte, bölge halkıyla evliliğe olumsuz bakanların oranı %20,9'dur. Örneklemden, savaşın psikolojisinin ve yoksunluğunun Suriyeli kadınları çare arayışı içerisine ittiği anlaşılmaktadır. Bir Türk ile evlenerek, savaş olmayan bir yerde yaşama isteği de, bu arayıştan kaynaklanmaktadır.

Yerel halk ile evliliklere olumsuz baktığını söyleyen başka bir katılımcı ise, asıl sorunun güven problemi olduğunu belirtmektedir. Türk ile evlenen Suriyeliler için bazen dolandırıcı olarak bakıldığını, bazen de bunun doğru olduğunu duyduklarını ifade etmiştir.

Aynı durumun kendileri için de geçerli olduğunu, bir Suriyelinin dolandırıcı olabileceği gibi, bir Türk ile evlenen Suriyelilerin de dolandırılabilceğini

belirtmişlerdir. Bu anlamda, karşılıklı güven problemi, bir Türk ve Suriyelinin evlenebilmesi için aşılması gereken bir engel olmaktadır.

“Biz Türklere güvenemiyoruz, onlarda bize güvenemiyorlar, mesela burada iki aile tanıyoruz. Onlar gibi olsa iyiler derim diyorum, kısmet nasip sonra da kısmet nasip diyorum. Bazen de Türkiyeliler güvenemiyorlar. Mesela benim dayımın kızı evlendi, boşandılar burada bir kıvılcımla boşanıyorlar. Hemen bizim yanımızda öyle bir şey yok bilmiyorum yani alınlarına bu mu yazılmış ya bilmiyorum. Biz mesela eşimle görücü usulü evlendik biraz kadın kadınlığını, erkek de erkekliğini bilecek, biraz o susacak biraz o susacak böyle hayat devam edecek. Kadın diyecek benim dediğim olacak, sen hiçsin, bu hiç yaşanamaz bir şey, o işte kafa şeylerine göre anlaşılmak lazım.” (Hayriye, 29, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

Savaş, kadın ve çocuklar başta olmak üzere 7’den 70’e herkesin hayatını yeniden şekillendirmesine sebep olmuştur. Örnekleme geri dönüş düşüncesi olan katılımcılar da, bölge halkıyla evliliğe olumsuz bakmaktadır. Böyle bir durumda katılımcılar, Türkiye’nin gurbet olacağını düşünmektedirler. Bir katılımcı konuyla ilgili “Ben savaş bitince Suriye’ye dönmek istiyorum. Onun için gurbet olur, çocuklarım buradan biriyle evlenirse” (Sude-30-Suriye-3 yıl önce gelmiş) sözleriyle, beyan etmektedir.

Diğer bir tutum, Türkiye’den biriyle evlenmenin masraflı olabileceği veya anlayış farklılıklarından kaynaklı çatışma yaşanabileceği için kabul görmemiştir. Suriye’deyken kırsal bölgede yaşadığını belirten bir katılımcı, Türkiye’de evliliklerde kadınların seslerinin fazla çıktığını, ancak kendi yörelerinde durumun böyle olmadığını ifade etmektedir. Katılımcının bu tutumu, gerek ekonomik gerekse anlayış farklılıklarından kaynaklanabilecek çatışmalara açıklık getirmektedir.

Tablo 2.11: Bölge Halkıyla Evlilik Algısı ve Cinsiyet Değişkeni

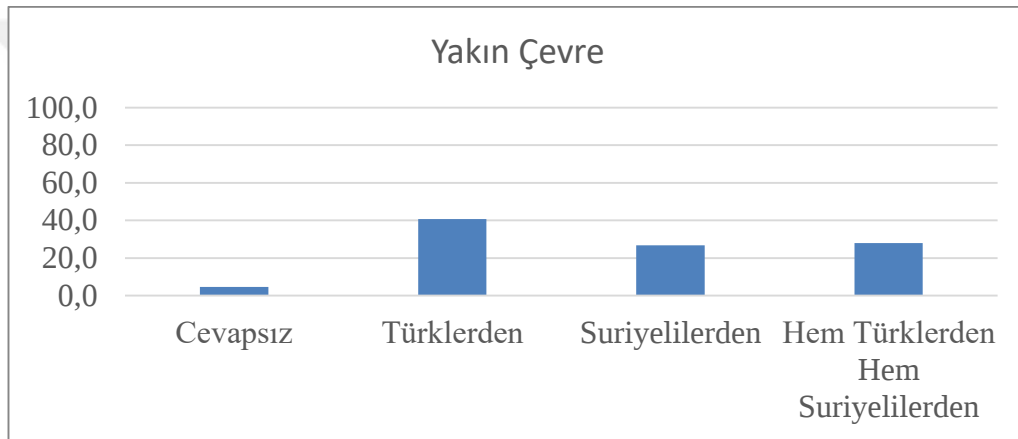
Bölge Halkı ile Evlilik Algısı	Cinsiyet		Toplam	
	Kadın	Erkek		
Cevapsız	0	1	1	P=0,423
Evet Onaylıyorum	34	33	67	
Hayır Onaylamıyorum	11	7	18	
Toplam	45	41	86	

Tablo-2.11’de örneklem içinde yer alan katılımcıların, bölge halkı ile evliliklere bakış açısı ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelenmiştir. Ancak katılımcıların bölge halkı ile evlilikleri onaylama veya onaylamama durumları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

2.4.2.6. Yakın Çevre

Sosyalleşme sürecini anlamak açısından, göçmenlerin yakın çevresinin hangi gruptan oluştuğunu bilmek önemli bir unsurdur. Göçmenlerin yakın çevre hakkındaki tercihleri, ev sahibi toplum ile ilişkilerinin belirlenmesinde etkilidir. Göçmenin dil öğrenebilmesinde ve kültürel etkileşiminde, yakın çevre belirleyici etkindir. Netice itibarıyla, yakın çevresi daha çok Türklerden oluşan Suriyeliler, Türkçeyi daha kolay öğrendiklerini ve yerel halk etkileşimlerinin arttığını beyan etmiştir.

Şekil 2.30: Yakın Çevresinin Durumu



Örneklem grubundan elde edilen verilere göre, katılımcıların yakın çevresi %40,7 ile Türklerden oluşmaktadır. Yakın çevresi Suriyelilerden oluşanların oranı %26,7 iken, hem Türk hem Suriyelilerden oluşanların oranı benzer şekilde %27,9 olarak tespit edilmiştir.

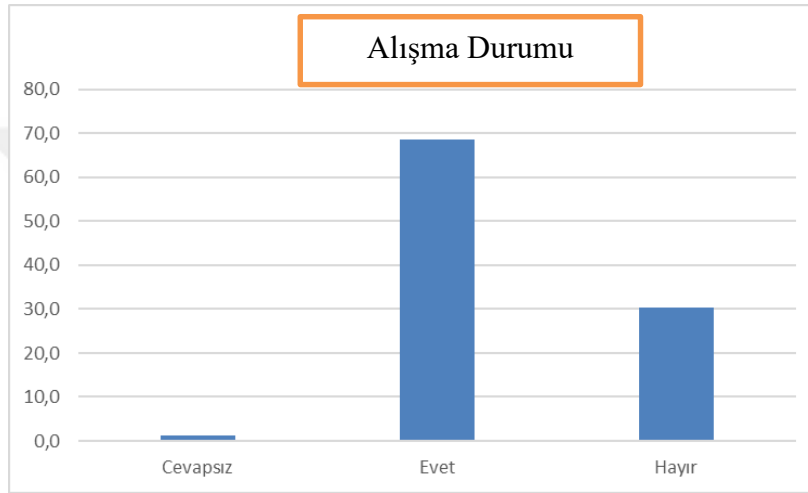
Kütahya'daki Suriyeli nüfusunun az olması, katılımcılar arasındaki öğrenciler ve bölge halkıyla evlilik yapanların çoğunun birbirini tanıyor olması, hem Suriyeli hem de Türk yakın çevre oranını açıklamaktadır. Öğrenciler okulda Türk ve Suriyeli arkadaşlar edindikleri gibi, evlilik gerçekleştirenler de, Türk aile ve akrabalar edinmişlerdir.

Yakın çevresinin sadece Suriyelilerden oluştuğunu belirten katılımcılarda ise, dil oldukça önemli bir faktördür. Türkçe bilmeyen katılımcıların ise, sosyal sahanın gerisinde kaldığını söylemek mümkündür.

2.4.2.7. Göçten Sonra Türkiye’de Alışamadıkları ve Suriye’de Özlenenler

Göçmenin ev sahibi toplumda alışamadıkları ve ülkesinde özlem duyduğu şeylerin varlığı, miktarı, göçmenin ülkesiyle olan bağlarını ve aidiyetini ortaya koymaktadır. Suriyelilerin farklı sebeplerle, Türkiye’de alışamadıkları ve Suriye’de özlem duydukları şeyler bulunmaktadır.

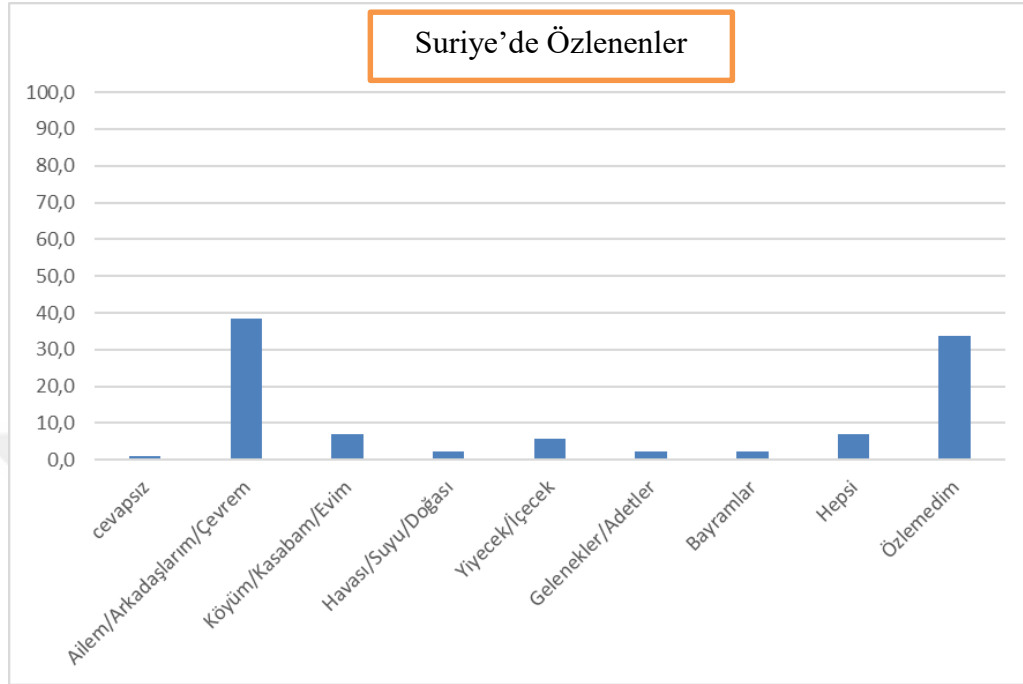
Şekil 2.31: Türkiye’de Alışamadığı, Özlem Duydukları



Örneklem grubunun göçten sonra alışamadığı özlem duyduğu parametreler Şekil 2.31’de de görülmektedir. Katılımcıların %65,1’i göçten sonra alışamadığı özlem duyduğu şeylerin olduğunu belirtmektedir. %30,2’sinin ise herhangi bir özlem ve motivasyon problemi yaşamadığı anlaşılmaktadır.

2.4.2.8. Suriye’de Özlenenler

Şekil 2.32: Suriye’de En Çok Özledikleri Şeyler



Buna göre örneklemin en çok özlem duyduğu gösterge %38,4 ile ailesi olmaktadır. Bu durum, katılımcılar arasında %33,7 ile Suriye’de göçten sonra alışamadığı ve özlem duyduğu şeylerin olmadığını ifade edenleri açıklamaktadır.

Savaşın en büyük yıkımı, aile bütünlüğü üzerine olmuştur. Savaşla birlikte pek çok aile hayatı parçalanmış veya yok olmuştur. Dolayısıyla aile, katılımcıların en çok özledikleri ve onları zorlayan değer olmaktadır. Bir katılımcı, savaşın sebep olduğu yıkımı ve aile özlemini şöyle ifade etmektedir: “Ailemi çok özledim onlarla görüşemiyorum. Onlar hala Mısır’da. Babam, işini kaybetti. Evimizi arabalarımızı kaybettik. Hiçbir şeyimiz kalmadı. Özlüyorum” (Melik-22-Suriye-3 yıl önce gelmiş).

Savaş, sadece katılımcıların gündelik hayatlarını değil, gelecek planlarını da değiştirmiştir. “Ülkemde evimizi, güneşin doğuşunu, dilimizi, çevremizi, okulumu özledim. Orada hayallerim vardı. Ama buraya gelince, her şey değişti” (Senem, 21, Suriye, 5 sene önce gelmiş).

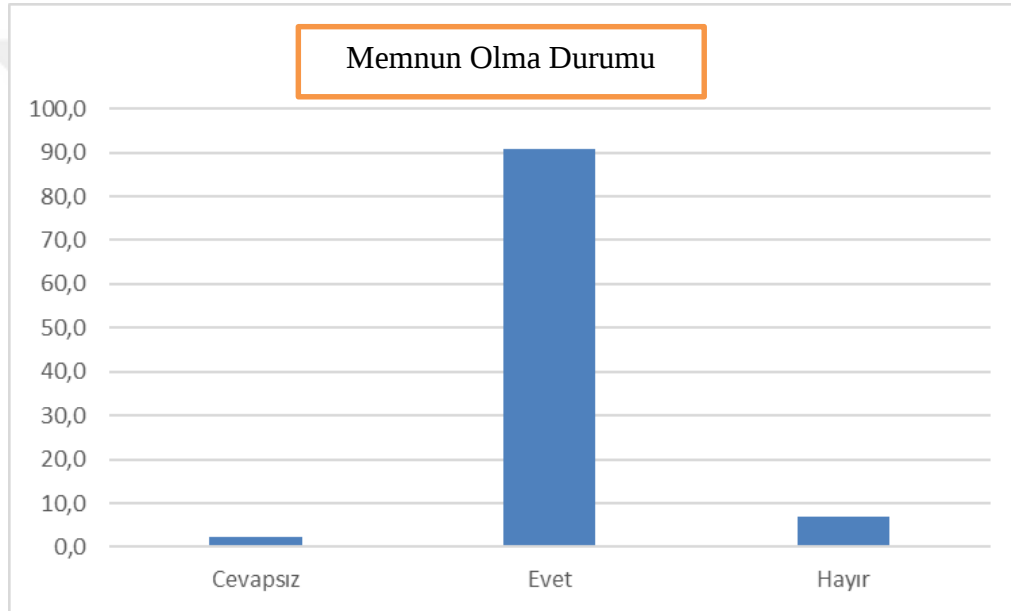
Katılımcıların bir kısmı, savaşta tüm yakınlarını kaybettikleri veya tüm sevdikleri Türkiye’de olduğu için, Suriye’ye özlem duymamaktadır. Yaşananlardan

dolayı ülkelerine duydukları kırgınlık ile birlikte, Suriye’de herhangi bir mal varlıklarının kalmaması da, özlem duymadıklarını ifade etmelerinde etkilidir.

Sosyo-kültürel olarak, bölge halkıyla kendilerini benzeştirdikleri içinde garipsedikleri, alışamadıkları bir durum olmadığı Şekil 2.32’den anlaşılmaktadır. Örneklem grubunda yer alan katılımcılar, en çok dil konusunda zorlandıklarını, ancak dili de öğrendikten sonra, herhangi bir problem kalmadığını belirtmişlerdir.

2.4.2.9. Kütahya’daki Memnuniyet Durumları

Şekil 2.33: Memnuniyet Düzeyleri

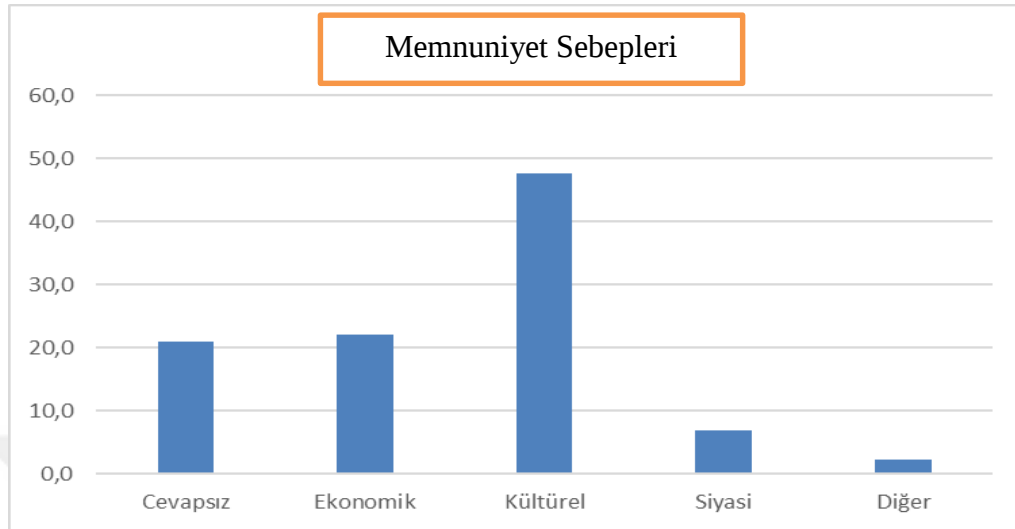


Anket çalışmasına konu olan Kütahya’daki Suriyelilerin, “Kütahya’ya göç etmiş olmaktan memnun musunuz?” sorusuna verdiği cevaplar, katılımcıların Kütahya’da yaşama deneyimleri hakkında bilgi veren önemli bir argümandır.

Şekil 2.33’de de görüldüğü üzere, örneklemin Kütahya’ya göç etmiş olmaktan duyduğu memnuniyet oranı %90,7 ile fazlasıyla yüksektir. Memnun olmadığını belirten katılımcıların oranı ise %7 oranında, oldukça düşük bir orandadır. Bu duruma, Suriye’de yakınları olan ve dil konusunda, Kütahya’da yetersizlik yaşayan katılımcılar etki etmektedir. Anket, katılımcıların memnuniyetlerine etki eden göstergeler, çeşitlilik arz etmektedir.

2.4.2.9.1. Memnun Olma Nedenleri

Şekil 2.34: Kütahya'dan Memnun Olma Sebepleri



Kütahya'da yaşamaktan memnun olan örneklem grubuna ‘Hangi açıdan memnunsunuz?’ sorusu yöneltilmiştir. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğu %47,7’si kültürel açıdan memnun olduklarını belirtmiştir. Ekonomik açıdan memnun olanların oranı %22,1; siyasi olarak memnun olduğunu belirtenlerin oranı ise %7’dir.

Kütahya’ya geldiklerinde, kültürel açıdan benzerlikler ile karşılaştıklarını tek problemin dil olduğunu, ancak dilde dahi benzer kelimeler olduğu için, memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. “Diğer ülkeler arasında en yakın ülke Türkiye, din aynı, dilde benzer kelimeler var. Ortak tarih var. 120 yıl önce bir aileydik, akrabalarımız vardı. Yeme-içme, ahlak aynı, kardeşlik ilişkileri aynı. Devletten ve halktan yana herkes iyi”(Adem-21-Suriye).

Özellikle sosyal işlerde, gündelik hayatta, herhangi bir problem ile karşılaşmadıklarını, geçmişten gelen akrabalık bağlarının ve tarihsel geçmişlerinin olduğunu, yerel halkı kendilerine yakın hissettiklerini belirtmişlerdir.

Bu bakımdan katılımcılar, yeme-içme alışkanlıkları ve kılık kıyafetin de benzediğini düşünmektedir. Kültürel açıdan uyum problemi yaşamamaları ve ortak dini inançta memnuniyet düzeyini arttıran etkenler arasındadır. “Ben İstanbul’da da Hatay’da da yaşadım. Kütahya’nın halkı muhafazakar olduğu için memnunum” (Şeref-23-Suriye).

Örneklem, sosyo-ekonomik açıdan fazla bir güçlük yaşamamaktadır. Ankete dahil olan örneklem grubu içerisinde, memnuniyet düzeyleri ile gelir durumu, sosyal durum ve eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.12: Kütahya’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet ve Gelir Durumu

Memnuniyet	Gelir Durumu						Toplam	
	800TL Altı	800- 1500TL	1501- 2500TL	2501- 3500TL	3501- 4500TL	4500 TL+		
Cevapsız	1	1	0	0	0	0	2	P=0,0 55
Evet	26	36	12	2	1	1	78	
Hayır	1	2	1	0	2	0	6	
Toplam	28	39	13	2	3	1	86	

Tablo 2.12’ de örneklem grubunun memnuniyet düzeyleri ve gelir durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 800 ila 1500TL aralığında geliri olan örneklem grubunun %46,15 ile en yüksek memnuniyet düzeyine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

800TL ve altı gelir durumuna sahip olan katılımcıların ise, memnuniyet oranı %33,33’tür. 1501-2500TL aralığında Kütahya’da yaşamaktan memnun olan katılımcıların oranı %15,38’dir. 2501-3500TL aralığında olanların oranı ise 2,56’dır. Örneklem grubunun içerisinde geliri 3501TL ve üstü olan katılımcıların oranı ise % 1,28 olmaktadır.

Gelir durumları 800-1500TL ve 3501-4500TL aralığında olan katılımcıların oranı %33,33 ile aynıdır. Söz konusu grup, gelir aralıklarının farklı olmasına karşın Kütahya’da yaşamaktan memnun olmadıklarını beyan etmiştir.

Örneklem grubunda gelir durumları 800TL ve altı, 1501-2500TL aralığında olan katılımcıların da memnuniyet oranları %16,67 ile aynı olmaktadır. Bu grup da benzer oranlarda Kütahya’da yaşamaktan memnun olmadıklarını belirtmiştir.

Örneklem grubu içerisinde, Kütahya’da yaşamaktan memnun olmayanlar olmasına karşın, çoğunluğun Kütahya’da yaşamaktan memnun olduğunu araştırma bulguları ortaya koymaktadır.

Katılımcıların alt gelir gruplarında yoğunlaşmalarına rağmen, memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni, örneklem grubu içerisinde

öğrencilerin de olmasıdır. Katılımcıların öğrenci olmaktan kaynaklanan maddi yükümlülüklerinin dışında, herhangi bir geçim sıkıntıları bulunmamaktadır. Gelir durumları, Kütahya’da öğrenci olarak yaşamak için yeterli gelmekte, bu durumda memnuniyet düzeylerini arttırmaktadır.

“İstanbul’da çok yabancı olduğu için çok kalabalık, İstanbul’un insanları daha medeni ama para düşünüyorlar. Kütahya’da insanlar para düşünmüyorlar. İstanbul’da kiralar daha pahalı, Kütahya daha öğrenci için yaşanabilir. İstanbul’da bir yere gitmek için çok para gider, ben Şam’da yaşadım, Şam’da aynı İstanbul gibi çok kalabalık, yabancı çok ve çok pahalı” (Akın-23-Suriye-4 yıl önce gelmiş).

Örneklem grubu içerisinde, alt gelir grubunda olmasına karşın, Kütahya’da yaşamaktan memnun olan katılımcıların birçoğunun, Suriye’de de az gelir getiren işlerde çalıştığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcılar, Kütahya’nın büyük şehirlere oranla, daha yaşanabilir bir şehir olduğunu düşünmektedir. Kültürel olarak Suriye’ye Kütahya’yı benzetimleri de, memnuniyet düzeylerine etki etmektedir.

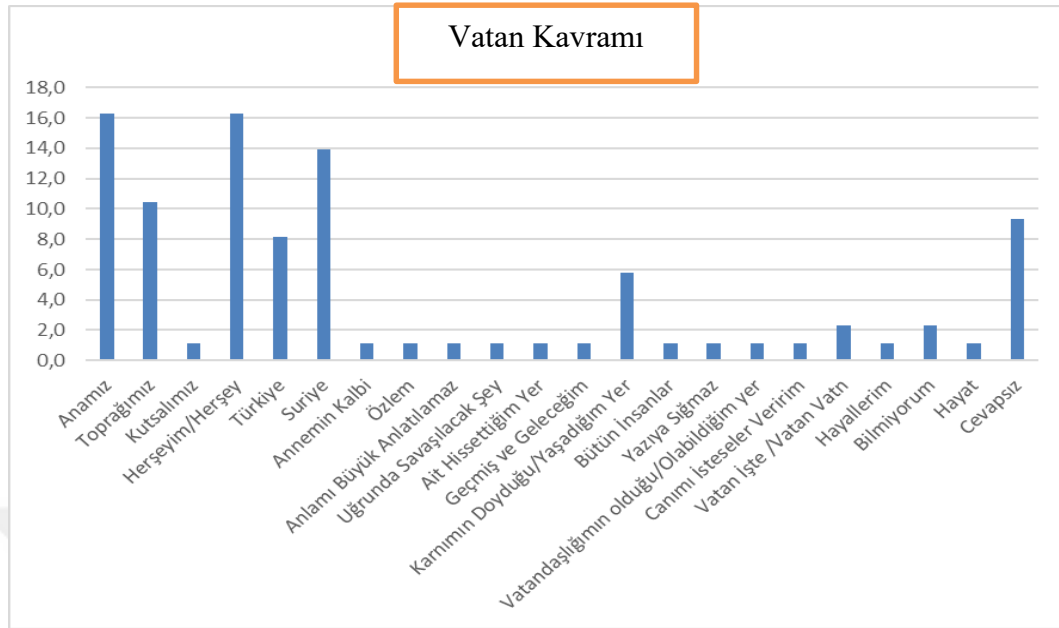
2.4.3. Siyasi Durum

2.4.3.1. Vatan Algısı

Vatan algısı, göçmenin entegrasyonu konusunda oldukça önemli bir bulgudur. Göker, ortak bir vatan algısına sahip olmanın kolektif bir kimliğin parçası olarak bireyin dayanak noktalarından biri olduğunu ve vatanın, sadece bir toprak parçası olarak sınırlandırılmaması gerektiğini belirtmektedir. Vatan daha ziyade, soyut göndermelere işaret eden, birey orada olmasa bile, kendisini orada hissetmesine neden olan, somut ve maddi temelli bir kavramdır (Göker, 2015:286).

Bu anlamda göçmenin vatan algısı, içinde bulunduğu yer ile değil ancak hissettikleriyle sınırlandırılabilir. Nitekim çalışmada da, katılımcıların çoğunluğunun, şıklarla sınırlı kalmayan cevaplar verdikleri Şekil 2.32’den anlaşılmaktadır.

Şekil 2.35: Vatan Kavramına Yönelik Çağrışım



Ankete dahil olan örneklem grubuna “Vatan size ne ifade ediyor? Sorusu yöneltilmiştir. Cevap olarak şıklarda anamız, toprağımız, kutsalımız ve diğer cevabı yer almıştır. Ancak katılımcıların anket seçeneklerinde yer almayan ve serbest çağrışım olarak farklı değişkenler ifade ettikleri görülmüştür.

Verilen cevaplar, birden fazla değişkenin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte, birbirinden bağımsız olarak, kayda değer sayıda katılımcının çoktan seçmeli şıklar yerine benzer cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmanın ilginç verileri arasında yer almaktadır. Aynı zamanda, çalışmamızın temel sayıtlısı olan aidiyet bağları hakkında da, söz konusu veriler dikkate değer ipuçları sunmaktadır.

Örneklemin %16,3’ü şıklarda yer alan anamız cevabını tercih ederken aynı oranda %16,3 ile her şeyimiz cevabı da tercih edilmiştir. %14 Suriye, %10,5 toprağımız ve %8,1 ile de Türkiye verilen cevaplar arasında yer almaktadır. %9,3 gibi kayda değer bir oranda, katılımcının, söz konusu soruya cevap vermekte imtina ettiği anlaşılmıştır.

Katılımcılar arasında bir grup vatani, %5,8 ile karnımın doyduğu yer/yaşadığım yer olarak ifade etmektedir. Katılımcıların vermiş oldukları bu cevabın herhangi bir yerde yaşayabilme kapasitelerine işaret ettiğini söylemek mümkündür.

Örneklem grubunda yer alan bir katılımcı, anamız tercihinin açıklarken, seçme özgürlüğüne ve iki ülke arasındaki aidiyetine işaret etmektedir. “Vatan aynı anne,

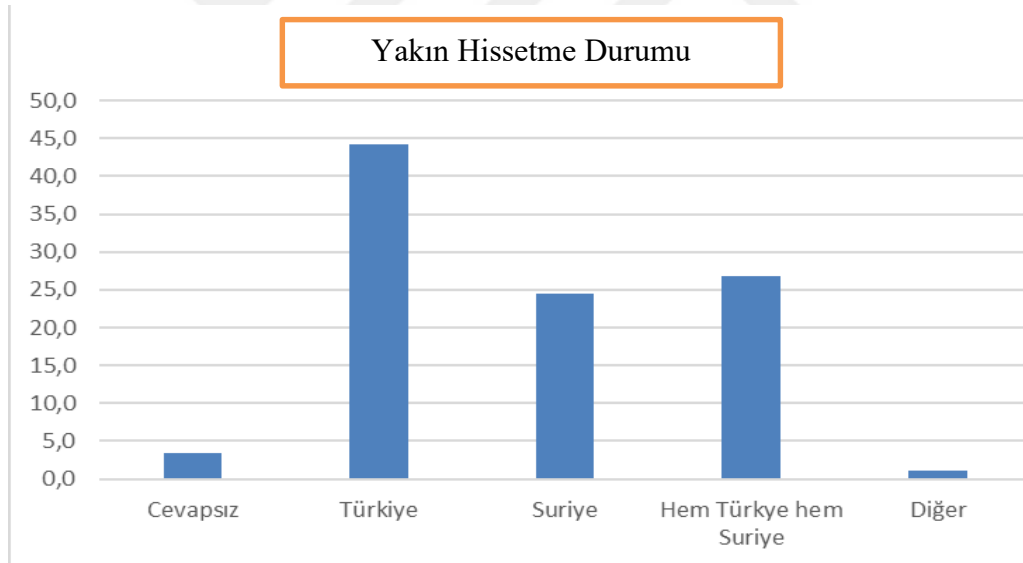
Türkiye aynı hanım. Türkiye’yi ben istedim ama Suriye mecbur Allah’tan”(İdris- 26-Suriye).

Suriye’den gelen katılımcıların çoğunluğunun, köyünde bağ ve bahçe işlerinde uğraşmaktadır. Bu durumda olan katılımcılar için, toprağın ayrı bir önemi söz konusudur. Vatanı, kendine ait toprağını ekip biçebildiği yer, anlamına gelmektedir.

2.4.3.2. Yakın Hissedilen Ülke

Örneklem grubunun kendisini hangi ülkeye daha yakın hissettiği aidiyet düzeylerinin belirlenmesinde etkilidir. Suriyelilerin bu konudaki tercihleri ev sahibi toplum ile ilişkilerinin boyutu hakkında önemli bir göstergedir. Bu durum örneklemin çoklu aidiyet geliştirip geliştirmedeği hakkında da önemli ipuçları sunmaktadır.

Şekil 2.36: Yakın Hissedilen Ülke



Örneklem grubundan elde edilen verilere göre Suriyeliler içerisinde, kendisine Türkiye’yi yakın görenlerin oranı %44,2’dir. Yalnızca Suriye cevabını verenlerin oranı ise Şekil 2.36’dan anlaşılacağı üzere %24,4’tür. Bunun yanında, hem Suriye hem Türkiye diyenlerin oranı da %26,7 ile oldukça yüksektir. Genel olarak yakın hissedilen ülkenin Türkiye olduğu belirtilmesine karşın, sadece Suriye veya her iki ülkeye de eşit diyenlerin oranı da, birbirine oldukça yakındır.

Suriye'nin doğup büyüdüğü yer olması ve anıları, ankete katılan katılımcıların Suriye'yi kendilerine yakın hissetmelerinde etkili olmaktadır. Örnekleme dahil olan bir katılımcı, Suriye'de hayatının bir kısmını yaşadığını ve unutulmaz olduğunu ancak aynı durumun Türkiye için de geçerli olmaya başladığını, dolayısıyla her iki ülkenin de kendisinde yerinin ayrı olacağını ifade etmektedir. “İki ülke arasında sosyo-kültürel köprü kurmak istiyoruz” (İdris-23-Suriye-3 yıl önce gelmiş).

Suriye'de sevdikleri kimsenin kalmaması, tüm mal varlıklarının bitmesi ve ülkelerinde devam eden güvenlik probleminin olması, örneklemin kendini Türkiye'ye yakın hissetmesini sağlayan Suriye'nin durumundan kaynaklı gerekçeler arasındadır.

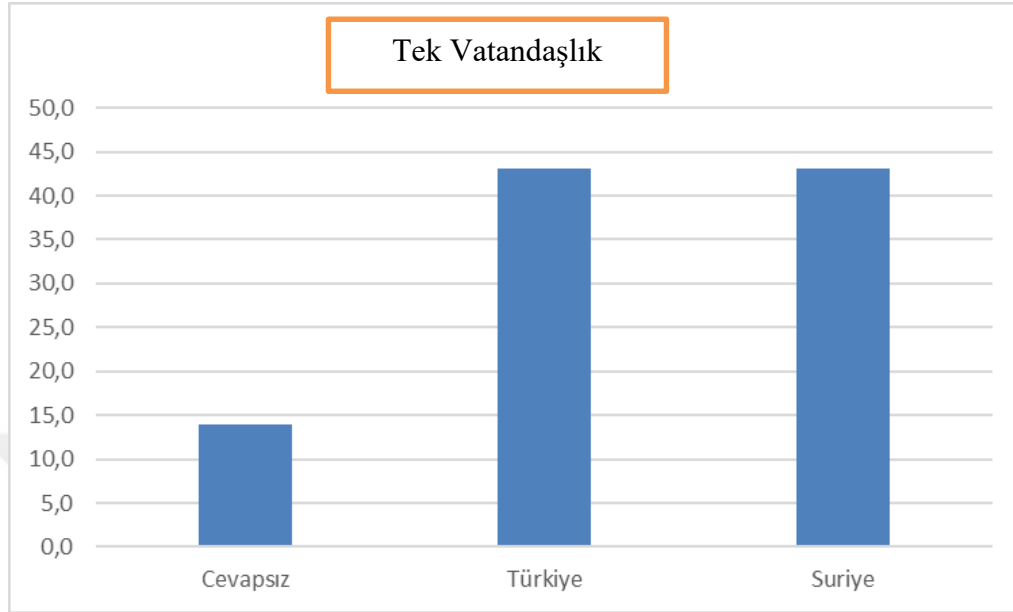
Sosyo-kültürel olarak katılımcıların, Türkiye'yle kendilerini benzeştirmeleri, Türkiye'de belirli bir süre yaşadktan sonra Türkiye'ye alışmaları, ortak inanç ve ortak bir tarihi geçmişe sahip olduklarını belirtmeleri de, katılımcılardan kaynaklanan kendini Türkiye'ye yakın hissetme sebepleridir.

“5 yıldan sonra Türk vatandaşlığına geçmeyi istiyoruz. İnkılap dersinde Türkiye Cumhuriyeti tarihini öğrendik, Osmanlı Devleti son zamanlarını ve Türkiye'nin kuruluş tarihini öğrendik, Gençliğe Hitabeyi ve İstiklal Marşını, kendimiz isteyerek dershanede ezberledik. Mesela, daha Türk hissediyorum, kendimi, Suriye'de her gün savaş bitmiyor. 5 yıldır buradayım. Buranın tarihini bildik, olaylarını ezberledik, kendimi Türk hissediyorum. Hem Suriyeli hem Türk hissediyorum. Suriye'ye döneceksem ancak ziyaret için dönerim”(Metin-23-Suriye-5 yıl önce gelmiş).

Güvenli olması, sürekli olarak yapılan yardımlar, yabancı düşmanlığının olmaması, kendilerine sahip çıkıldığını, güzel muamele edildiğini düşünmeleri ve sosyo-ekonomik durumlarını iyileştirebilmelerine Türkiye'nin imkan tanınması gibi nedenlerde, katılımcıların Türkiye'yi kendilerine yakın görmelerine salık vermektedir.

2.4.3.3. Tek Bir Vatandaşlığı Seçme İmkânı

Şekil 2.37: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme İmkânı



Suriyelilere yöneltilen “Tek bir vatandaşlığa geçebilme imkanınız olsaydı, hangisini seçerdiniz?” sorusuna %43 oranında Türkiye ve eşit şekilde %43 oranında da Suriye cevabı alınmıştır. Neticede, katılımcıların yarıya yakınının aidiyet düzeylerinde değişiklik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Ancak, katılımcılar arasında, zaten Türkiyeli hissettiğini, Türk olduğunu ve hep Türkiye’ye gelme isteği duyduğunu, savaşın bu duruma bahane olduğunu, belirten katılımcıların varlığını da dikkate almak gerekmektedir. “Biz zaten Türkiye’ye Türkmenler olarak gelmek istiyorduk. Eskiden Osmanlı dedelerimizin vatanıymış, şimdi ise Türkiye bizim vatanımız” (Akın, 24, Suriye, 3 yıl önce gelmiş). Suriye’de yaşayan Türkmenler için Türkiye, tarihsel geçmişleri ve gelecek beklentilerini ifade etmektedir.

Şekil 2.37’de yer alan veriler ışığında, örneklem grubunun, Türkiye’deki kalıcılık düşüncesi hakkında ipuçlarına ulaşmak mümkündür.

Tablo 2.13: Tek Bir Vatandaşlığa Geçme Durumu İle Yakın Hissedilen Ülke

Tek Vatandaşlık	Yakın Hissedilen Ülke					Toplam	
	Cevapsız	Türkiye	Suriye	Hem Türkiye Hem Suriye	Diğer		
Cevapsız	1	5	2	4	0	12	P=0,006
Türkiye	1	25	3	8	0	37	
Suriye	1	8	16	11	1	37	
Toplam	3	38	21	23	1	86	

Örneklem grubu içerisinde yer alan katılımcılar arasında, kendini Türkiye'ye yakın hissettiğini belirten örneklem grubu, tek bir vatandaşlığı seçmesi halinde %67,57 ile Türkiye'yi seçeceğini belirtmiştir.

Yakın hissettiği ülke olan Suriye'yi, tek vatandaşlık için seçeceğini belirten katılımcıların oranı %43,24'tür. Kendini Türkiye'ye yakın hissettiğini ifade eden ancak tek bir vatandaşlık seçme konusunda cevapsız kalan katılımcıların oranı %41,7 oranındadır. Benzer şekilde, kendini Suriye'ye yakın hisseden, ancak vatandaşlık seçiminde cevapsız kalan katılımcıların oranı %16,67'dir.

Tablo 2.14: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu İle Ana Dil Kullanımı

Tek Vatandaşlık	Anadil		Toplam	
	Arapça	Türkçe		
Cevapsız	12	0	12	P=0,001
Türkiye	27	10	37	
Suriye	37	0	37	
Toplam	76	10	86	

Örneklem grubunda katılımcıların tek bir vatandaşlığı tercih etme durumu ile anadilleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Anadilini Arapça olarak tanımlayan katılımcıların, tek bir vatandaşlığı seçme durumunda Suriye'yi seçeceğini belirtenlerin oranları %100'dür. Buna karşın ana dili Arapça olan ve tek bir vatandaşlık imkanım olsa Türkiye'yi seçerim diyen katılımcıların oranı da %72,97 ile oldukça yüksektir.

Örnekleme ana dilini Türkçe olarak tanımlayan katılımcıların, tek bir vatandaşlığı seçme durumunda kalması halinde, Türkiye'yi seçeceğini belirtmiştir. Bu oran da %27,03'tür. Katılımcılar arasında, ana dili Arapça olan, ancak tek bir vatandaşlığı seçme durumuna cevap vermek istemeyen katılımcıların oranı da %100'dür. Örneklem grubuna dahil olan katılımcılar arasında, anadilini Arapça olarak tanımlayıp, tek bir vatandaşlığı seçme durumunda kalması halinde Suriye'yi seçeceğini belirten katılımcıların oranı oldukça yüksektir.

Katılımcılar, köken ülkeyle bağlarını sürdürmek istemektedir. Ancak araştırmada, anadili Arapça olan ve tek bir vatandaşlığı seçme durumunda Türkiye'yi seçeceğini belirten katılımcıların oranı da, kayda değerdir. Örneklemden, katılımcılar arasında Suriye'nin geleceğine dair herhangi bir umutlarının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu anlamda, bazı katılımcılar oldukça rasyonel düşünmektedir.

Katılımcılar, geleceği olmadığını düşündükleri ülkeleri üzerine, gelecek planları yapmamaktadır. Bir anlamda bu durum, Türkiye vatandaşlığını Suriye vatandaşlığından çıkma pahasına tercih etmek anlamına gelmektedir. Kendi dilinden farklı bir dili olan bir ülkenin, tek vatandaşı olmak istemek, katılımcılar arasında, anadili daha az önemli kıldıkları anlamına da gelmektedir.

Tablo 2.15: Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu ile Bölge Halkıyla Evlilik Algısı

Tek Vatandaşlık	Bölge Halkı Evlilik			Toplam	
	Cevapsız	Evet Onaylıyorum	Hayır Onaylamıyorum		
Cevapsız	0	11	1	12	P=0,011
Türkiye	0	34	3	37	
Suriye	1	22	14	37	
Toplam	1	67	18	86	

Örneklem grubu içerisinde tek bir vatandaşlığı seçme durumu ile bölge halkıyla evlilikleri onaylama durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Bu bağlamda, bölge halkıyla evliliklere olumlu bakan katılımcılar, tek bir vatandaşlığı seçme durumu için de, Türkiye cevabını vermiştir. Bu oran %91,89 ile

oldukça yüksektir. Bölge halkıyla evlilikleri onayladığını, ancak tek bir vatandaşlığı seçme durumunda kalması halinde hangi ülkeyi seçeceğini cevapsız bırakan katılımcıların oranı da %91,67 ile ikinci yüksek oran olmaktadır.

Bölge halkıyla evlilikleri onaylamasına karşın, tek bir vatandaşlığı seçmek zorunda kalması halinde, Suriye'yi seçeceğini belirten katılımcıların oranı %59,46'dır. Tek bir vatandaşlık olarak, Suriye'yi seçen ve bölge halkıyla evlilikleri onaylamayan katılımcıların oranı ise %37,84'tür. Türkiye vatandaşı olabileceğini belirten, ancak bölge halkıyla evlilikleri onaylamayan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu oranı ise %8,11'dir.

Bölge halkıyla evliliklere olumlu bakan ve yalnız Türkiye vatandaşlığını seçeceğini belirten örneklem grubu içerisinde, bölge halkıyla evlilik yapan katılımcılar da bulunmaktadır. Söz konusu bazı katılımcıların Türkiye'de evlilik vasıtasıyla yeni akrabalık ilişkileri kurdukları, Suriye'de ise yakınlarının kalmadığı ve geleceklerini Türkiye üzerinden şekillendirdikleri göz önüne alındığında oranının yüksek çıkması beklenen bir durumdur.

Bölge halkıyla evlilik yapmış veya evliliğe olumlu bakmasına karşın Suriye vatandaşlığından çıkmak istemeyeceğini belirten katılımcılar da bulunmaktadır. Çünkü, bir anlamda katılımcılar arasında bölge halkıyla evlilik yapmış veya yapacak olmak, benzer şekilde çocuk sahibi olmak, zaten vatandaşlık almaya hak kazandıran bir durumdur.

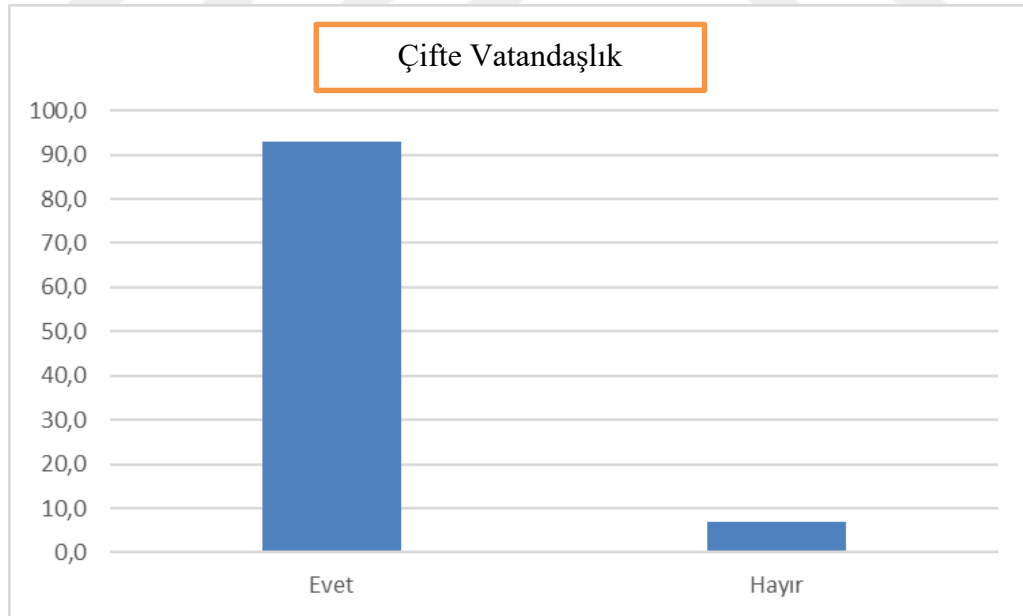
Anket çalışmaları esnasında, vatandaşlık sorusuna bölge halkıyla evlilik yapmış olan katılımcıların, üç yıl diye cevap verdikleri görülmüştür. Yani üç yıl evli kaldıktan sonra, evlilikten kaynaklı vatandaşlık haklarının doğacağını ifade eden katılımcılar da bulunmaktadır. Aynı zamanda bazı katılımcılar, bölge halkıyla evlenmiş veya evlenme olasılığı olsa bile köken ülke ile bağlarını koparmak istememektedir. Tek bir vatandaşlığı seçmek, bu anlamda köken ülke vatandaşlığından çıkmak anlamına gelmektedir.

Tablo 2.16: Tek Bir Vatandaşlık Seçme Durumu ile Şu Anki Ekonomik Durum

Tek Vatandaşlık	Şu Anki Ekonomik Durum					Toplam	
	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü		
Cevapsız	0	5	1	4	2	12	P=0,898
Türkiye	2	23	1	7	4	37	
Suriye	2	22	2	8	3	37	
Toplam	4	50	4	19	9	86	

Tablo 2.16’den görüldüğü üzere, örneklem grubunda, tek bir vatandaşlığı seçme durumu ile şu anki ekonomik durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu anlamda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, ekonomik durumunu “iyi” olarak tanımlamaktadır. Ancak bu durum, katılımcıların şu anki ekonomik durumlarının tek bir vatandaşlığı seçme tercihlerinde etkili olmadığı anlaşılmaktadır.

2.4.3.4. Çifte Vatandaş Olma Durumu

Şekil 2.38: Çifte Vatandaşlık Algısı

Örneklem grubundaki katılımcıların arasında, imkan tanınırsa çifte vatandaşlığa geçmek isteyen kişilerin oranı oldukça yüksektir. Şekil 2.38’den de anlaşılabacağı üzere çifte vatandaş olmak isteyenlerin oranı %93’dür. Katılımcıların

vatandaş olma imkanı tanınması halinde, Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak isteyecekleri görülmektedir.

Katılımcılar arasında, çifte vatandaşlık isteme oranının oldukça yüksek olması, katılımcıların rasyonel düşündüklerini göstermektedir. Örneklem grubu, çifte vatandaş olmanın, Türkiye’de kendilerine konfor sağlayacağını düşünmektedir. Bir katılımcı vatandaşlık isteğini şöyle ifade etmektedir.

“Vatandaşlık çok şeyi kolaylaştırıyor. Burada 5 sene oturdum. Türkiye’de kendimi Suriyeli hissediyorum. Dil ile ilgili sıkıntılar var ama halledebiliyorum, sürekli pasaport yenilemek zorundayım. Ve orada çok aşağılanıyorum. Suriye’de savaş zaten bunun için çıktı, milleti aşağıladıkları için. Burada, babamla iş yeri açmayı düşünüyorum. Vatandaşlık bunun için kolaylık sağlayacak, hem gelecek için hem de şimdi rahat etmek için” (Süleyman, 23, Suriye, 5 yıl önce gelmiş).

Katılımcı, Suriye’de vatandaşlığı olduğu halde, milletin aşağılandığı için savaş çıktığını, Türkiye’de ise vatandaşlığı olmadığı için aşağılandığını düşünmektedir. Katılımcının görüşünden hareketle, vatandaşlık alma, aşağılanmama sebebi olarak görülmektedir. Ancak katılımcı, kendi ülkesinde vatandaş olduğu halde, aşağılandığını da belirtmektedir.

Neticede, kendi ülkesinde vatandaş olduğu halde aşağılandığını düşünen katılımcı, Türkiye’de vatandaşlık alması durumunda aşağılanmayacağı kanaatindedir. Bu durum, örneklem grubunun Türkiye’den beklentilerine işaret etmektedir. “Vatandaşlık burada millet ile işlere girmek için kolaylık sağlar. Güvenlik içinde öyle daha rahat hareket edebiliriz. Aynı zamanda resmi kurumlarda işlerimiz daha kolay olabilir” (Adem, 21, Suriye, 6 yıl önce gelmiş). Türkiye’yi kendi fenomenlerinden hareketle daha demokratik ve özgürlükçü olarak ele aldıkları kanaatine ulaşmak mümkündür.

Bazı katılımcılar, ekonomik rahatlık ve resmi kurumlarda işleri kolaylaştırmak için, vatandaş olmak istemektedir. “Ben Türkiye’ye geleli 4 yıl olmuş. Pasaport uzatmak için İstanbul’a gideceğiz. Ama çok zor oluyor. 6-7 ay bekliyorum. Ayrıca vatandaşlık olsa, her yerde çalışabiliriz” (Metin, 22, Suriye, 4 yıl önce gelmiş). Bu katılımcı, vatandaş olması halinde Türkiye’de kolaylıkla çalışabileceğini düşündüğü için, vatandaşlık istediğini belirtmektedir.

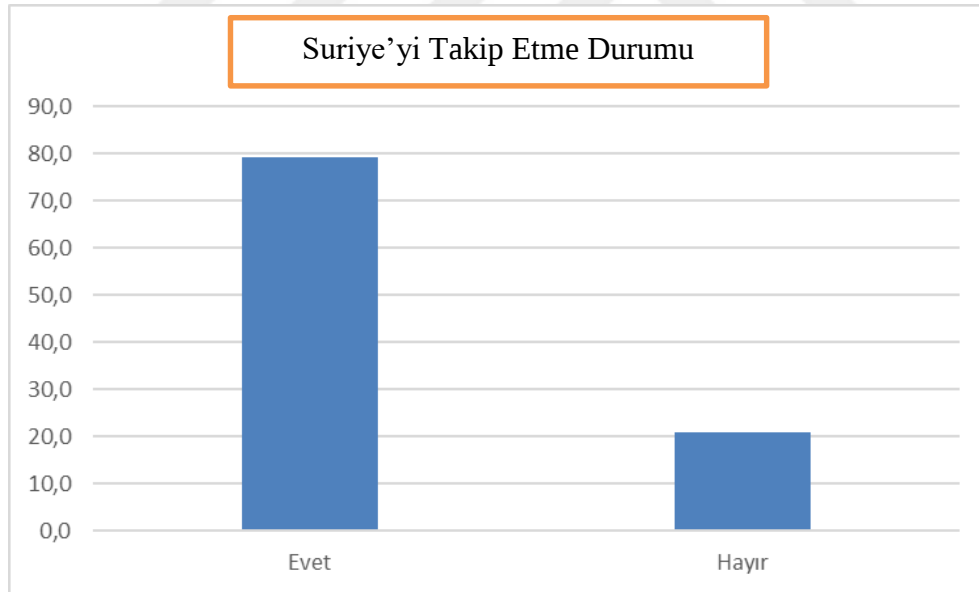
2.4.3.5. Suriyeliler İle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu

Suriye içinde bulunduğu koşullar nedeniyle, birçok dünya ülkesiyle birlikte kendi vatandaşlarının da ilgisini çekmektedir. Suriyeliler, köken ülkelerinin sosyo-ekonomik ve siyasi durumlarında meydana gelen gelişmeleri takip etmektedir.

Suriyelilerin diğer Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip etme düzeyleri, ülkelerinde olan aidiyet bağları hakkında, önemli bilgiler sunmaktadır. Aynı zamanda, Suriyelilerin kendileri hakkındaki konulara ilgi düzeylerini de, belirlemek açısından önemlidir.

Suriyelilerin, Türkiye’de rotasını hangi yöne çevirdiğini ve geleceğini nasıl şekillendirmek istediğine dair de, ipuçları sunmaktadır. Şekil 2.37’de Suriyelilerin kendileriyle ilgili gelişmeleri takip etme düzeylerini göstermektedir.

Şekil 2.39: Suriyeliler ile İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu



Şekil 2.39’dan hareketle, örneklemin Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri büyük oranda %79,1 ile takip ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, katılımcıların Suriye ile olan aidiyet bağlarının güçlüğünü göstermesi açısından önemlidir. Örneklem grubunda %20,9 oranında katılımcı ise, Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip etmediğini belirtmektedir.

Türkiye’de kendine yeni bir hayat kuran ve yeni hayatlarına tutunmaya çabalayan Suriyeliler için, Türkiye’de çalışmanın anlamı büyüktür. Dolayısıyla çalışmaktan zaman bulamadığı için, gelişmeleri takip edemediğini ifade eden katılımcılardan da, “Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip ediyor musunuz?” Sorusuna örnekleme hayır cevabı alınmıştır. “Çok çalışıyorum, iş yüzünden Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip edemiyorum” (Nurullah, 29, Suriye, 3,5 yıl önce gelmiş).

Kendileriyle ilgili gelişmeleri takip etmek, Suriyeliler için savaşın getirdiği yıkım ile yeniden yüzleşmek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, katılımcıların büyük bir kısmı geçmişi hatırlattığı ve morallerini bozduğu için Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip etmediklerini belirtmektedir.

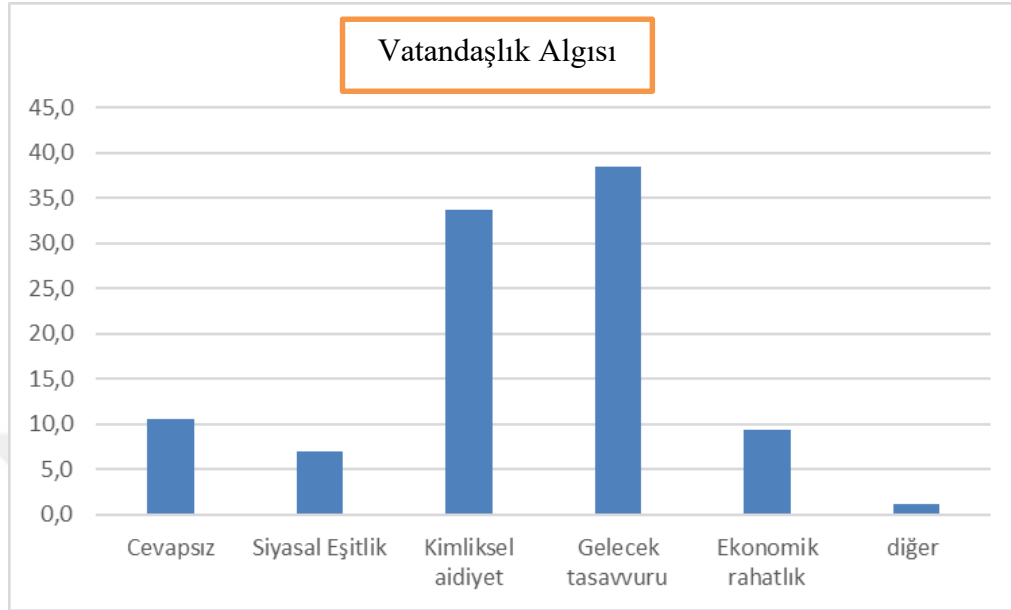
Tablo 2.17: Suriyeliler İle İlgili Gelişmeleri Takip Etme Durumu ve Türkiye’ye Aidiyet Algısı

Takip Etme Durumu	Aidiyet Algısı			Toplam	
	Cevapsız	Evet Hissediyorum	Hayır Hissetmiyorum		
Evet	1	48	19	68	P=0,279
Hayır	0	16	2	18	
Toplam	1	64	21	86	

Tablo 2.17’de de görüldüğü üzere, örnekleme dahil olan katılımcıların, Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip etme durumları ile kendilerini Türkiye’ye ait hissetme durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ancak, Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip etme durumları ile kendilerini Türkiye’ye ait hissetme durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

2.4.3.6. Vatandaşlık Algısı

Şekil 2.40: Vatandaşlık Ne İfade Ediyor?



Örneklem grubunda yer alan katılımcılar, “ Vatandaşlık size ne ifade ediyor?” sorusuna %38,4 oranında gelecek tasavvuru cevabını vermiştir. Katılımcılar, kendilerine vatandaşlık imkanı tanınması halinde, vatandaşlıktan doğacak haklarıyla Türkiye’deki geleceklerini garanti altına almak istemektedir.

%33,7 oranında ise, vatandaşlığın kendileri için kimliksel aidiyet anlamına geldiğini ifade edenler yer almaktadır. Katılımcılar arasında, bu gruba zaten Türk olduğunu ifade edenler ile Türkiye’de kendilerine yabancı algısının oluşmamasını isteyenler dahil olmaktadır. Uzun vadede iş kurma, yatırım yapma beklentisi olan katılımcılar ise ekonomik aidiyet cevabını vermiştir.

Araştırmanın dikkat çekici verilerinden birisi de, siyasal aidiyet tercihidir. Ülkelerinde seçme hakkı ve dolayısıyla özgür olmadığını düşünen katılımcılar, vatandaşlığın kendilerinde siyasal aidiyet anlamına geldiğini belirtmektedir.

“Suriye’de, dini açıdan aynı halk aynı düşünce farkı yok orada, burada ise bazı insanlar ateist bazıları dindar olabilir ama ben bu duruma alışamadım. Hatta tiksiniyorum ama Türkiye’de herkes dini algıladığı şekilde yaşıyor özgür. Herkesin hakkı saklıdır. Ama bana ters geliyor ama siyasi olarak iyi. Mesela ben birisi ateist olduğu için üzülürüm ama onun istediği gibi yaşamasını da onaylıyorum. Onu herhangi bir şeye zorlamadan özgür olmasını seviyorum. Türkiye’deki özgürlüğü seviyorum” (Nuh- 23-Suriye- 5 yıl önce gelmiş).

Örnekleme dahil olan katılımcı, Suriye'deki düşünce ortamı ile Türkiye'yi kıyaslamaktadır. Katılımcı, Türkiye'deki mevcut durumu, Suriye'ye kıyasla daha özgür bulmakla birlikte, alışık olmadığını ve yadırgadığını, ama yine de böyle olmasını sevdiğini ifade etmektedir.

Bazı katılımcılar, bir yaptırım olmasa bile, düşündüğünü söyleyebilmenin özgürlük olduğunu, ancak kendi ülkelerinde bu durumun böyle olmadığını, beyan etmektedir. “Ben Türkiye'den çok memnunum. Çünkü Suriye'de benim hiçbir hakkım yok” (Ferit, 33, Suriye, 5 sene önce gelmiş).

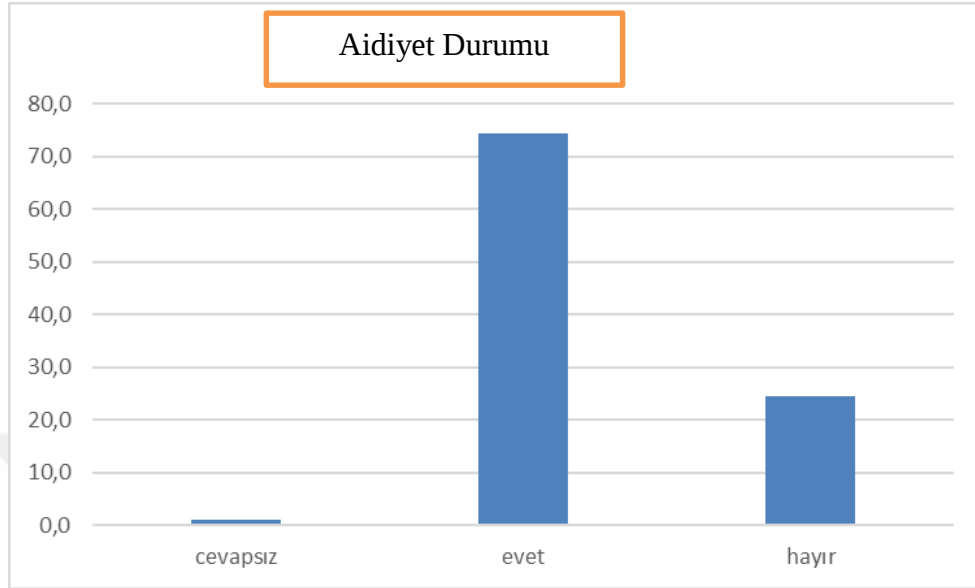
Örnekleme, savaşın değiştirdiği hayatları, Suriye özelinde ele almaktadır. Savaşla birlikte pek çok Suriyeli yerinden ve yurdundan edilmiştir. Bu durum onları yabancı ülkelerde yaşamaya, yeni aidiyet bağları geliştirmeye ve bazen de kim olduklarını ve olmadıklarını ispat etmeye zorlamıştır.

2.5. TÜRKİYE İLE KURULAN BAĞ

Suriyelilerin, Türkiye ile kurdukları bağ, onların ev sahibi topluma yönelik algılarını anlamak açısından önem teşkil etmektedir. Söz konusu bağ, Suriyelilerin kendini ev sahibi toplum içinde nasıl hissettiklerine dair ipuçları sunmaktadır. Suriyelilerin Türkiye ile kurdukları bağ, onların ev sahibi toplumla olan bütünleşme düzeyleri hakkında da bilgi vermesi açısından önemlidir.

2.5.1. Türkiye'ye Aitlik Durumu

Şekil 2.41: Türkiye'ye Ait Hissetme Durumu



Örneklem grubundan elde edilen verilere göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu %74,4 oranıyla kendini Türkiye'ye ait hissettiğini ifade etmektedir. Katılımcılar arasında, kendini Türkiye'ye ait hissetmediğini belirtenlerin oranı ise %24,4'tür.

Örneklem grubunun, kendini Türkiye'ye ait hissetmelerinde büyük oranda Türkçe konuşmayı öğrenmeleri, yerli halk ile arkadaşlık, akrabalık ilişkileri geliştirmeleri etkili olmaktadır.

Tablo 2.18: Türkiye'ye Aitlik Hissi İle Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu

Aitlik Hissi	Tek Vatandaşlık			Total	
	Cevapsız	Türkiye	Suriye		
Cevapsız	0	0	1	1	P=0,001
Evet	12	33	19	64	
Hayır	0	4	17	21	
Total	12	37	37	86	

Örneklem grubu içerisinde Tablo-2.18'den de anlaşılaacağı üzere, katılımcılar arasında, kendini Türkiye ait hissetmediğini ve tek bir vatandaşlığı seçme durumu söz konusu olsa, Türkiye'yi seçmeyeceğini belirten katılımcıların oranı %80,95'tir.

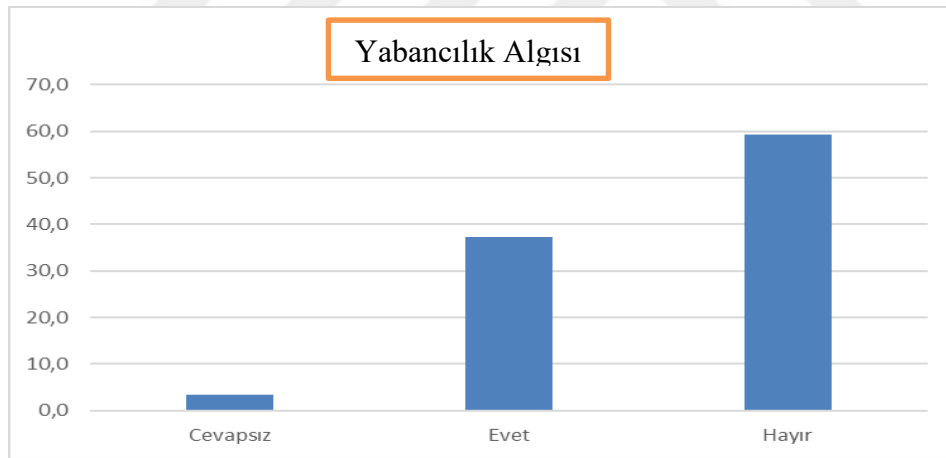
Kendini Türkiye'ye ait hisseden ve tek bir vatandaşlığı seçme imkanı olsa Türkiye'yi seçmek istediğini ifade edenlerin oranı %51,6'dır. Söz konusu oran örneklem grubunun, aitlik düzeyi hakkında bilgi veren önemli bir veridir.

Kendini Türkiye'ye ait hissettiğini ancak tek bir vatandaşlığı seçme zorunda kalması durumunda Suriye'yi seçeceğini belirten katılımcıların oranı ise %29,69 olmaktadır. Söz konusu veriler örneklem grubunun, vatandaşlık bağı ve aidiyet düzeyi hakkında önemli ipuçları sunmaktadır.

Örneklem her ne kadar kendini Türkiye'ye ait hissettiğini ifade etse de, tek bir vatandaşlığı seçme zorunluluğu halinde, köken ülke vatandaşlığında kalacağını belirtmiştir. Vatandaşlık ile aidiyet arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

2.5.2. Türkiye'de Yabancılık Algısı

Şekil 2.42: Türkiye'de Yabancılık Algısı



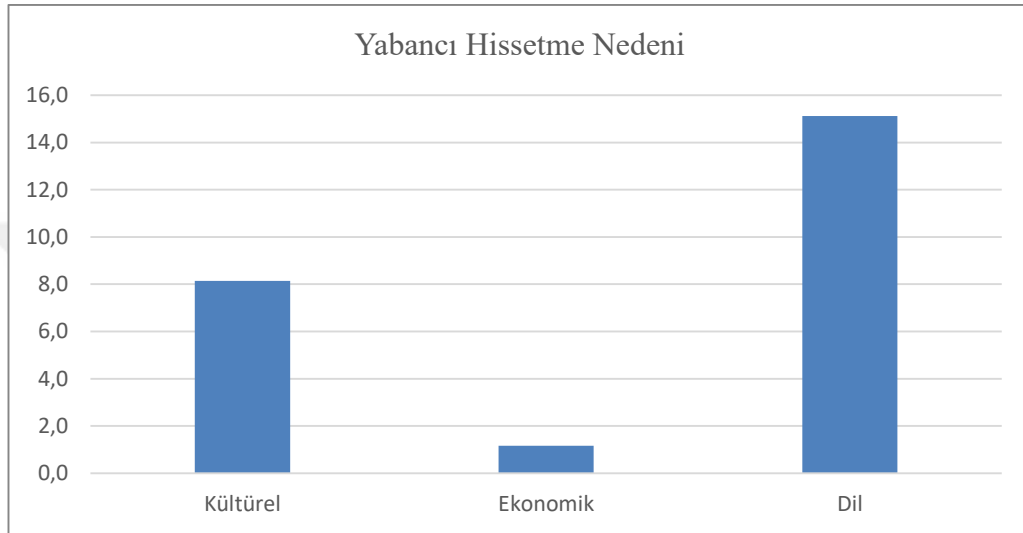
Şekil 2.42'den görüldüğü üzere, katılımcıların %59,3'ü kendini Türkiye'de yabancı hissetmemektedir. Örneklemede, kendini Türkiye'de yabancı olarak hissedenlerin oranı ise %37,2'dir. Yabancılık hissinin oluşmasında, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, dilden kaynaklı yetersizliklerin etkili olduğunu belirtmiştir.

Ancak özelde diğer bir etken, örnekleme konu olan birçok katılımcının kendi deyimiyle 'garip' hissetmelerindedir. "Bana ilk kim olduğumu sorsanız, ben garip derim yani ben garip" (Aslı-48-Suriye-3,5 yıl önce gelmiş). Bu hissiyat ailelerinin yanında olamamaktan, ailelerinin yanlarında olmamasından kaynaklanmaktadır.

Aile ve akraba yoksunluğu, örneklemin kendini “el garip” tabiriyle yabancı hissetmesinin temel nedenidir. Savaşta sevdiklerini kaybetmenin hüznü de, onların kendilerini yalnız, kimsesiz ve yabancı hissetmelerinde etkili olmaktadır.

2.5.2.1. Yabancı Hissetme Sebebi

Şekil 2.43: Yabancı Hissetme Sebebi



Şekil 2.41, örneklem grubu içerisinde, kendisini Türkiye’de yabancı hissettiğini ifade eden katılımcılara, gerekçesi sorulmuştur. Kendisini Türkiye’de yabancı hissetme nedeni olarak katılımcıların büyük çoğunluğu %15,4 oranında, dil değişkenini belirtmiştir.

Diğer bir yabancı hissetme nedeni olarak da, arkadaş, akraba, çevre yoksunluğu, yeme-içme alışkanlıkları, bayramlar ve düşünsel farklılıklar gelmektedir. Örnekleme dahil olan bir katılımcı, Türkiye’de sosyo-kültürel olarak ve düşünsel anlamda fark gördüğünü ifade etmiştir.

“Türkiye’de daha çok özgürlük var, millet daha çok açık, arkadaşlık olarak kızlar ve erkekler arkadaş oluyor. Suriye’de böyle değil, kanka diyorlar mesela; ama Türkmenler arasında böyle ortamlar görmedim. Benim ailemde yok. Benim kız kardeşim gereksiz yere okul arkadaşı ile konuşmasına izin vermezdik. Kız kardeşimle konuşuyordum. Senden hoşlanan kişiler olursa, sevgili muhabbetine girme, ciddiye gelir seni ister. Allah’ın sünneti bu seninle evlenir. Benim ailemde böyle, çoğumuz Türkmenler olarak böyle düşünüyoruz. Peçeli vardır, biz de ben de eşimi peçeli isterim” (Ayhan,25, Suriye, 5 yıl önce gelmiş).

Katılımcılar arasında, Suriye’nin toprağında yetişen ürünün, Suriye’nin doğasının farklı olduğunu düşünen katılımcılar da yer almaktadır. “Suriye’de toprak çok

güzel, kokusu çok güzel, hurma çok güzel, sebze, salatalık, domates lezzet çok güzel” (Aslı, 48, Suriye, 3,5 yıl önce gelmiş).

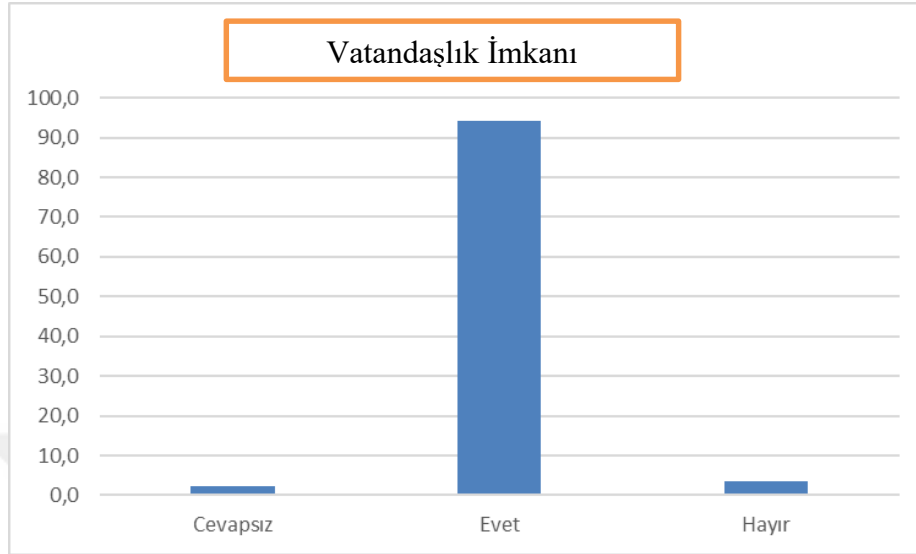
Akraba ve çevre yoksunluğu katılımcıların kendilerini Türkiye’de yabancı hissetme sebeplerinin başında gelmektedir. Bir katılımcı, yabancı bir ülkede akrabasının, tanıdıklarının olmamasını şöyle ifade etmektedir.

“İşte akraba yok diye, insan yabancılık çekiyor. Antep, İstanbul gibi orada akrabalarımız çok, hep birbirlerine gidiyorlar geliyorlar. Bir düğün olsun böyleler, bir ölü olsun böyle beraberler, bir bayram olsun, bir hasta olsun. Biz burada ölsek üstümüze giren yok yani geçen sene ben hastalandım. 2 gün mü 3 gün mü yattım, üstüme giren yoktur. Neyin var hasta mısın, şey misin? Diyorum bir görümcem olsaydı. Ya da bir kız kardeşim falan olsaydı. Arardım ben hastayım ölüyorum diye gelirlerdi. Bir çorba yapar, evimi toplarlar, çocuklarıma yemek falan pişirir koyarlardı. Artık eşim indirip kaldırmaya başladı. Sonra bir komşum var burada, ertesi gün duymuş geldi. Hastayım öylesine gelmişte yani. Ben hastayım o artık yemek pişirdi, bulaşığımı falan yıkadı” (Havva, 37, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

Örneklemden hareketle, Kütahya’da yaşayan Suriyelilerin en çok zorlandıkları konuların başında, dil ve akraba yoksunluğu gelmektedir. Ancak, çoğunlukla akrabaya duyulan özlem, Türkiye’nin diğer şehirlerinde yaşayan yakınlarına olmaktadır. Bu durum da, çalışmanın dikkat çekici sonuçları arasındadır. Netice itibarıyla, katılımcıların çok azının Suriye’de akrabası bulunmaktadır.

2.5.3. Vatandaşlığa Başvuru İmkânı

Şekil 2.44: Vatandaşlığa Başvuru Hakkı



Örneklem grubundaki katılımcılara yöneltilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına başvuru hakkı verilse, başvurmak ister miydiniz? Sorusuna %94,2 gibi büyük oranda katılımcılardan evet cevabı alınmıştır. %3,5 ile hayır diyen katılımcıların ise, Suriye'ye geri dönme ve Türkiye'ye sadece ziyaret amacıyla gelme planları olduğu öğrenilmiştir.

Örneklemin büyük bir çoğunluğu, Türkiye'de vatandaşlık almak istemektedir. “İş açısından, yatırım açısından vatandaşlık bana rahatlık sağlar. Ev tarla alabiliriz, vatandaşlık olursa, her yerde durum aynı Almanya'da da Türkler vatandaş oldu” (Burak- 23-Suriye- 4 yıl önce gelmiş). Katılımcıların, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak istemelerinde, gelecek planları, ekonomik rahatlık, bürokratik ve gündelik işleri kolaylaştırma gibi etkenler başat rolü oynamaktadır.

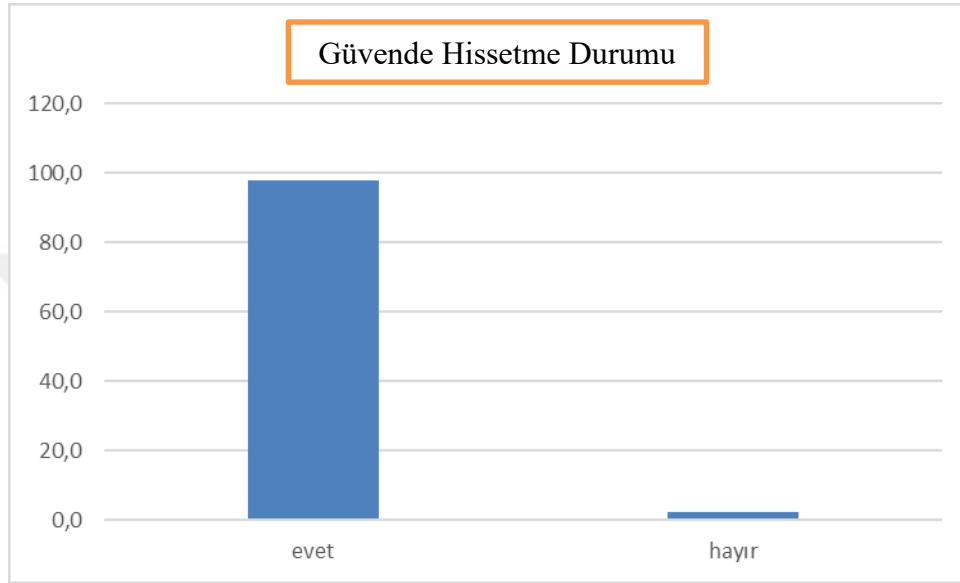
2.5.4. Güvenlik Algısı

Çalışmada, Suriyelilerin büyük bir kısmının geleceklerini güvenlik algısı üzerinden konumlandıkları anlaşılmaktadır. Ülkesinden güvenlik gerekçesiyle ayrılan örneklem grubunun çoğunluğunun en temel önceliği, göç ettiği yerin güvenli olmasıdır.

Ülkelerini savaş nedeniyle terk eden göçmen, göç ettiği yerin güvenli bir yer olmasını istemekte ve buradaki varlığını da güvenli olmasıyla açıklamaktadır. Savaşın

verdiği yıkım, katılımcıların psiko-sosyal durumlarına da etki etmektedir. Katılımcıların büyük oranda yaşadıkları yere aidiyetlerinin güvenlik algıları üzerinden şekillendiği tespit edilmiştir.

Şekil 2.45: Türkiye’de Güvende Hissediyor mu?



Örneklemin büyük bir kısmı %97,7 oranıyla Türkiye’de kendilerini güvende hissettiklerini belirtmiştir. Güvende olmadığını düşünenlerin oranı ise % 2,3’tür. Bu veriler Kütahya merkez, ilçe ve köylerinde yaşayan Suriyelilerin büyük oranda güvende olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Güvende olmadığını düşünen katılımcılarda ise, hiçbir yerin güvenli olmadığı algısı bulunmaktadır.

Yaşadığı yerin güvenli olmaması durumunda, katılımcıların nasıl ve ne yönde hareket edeceği önemli sorunsallar arasında yer almaktadır. Örneklem grubuna dahil olan bir katılımcı tarafından, bu durum şöyle ifade edilmektedir. “Suriye vatanım ama Türkiye’de kendimi güvende hissediyorum, Türkiye çok güzel” (Yağmur,33, Suriye, 3 yıl önce gelmiş).

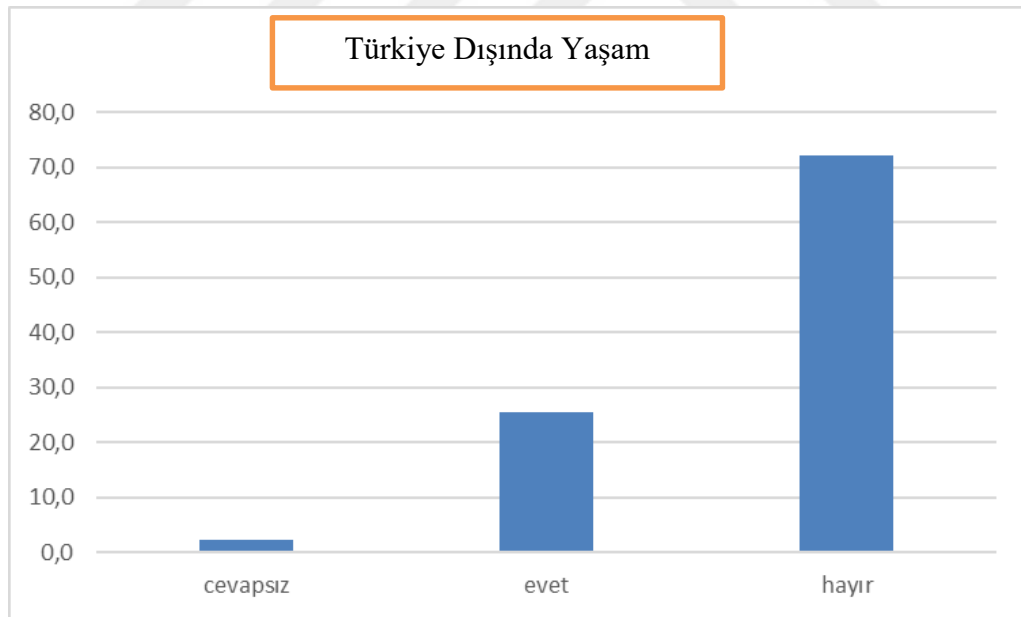
2.5.5. Türkiye Dışında Yaşam

Göçmenlerin göç etmiş oldukları yer dışında başka bir yere göç etme istekleri, onların ev sahibi ülkeyle olan etkileşimi, aidiyet ve bütünleşme düzeyleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Aynı zamanda, göçmenlerin gelecek beklentilerini anlamak, bu sayede mümkün olmaktadır.

Göçmenin göç ettiği toplumdan başka bir yere gitme isteği, ev sahibi toplumun, kendini göçmenin gözünden görmesini de sağlamaktadır. Bu durum, bir anlamda ev sahibi topluma özeleştiriyi yapma imkanı tanımaktır.

Göçmenin farklı bir ülkeye yeniden göç etme sebebi, birçok nedene dayanabilmektedir. Ev sahibi toplumda yeterince kabul görmeme, dışlanma, asimile olma, ayrımcılığa maruz bırakılma gibi nedenler, göçmenin yeniden göç etmesine sebep olan etkenler arasındadır.

Şekil 2.46: Türkiye Dışında Yaşam İster mi?



Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun %72,1 oranında Türkiye dışında herhangi bir yerde yaşamak istememektedir. Türkiye dışında bir yerde yaşama isteği oranı ise örnekleme %25,6'dır.

Örneklemin Türkiye’de yaşamak istemesinde büyük oranda etkili olan durum, kültürel olarak kendilerine ülkeyi yakın görmeleridir. Bunun yanı sıra, ortak bir tarihi geçmiş, coğrafi yakınlık, dildeki benzerlik gibi etkenler de, katılımcıların Türkiye dışında bir yerde yaşamak istememelerinin gerekçeleri arasındadır.

Örneklem grubu, gerek sosyo-kültürel benzerlikler, gerek ekonomik, politik rahatlık ve güvenlik gibi gerekçeler ile başka ülkelere gitmek istemediklerini belirtmektedir. “Ben Türkiye dışında bir yerde yaşamak istemem, Türkiye Suriye’ye yakın. Türkiye, Türkler diğer ülkelere göre daha iyi onun için geldim. Yani burası çok rahat”. (Tuncay- Erkek- 20-3,5 yıl önce gelmiş).

Türkiye dışında bir yerde yaşama isteğinin oluşmamasında başka bir etken de, katılımcıların farklı ülkelere göç eden yakınlarından edindikleri tecrübelerdir. Farklı ülkelerde tanıdıkları olan katılımcılar, kendi şartları ile diğer göçmenlerin şartlarını kıyaslama imkanı elde etmektedir.

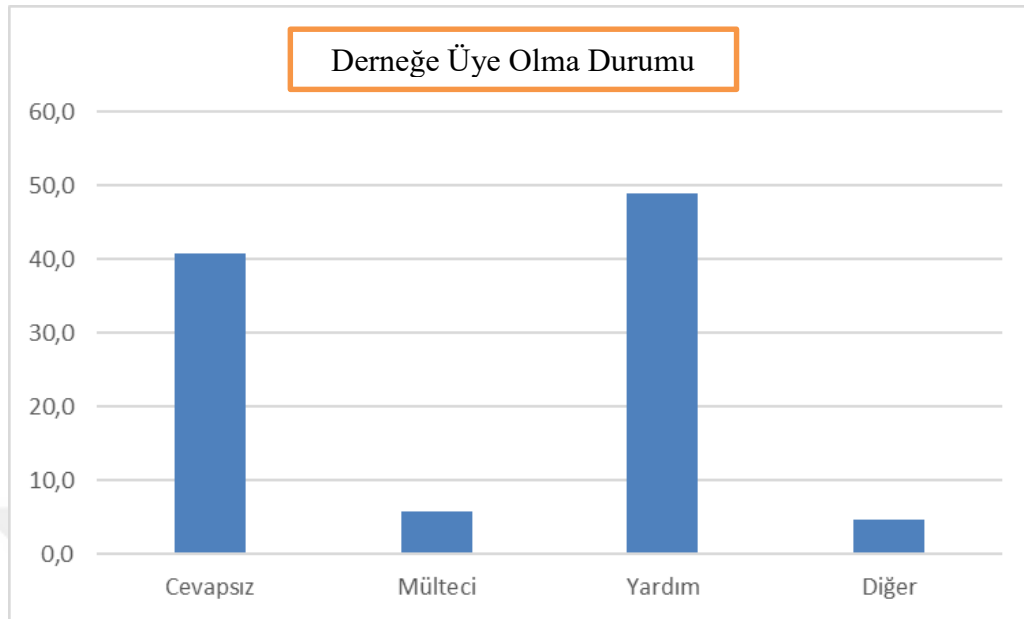
Katılımcılar arasında Türkiye’ye göç etmeden önce, farklı ülkelerde yaşamış olan katılımcılar da bulunmaktadır. “Ben Türkiye dışında bir yerde yaşamak istemem, Türkiye Suriye’ye yakın. Türkiye, Türkler diğer ülkelere göre daha iyi, onun için geldim yani burası çok rahat” (20-Melik-Suriye-3,5 sene önce). Söz konusu katılımcıların varlığı ve farklı ülkelerdeki edinimleri örneklemin diğer katılımcıları için referans oluşturmaktadır.

2.5.6. Derneğe Üye Olma Durumu

Göçmenlerin ev sahibi toplumda bütünleşebilmeleri, haklarını arayabilmeleri, birlik ve beraberliklerini sağlayıp güçlendirebilmeleri için, dernekler büyük oranda önem arz etmektedir. Aynı zamanda, dernekler üyelerinin birbirlerini tanımalarına dolayısıyla sosyalleşmelerine imkan tanımaktadır.

Göçmen, yabancı bir ülkede olmanın yol açabileceği sorunlara karşı, yalnız mücadele etmek zorunda kalmamaktadır. Dernek üyeliğiyle birlikte göçmen, kendisi ile aynı yollardan geçen, benzer kaygılar taşıyan ve artık yalnız olmadığını bilen sivil bir topluluğun parçasıdır.

Şekil 2.47: Herhangi Bir Dernek Üyeliğiniz Var mı?



Örneklem grubundan elde edilen veriler, katılımcıların %48,8 ile yardım derneklerine üyeliğinin olduğu anlaşılmaktadır. Ancak %40,7 katılımcının dernek üyeliğiniz var mı? Sorusuna cevap vermeye imtina ettiği tespit edilmiştir. Katılımcılar, yardım derneklerinden maddi, ayni (yakacak, kömür), sağlık ve eğitim yardımları aldıklarını beyan etmiştir.

Örnekleme dahil olan bir katılımcı, üyesi olduğu dernekleri şöyle ifade etmektedir: “Ben Türkiye’de yabancı öğrenciler derneğine (UDEF) üyeyim. Türkiye’nin bütün şehirlerinde var, bir de Hayme Ana Uluslararası Öğrenci Derneği (HUDER) ’de UDEF altında bazen de İHH var, dernek olarak üye olduğum” (Mert, 23, Suriye, 5 yıl önce gelmiş).

Bazı katılımcıların, bir derneğe üye oldukları ancak cevaplamak konusunda tereddüt ettikleri gözlemlenmiştir. Bu durum katılımcının, yabancı bir ülkede oluşabilecek herhangi bir yanlış yargıyı önleme amacından kaynaklanabilmektedir.

Benzer şekilde, bir veya birkaç kez yardım aldığı, ancak sürekli bir bağının olmadığı bir derneğin adını vermek istememiş olması da mümkündür. Dernek ve dernek üyeliğinin ne olduğunu bilmeyen katılımcılar da, soruyu cevapsız bırakmıştır.

2.6. ANAVATAN İLE KURULAN BAĞ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

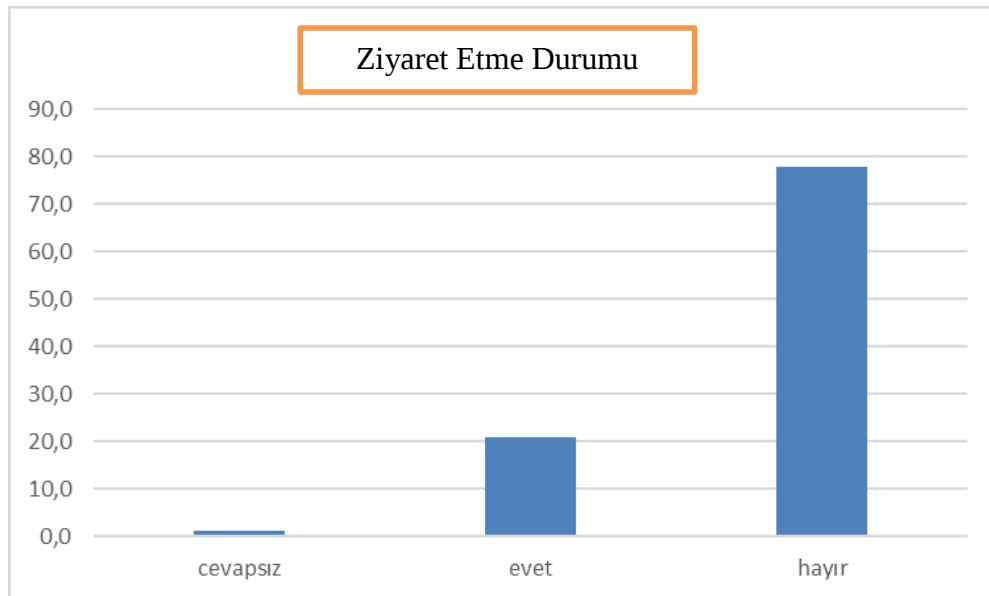
Göçmenlerin aidiyet bağlarını anlamada, köken ülke ile kurdukları etkileşim önemlidir. Göçmenin anavatan ile kurduğu bağ, hedef ülkeye geldikten sonraki yaşamının aidiyet duygusuna etkisi hakkında ipuçları sunmaktadır. Aynı zamanda bu bağ, göçmenin anavatan algısına ve yaşadığı ülkedeki entegrasyonuna da etki etmektedir.

Farklı bir ülkede yaşam deneyimi edinen göçmenin, aidiyet duygusunda yaşanan değişiklikler, ülkesini ziyaret etme motivasyonundan, geri dönme düşüncesine kadar, pek çok parametreye etki etmektedir. Bu bağlamda, göçmenlerin gelecek beklentilerini köken ülkenin mi, yoksa yaşadıkları ülkenin mi etrafında şekillendiğini anlamak açısından önemlidir.

2.6.1. Suriye'yi Ziyaret Etme Durumu

Göç araştırmalarında, göçmenlerin köken ülkeyi ziyaretleri ve ziyaretin sıklığı, göçmenin ülkesi ile olan bağlarını anlamak açısından önem teşkil etmektedir. Göçmenin köken ülke ile olan iletişimini devam ettirme çabası ve motivasyonu da sürece etki etmektedir. Göçmenin köken ülke ve ev sahibi ülke arasında kurmuş olduğu bağlar, ülkesini ziyaret etme amacını da ortaya koymaktadır.

Şekil 2.48: Suriye'yi Ziyaret Ediyor mu?



Anket katılımcılarından elde edilen verilerden hareketle, örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun %77,9 oranıyla Suriye'yi ziyaret etmediği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, Suriye'yi ziyaret eden katılımcıların oranı ise %20,9'dur.

Katılımcıların ülkelerini ziyaret etmeme/edememe amaçları farklı sebeplere dayanmaktadır. Eli silah tutabilecek, askerlik yapabilecek durumda olan erkek katılımcılar, güvenlik tehlikesi dolayısıyla ülkelere gidemediklerini ifade etmiştir. Öyle ki, bazı katılımcıların Suriye'den çıkış sebebi, silahaltına alınmak istememeleridir.

Diğer katılımcılar ise, Suriye'yi ziyaret etmeme sebeplerini, orada ziyaret edecek kimselerinin kalmamasıyla açıklamaktadır. "Suriye'de akrabamız yok hepsi Türkiye'ye geldi." (Yelda-33-Suriye-3 yıl önce gelmiş). Katılımcıların akrabalarının çoğu, Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşamaktadır. "Suriye'deki tüm akrabalarım öldü., sadece Hatay'da annem var, onu ziyaret ediyorum" (Hesna, 50, Suriye, 4 sene önce gelmiş). Bazı katılımcılar için, akraba ziyaretlerinin boyutu, ülkeler arası değil, şehirlerarası bir hal almıştır.

Akraba olmamasına karşın, ülkelerini ziyaret etmeme sebeplerini ise, bazı katılımcılar, orada her şeyin harap durumda olduğu ve bu ziyaretin anlamsız olacağı şeklinde açıklamaktadır. Katılımcıların bu düşüncelerine, ziyaretin gerektireceği maddi yükümlülüklerde etkili olmaktadır.

Kendini Türkmen olarak tanımlayan bazı katılımcılar da, zaten asıl yaşamak istedikleri ülkenin Türkiye olduğunu ve bir daha Suriye'ye dönmek istemediklerini ifade etmektedir.

"Savaştan önce her şey çok güzeldi. Türkmen olarak Türkiye'ye gelmek istedik zaten izin vermediler. 3 sene orada askerlik yaptıktan sonra pasaport alıp, Türkiye'yi ziyaret edebiliyorduk. Çünkü biz Türküz. Osmanlı zamanında dedelerimiz orada kalmış biz önceden gelmek istiyorduk zaten. Savaş bizim için daha kolay oldu"(Süleyman-25-Suriye-4 sene önce gelmiş).

Söz konusu örneklem grubunun da tüm akrabalarının Türkiye'ye geldiği, Suriye ile herhangi bir bağlarının kalmadığı ve Türkiye'de yaşamaktan çok memnun oldukları anlaşılmaktadır. "Biz Türkmen'iz zaten Arapçayı anlamıyorduk. 5-6 yıldır buradan memnunuz, bizim bir memleketimiz oldu" (Hakan-31- Suriye-5 yıl önce).

Örneklem bulgularında, az sayıda katılımcının ailesini ziyaret için Suriye’ye gittiği anlaşılmaktadır. Katılımcılar, Suriye’ye bayramlarda ailelerini ziyaret edebildiklerini, diğer durumlarda güvenlik gerekçesiyle izin verilmediğini belirtmiştir.

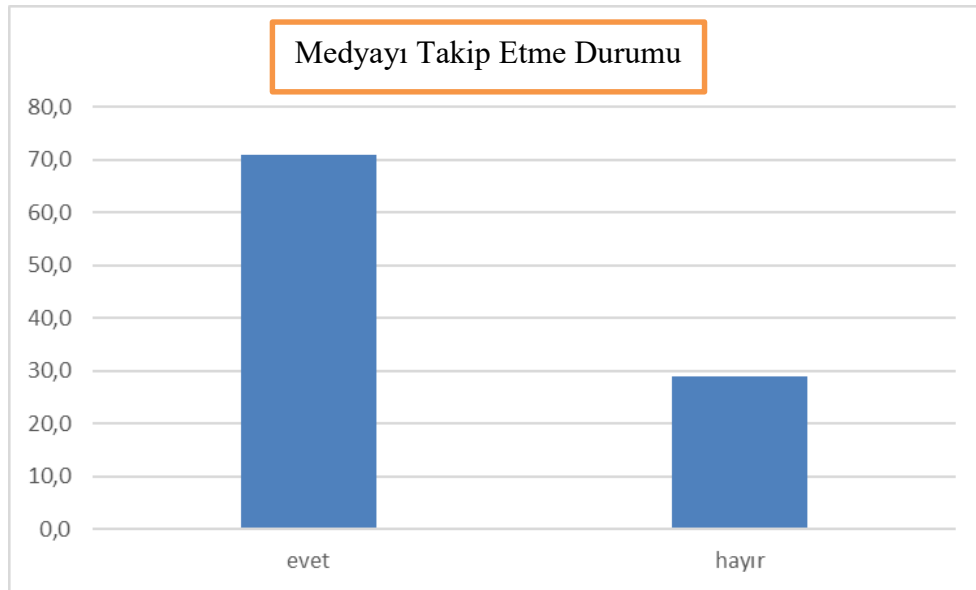
“Her sene ülkemizi ziyarete bayramlarda gidiyorum, çünkü bayramlar da izin veriliyor, ama başka zamanlarda yasak, annem babam kardeşlerim hep oradalar Atmide. Orada Türk Devleti onlara ekmeklerini her gün yiyeceklerini getiriyor yani haftalık olarak mesela ne yiyecek pirinç, yağ, şeker her şeyi getiriyor, sorun yok ” (Aslı – 48- Suriye-3.5 yıl önce gelmiş).

2.6.2. Suriye Medyasını Takip Etme Durumu

Göçmenin anavatanına ait gazete, televizyon ve haberleri takip etme durumu, ülkesine olan ilgi ve aidiyeti hakkında bilgi vermektedir. Medya, göçmen için ülkesi ile ilgili gelişmelerden haberdar eden ve göçmenin ülkesiyle olan etkileşimini destekleyen bir araçtır.

Suriye’deki iç savaş nedeniyle, ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeliler için ise, bu durum sıradan bir medya takibinin ötesine geçmektedir. Medyada ülkeleri ile ilgili yer alabilecek her türlü bilgi, göçmenin ülkesinin geleceği, dolayısıyla kendi geleceği ve geçmişi hakkında bilgi vermektedir.

Şekil 2.49: Suriye Televizyon Gazete ve Haberlerini Takip Etme Durumu



Anavatan ile kurulan bağın güçlülüğünü anlamak açısından, katılımcıların Suriye, televizyon haber ve gazetelerini takip etme oranlarını bilmek önemlidir. Katılımcıların %70,9 oranında Suriye televizyon, haber ve gazetelerini takip ettikleri Şekil 2.49'dan anlaşılmaktadır. Örnekleme takip etmediğini belirten katılımcıların oranı ise 29,1'dir.

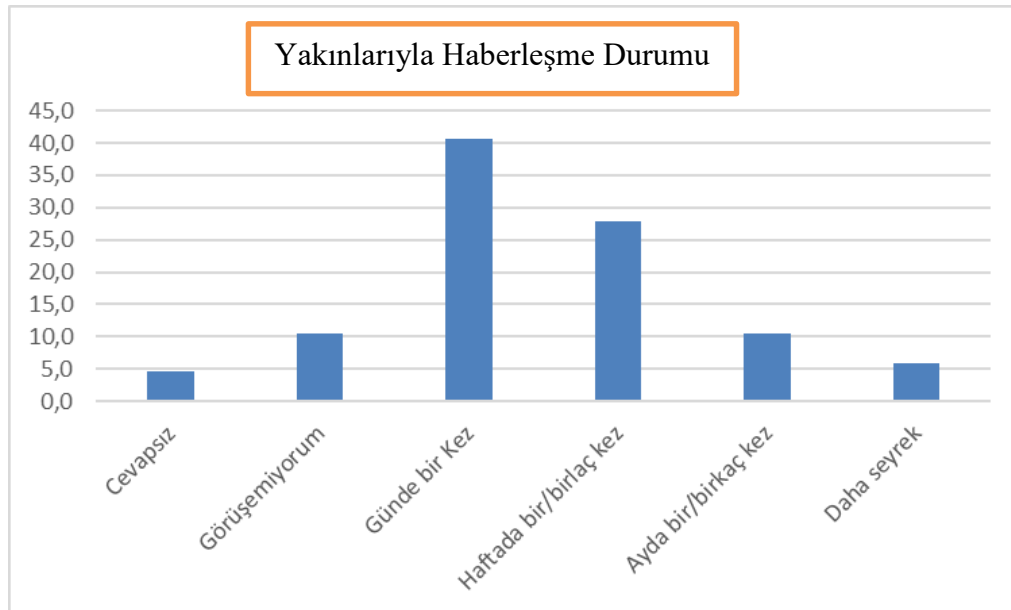
Düşük de olsa, Suriye televizyon, haber ve gazetelerini takip etmediğini belirten katılımcılar da örnekleme yer almaktadır. Takip etmeme gerekçesi olarak katılımcılar, morallerinin bozulduğunu ve izlemek istemediklerini belirtmektedir.

“Olsa da ben takip etmiyorum, ya bakıyorsun şu öldü şu şöyle oldu böyle oldu. Geçen günler Halep'te çok savaş oldu, insanlar mahsur kaldı, böyle oturuyorsun hüngür hüngür ağlıyorsun, bizde onların yerinde olabilirdik diye, bende Suriyeliyim ya ben orada olsaydım diye böyle oturdum ağlıyorum” (Hayriye-29- Suriye-3 yıl önce gelmiş).

Katılımcılar arasında Suriye televizyon, haber ve gazetelerini takip oranının yüksek çıkması, Suriye'de yaşanan gelişmelerin takip edildiğine işaret etmektedir. Örnekleme konu olan bazı katılımcılar, Suriye televizyon, haber ve gazetelerini takip ettiklerini, ancak bu konuda seçici davrandıklarını da özellikle belirtmiştir.

2.6.3. Suriyeli Yakınları ile Haberleşme Durumu

Şekil 2.50: Suriyeli Yakınlarıyla Haberleşebiliyor mu?



Şekil 2.50'den de anlaşılacağı üzere, örneklem grubuna, Suriye'deki yakınlarınızla haberleşebiliyor musunuz? Sorusu yöneltmiştir. Örneklem grubu içerisindeki katılımcıların %40,7'si yakınlarıyla günde bir kez görüşebildiğini ifade etmiştir.

Haftada birkaç kez görüşebildiğini belirten katılımcıların oranı %27,9'dur. Ayda bir kez görüşebiliyorum ve görüşemiyorum diyen katılımcıların oranı %10,5'tir. Daha seyrek görüştükleri anlaşılan katılımcıların oranı ise %5,8 olmaktadır.

Katılımcıların Suriye'deki yakınlarıyla görüşme sıklığı, yakınlık derecelerine göre değişmektedir. Ancak genel anlamda, örneklemden, katılımcıların yakınlarıyla görüşebilmekte iletişim sıkıntısı yaşamadığı, özellikle internet üzerinden mesajlaşmayı tercih ettikleri anlaşılmıştır.

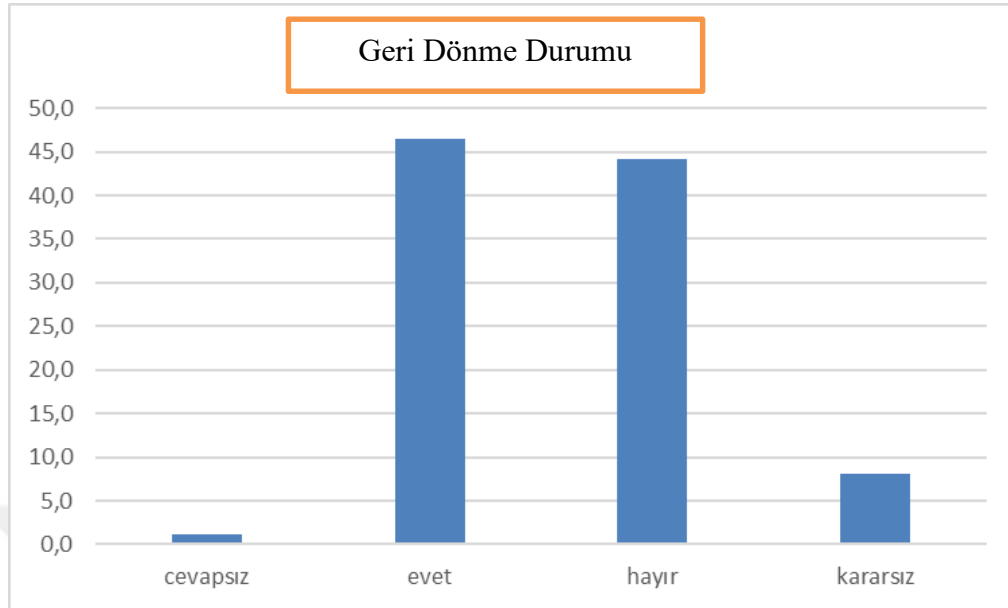
Suriye'nin Türkiye sınırına yakın olan yerlerde şebekenin Türkiye'den çektiği, akşamları bazı bölgelerde elektrik olmadığı için jeneratör ile idare edildiği de, örneklemden elde edilen veriler arasındadır.

2.6.4. Suriye'ye Geri Dönme Durumu

Göçün, kararına etki eden neden her ne olursa olsun, içinde az da olsa geri dönüş düşüncesini barındırmaktadır. Göçmen, buralı veya orali olmak ikilemiyle karşı karşıya kalmaktadır. Göç araştırmalarından elde edilen veriler ışığında, göçün çoğunlukla kalıcılık ile sonuçlandığı görülmüştür.

Çoğu araştırmada, göçmenin ev sahibi ülkede kalış süresi ile entegrasyonu arasında da doğru orantı olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma, göçmenin köken ülkede hayatını şimdi ve burada olmak üzere kurgulaması etkilidir. İçinde yaşadığı toplumda verdiği her yeni mücadele, o toplumda kalıcılığını arttıran unsur olmaktadır.

Göçmenin köken ülkede yaşadığı her zorlukla başa çıkma yöntemi, onun emeğine işaret etmektedir. Özetle 'burada' olmak için verdiği yaşam mücadelesi onun emeğidir. Uzun vadede göçmen mücadelesini kazanmışsa, kolay kolay emeğinden vazgeçmek istemeyecektir.

Şekil 2.51: Suriye'ye Geri Dönmeyi Düşünüyor mu?

Anket katılımcıları içerisinde, Suriye'ye geri dönmeyi düşünenlerin oranı %46,5'tir. Geri dönmeyi düşünmeyenlerin oranı %44,2'dir. Suriye'ye geri dönüş yapma konusunda, kararsız olduklarını belirten katılımcıların oranı ise %8,1'dir.

Bu verilerden hareketle, Suriye'ye geri dönüş yapmayı düşünenlerin oranı ile, geri dönmeyeceğini ifade eden katılımcıların oranı birbirine oldukça yakındır. Çalışmada geri döneceğini belirten tüm katılımcıların, geri dönüş düşüncesini savaş bittikten ve ülkeleri bayındır hale geldikten sonra konumlandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 2.19: Cinsiyete Göre Geri Dönüş Yapma Düşüncesi

Dönüş Düşüncesi Var mı?	Cinsiyet		Total	
	Kadın	Erkek		
Cevapsız	1	0	1	P=0,687
Evet	19	21	40	
Hayır	21	17	38	
Kararsız	4	3	7	
Total	45	41	86	

Tablodan hareketle, Suriye'ye geri dönme düşüncesine göre katılımcıların cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Örneklem grubunda yüksek oranda kadın katılımcılar %55,26 ile ülkelerine

geri dönmeyi istememektedir. Benzer bir şekilde erkek katılımcılarda bu oran %52,50'dir.

Ülkesine geri dönmeyi düşünen kadın katılımcıların oranı %47,50, erkek katılımcıların oranı ise %44,74 olarak tespit edilmiştir. Neticede, ülkesine dönmemeyi düşünen kadın katılımcıların oranı fazla olsa da, katılımcılar arasında geri dönme ve dönmeme düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 2.20: Geri Dönme Düşüncesine Göre Tek Bir Vatandaşlığı Seçme Durumu

Dönme Düşüncesi	Tek Vatandaşlık			Total	
	Cevapsız	Türkiye	Suriye		
Cevapsız	0	1	0	1	P=0,003
Düşünüyorum	2	14	24	40	
Düşünmüyorum	7	22	9	38	
Kararsızım	3	0	4	7	
Total	12	37	37	86	

Örneklem grubunda Suriye'ye dönme düşüncesi ile tek bir vatandaşlığı seçme durumu arasında, anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Tek bir vatandaşlık imkanı olsa, Suriye'yi seçeceğini ve Suriye'ye dönmek istediğini ifade eden katılımcıların oranı %60'tır.

“ Hem Suriye’de hem Türkiye’de yaşarım, herkesin vatani var, dönmek ister. Orada evim tarlam var, 10 sene 20 sene sonra dönmek isterim. Oradan şirketimi yönetebilirim. Bir sorun var aramızdaki sorunlar çözülecek, biz dönücez ve gerçekleri anlatacaz, okuyanlar dönmeli, yeniden ilişkiler geliştireceğiz, köprü olacağız. Çalışmalar yürüteceğim” (Mehmet- 23-Suriye- 4 yıl önce gelmiş).

Suriye'ye geri dönmeyi düşünmüyorum, tek bir vatandaşlık olsa Türkiye'yi seçerim diyen katılımcıların oranı %57, 89 ile oldukça yüksektir. Söz konusu örneklem grubu, aidiyetlik ve vatandaşlık bağlarını Türkiye’de yeniden oluşturmaktadır.

“Ben buraya güveniyorum. Çocuklarım burada okusun istiyorum. Hastane var, savaş bitse bile hastane yok, medrese yok. Ben burada yaşamak istiyorum. Ev araba almak, işim olsun istiyorum. Suriye’de savaş bitse bile, Suriye bayındır olsa bile, ailem gelirse, burada kalmak isterim” (İşhak-26-Suriye-1 sene önce).

Tek bir vatandaşlık olarak Suriye'yi seçeceğini belirten katılımcılar arasında, Suriye'ye dönme konusunda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı %57,14'tür. Bu durum, katılımcıların Suriye vatandaşlığından vazgeçemeyeceğini, ancak geri dönme

konusunda da kararlı olmadıkları anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, örneklem grubunun aidiyet ve vatandaşlık bağlarının tespit edilmesi için önemli bir veridir.

Tek bir vatandaşlık hakkı olsa, Türkiye’yi seçeceğini ifade eden katılımcılar, aynı zamanda Suriye’ye geri dönme düşüncelerinin olduğunu da belirtmektedir. Bu oran %35’dir. “Vatan ruh, kalp, vatan el iman, vatan el Suriye. Ben Türkiye’den çok memnunum ama bana vatanım lazım. Ama tek bir vatandaşlık imkanım olsa, ben Türkiye’yi seçer Suriye’yi ziyaret ederdim” (Rüveyda- 27-Suriye-6 sene önce gelmiş). Katılımcıların bu tercihinde, Suriye’de yaşayıp, dilediği zaman da Türkiye’ye gelebilme isteği yatmaktadır.

Suriye’ye geri dönmeyi düşünmüyorum ama vatandaşlık olarak Suriye’yi seçerim diyen katılımcıların oranı ise %23,68’dir. Örneklem grubu Suriye ile vatandaşlık bağlarını sürdürmeye devam etmek, ama geleceğini Türkiye’de şekillendirmek istemektedir. Bu durum katılımcıların, Türkiye’de yaşayıp Suriye’yi vatan olarak ziyaret etme isteğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2.21: Geri Dönme Düşüncesine Göre Türkiye’de Yatırımı Olma Durumu

Dönme Düşüncesi	Türkiye’de Yatırım		Total	
	Var	Yok		
Cevapsız	1	0	1	P=0,001
Düşünüyorum	0	40	40	
Düşünmüyorum	3	35	38	
Kararsızım	0	7	7	
Total	4	82	86	

Tablo 2.21’de örneklem grubunun, Suriye’ye geri dönme düşüncesi ile Türkiye’de yatırımının olması durumu ele alınmaktadır. Ancak örneklem grubu, statüsü gereği, Türkiye’de herhangi bir edinimde bulunamamaktadır. Buradan hareketle, örneklem grubu içerisinde, Suriye’ye geri dönmeyi düşünen ve Türkiye’de herhangi bir yatırımı olmayan grubun oranı %100’dür.

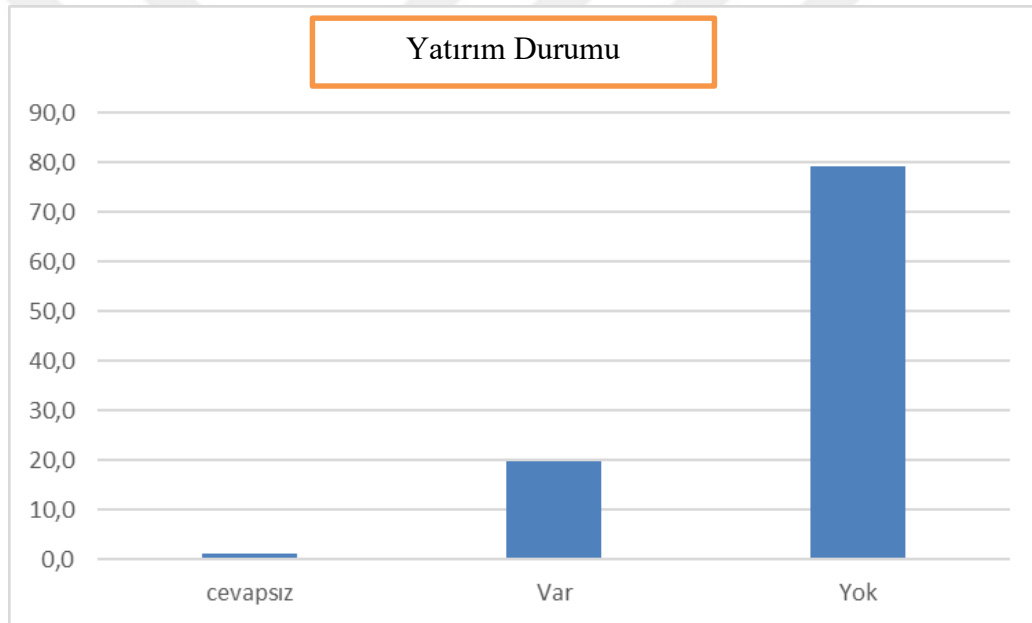
Suriye’ye geri dönmeyi düşünmediğini ancak Türkiye’de de bir mal varlığı olmadığını beyan eden katılımcıların oranı da %92,11 olmaktadır. Buradan hareketle,

katılımcıların ülkelerine geri dönme düşüncelerinde yatırımlarının olması, öncelikli görünmemektedir.

2.6.5. Suriye’de Yatırım

Örneklem grubunun önemli değişkenlerinden biri de ülkesinde yatırım sahibi olma durumudur. Suriyelilerin ülkelerindeki yatırımları, savaş öncesi yaşamları ve gelir düzeyleri hakkında önemli veriler sunmaktadır. Örneklem grubunun Suriye’de yatırım sahibi olma durumu Şekil 2.52’de gösterilmektedir.

Şekil 2.52: Suriye’de Yatırımınız Var mı?



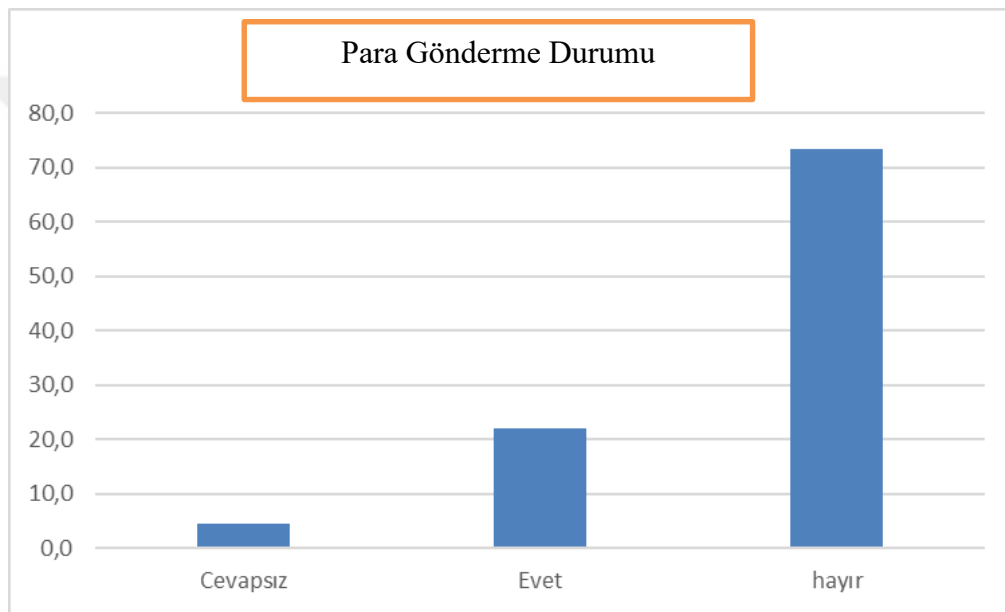
Katılımcının Suriye’deki yatırımı, ülkesiyle olan bağı hakkında bilgi veren önemli bir veri kaynağıdır. Bu bağlamda örnekleme dahil olan katılımcılara “Suriye’de yatırımınız var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %79,1’inin Suriye’de yatırımı yokken %19,8’i yatırımının olduğunu beyan etmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, Suriye’de yatırımının olduğunu, ancak artık kalmadığını ifade etmiştir. Örnekleme katılımcılar, savaş nedeniyle evlerinin, arabalarının, hatta apartmanlarının, tüm varlıklarının harap olduğunu, yıkıma uğradığını beyan etmektedir.

2.6.6. Suriye'ye Para Gönderme Durumu

Suriyelilerin köken ülkeye para gönderme durumu, ev sahibi ülkedeki ekonomik durumları hakkında bilgi vermektedir. Aynı zamanda göçmenin, ev sahibi toplumda daha çok çalışmasını da gerektirmektedir. Kütahya'da Suriyeliler özelinde ise, örneklem grubundan hareketle katılımcıların büyük oranda ülkesine para göndermediği tespit edilmiştir.

Şekil 2.53: Suriye'ye Para Gönderiyor mu?



Şekil 2.53'den de görüldüğü üzere, göçmenin ülkesi ile olan bağıni ortaya koyan diğer bir veri de ülkesine para gönderme durumudur. Örneklemde katılımcılar arasında, ülkesine para göndermediğini belirtenlerin oranı %73,3 ve para gönderdiğini ifade edenlerin oranı da %22,1'dir.

Örneklem grubunda katılımcıların bir kısmının ev hanımı ve öğrencilerden oluşması bu durumu etkilemektedir. “Tüm ailemiz bizim burada, Suriye’de sadece bir ablam kaldı. Elimize geçerse ona biraz para gönderiyoruz. O orada evli çocukları var. Çocukları olduğu için kendisi gelmek istemedi. Onun eşi öldü”(Banu-19-Suriye-5 yıl önce). Bunun yanı sıra, Suriye’de katılımcının para gönderecek kimsesinin olmaması da, ayrı bir etkidir.

SONUÇ

2011 yılından itibaren, Suriye'den Türkiye'ye yoğun bir göç akımı yaşanmış ve yaşanmaktadır. 7 yıllık süreç zarfında, grup grup Türkiye'ye gelen Suriyeliler, Türkiye'ye uyum sağlamaya çalışmaktadır. Suriyelilerin ilk geldikleri andan itibaren şartlarında, sosyal isteklerinde, çeşitli değişiklikler meydana gelmektedir. Süreç, Suriyelilerin gerek hedef ülke, gerek köken ülkeye olan etkileşimine ve ilgi düzeylerine etki etmektedir. Bu anlamda, alan araştırmasından elde edilen veriler, süreci anlamak açısından, önem teşkil etmektedir.

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler özelinde, Kütahya ili, ilçe ve köylerinde gerçekleştirilen saha çalışmasında, aşağıdaki bulgular elde edilmiştir: Suriye'den Kütahya bölgesine göç eden göçmenler, Suriye'nin oldukça farklı bölgelerinden gelmektedir. Çalışmada ele alındığı üzere, Suriye'deki her bir bölgenin sosyo-politik konumu farklıdır. Araştırmaya konu olan örneklem grubu, bu anlamda çeşitlilik arz etmektedir.

Araştırmada Suriyelilerin kırsal ve kentsel olmak üzere, farklı yerleşim yerlerinden gelen katılımcıların, sosyo-kültürel açıdan farklı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu farklılık, katılımcıların meslek seçimi, eğitim durumu ve düşünce yapılarına yansımaktadır. Bu anlamda, Türkiye'deki kırsal ve kentsel yaşam pratiklerine sahip Türkler ile Suriyeliler benzetilmektedir.

Kütahya'daki Suriyelilerin ekonomik durum algısının ise, Türkiye'deki yaşam standardına göre farklılaştığı anlaşılmıştır. Kütahya'da yaşayan Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu, kendisini orta sınıf olarak değerlendirmektedir. Ancak benzer standartlarda yaşayan Türkiye'deki Türkler için ise, aynı ekonomik durum, orta sınıf standardının altında kalanlar içindir.

Suriyelilerin bu algısı, kendilerini Suriye standardıyla kıyaslamalarından kaynaklanmaktadır. Bu durumda, göçün eskiliğini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Suriyelilerin en fazla yedi yıldır, Türkiye'de yaşıyor olması, birçoğunun ise sadece birkaç yıldır, Türkiye'de olması, şu anki ekonomik durumlarını açıklamaktadır. Henüz ekonomik anlamda büyük bir çoğunluğu, Türkiye standardıyla orta-sınıf standardına ulaşmamıştır.

Suriyeli göçmenlerin eğitim durumları da farklılaşmaktadır. Türkiye’de eğitim alma fırsatı yakalayarak Kütahya’ya öğrenci olarak gelen Suriyeli sayısı oldukça fazladır. Bu durum, örnekleme de yükseköğrenime devam eden gençlerin oranının yüksek olma nedenidir. Kadınlar arasında eğitim oranı oldukça düşüktür. Örneklemin büyük bir çoğunluğu ilkokul mezunlarından oluşmaktadır.

Kütahya’da yaşayan Suriyelilerin sosyo-demografik açıdan çeşitlilik arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Kütahya’ya göç eden Suriyelilerin aidiyet tanımlamaları oldukça çeşitli düzeydedir. Örnekleme dahil olan grup içerisinde Türkmenler, kendilerini etnik ve kültürel açıdan Türk olarak tanımlamaktadır. Türkmenler, asıl anavatanlarının Türkiye’ye olduğunu Türkiye ile ortak dil, inanç ve tarihsel bağlarının olduğunu ve göçle birlikte gurbetliğin sona erdiğini belirtmektedir. Bu anlamda Türkmenler, kendilerini Türkiye’ye ait hissetmektedir.

Suriye’den Kütahya’ya göç eden Arapların ise, büyük çoğunluğu sosyo-kültürel olarak Kütahya’yı kendilerine yakın bulmaktadır. Ortak dini inanç, dildeki benzerlikler, gündelik yaşam pratikleri, bu yakınlığa katkı sağlayan parametreler olmaktadır. Kimlik olarak Arap olan ve Kütahya’da üniversite eğitimine devam eden öğrenciler ise, eğitim dillerinin Türkçe olması ve Türk arkadaş çevresi edinimleri sayesinde hem Arap hem Türk kültürünü kendilerinde barındırmaktadır.

Bu kişilerin büyük çoğunluğunun aidiyet bağları, her iki ülkeye de olmasına karşın gelecek planları Türkiye üzerinden şekillenmektedir. Birçoğu, her iki ülke arasında da etkileşimini devam ettirmek istemektedir. Ancak aldıkları eğitim ve Türkçe hakimiyeti, bir yatırım olarak görülmekte, bu durum da geleceklerini Türkiye üzerinden şekillendirmek istemelerini açıklamaktadır.

Kütahya’da yaşayan Suriyelilerin büyük çoğunluğu, kendini yabancı olarak tanımlamaktadır. Yabancılık algısının oluşmasında, bölgenin sosyo-kültürel özellikleri etkilidir. Suriyelilerin sosyal konum algısının oluşmasında, Kütahya halkının kendilerine karşı olumlu tutumu etkilidir. Başka bir etki de, bölge halkıyla gerçekleştirilen evliliklerdir.

Yedi yıllık göç süreci, bir göçmen profili oluşturabilmek için, oldukça kısa bir süre olarak değerlendirilebilir. Yedi yılda, diğer göç araştırmalarına oranla, göçmen

profilindeki değişimleri tespit etmek oldukça sınırlıdır. Benzer şekilde henüz kuşak farklılıkları oluşmamıştır. Ancak söz konusu süreçte, Suriyelilerin büyük çoğunluğu kendisini Türkiye'ye ait hissettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, Kütahya'da yaşayan Suriyelilerin, aidiyet bağları Türkiye üzerinden şekillenmektedir.

Suriye'yi, kendisine vatan olarak gören kişilerin oranı da oldukça yüksektir. Bu durumu, Suriye'de iç savaşın olması ve Suriye'nin geleceğine olan kaygı ile açıklamak mümkündür. Kişilerin büyük çoğunluğunun, vatan olarak Suriye'yi görmelerine karşın, kendilerini yakın hissettikleri ve aidiyet bağlarını kurdukları ülke Türkiye'dir. Bu anlamda kişilerin rasyonel düşündükleri tespit edilmiştir.

Araştırma verilerinden hareketle, Türkiye Cumhuriyeti tarafından imkan verilmesi durumunda, Türk vatandaşlığına geçmek istediğini belirten Suriyelilerin oranı oldukça yüksektir. Hem Suriye hem Türkiye ile aidiyet bağlarını sürdürmek isteyenler ise daha çok çifte vatandaşlığa geçmek istemektedir. Suriyelilerin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayı istemelerinde, Türkiye'deki geleceklerine yön verebilmek ve şu anki yaşamlarını kolaylaştırma, düşüncesinin etkili olduğu, araştırma verilerinden anlaşılmaktadır. Bu anlamda, Suriyelilerin vatandaşlık eğilimleri, araştırmanın önemli tespitlerini içermektedir.

Suriyelilerin göç sürecinde karşılaştıkları büyük sorunlardan bir diğerinin dil olması, araştırmamızda elde ettiğimiz önemli bir bulgudur. Sosyo-kültürel ve dini benzerlikler, Suriyelilerin Kütahya'da büyük sorunlarla yaşamamalarında en büyük etkidir. Dil öğrenmeleriyle birlikte Suriyelilerin, yerel halk ile olan etkileşimi daha çok artmıştır. Suriyelilerin büyük çoğunluğunun, Türkçeyi öğrenmekte herhangi bir sorun yaşamadığı anlaşılmaktadır. Bu duruma bölge halkıyla yapılan evlilikler, Suriye'deki Türkmencenin Türkçeye yakınlığı, eğitim dili Türkçe olarak okuyan öğrencilerin varlığı, Türkçe de Arapçayla ortak kelimelerin olması da etkilidir.

Kütahya'daki Suriyelilerin çoğunluğunun kısa vadede ülkelerine dönmeyi düşünmedikleri sonucuna araştırma verilerinden ulaşmak mümkündür. Başka bir deyişle, Suriyelilerin şu anki gündeminde, Suriye'ye kesin dönüş yapma düşüncesi yer almamaktadır. Örnekleme, Suriye'ye geri dönebileceğini ifade eden kesim bulunmaktadır. Ancak, söz konusu kesim, Suriye'de savaş sona erdiğinde ve Suriye

bayındır hale geldiğinde bunun mümkün olabileceğini eklemektedir. Örnekleme konu olan kimi Suriyeli için ise bu durum en az elli yıla tekabül etmektedir.

Kütahya'daki çoğu Suriyeli, kendisine yeni bir sosyo-kültürel çevre edinmekte, geçimini Türkiye'de sağlamakta, gelecek planlarını Türkiye üzerinden kurgulamaktadır. Özellikle, Türkiye'de eğitime devam eden gençler ve Türkmenler arasında Suriye'ye kesin dönüş yapma düşüncesi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, Kütahya'daki çoğu Suriyelinin, Türkiye'deki varlığının kalıcı olabileceği sonucuna ulaşmak olasıdır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, Kütahya'da Suriyelilerin kendilerini tanımlama biçimleri ve aidiyetleri sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır. Bu duruma etnik kimlik ve Kütahya'daki tutunma çabaları etki etmektedir. Bu bağlamda, kimlik ve aidiyet bağlarının Türkiye'ye uyum çabasında etkili olduğu görülmüştür. Türkiye'deki Suriyelilerin, aidiyetlerini yeniden tanımladıkları ve çoğul kimliklere doğru evrilmekte oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle, Kütahya'da yaşayan Suriyeliler, bütünleşme açısından herhangi bir problem yaşamamaktadır. Kişilerin büyük bir çoğunluğu yerel halk ile ortak birçok özelliğinin olduğunu belirtmektedir. Bu durum, Suriyelilerin kendilerini Kütahya halkının gözünden görmeleriyle ilgilidir. Kütahya halkı, araştırmaya konu olan Suriyelilerin gözünde, sosyo-kültürel, dini, tutum ve davranışlarda birebir ülkelerine, kendilerine benzemektedir. Suriyeliler, Kütahya'da uyum problemi yaşamamaktadır. Bunun nedeni ise, kültürel ve dini benzerliklerden kaynaklanmaktadır. Bu durumu, araştırmanın önemli sonuçları arasında ele almak mümkündür.

Araştırmanın bulgularından ikincisi, Suriyelilerin Kütahya'da ayrıştıkları bir bölgenin olmamasıdır. Mekânsal bir ayrışmanın da olmaması, Suriyelilerin memnuniyet düzeylerini arttıran etkidir. Bu durum, Suriyelilerin yerel halk ile kaynaşmasına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda, Suriyelilerin yerel halk ile bütünleşme, yerel halkı kendilerine yakın hissetmelerine ve aidiyet bağlarına etki etmektedir.

Araştırmamızda, elde ettiğimiz bir üçüncü bulgu, evliliğin farklı etnik gruplar arasındaki bütünleşme düzeyine etki eden önemli bir veri olduğudur. Suriyelilerin büyük bir kısmının ise, bölge halkıyla evliliklere olumlu baktığı, hatta evlilikler

aracılığıyla yeni akrabalık ilişkileri geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, bölge halkıyla bütünleşmeye etki eden önemli etkenlerden biridir. Suriyelilerin yerel halk ile komşuluk, akrabalık ilişkileri geliştirdiği, herhangi bir ayrışmanın söz konusu olmadığı, araştırmanın başka bir önemli sonucudur.

Yaptığımız araştırmada, elde ettiğimiz dördüncü bulgu, Suriyelilerin aidiyet duygularını daha çok Türkiye üzerinden şekillendirmekte olduğudur. Bu duruma, Suriye'nin geleceğinin belirsizliği, Türkiye'de yeni bir yaşam kurabilmek için verilen emek ve ev sahibi toplumla bütünleşme çabaları etki etmektedir. Türkiye'de ayrımcılığın olmaması da Suriyelilerin aidiyet biçimlerinin şekillenmesinde etkilidir. Yerel halkta, “öteki” algısının oluşmadığı, araştırma verilerinden elde edilmiştir. Türkiye'deki Suriyelilerin, şartlarını iyileştirmeye yönelik atılan her adım da, ayrışmanın önlenmesine katkı sağlamaktadır. Araştırma sonuçlarından hareketle, bu durum, Suriyelilerin memnuniyet düzeylerine etki ederek, onların yerel halkla bütünleşme düzeylerini arttırmaktadır.

Araştırmamızdan elde ettiğimiz beşinci bulguda, Suriyelilerin toplumsal yapıda ayrışmadıkları ve Türkiye'nin çok kültürlü yapısını güçlendirdikleri yönündedir. Yerel halkta, savaş mağduru olan Suriyelilere kucak açan ve empati kurarak yaklaşan bir tutum yaygındır. Araştırma sürecinde, yerel halkın farklı kültürle karşı saygılı ve yardımsever olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarının da bu durumla paralellik gösterdiği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, Suriyeliler, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de hayata tutunma çabası vermektedir. Türkiye'nin geçmişten gelen, dayanışmaya açık ve çok kültürlü yapısı bulunmaktadır. Türkiye'nin farklı kültürle açık, saygılı ve kültürel çeşitliliğe sahip yapısının sürekliliği için gerek ev sahibi toplumun gerekse göçmenlerin karşılıklı çabası gerekmektedir. Ancak, Türkiye tarihsel perspektifi ve deneyimleri gereği zaten gerekli çabaları gösterecek yapıyı taşımaktadır. Bu anlamda her iki tarafta üzerine düşeni yerine getirerek çok kültürlü toplum modelinin devamlılığını sağlayacaktır.



EKLER

Ek 1: Anket Formu

SURİYELİLER İLE İLGİLİ DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaşınız: A.18-25 B.26-35 C.36-45 D.45-55 E.56-65
2. Cinsiyetiniz: Kadın..... Erkek.....
3. Doğum yeriniz: A. Kırsal..... B.Kentsel.....
4. Medeni Durumunuz (15 yaş ve üzeri) A. Evli..... B.Bekar.....
5. Çocuğunuz Var mı? A. Evet var B. Hayır yok
6. Eğitim Durumunuz nedir? A. Okur-yazar/Okur-yazar değil B. İlköğretim C. Lise D. Üniversite E. Lisans Üstü F. Üniversiteye Devam
7. Şu an ki mesleğiniz nedir? A. Özel Sektör B. Kendi İş C. Öğrenci D. Ev Hanımı E. İşsiz F. İşçi G. Mesleği Yok
8. Ailenizin aylık ortalama geliri ne kadar? A. 800TL Altı B.800-1500TL C.1501-2500TL D.2501-3500TL E.3501-4500TL F.4500TL Üstü
9. Suriye'ye hangi bölgeden geldiniz? A. Şehir..... B. Köy.....
10. Anadiliniz nedir? A. Arapça B. Farsça C. Türkçe D. Diğer

GÖÇ ETMEDEN ÖNCEKİ (SURIYE'DEKİ) YAŞAMA İLİŞKİN BİLGİLER

11. Suriye'deki mesleğiniz neydi? A. Özel Sektör B. Kendi İş C. Öğrenci D. Ev Hanımı E.İşçi
12. Savaştan önce Suriye'deki ekonomik durumunuz nasıldı? A. Çok İyi B. İyi C. Orta D. Kötü E. Çok Kötü
13. Savaştan önce Suriye'deki sosyal hayatınız nasıldı? A. Çok Güzel B. İyi C. Orta
14. Türkiye'ye göç etmenizdeki etkili olan nedenler nelerdir?
A. Güvenlik B. Eğitim C. Ekonomik D. Evlilik E. Siyasi F. Aile G. Diğer

SURİYELİLERİN TÜRKİYE'YE İLK GELDİKLERİNDEKİ YAŞAMLARI

15. Türkiye'ye kaç ay önce geldiniz? A. 1-3 Yıl B. 4-6 Yıl C. 7+ Yıl
16. Neden Türkiye'yi seçtiniz? A. Güvenlik B. Çok Yakın C. Şartlar İyi D. Din E. Eğitim F. Çalışmak G. Evlilik H. Diğer.
17. Türkiye'ye nasıl giriş yaptınız? A. Pasaportla B. Resmi sınır noktasından pasaportsuz C. Gayri resmi sınır geçiş noktasından
18. Kütahya'yı seçmenizdeki etkili olan nedenler nedir? A. İş B. Yakınlık C. Akraba/Arkadaş D. Güvenlik E. Evlilik F. Diğer

SURİYELİLERİN GÜNCEL AİDİYETLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİ

Ekonomik Durum

19. Şu anki ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız? A. Çok İyi B. İyi C. Orta D. Kötü E. Çok Kötü
20. Şu an iş arıyor musunuz? A. Evet arıyorum B. Hayır aramıyorum C. Cevapsız
21. Türkiye'de yatırım yapmayı düşünüyor musunuz? A. Evet Düşünüyorum B. Hayır düşünmüyorum
22. Suriye'ye para gönderiyor musunuz? A. Evet gönderiyorum B. Hayır göndermiyorum

23. Türkiye’de yatırımınız var mı? A. Evet Var B. Hayır Yok

Sosyo-Kültürel Durum

24. Eşinizle hangi ülkede evlendiniz? A. Bekar B. Türkiye C. Suriye D. Diğer
25. Türkçe biliyor musunuz? A. Evet biliyorum B. Hayır Bilmiyorum
26. Kütahya halkı ile kendiniz arasında bir fark görüyor musunuz? A. Evet görüyorum B. Hayır görmüyorum
- 26.A. Cevabınız Evet ise Hangi durumlarda fark görüyorsunuz? A. Cevapsız B. Dil C. Davranış E. Kültür
27. Kütahya’daki insanların size karşı davranış ve düşüncelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- A. Cevapsız B. Olumlu C. Ne olumlu ne olumsuz D. Olumsuz
28. Bölge halkıyla evlilikleri onaylıyor musunuz? A. Cevapsız B. Evet onaylıyorum C. Hayır onaylamıyorum
29. Yakın çevreniz daha çok Türklerden mi Suriyelilerden mi oluşuyor? A. Cevapsız B. Türklerden C. Suriyelilerden D. Hem Türklerden hem Suriyelilerden
30. Göçten sonra alışamadığınız ve özlem duyduğunuz şeyler var mı? A. Cevapsız B. Evet var C. Hayır yok
30. A. Varsa Neler? A. Cevapsız B. Aile C. Evim D. Özlemedim
31. Kütahya’ya göç etmiş olmaktan memnun musunuz? A. Cevapsız B. Evet memnunum C. Hayır memnun değilim
31. A. Hangi açıdan memnunsunuz? A. Cevapsız B. Ekonomik C. Kültürel D. Siyasi E. Diğer

Siyasi Durum

32. Vatan size ne ifade ediyor? A. Anamız B. Toprağımız C. Kutsalımız D. Diğer
33. Kendinizi hangi ülkeye daha yakın hissediyorsunuz? A. Cevapsız B. Türkiye C. Suriye D. Hem Suriye hem Türkiye E. Diğer
34. Tek bir vatandaşlığı seçme imkanınız olsaydı, hangisini seçerdiniz? A. Cevapsız B. Türkiye C. Suriye
35. İmkanınız olsa çifte vatandaşlık ister miydiniz? A. Evet İsterim B. Hayır İstemem
36. Suriyeliler ile ilgili gelişmeleri takip ediyor musunuz? A. Evet ediyorum B. Hayır etmiyorum
37. Vatandaşlık size ne ifade ediyor? A. Cevapsız B. Siyasal Eşitlik C. Kimliksel Aidiyet D. Gelecek Tasavvuru E. Ekonomik Rahatlık F. Diğer

Türkiye İle Kurulan Bağ

38. Kendinizi Türkiye’ye ait hissediyor musunuz? A. Evet hissediyorum B. Hayır hissetmiyorum
39. Kendinizi Türkiye’de bir yabancı olarak hissediyor musunuz? A. Cevapsız B. Evet hissediyorum C. Hayır hissetmiyorum
- 39.A. Cevabınız evet ise hangi açılardan yabancı hissediyorsunuz? A. Kültürel B. Ekonomik C. Dil

40. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına başvuru hakkı verilse başvurmak ister miydiniz? A. Cevapsız B. Evet, isterim C. Hayır istemiyorum
41. Türkiye’de kendinizi güvende hissediyor musunuz? A. Evet hissediyorum B. Hayır hissetmiyorum
42. Türkiye dışında bir yerde yaşamak ister miydiniz? A. Cevapsız B. Evet, isterim C. Hayır istemiyorum
43. Herhangi bir derneğe üyeliğiniz var mı? A. Cevapsız B. Mülteci C. Yardım D. Diğer

Anavatan İle Kurulan Bağ Ve Gelecek Beklentileri

44. Suriye’yi ziyaret ediyor musunuz? A. Cevapsız B. Evet ediyorum C. Hayır etmiyorum
45. Suriye televizyon gazete ve haberlerini takip ediyor musunuz? A. Evet ediyorum B. Hayır etmiyorum
46. Suriyeli yakınlarınızla haberleşebiliyor musunuz? A. Cevapsız B. Görüşemiyorum C. Günde bir kez D. Hafta bir/Birkaç kez E. Ayda bir/ Birkaç kez F. Daha seyrek
47. Suriye’ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? A. Cevapsız B. Evet düşünüyorum C. Hayır düşünmüyorum D. Kararsızım
48. Suriye’de yatırımınız var mı? A. Cevapsız B. Evet Var C. Hayır Yok
49. Suriye’ye para gönderiyor musunuz? A. Cevapsız B. Evet Var C. Hayır yok
50. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 2: İzin Belgeleri

TEBLİĞ VE TEBELLÜĞ BELGESİ

- İlgi: a) 05.06.2015 tarihli ve 2015/17 sayılı Genelge.
 b) 19.09.2017 tarihli ve 59545865-135/11844 sayılı yazımız
 c) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 22.09.2017 tarihli ve 41138 sayılı yazısı.

Müdürlüğümüze vermiş olduğunuz dilekçeniz ile hazırlayacağınız Yüksek Lisans tez çalışmanız ile ilgili olarak, Kütahya ili sınırları içerisinde ikamet eden Suriye uyruklu yabancılar hakkında "Suriyelilerin Göç Sürecinde Aidiyet Tanımlamalarının İnşası:Kütahya Örneği" konulu bir çalışma yapmak istediğinizi ve bu sebeple tarafınıza gerekli iznin verilmesi talep edilmiştir.

Söz konusu talebiniz ilgi (b) sayılı yazı ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bildirilmiş olup, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ilgi (c) sayılı cevabi yazısı ile "6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 94 üncü maddesinde belirtilen gizlilik ilkesine gerekli hassasiyetin gösterilmesi ve elde edilecek bilgilerin araştırma dışında kullanılmaması, üçüncü kişilerle paylaşılmaması, dahası görüşülen kişilerden ve/veya aile üyelerinden ad, soyad, telefon, adres bilgilerinin istenmemesi şartıyla" uygun görülmüş olup tarafınıza tebliğ edilmiştir.

İş bu tebliğ tebellüğ belgesi tarafımızca tanzim edilerek altı birlikte imza altına alınmıştır. 29/09/2017 saat. 15.30

TEBLİĞ EDEN

Gülşüm AKYOL
 İl Göç Hizmetleri Yardımcısı

TEBELLÜĞ EDEN

Merve ÖZGÜÇÜ

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/12/2017-E.61444



T. C.
DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul



Sayı : 56120658-300-
Konu : Anket Yapabilme Talebi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 14/12/2017 tarihli ve 55093314-300-58832 sayılı yazı.

İlgi yazılı yazınız gereği, Üniversitemiz Etik Kurulunun 21.12.2017 tarih ve 2017/12 Sayılı Oturumunda alınmış olan kararlar ekte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imza
Prof. Dr. İsmail Göktaş EDİZ
Başkan

Dünya Çelebi Yerleşkei Tavşanlı Yolu 10. Km 43100 KÜTAHYA
Telefon: 2742652001-Faks: 2742652004
E-Posta: etikkurul@du.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için İrtibat: H.A.ŞARTAN Bilgisayar İşletmeni
Elektronik e:<http://www.dpu.edu.tr>
KİP Adresi: dumlupinaruniversitesi@hs01.kap.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.



T. C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul Başkanlığı

Toplantı Tarihi: 21/12/2017
Toplantı Sayısı: 2017/12

GÜNDEM 3 : Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14.12.2017 tarih ve 58832 sayılı yazısı gereği, Sosyoloji tezli yüksek programı öğrencisi Merve ÖĞÜTÇÜ'nün "*Suriyelilerin Göç Sürecinde Aidiyet Tanımlamalarının İnşası: Kütahya Örneği*" konulu tezinde kullanılmak üzere, Kütahya İlinde yaşayan Suriyeli göçmenler ile anket yapma talebi üzerine görüşme.

KARAR 3 : Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14.12.2017 tarih ve 58832 sayılı yazısı gereği, Sosyoloji tezli yüksek programı öğrencisi Merve ÖĞÜTÇÜ'nün "*Suriyelilerin Göç Sürecinde Aidiyet Tanımlamalarının İnşası: Kütahya Örneği*" konulu tezinde kullanılmak üzere, Kütahya İlinde yaşayan Suriyeli göçmenler ile anket yapma talebi üzerine görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra, çalışmada etik açıdan bir sakınca olmadığına ve uygulanabilirliğine oy birliği ile,

Karar verilmiştir.

Prof.Dr.İ.Gökay EDİZ
Başkan

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Yusuf, (2016), **Göç Sosyolojisi**, Nobel Yayınevi, Ankara.
- AKINCI, Buket, Ahmet, NERGİZ ve Ercan GEDİK, (2015), “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss. 58-83.
- AKTAŞ, Murat, (2015), “Türkiye’nin Göç Politikası ve Göçmenlerin Sorunları” **Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu**, İZÜ Yayın No: 12, Aralık, İstanbul.
- ALPTEKİN, Duygu, (2011), “Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” Doktora Tezi, **T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya.
- ARSEVEN, Doğan, Ali, (2001), **Alan Araştırma Yöntemleri İlkeler Teknikler Örnekler**, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara.
- AYDIN, Mustafa, (2004), **Bilgi Sosyolojisi**, Açılım Kitap, İstanbul.
- BAHAR, Halil, İbrahim, (2008), **Sosyoloji**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), Ankara.
- BARIN, Hilal, (2015), “Türkiye’deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.10-56.
- BAUMAN, Zygmunt, (2006), **Sosyolojik Düşünmek**, Ayrıntı Yayıncılık, İstanbul.
- BM, (1948), **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**.
- BM, (1951), **Mültecilerin Hukuki Durumlarına İlişkin Cenevre Sözleşmesi**.
- BM, (1969), **Mültecilerin Hukuki Durumlarına İlişkin Protokol**.
- CASTLES, Stephen ve Mark, MILLER, (2008), **Göçler Çağı**, B.U. Bal-i. Akbulut (çev.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- CHAMBERS, Lain, (2005), **Göç, Kültür, Kimlik**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

- CİĞER, İNELİ, Meltem, (2016), “Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt 2, Sayı: 3, Ocak- Haziran, ss. 62-92.
- CİZRELİ, Bahattin, (2015), “Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası”, **Sosyoloji Divanı Sosyoloji Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 6, Konya: ss. 31-39.
- ÇAĞIRKAN, Barış, (2016), “Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplamlar, Yeni Kimlikler”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, C.5, s:8, ss. 2613-2623.
- ÇAĞLAR, İsmail, Yusuf, ÖZKIR, (2015), “Köşe Yazılarında Suriyeli Mülteciler” **Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu**, İZÜ Yayın No: 12, Aralık, İstanbul, ss.539-570.
- ÇAĞLAYAN, Savaş, (2006), “Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)**, Güz, Sayı:17, Muğla, s.71
- ÇAĞLAYAN, Savaş, (2007), “Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göçler (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti’nin İlanından Günümüze)”, Doktora Tezi, **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir.
- ÇAĞLAYAN, Savaş, (2015), Suriye Savaşı ve Suriyeli Göçmenler: Teorik ve Kavramsal Anlama Çabası” **Sosyoloji Divanı Dosya Göç, Sosyoloji Dergisi**, Yıl:3 Sayı:6 Temmuz-Aralık, Çizgi Kitapevi, Konya.
- ÇETİN, İhsan. (2016), “Suriyeli Mültecilerin İşgücüne Katılımları ve Entegrasyon: Adana-Mersin Örneği” “Labor Force Participation of Syrian Refugees and Integration: Case of Adana and Mersin Cities”. **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 15 (4), s.s. 1001-1016. DOI: 10.21547/jss.265320
- DAWSON, Dr. Catrine, (2015), **Araştırma Yöntemlerine Giriş Araştırma Projesi Yürüten Tüm Araştırmalar İçin Pratik Bir Kılavuz**, A.Arı (Çev.Editör), A.Soyсал, Ç.Toraman, E. Akay, F.Acar, G.Kayır, G.Yüksel, H.İ.Karabulut, M.F.Kaya, M.Polat (Çev.), Eğitim Yayınevi, Konya.

- DENİZ, Çağlar, Banu, HÜLÜR ve Yusuf, EKİNCİ, (2016), “Göç, Strateji, Taktik: Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 9(42): 1077-1087.
- DİLEK, Abdullah, (2016), “Mülteci Olgusuna ve Suriyeli Mültecilere İlişkin Türkiye’de Basılan Arapça Eserler Üzerine Bir Değerlendirme” **Mülteciler ve Medya-2, Marmara İletişim Dergisi**, Sayı:25, ss.131-144.
- ERDOĞAN, Murat, (2014), “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum”, **Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, HUGO Yayınları**, Ankara.
- ERDOĞAN, Murat, (2015), “Avrupa’da Türkiye Kökenli Göçmenler ve ‘Euro-Turks-Barometre Araştırmaları’, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt/1, Sayı/No:1, Ocak-Haziran, ss.108-148.
- FAİST, Thomas, (2003), **Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar**, A.Z. Gündoğan, C.Nacar (Çev.), Bağlam Yayınları, İstanbul.
- FICHTER, Joseph, (2000), **Sosyoloji Nedir?**, (Çev: Nilgün Çelebi), Attila Kitabevi, Ankara.
- GIDDENS, Anthony, (2005), **Sosyoloji**, (Çev: Cemal Güzel), Ayraç Yayınları, Ankara
- GÖKER, Göksel, (2015), **Göç Kimlik Aidiyet**, Literatürk Yayınevi, Konya
- GÜLLÜPİNAR, Fuat, (2012), “Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 4/Nisan– Eylül.
- GÜVEN, Sami, (2001), **Toplum Biliminde Araştırma Yöntemi**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- GÜVENÇ, Bozkurt, (1996), **Kültür ve Demokrasi (Derlemeler)**, Gündoğan Yayınları Ankara.
- KALAYLIOĞLU, AKİS, Yasemin, (2014), “Ankara’daki İranlı Düzenli Göçmenlerin Farklı Sermayeleri ve “Düzenli” Kalma Stratejileri”, **Nüfusbilim Dergisi**, C.36, ss.33–66.

- KARASU, Mithat, Arman, (2016), “Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu” **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.21, S.3, ss. 995-1014.
- KASTORYANO, Riva, (2000), **Kimlik Pazarlığı Fransa ve Almanya’da Devlet ve Göçmen İlişkileri**, A. Berktaş, (çev.), İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- KAYA, İbrahim, Esra, EREN, YILMAZ, (2015), **Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri**, Seta Yayınları, İstanbul.
- KAYA, Mahmut, (2015), “Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak”, **The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science**, Sayı:39, s.263-279. (10.09.2017).
- KESGİN, Selman, Salim, (2015), “Türk Kamu Yönetiminde Göç Algısı ve Politikaları” **Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu**, İZÜ Yayın No: 12, Aralık 2015, İstanbul, ss.45-65.
- KOYUNCU, Ahmet, (2015), “Yerel Halkın ‘Açık Kapı’ Politikası Ve Suriyelilere İlişkin Kanaatleri” **Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu** (29-30 Mayıs), İstanbul, ss. 455-478.
- KUŞ, Elif, (2003), **Nicel Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- KÜÇÜK, Murat, (2013), “Aidiyetin Mekanı: Mardin’de Kimlik ve Mekanın Değişimi”, **İdeal Kent** Sayı:9, **Kent Araştırmaları Dergisi**, Mayıs, ss.114-137.
- LORDOĞLU, Kuvvet, Mustafa, ASLAN, (2016), “En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi: 2011-2014” **Çalışma ve Toplum**, 2016/2, ss. 789-808.
- MARSHALL, Gordon, (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, O.Akınhay - D.Kömürcü (Çev.), Bilim Sanat Yayınları, Ankara.

- MCAULIFFE, Marie, Adrian, KITIMBO, Alexandra, GOOSSENS and Akm, Ahsan, ULLAH, (2017), 'Understanding Migration Journeys from Migrants' Perspectives' in IOM (2017) **World Migration Report 2018**, Geneva: IOM.
- Meydan Larousse**, (1992), Sabah Gazetesi Yayınları.
- MUTLUER, Mustafa, (2003), **Uluslararası Göçler ve Türkiye**, Çantay Kitapevi, İstanbul.
- ORSAM, (2015), **Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri**, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor No:195.
- ÖZKUL, Derya, (2016), “Ulus-ötesi Göç Uluslararası Göç Yazınında Yeni Bir Paradigma” S. Gülfer İhlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (der.) **Küreselleşme Çağında Göç**, İstanbul: İletişim, ss.483-500.
- PUNCH, Keith, (2005), **Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar**, D.Bayrak- H.B. Arslan- Z. Akyüz (çev.), Z.Etöz (Düzeltil), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- SAĞIROĞLU, Ali, Zafer, (2016), “Türkiye’de Merkezi Göç Yönetimi”, **Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, Esen, Adem ve Duman, Mehmet, (Ed.). Aryan Basım, İstanbul, ss.43-68.
- SAYIN, Yusuf, Ahmet, USANMAZ ve Fırat, ASLANGİRİ, (2016), “Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği”, **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Aralık, ss. 1-13.
- SERT, Deniz, (2016) “Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru”, S. Gülfer İhlamur-Öner ve Aslı Şirin Öner (der.), **Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar**, İletişim Yayınları, İstanbul, ss.29-47.
- SÖNMEZ, Mehmet Emin, Mustafa, METE, (2015), “Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Profili ile İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri”, **Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı**, 21-23 Mayıs, Gazi Üniversitesi, Ankara, ss.234-241.

- TEKELİ, İlhan, (1998), “Türkiye’de İç Göç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi”, **Türkiye’de İç Göç Konferansı**, Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997, İçduygu, A. (Ed.), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, ss.7-21.
- TEKELİOĞLU, Mehmet, Abdulvehap, DOĞAN ve Fatih, ÇELEBİ, (2015), “Türkiye’de Göç Politikalarının Gelişimi ve Mevcut Durum”, **Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu**, İZÜ Yayın No: 12, Aralık, İstanbul, ss.3-23.
- UNAT, ABADAN, Nermin, (2006), **Bitmeyen Göç/Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.
- UYGUR, Nermi, (1996), **Kültür Kuramı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**, (2013), Sayı: 6458.
- YALÇIN, Cemal, (2004), **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- YAMAN, Ahmet, (2016), “Suriyeli Sosyal Sermayenin İnşası ve Yeniden Üretim Sürecinin Sivil Toplum ve Ekonomik Hayat Alanlarında İncelenmesi”, **Göç Araştırmaları Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, Ocak-Haziran, ss.94-127.
- YILMAZ, AYDIN, Emine, Sare, (2016), “Suriyeli Mülteci Kadınlar: Göç Travması ve Entegrasyon”, **Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler**, ESEN, Adem ve DUMAN, Mehmet, (Ed.). Aryan Basım, İstanbul, ss.195-211.

Elektronik Kaynaklar

- AFAD, (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), (2014), “**Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik Raporu**”, <https://www.afad.gov.tr/u.p.load/Node/3931/xfiles/webformatisuriyementurkiyeyenufushareketleri.pdf>, (18.06.2017).
- AFAD, (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), (2014), “**Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar**”, https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3932/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014.pdf, (22.09.2017).

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224> (18.02.2017).

<http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/2878>, (30.04.2017).

http://diam.sakarya.edu.tr/sites/diam.sakarya.edu.tr/file/Goc_raporu_haziran_2016_rapor.pdf, (14.02.2017).

http://gocvakfi.org/bm-multeciler-yuksek-komiserligi-kuresel-egilimler-raporu-2016/Haziran_28, (14.02.2017).

<http://gocvakfi.org/bm-multeciler-yuksek-komiserligi-kuresel-egilimler-raporu-2016/> (14.02.2017).

<http://tisk.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/TISK-calisma-raporu-2016.pdf> Aralık 3, (25.04.2017).

http://www.academia.edu/29829428/Suriyeli_M%C3%BCltecilerin_%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BCne_Kat%C4%B1%C4%B1mlar%C4%B1_ve_Ekonomik_Entegrasyon_AdanaMersin_%C3%96rne%C4%9Fi_Labor_Force_Participation_of_Syrian_Refugees_and_Integration_Case_of_Adana_and_Mersin_Cities_, (09.04.2017).

<http://www.goc.gov.tr>, Uluslararası Göç Hukuku, Göç Terimleri Sözlüğü, 2009, Uluslararası Göç örgütü (IOM), (19.05.2017).

http://www.goc.gov.tr/files/files/_2015_g%C3%B6%C3%A7_y%C4%B1ll%C4%B1k_rapor_18_04_16.pdf, 2015 Türkiye Göç Raporu, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 35, Nisan, (14.02.2017):

http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf 2016, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 40 Nisan, (07.05.2017).

http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf, Nisan 3, (08.04.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_558_560 (18.02.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, (25.09.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik3/insan-ticareti-magdurlarini-koruma-sss_460_467_1158, (23.09.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik6/2015-turkiye-goc-raporu-yayinlandi_363_377_10057_iceri (14.02.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik, (25.09.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik, (25.09.2017).

<http://www.haber.dpu.edu.tr>, (24.04.2018).

http://www.orsam.org.tr/eski/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201518_rapor195tur.pdf, Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor No: 195, Ocak, (19.02.2017).

<http://www.suriyegundemi.com/2016/05/04/rakamlarla-suriyenin-sosyo-ekonomik-durumu/>, Suriye Gündemi Mayıs 4, (19.04.2017).

<http://www.trthaber.com/haber/dunya/duzensiz-goc-turkiyenin-cabalariyla-buyuk-oranda-tuttu-304952.html>, Mart 21, (21.03.2017).

<http://www.unhcr.org/576408cd7.pdf>, “Global Trends Forced Displacement in 2015”, (14.02.2017).

<http://www.unhcr.org/turkey/home.php>, (14.02.2017).

<http://www.unhcr.org/turkey/home.php?content=648> Temmuz 9, (19.02.2017).

<http://www.unhcr.org/turkey/home.php?content=726> Şubat 6, (19.02.2017).

<https://www.amerikaninsesi.com/a/abd-insan-ticareti-raporunu-acikladi/3918235.html>, Ken Bredemeier, Mehmet Toroğlu, ABD İnsan Ticareti Raporunu Açıkladı, 27.06.2017, Amerika'nın Sesi, Yasadışı İnsan Ticareti Raporu 2017, (23.09.2017).

SİRKECİ, İbrahim and COHEN, Jeffrey Harris, (2016). “ Cultures of Migration and Conflict in Contemporary Human Mobility in Turkey” **European Review**, 24, pp 381-396 doi:10.1017/S1062798716000119 https://www.researchgate.net/profile/Jeffrey_Cohen2/publication/304252510_Cultures_of_Migration_and_Conict_in_Contemporary_Human_Mobility_in_Turkey/links/578f87b208ae35e97c427a02.pdf, (01.08.2018).

DİZİN

A

Aidiyet, v, vii, x, 51, 52, 53, 54, 55, 58,
66, 69, 71, 108, 141, 170, 175, 176,
177
Aitlik, ix, x, 108, 144
Algı, viii, xii, 117, 120

B

Bütünleşme, v, vii, 48, 49, 51

D

Değişim, 99

G

Göç, v, vii, viii, xi, xiv, 1, 3, 6, 8, 15,
16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28,
31, 32, 34, 37, 40, 41, 43, 44, 45, 46,
47, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 60,
62, 66, 69, 72, 75, 82, 86, 95, 96, 97,
100, 153, 157, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181
Göçmen, xi, 30, 32, 47, 69, 109, 116,
151, 157, 176, 178

İ

İletişim, 47, 177, 178, 179

K

Kanun, 8
Kimlik, 53, 54, 55, 164, 175, 176, 177,
178
Kültür, 170, 175, 177, 180
Kütahya, 1, 2

M

Mülteci, 9, 66, 171, 177, 178, 180

O

Ortadoğu, xiv, 2, 25, 179, 182

S

Suriye, v, viii, ix, x, xi, xii, xiii, 1, 2, 3,
4, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 32, 36, 55, 57,
59, 60, 61, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 74,
76, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 88,
90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99,
100, 101, 102, 103, 104, 106, 107,
108, 110, 111, 112, 113, 114, 115,
117, 118, 119, 120, 122, 123, 125,
126, 127, 128, 130, 131, 132, 133,
134, 135, 136, 137, 138, 139, 140,
141, 142, 143, 144, 145, 146, 147,
148, 149, 151, 152, 153, 154, 155,
156, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
163, 164, 165, 166, 167, 169, 170,
171, 176, 179, 180, 182

T

Toplum, xv, 55, 60, 89, 176, 177, 178,
180
Türkiye, v, viii, ix, x, xi, xii, xv, 1, 2, 3,
6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16,
20, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33,
34, 36, 51, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61,
62, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 74, 75, 77,
78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 90,
91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100,
101, 102, 103, 104, 106, 107, 108,
109, 110, 111, 112, 113, 114, 115,
116, 118, 119, 120, 122, 123, 125,
126, 128, 131, 132, 133, 134, 135,
136, 137, 138, 139, 140, 141, 142,
143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
150, 151, 152, 154, 157, 159, 160,
163, 164, 165, 166, 167, 169, 170,
171, 175, 176, 177, 178, 179, 180,
181, 182

U

Ulus, 179, 180

Uluslararası, xiv, xv, 8, 9, 18, 22, 24,
26, 44, 80, 152, 175, 176, 177, 179,
180, 181

Uyum, v, 58, 175, 177, 178

V

Vatan, viii, xii, 130, 131, 160, 170

Vatandaş, ix, 138

Vatandaşlık, ix, x, xii, 68, 135, 136,
138, 139, 142, 144, 145, 159, 170

Y

Yabancı, ix, xi, xii, xv, 27, 50, 96, 97,
146



